Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Loci Topici - Cod. Rastatt 42

Gigelius, Michael

[S.l.], 1591

urn:nbn:de:bsz:31-284472

Visual Library

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

~~Durl. 125~~
Rastatt 42

BP

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

et tanq; vrte subijcitur. Oe graue deorsu vertitur, intellige, roe habilitatis, n actu.
At cum oe at ἐντελέχεια ἐνεργεία sit, pditum et δύναμις, quam hæc ἐνέργεια pꝛsupponit, sic et in oati repicitur, anima. Hic diligenter quoq; respiciendu e ad 8bi δύναμει καὶ ἐνεργεία: qualis δύναμις e ab actu sepabilis: in his pꝑetuo nexu facultas et actus cohærent.

3. Sn absq; tempis et locis exceptioe, an v. Sit. Ut: his cir cum scriptu pꝛtm nabo ut sit. Ut: Ois planta viresit, intellige, quod cir cumscripta e verno tempe, eatenus viresit. Ois errator bn disserit. hoc pꝛtm n roe cquis tempis inest, nec semp actu. Ois ho canescit, qd s senectutis metam attingit.

4 Prædicatum ne pꝛbto ꝑꝑ cas pꝛse, aut acus queniat. Si ꝑꝑ cas pꝛ acus a n distributo ad distributum pꝛgredi licet. Vehemens motus et exercitatio n e ca sepulsæ febris pꝛ acus. Itaq; n licet inde inferre: E. his ille vehemens motus febrim pꝛpellet. Accidit hoc, cum Euangelium offertur, vt amplectatur: n igr sequitur.

G. B. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

hunc vt illi populo offertur Euangelium. E.
illud amplectitur. Accidit pp singulares
cas, ut qtu q remanent, et minime fugiunt
peste n extinguantr: inde n seqtur, nulli re-
manentu, vt nulli remanenti nullu a co-
modu eueniet.

Quæ st loci istiq maxima?

1 Quod inest obs stu ptibq, id et toti stto simplr inie.
2. Quod toti simplr inie, illud et obs eiq ptibq
3. inerit. 3. Quod multis inie ptibq, nulli toti
inest.
4. Quod nulli toti inie, nulli ptiu inee pt.
5 Quod qbqda tantu ptibq inie, n inest
toti et oi stto simplr.
6. Positis obs ptibq, ponitur: sublatis tol-
litur totum.
7. Quod toti et oi inest limitato, n inie eiq
illimitatis ptibq.
8. Posito toto, ponunt principales ptes.
9. Destructa vna principali pte totu qualis.
10. Cuiq partes posito diuiso n queniunt
ipsum qq diuisum toti n conuenit.
11. Si diuisi ptes oes in pposito qsentiunt,
ipsum qq diuisum cu illo qsentiet.

Exempla maximaru modo
propositarum.

Anima

Anima singulis animali partibus tota in e. Ergo
et toti tota. Singulis virtutis speciebus hoc
in e, ut s[ummu]m summum efficiant. E. o[mn]is virtus simul
s[ummu]m efficit. Contra o[mn]i virtuti proprium e
totum, et perfectione[m] conciliare. Ergo singu-
lae eius species in suo genere subiecto hoc praestabunt.
Si nec officiosum, nec iocosum mendaciu[m] etc: e
approbandu[m]: nullu[m] certe mendaciu[m] erit p-
bandu[m]. Et contra si nullu[m] mendaciu[m] e pro-
bandu[m], nec officiosum, nec iocosum erit probandu[m].
Sic anima [illegible] facultatem intelligen-
tem e mortalis, n[on] erit o[mn]i[u]m facultatu[m] [illegible]
et simpliciter [illegible]. Si visibilis Ecclesia [illegible]
electos solos e sancta, certe n[on] erit simpliciter
sancta: sunt n[am] in illa multi simulatores, et
flagitiosi homines. Si et senatus et Cives un-
animi consensu susceperunt aliquid: Sequitur
tota[m] rempub: hoc suscepisse. Si nec funda-
menta sunt iacta, nec paries structus, aut
tectu[m] impositum, nulla perfecto domus erit.
Si et senatu[m] et Cives: certe tota[m] Rempub.
oppressit servitute. Si auditor legis, et
reditor servantur: [illegible] auditore[m] legis,
[illegible] hoc [illegible] servari manifestu[m]
e. Si foetus e, erit [illegible]. Si Respub:
tota floret, et patricij, et mercatores et
opifices

opifices florebunt. Corde vulnerato epar
contabescit. Ergo, mors haud procul aberit.
Si sicar oem hum pficere sotm: pterea
egr infutia iniustitia s. quorum neutra sotm
pficit. Ergo. nec oia hug pficit. Si et Iu:
dæi et barbari gratis iustificeantur, sequitur
oem hoiem gratis iustificari. Si et in
Diaria et in putrida in hetica ē, wagō,
sibir calor, idem erit in oi febri. Si et
occuli et cerebri et pedum et singulorum
membrorum sanitas actioes sedm nam
pmouet: sequitur oem sanitate item p=
stare.
NB. Quod uni prio et p se, id altari secun:
dario et p accns inest. Corpori naturali
primario inē ee in loco: Corpori humano
secundario et p accns.
Quod inest toti p se, ptibus inē p accns,
et si illi w ewtos hi d eoleews. Corpo
nate p et p se, et formæ istarum accns
et secundario queniunt.
Quid intersit inter totum καθόλου et ὅλον
ὅλον partes τοῦ καθόλου et ὅλου: ptes
esse integralis λόγω et φύσει priores et
posteriores, de qbus alibi satis dixi, ut
in loco de Quo etc:
Quæ materia hujus loci?

nerabile
bilite, ē tō
Ergo, nrā

Totum

Totum et partes: Genus et species.

Quae forma?

Est praedicationis subiecti attributi exploratio per divisionem subiecti tanquam totius in partes, ut genus in species. Quando dicitur omni et toto subiecto dici, ex hoc toto adstruitur: quod si de toto sed non de omni vel nullo destruitur vi huius loci. Omne autem hic significat universalem et aequalem partium rationem: nec magis huic parti per se, illi per accidens: sed ut partibus omnibus aequaliter insit. Ut si dicas: omnis homo dormit, praedicatum de toto subiecto dicitur, sed non de omni. Nam de quibusdam potentiae, sed non de nonnullis actui, ratione dicitur.

Quis huius usus huius loci?

Triplex potissimum est usus loci huius.

1. Ut accidentia secernantur a propriis, ne cum natura propriorum confundatur.

2. Ut scilicet per se et per accidens distinguantur, illa de toto dicuntur et omni vel simpliciter: haec de quibusdam tantum, et secundum quid.

3. Ut καθ' ὅλου πάντος καθ' αὑτό et καθόλου propositiones separantur ab iis, quae τῷ κατὰ παντός et καθ' αὑτό fallaciam speciem praeferunt. Etenim illa semper distributivè subiectis tribuunt.

untur, haec ἀποφαινομένως tm.

Quis ē usq huius Loci in accntibq?

Idem quod in reliqs. Nam si superiora axi:
omata, appellōe accntis limites, tam ijsdē
in accntis problemate uti potāris. Ut: Quod:
cunq accns inē abs stoi ptibq, illud toti
semp inē simptr. Quodcunq accnti toti
simptr inē, abs et ptibq inest. Prodest
igr hic locq ad ppoiōes καθόλου, cum
affirmantes tum negantes examinādas
& ἀνασκευὴν de quā in sequentibq nonnihil
dicetur.

LOCUS III.

Afferenda sunt finitiōes cum accntis tum eius
q accidit, ut utriusq ut alterūtriusq. Com:
munis hic titulq sumitur à terminorū
in problemate finitiōibq.

Quem vocas terminū à finitione?

Eum, q maximas illas, qbq ppositq sbto
pdtm inēē, ut n inēē, p sbto et ptei fi:
nitione continet. Cum aut sit duplex seu
ὑλιώδης et ὀνοματώδης illa κατὰ παν:
τὸς vel μηδενός, haec κατὰ μέρος tm
alioq inēē vel nō inēē ostenditur.

Quot modis hinc ptmq Argumētari?

Duobq καταφατικῶς, et ἀποφατικῶς.

priori

Priori modo si fcio stti cum ptto; vel ptti fcio cu stto ꝯgruat. Posteriori sive defcio stti cum ptto aut eius finitioe, nec huius cum illo, illiusq; finitioe ꝯsentiat. Ut Scia ē hitus in tellus, quo verū et falsum necessarium intelligimus simpliciter: Phisica ē hitus eiusmodi. Suam in creatura fiduciam collocare, ē idololatria. Avaritia collocat suā fidem in spem in creaturas, sc. pecunia. E. ē Idololatria.
Invidus dolet alienis rebus secundis et ꝯtram bonorum hominum florente fortuna. Nullus magnanimus piorū rebus secundis dolet. Ergo Nullus magnanimus ē invidus.

Quæ sunt maxime istius Periochæ.
1. Cui finitio ꝯvenit, ei tem finitum.
2. Cui fcio n ꝯvenit, nec finitum ꝯvenit.
3. Cui finitū ei tem fcio tribuitur et adimitur.
4. Quorum finitioes vel congruunt vel dissentiunt, et ipsa ꝯgruunt et dissentiunt.
Quæstio: An Angeli sint in loco. Esse in loco ē circumscribi superficie corporis continentis. At hoc n convenit Angelis n circumscribi ē tangi: mutuo se tangunt ꝯtrum in magnitudine ꝯX et ꝯ iunguntur.
Angeli

Angeli nullũ sunt ἐχθρόν, nullũ [illegible]
sũt ὅλως [illegible]. Consul ẽ q excubat p
salute Reip: Cũ autẽ suis commodis co=
gitant ñ excubant p salute Reip: Ergo
iidem ñ sũt consules.

Qui ppt veram Religionẽ fortunas et vitã
amittit, is ẽ Martyr.

Enthusiastæ ppt falsam religionẽ patiuntr
Ergo ñ sũt Martyres. Alia complura
exempla sũt passim obvia.

Materia hujus loci ẽ finitio et finitum.

Forma applicatio finis, ad alterũ termi=
nũ, vel alterius termini finem affirmãdo
negandoq; de [illegible] Syllio.

Usus hujus loci in [illegible] satis ẽ mani=
festus; puta si ptm alicuius subjecto
conveniet, eidẽ definitum alicuius congruet,
et sic de reliquis axiomatibus.

LOCUS IIII

Problemate ad theseos formã redacto vi=
dendum an instantia quædã apponi possit
Locus hic à secundo differt, et solũ veritatẽ
p ἔνστασιν exploret. Ideoq; ñ diu hoc
immorabimur. Vocari pt Locus ob In=
stantia.

Cuiq

Quae illius Descriptio?

Est Nota communium propositionum, qua utimur, ut universale propositum suum per suo opposito confuteremus. Ut si dicat omnem sub canicula ortum non interire in mari. Proferam ergo v. g. Fabium & quendam sub ortu caniculae natum, qui tamen non interierit in mari, et sic nationis propositum refutabo. Si dicat omnem qui iactat eruditionem esse doctum, proferam instantiam ... quosdam qui superbiant eruditionis nomine reperire eos non esse doctos.

Quae sunt maximae?

1. ... tollit universalem propositionem.
2. Si una pars toti opponitur, totum perit universale.
3. Positum universale respicit omnes suas partes.
4. Universale enim positis est particulare.
5. In toto pars una contrariè posita positum efficit.
6. Quod ... toti positis non ... distributivè ... non est universale ...

Exempla.

Quaeritur: An nulla rara sint frigida?

Fiat thesis. Nullum rarum est frigidum. Si totum distribuas multa praedicato reperies opposita. Rarum duplex. Aliud multa quidem ... comparatione ..., et tamen ...

transsumpti, ut aquam, et aliud partes, aliquem minus solidum aliquid intrarunt; ut aer ut aqua in spongia. At aquam, fungus, pumex, sunt valde frigida, sicut et frigida rubra sandala: Ergo, partes earum liberis tollunt illam vertem debere. Et hæ partes quæ toti esse possunt, nisi per emphasin apparentes. totum non est verum, et partiter tum verum est, quidam vara sunt frigida. Usque huius Loci est ἀνδρόγυνα κυρίως probato. n. unico dissimili parte, totum etiam destruimus, licet alioquin multæ partes cum illo toto congruant.

LOCVS V.

Inter disputandum questionem habet quod sunt ipsa et vulgo usitatis vocabulis appellandæ. Vocari potest hic locus à Notatione seu Etymologia, vel à distinctione rerum et appellationum. Agit n. Artes de communi et vulgata loquendi consuetudine et cognitione, atque sua rerum diversa. Sæpius n. inter usum nominum, et res ipsas est longè dissimum discrimen.

Quænam est illius Tituli descriptio?

Periocha maximarū, q̄b[us] utimur in ppu-
gnando, oppugnandoq[ue] pecto, sive vere
et proprie ut improprie et vitiose appellationis
et Ethÿmologiae. Sic Cic: Verrem
iocosa nōis notatione pstringit. Verres
ē à Verrendo dictus. Itaq[ue] Verres nō sine
nōie fecisset, penè totā pvinciā expi-
lavit facultates et opes, sicut [illegible] con-
tuerendo. Item Verres fera bestia, q̄
ōia solet prosternere et evertere.
Verres iste apro quā simillimus, totā
pvinciā vastavit et evertit. Bellū
si dicatur quasi bonorū, et pulchri etiam ēe
dictū. Responderi pt: hanc n ēe ppriā
sed κατ' ἀντίφρασιν impositā appella-
tionem dictiam ēe bellū, quod minime
sit bellū. temperantiā et sobrietatem
hortis prudentiae et sobrietati studiosis ēe
colendā, pbatur Ethÿmo Graeco, σωφροσύνη
σώζει τὴν φρένα, viro fortitudine di-
gnā ēe, pbatur Ethÿmo, q[uo]d à viro suā
traxit appellationem, illud viro dignū ē,
Ἀρετὴ dicta q̄ ē ab ἄρει: Ergo. Exorti:

Quotuplex ex isto fonte ducitur Argumentum?

Duplex: Negans et affirmans. Quando destruere p[rae]t[en]sam volumus, et [per] im[pro]priam interp[re]tationem, vt im[pro]priam et n[on] veram appellationem, vel [per] phrasin et dictione[m] parum recte et consentaneae explicata[m], tum ἀποφατικῶς huius nota maximis vtimur.

Quae s[un]t istius loci maximae?

1 Cui nominis interp[re]tatio convenit, eide[m] et ipsum nome[n]. Ut lex q[uae] [est] q[uae] obliget eos, quibus e[st] p[ro]mulgata: Decalogus [est] lex Domini. Ergò obliget o[mn]es ho[min]es, cum sit o[mn]ibus o[mn]es in scriptis, Decalogus q[ue] et in monte Sinai voce Domini repetitus. Qui e[st] vnctus oleo, e[st] Rex et sacerdos. At Chr[istu]s [est] q[ui] vnctus oleo laetitiae p[rae] consortibus suis. Ergò Chr[istu]s e[st] Rex n[oste]r et sacerdos. Sic Angelus: Vocabis eum Jesum, q[uia] servabit populu[m] eius q[ue] à peccatis Jesus Hebraeis Jeschua vel Jehoschua [est] q[uasi] servator à radice Jascha eis Hyshol Hoschea. 2.

2. Cum nomis interpretatio non convenit, eiden nec nomen. Christianus est qui ex instituto Christi pendet, suasque cogitationes et actiones ad eius nutum et voluntatem conformat atque lavacro Baptismi semel abluti in omnia se flagitia postea ingurgitant, illi non ex instituto vivunt. Ergo non sunt Christiani.
Qui studiosus est diligenter in literis incumbebit: Multi qui somniantes publicam in maioribus scholis (depositionem appellant) subierunt, non diligenter in literas incumbunt. Ergo Multi in Academiis, sunt nomine studiosi, non re.
Theologus est qui de Deo, rebusque divinis loquitur. Quidam qui Theologorum nomine gloriantur nihil minus, quam de Deo et rebus divinis loquuntur. Itaque reipsa homines isti non sunt Theologi.
3. Cum appellatio propria non imponitur, id improprie est usitatum.
Ex impropria appellatione, iudicium nullum esse.
5. Loquendum ut multi: sapiendum ut pauci: non loquendum cum vulgo: sed de rebus non est vulgi appellatione: sed ex ipsius rei natura et

et iudicio doctorum ē statuendum.
6. Usitata et tota nota retinenda sunt: sed in illa de rebus n̄ ē iudicandū.
7. A vitiosa rei appellat. n̄ licet ad ipsā rem pgredi.
8. Ab impositione vulgo recepta q̄lecunq; vitiose ad rem pgredimur.
9. Usus nominum et rerum saepe differunt.

Vitiosum ē argumentum. Scurras vulgo vocat urbanos et festivos hoies: E. vere sunt eiusmodi: Potatores vocat viros strenuos: Ergo Potatores sunt viri strenui: Hypocritae vulgo pii habentur, n̄ tn̄ sunt pii. Vitiosum ē vulgata loquendi consuetudine q nunq; ab officii negligentia discedunt sunt boni viri: n̄ tn̄ ob id vere sunt viri boni. Fieri pt vt Cordene bulloer, et nihil peccent, vel poenas metuant vt in famia, vt nullum peccandi tm hnt. Fortis vulgo vocatus q nullum recusat periculum. Christianus q frequenter audit conciones, et sacris exercitationibus int. Avaritia vocat parsimoniam, timido mode-
stos

stos: non tamen huic ad ipsas res progredi licet.
Nihil aliud percipitur hoc loco, quam non esse
iudicandum secundum nota vulgi, sed
iuditia et sententias eruditorum, à quibus
verae finitiones sunt petendae. Vulgus
haec omnia bona vocat, aliquo modo ἁπλῶς
ἀγαθά, neque considerat illa posse τινὶ
κακὰ fieri: Neque putat quibusdam κα-
κὰ posse fieri τινὶ ἀγαθά. Atque vi-
vere et divitem, sunt quidem et ἁπλῶς
ἀγαθά: sed propter usum aliorum mala.
Divitiae multos in exitium animi conjici-
unt, et sic fiunt non quidem ἁπλῶς, sed τινὶ
(v. g. Coloni apud Lucam 16.) κακά.
Judae melius fuisset non nasci non ἁπλῶς,
sed huic personae malum fuit nasci.
Mors est quibusdam κακόν, quia vitam tollit: sed
τινὶ fit ἀγαθόν: ei nempe, qui in perpe-
tuis aerumnis et miseriis vixit, tandem
est piè defunctus. Sic autem [illegible] necesse sit di-
stinguere inter salubre et ἁπλῶς
et κατά τι. Quod vero profuisse videt
simpliciter salubre esse putat: Non observat
singulas energiarum circumstantias,
tempora, loca, s[ec]tra causas per actus et

et pro se, quod sola peritus et artifex videt.
Vinum si unitum aegroto salubre sit,
nulli aegroto denegandum existimat
et membrorum, solidorum, atque τῶν ἀδῶν
et causarum dispositates nihili pendet.
Lac et alia quaedam medicamenta salu-
bria sunt, sed non omnibus non semper non in quavis
quantitate, et quovis modo sumpta.
Vulgus itaque τὰ καθόλου confusissime
eorum λέξεις ὀνόματα et φράσεις
novit: sed εἰδῶν et singularum rerum
atque specialem nominum usum ignorat:
qua non novit exquisite singularum rerum
proprietates et differentias. Itaque una
communem λέξιν valde aequivocam una
communem ἔννοιαν et popularem descri-
ptionem rebus longe diversissimis ad-
hibet, et multorum errorum occasionem
praebet. Itaque artifex communia
nota accipit a vulgo, sed illa rebus
non res vocibus subijcit: Internoscit
differentias, τὰ ἐσχάτους ὑποκεί-
μενα, et propria singulorum, quae vulgus
uno

pro nomine, una κοινῇ ἐννοίᾳ popularis
notitia comprehendebat. Vulgatum est verum
esse, cuiusque suum reddendum esse: temperari non
videntur quo loco, tempore et quibusnam exce-
ptionibus res huic generali formae limi-
tare possint. Ethicus vero et Politicus cir-
cumstantijs examinatis, singula depre-
hendit. Suum meretur, ei reddendum
qui possit suis recte uti: si non recte possit
uti: Si non recte possit uti: non ea esse red-
denda, et suum ea fieri alienum: bona enim
determinantur: itaque tum illis esse, quibus
illis uti potest: et sua cuique dantur non quae
κτῆσει tantum tenet, sed fructum et usum novit
et tenet. Itaque prodigo curatores pupillo tu-
tores dantur, quod hic aetatis ille effectuum
rore sui curis ... Nemini quoque est e-
ripiendum Proposito contradicere vident suas
tum limitationes. Si vere sunt sua
iuste acquisita, non per vim et iniuriam sed
si Magistratus peculatorem suspendat, eiusque
bona sub hasta vendat, non iniustus est, quia
bona illa erant reipub: Sol est calidus:
ignis est calidus: utrobique vocabulum idem
est

item et rem factam illis verbis, eandem putat esse mysticus. Habet et κοινὴν ἔννοιαν quod a calore efficiatur, id esse callidum, hanc vero videt aequivocam esse et alium esse calorem ignis: alium calorem solis. Sol est effectivè tantum calidus, ignis et formalitèr. Sol est calefaciens ἐνεργητικῶς, ignis οὐσιωδῶς. Sol κατ' ἐνέργειαν, ignis κατὰ οὐσίαν calefacit.

Cuius istius loci fructus et usus:

Utimur hoc loco contra eos, qui ex impositione nominis vel interpretatione vitiosa et impropria nos in ipsis quaestionibus rebus decipere cupiunt. Vel affirmando vel negando. Affirmando quando rebus nova conveniunt: Negando quando ab iisdem dissentiunt.

LOCUS VI.

Si positum sit quippiam esse vel non esse, et multiplex sed occultata negatio sit, astruere volens, ostendat alterum in esse, si non potest utrumque. Negaturque autem si probet

pbet horum alicui n in ee, refellit oi in ee: si pbet unitam in ee, refellet nulli in ee, unde αντιλεγειν sub aequo cati-onis appellatur.

Quaenam e istius Notae de-scriptio?

Est illarum maximarum, q sumuntur à multiplici signoe terminorum. Hoc loco sic uti poteris. Supponatur ad pbandu pblemata, si velis ipsa noua media quaerere, sume medium terminum, cuius sit multiplex scatio: eam deinde delige q tuo pposito quenientissima videtur. Si nolis medijs nouis, et industria tua eius sitis uti: respice à ppositi pblematis terminos eorumq; homonomia expende: vide possitne melior scatio huius pdti respu tdti afferri, p se nè an p accens, primonè an secundo dicatur.

Quotuplex e usus huius Loci?

Duplex: quia valet ad affirmandu et ad negandu. Ad affirmandu, si varijs vebi signi

Signatoib9 axiomatis tota selecto,
optimis, et s[ub]to quenientissimis xrum
ppositum defendimus. Ut tempus e spa-
cium, si spacij significatis gsi claris,
id quod aptissimum e loto, tribuas:
Utaris hoc lo affirmandu. Spacium
sicat locum et dimensione, ite moram
et duratione aliquam. Posterioris
sicati respu tempus spaciu appellatu,
n simplr, sed qa e mensura dura-
tionis et existentiæ reru naturm.
Historia dr lux tempum. Lucis uoca-
bulum primo sicat qualitate lumi-
nosi corpis, q reru colores dispositiones
extrariores, et alia qspicua redduntur.
Hoc sicatum n convenit historiæ. Lux
n. de historia n univoce denominati-
ue pdicatur. Deinde lux sicat id, quod
rem aliqua illustrat, et veluti intellctui
psente sistit: vel cuius admiiculo faci-
lius aliqd intelligitur, et memoria reti-
netur. Hæc posterior sicatio ducitur a
superiori κατ' ὁμοιότητα, et ἀναλογίαν.
Ita lux respu τῶν ὁρώντων se hab
ad

obiicit, et visum; ita ejusmodi quoddā
adminiculum respu rei cognoscendæ
et memoria retinendæ ad Intellectum
et memoriā et affectū. Hoc secundo
mō, historia dr lux temporum, q beneficio historicorū, ea q singulis temporibus evenerunt, aio et memoria
complectimur. Intellectus dr sedes
intelligibilium. Sedis vox ē æquivoca.
Proprie scat ejusmodi superficiē corporis natur, in qª certo situ q esimg:
Deinde κατὰ μεταφορὰν scat quod-
uis δεκτικὸν ~~intelligibilium~~ rei. Sic
Intellectus ē sedes et δεκτικὸν intelli-
gibilium specierum: et mā prima dr
χώρα et sedes seu receptaculum
formarū naturm. Eadē appellatur nu-
tricula p Metaphorā, q fovet alit
et sustentat vates formas, et sic tam
tam pficitur à forma, quā formam
ipsam pficit. Tempus ē numerus.
Duplex Enumerus: numerans et nume-
ratus. Ille ē in animo: hic ἐξ ὑποστά-
σεως, cum nā qdā ē continua quanti-
tate,

fate ē concretū. Tempus ꝓprie hoc nu:
meri signatum, nō illud recipit: sobrie:
tas dr memoriæ et sapientiæ mater.
Primo matris appello nō ꝓprie sed figura:
ta sobrietati dr mater ꝑ causa. Jam
cæ sūt multæ scationes: materialis
formalis, finis, efficiens. Videndū quā
istarū scationū ꝓdicato respu sobri
gueniat. Sobrietas nō ē finis nec forma
memoriæ. Nō ē cā matis nec efficiens
sed organica cā. Sobrietas n. bonā ce:
rebri temperaturā ꝯseruat et tuetur, effi:
cit ne vt nimia humiditate redundet, vt
copiosis halitibus calidis æstuet. Cerebri
v. dispositione tanquam instrumento vtitur
hec facultas, quā memoriā et recorda:
tioēm appellamus. Scriptura beatos illos
vocat qui sunt pacifici, leues, mansueti, casti,
iusti, liberales, qui sunt sancti et pij. Hic
nō nisi τὸ πολλαχῶς inspiciamus in
ꝓdto, et videamus quodnā ꝓdtum scatium
quū aptissime ꝓdto illi respu subiecti gue:
niat errabimus admodū periculose. Beati
et justi dicimur aliquē ꝑ se et ꝑ accns:
ꝑ se dr aliqd iustificare et beare vel
formæ

formaliter, vel finaliter, vt materiter vt
tamque efficiens primarium et secunda-
rium. Efficiens beatitudinis causa est Di-
ni misericordia et Christi meritum. Organica
respectu causae agentis, et Verbum et Sacram[entum],
respectu patientis est fides: formalis causa
est remissio peccatorum etc bonis quibus
beati dicimur et iusti nullo horum mo-
dorum, sed per accidens, quae sunt signa et ἀπο-
[illegible] ἑπόμενα. Cum Organica sit fides, ei-
dem sequitur ac si lumine solis dicas aliquid
calefieri. Non enim lumine quatenus lumine cale-
facit, sed vi energetica caloris, cui
accidit lumen. Alioqui stellarum omnium
lumen calefaceret, id quod est falsum.
Anima est motionis principium. Hoc
principium est aequivocum, principium illud est τοῦ
κινεῖσθαι, aliud κινητικὸν aliud παθη-
τικὸν τῆς κινήσεως. Primò et per se
convenit animae secundum statum: primum ei
convenit secundo, quoad est φύσις, non quoad
est ἁπλῶς anima: secundum δεύτερον χω-
ρισμόν, non secundum χαρακτηριστικόν,
per se est anima. Confingitur hoc ad re-
futandum, quae nulla potest, ut non poeni-
tentiam

statum subiecti quaerimus ostendimus.

Quaestionis loci maximae.

1. Si praedicatum πολύσημον sit, significationum omnium quae conveniat subiecto, propositio est per se vera et simpliciter καθόλου.

2. Si subiectum πολύσημον respectu praedicati, unum tamen sit praedicati capax, propositio per se vera erit, et utilis.

3. Si nullius significationis respectu, terminus alteruter, cum altero cohaereat, propositio est falsa.

4. Si praedicatum subiecto vel una vel altera significatione sit consentanea, propositio vera quidem erit, sed partes

5. Potior et propria significatio est subiecto tribuenda.

6. Potior et propria significatio subiecti praedicato substernenda est.

7. Melius est id problema, in quo praedicatum propria significatione subiecto tribuitur: quam illud in quo significatio praedicati impropria subiecto convenit.

8. Significatio propinqua praestat alienae: et melior est propositio, in qua propinquae, quam in qua remotae significationis respectu extrema cohaerent.

9. Significatio per se et absoluta, potior est significatione

Signi

significatione patiuntur: hæ et id genus aliæ maximæ, putà hoc loco formari?

Quis effectus?

Hoc παράγγελμα suppeditat et sophisticæ argumenta. Nam et hic varias terminorum significationes arripit. Plerumque tamen falsam seu alienam, quæ tamen veritatis speciem aliquam habet, ad suum propositum efficiendum deligit, et varia significata confundit. Topicus autem eam sumit, quæ veritatis proposito, convenientissima est. Utimur autem hoc loco potissimum in obscuris et latentibus æquivocationibus. Manifestas enim facile quivis videt. NB. Æquivocatio alia est latens, et obscura, alia aperta. Utrique huius παραγγέλματος maximæ inserviunt. Sic totum æquivocum vel est reale et καθόλου, seu multiplicis δυνάμεως, vel verbale. Παράγγελμα, hoc docet, utrumque in sua significata distribuere. Ex utriusque ambiguitate possumus et καταφατικῶς, et ἀποφατικῶς argumentari. Affirmative cum significationes vel omnes aliquas, easque proprias et præcipuas alterutrius extremi, alterutrum recipit. Negative, cum vel nullas vel nisi proprias alterutrius

trig termini stationes alter capit. Quæritur an Ethica deceat hominem. Tò decere est æquivocum. Nam et honestum et utile stat. Jam sic concludo. Cuius πολόβημος conveniunt omnia stata, illi ipsi τὸ πολόβημον convenit. Tò decet est πολόβημον, et utrumque stata respecta congruit. Ergo ἁπλῶς congruit hominem non decet, et quod honestum et utile est. Sunt ne res divitiæ summum bonum. Ab æquivocatione petitur negans syllogismus fiet. Summum bonum ut stat perfectione theoretica, ut perfectione practica δυνάμεως. Divitiis neutra istius perfectionis et ἕξεως statio convenit. E. non sunt summum bonum. Sunt ne divitiæ acquirendæ? R. Tò acquirere πολλαχῶς est, sc. honestis et inhonestis rationibus. Problema affirmative probari potest, ratione prioris stati: destrui vero ratione posterioris, sunt ne divitiæ bona. R. Bonum aliud κτήσει aliud χρήσει. Est bonum ut malum, et ratione malum [illegible]. Si κτῆσιν respiciat, divitiæ bona

bonæ sit: si Xenib. ita sunt, put e illis aug, q illas possid et q sint, bona si et mala, n si simplr sed qob ei bona et in gre bona. An furtum sit malu? R. subiectu e ambiguu, vt et pdtm. Furtum vt abstracte vt concrete considratur: Et malu vt univoce vel denominative sumitur, Furtum in abstracto e malum univo ie, in concreto e malum denominative. An voluptas sit bona? R. Bonu vt univoce vt denominative sumitur. Voluptas n e ipsum bonu, sed aliqd cum ipso bono iunctum. An in voluptate, q reru diuinaru studio et contemplatione percipit, beatitudo cstat? R. Beatitudo cstit in aliquâ re vt formaliter et tanq in actu et energia pria vt tanq in csequenti vt habitu, et esti parergali. Hoc mo cstit in voluptate, in illo. Sitne iactura merciu voluntaria. R. Voluntarium e aliqd simplr, et scdm quid: Jactura merciu scdm quid. An peccatu ab ignoro comissu sit inuitum? R. Ebrius e aequiuocum, Ignoratia vt e iners, et vitium, vt facit vt singularium

larium circumstantiarum: Vel totum e stabilita, vt πάθος quoddam momentaneum. Ignorantia commissum e inuitum, si singularia et circumstantias fiat, n ex toto pficiscatur.

Ex his apparet totum καθόλου, seu logicum et reale, et totum verbale seu πολλαχῶς λεγόμενον, eodem mo cstrui et destrui diuisione in sua speciem et partium enumeratione.

LOCVS VII.

Nonnulla sunt eiusmodi, ut n συνωνύμως sed alio quodam mo multipliciter dicantur: haec diuidere quot modis dicuntur e vtile. Astruentibus talia st in medium afferenda, q congruunt: et diuisione st ea tm pcensenda, quorum aliqs vsus e in destruendo. Destruere volentibus ea, q n congruunt st pferenda, reliqua vero pterennda. Nota vocatur ab Amphibologia.

Quaenam e Nota ab Amphipologia?

Continet maximas illas, quas ab orationis ambiguae multiplici sententia petimus.

Esto quaestio utrum una secta sit plurium:
haec e ambigua: ideoq; in suos sensus divi-
denda x. Una plurium secta dr, q unius e
tanq; finis, alterius tanq; ptinentis, ad fi-
ne, et tanqua medij. Ut medicina ut
sanitatis et dictae Pharmacorũ her-
barum dr ee illius tanq; finis, horũ tanq;
mediorũ ad finẽ ptinentium. 2. dicitr
una secta plurium ee, tanq; contrariorum
et finiũ contrariorũ. Eod e medicina consi-
derat sanitatẽ et morbũ. 3 dicitur
una secta plurium ee, sed unius p se, al-
terius p accidens. Medicus p se sanitatem
p accidens morbos considerat. Justa aut f. C
p se, p accidens considerat explicatur.
Proinde ex ejusmodi varijs acceptionibus
is sensus e eligendus, q tuo problemati
videtur optissimus.

Quotuplex e usus?

Duplex, καταφατικὸς et ἀποφατικός.
Valet ad construendum, cum ut unus sensus
problematis congruit materiae propositae
ut oẽs. Ad destruendũ cum, ut nullus sensus
problematis, vel unius, quẽ vult ad contrarius
materiae propositae congruit. Lubet igr
hoc

hoc proptum varias orationes alicuius sensus examinare, eiusq ex obs deli- nere, q ppositae materiae sit commodis- simus. Quod si verum et genuinum proble- mati sensum accomodare puius, licebit vt vtile vt parte Theorema construere, Esto quaestio, An corpus vnum possit in plurimis ee. Sensus e ambiguus: vel n respu nae, vt respu Diuinae potentiae intelligitur. Respu nrae e falsum: Respu diuinae voluntatis e possibilis ppositio. An Angeli dormiant vt vigilant? R. Intelligi pt, vt priuatiue vel ptradictoriae. Angeli nec dormiunt, nec vigilant ptradictorie, priuatiue. An infantes sint innocentes? R. Respu ciuilis innocentiae n respu Dei. An justus et iniustus sint 2uebd contraria? R. Si sermo sit de Theologia, Justitia et iniustitia ti 2uebd, et respu ciuilis iustitiae vt sotis vt greis voe dici pnt 2uebd. Ciuiliter ti immediata respu greis n sotis q puer nec justus nec iniustus e ciuiliter. tunt

Habent itaq; iustitia et iniustitia ciui-
lis medium, si τὸ δεκτικὸν respicias,
quod vtrunq; συναποφάνσει declaratur.
An id q praesente nulla bonorum fieri posset
ὑπερβολὴ sit summum bonum. R. Ora-
tio est ambigua. Illud n. vt tanquam ἕξις
formalis, vt tanquam πάθος istius ἕξεως se-
habet. De priore verum est problema. Nam
in virtute beatitudo formaliter consistit: vo-
luptas aut et bona constantia, quae in recte et
piè factis oritur, est πάθος et ἐπιγέννημα.

Quae sunt loci istius maximae.

I. A propositione unitatis plures causas vnitatis
et alterum tum illarum non valet argumentum. Vt si
dicas formas naturales semetipsis non posse
perfectas esse, oratio multiplex est et ambigua.
Nam partim non perfectae dicuntur, quia semetipso sub-
sistere nequeunt: ideoque non possunt esse, nisi in materia,
et non tam perficiunt, sed et ipsa perficitur: partim quia
est δύναμις non energia, ideoque actus quo
perficitur non est ipsamet forma, sed actus:
Tertio, quum possunt absque subiecto et habili materia
operari. Item à positione vnius sensus ad destru-
endos reliquos non valet argumentum. Vt si hoc
modo colligas: forma partim dicitur imperfecta,
quia

quia neqt extra materiā q̄sistere: Ergo n̄ p̄dicat car. Respondendū ē: Vnius conclusi plura p̄nt ēē media, et à positione vnius partis n̄ licet p̄gredi ad destructionē alterius partis, sic κατὰ τὸ utrumq̄ dicatur: c.

2. A quauis ca[usa] varitatis ad confirmationē arg[umen]ti valet q̄secutio: Ut si vnus sensus q̄gruat s[ancti]ttæ m[atris] æ[cclesiae] (mō n̄ sit impprius et accomodatus instituto nro.) p̄blema verum erit. Ut si quæres, An flagitium ab hoīe ebrio, q quotidie vino se n̄ gargitat, sit voluntarium: R. ēē q[ui]a penes eorum ab initio fuerit Ebrietatis et ignorantiæ notm̄ sibi q̄ciliare. Ex hac vnica ca[usa] licet Arg[umen]tum struere. Quicq[ui]d p̄fitisitur ex eo, quod ab initio penes n̄ erat, illud ē voluntarium: flagitia Ebriosorum sunt talia, etc:

3. A negōe vnius sensus ad destructionē reliquorū n̄ valet arg[umen]tum: à remotione vnius partis sensus ad reliqrū remotionē n̄ valet q̄secutio: nisi tanq̄ q̄tineant sub illo primo sensu, tanq̄ sub καθόλου. Vel ad destructionē p̄blematis requiritur oīum sensuum destructio: Ut Cælum n̄ est mobile ca[usa] Quantitatis et

qualitatis: Ergò nec rōe loci. Lemā n̄ pōt deorsum ferri ⲭαθ' ἀ φύσιν: Ergo nec ⲡαρὰ φύσιν.

4. Ab interp̄tatione aliena, quā vborū p̄prietate et rerū intellectarū nā abhorret n̄ valet ɔsecutio: Ideoq̄ diligenter cauenda sū sophisticæ interp̄tationes, et curandū, Ut genuinū vborū et phraseωs sensum, vt à vulgo, vt à doctis eiusq̄ rei p̄itis tueamur. V. G. Si dicā Genus ɔstituit ὅλον speciei, et species eri accidit. Hinc infert sophista: Ergò accidit aliqd ei, è quo essentialiter ɔstituitur. R. Nego ɔsq: q̄ⁿ nascitur è sophistica interp̄tatione, quod q̄q includit in finitione spēi, et è totū ⲕαθόλου, eatenus n̄ accidit: sed quod è ⲡαρὰ ὅλον eatenus spēr gri accidit. Brachium è pars totius integralis, et hoc mō n̄ fit accīns: sed respu totius essentalis dicitur accīns cum essentiali toto composita. Itaq̄ p̄ vnius è p̄s, poterit alteri accidē sed n̄ eodē respu et mō, nec eidē. &c.

Itaq̄ si sophista hinc inferret, Ergò statuis itm et partem et accīns eius

ei⁹ eē, ci⁹ sit pars: negarem consequentia
℟ sopt vocisisixar ἐνοχλωμεν:

Quis fructus huius Loci?

Longe amplissimus. Nihil n. crebris simis frequentius ambiguis orationibus ℟
verborum propriorum inopia et eorum multitudine. Ibi certe diligenter distingendum ne quod nō totū veru falsumque existit, pro simpt. vero falsove habeamus.

Quae materia?

Oratio et praedicatio, ambigua, varios intelligentiae τρόπους admittens, quatenus superioris loci quatenus et formatum homonymon.

Quae forma?

Varijs sensibus confusae et ambiguae Orationis in singulos sensus distributio acta, eorumque cum forma problematis compatio. Usus autem huius loci in accidentibus peculiariter consistit, facile cuivis apparet, quemadmodum et superiorum Locorum usus.

LOCUS VIII.

Commutanda sunt obscuriora verbis planioribus, ut his commodius uti possimus. Vocatur Nota μεταλήψεως, i. commutationis vel transsumptionis.

Quænam est hæc Nota?

Est pericope maximarum, quæ sumuntur à permutatione verborum obscurioris cum planiori et magis perspicuo. Metalepsis est nominis ignotioris expositio per nomen notius. Idem cum ignoto vel sumptis vel quodammodo sonant.

Locus hic est cognatus superiori à Notatione. Vocatur à recentioribus, à transsumptione ad transsumptum. Uterque locus vocatur à Ciceron. Notatio Nominis. Loco obscuriorum verborum in sermone positorum ἢ λόγοι tum sumi potest, id quod secundo loco præcipiebatur: sed et ὀνόματα, ὀνόμασιν id quod hic facere iubemur. Quidam hunc locum restringunt tantum ad verba propria per Metaphoricas sumpta. V. G. Durus videtur dictum bonum et maxime ἐπιεικτόν, quod tum sentit Arist. lib. 9 Eth: Nicom: c. 4

S

Pro φιλαύτῳ itaq; si verbu substituas,
virtutis sapientiæ studiosum, ut salutū
ai spectamen, res erit plenior. Etenim
si is ē φίλαυτος, q se maxime amat:
si se maxime amat, q suū præcipue ptem
curat, q virtutibus eam exornare studet:
certe vir bonus, q in id solum incumbit ut
virtutis sit auctissimus, erit maxime φι:
λαυτος. At hæc obiter addam, qt hæc
quæstio ēt in 2do loco formari, si
λόγος integer p φιλαύτῳ verbo sub:
stituāli. Potest et ab interptone nois
rotinari φίλαυτος ē, q se quā maxi:
me vult αὐτὸς ēe: αὐτὸς v. maxi:
me ē, q minime cum ijs jungitur, q
fr ἀτελὲς φθορεως ... n a bono fluunt,
quā bonus ē, certe vir bonus erit maxi:
me φίλαυτος. Danda ē igr opa
ut obscura verba sinistre accepta
intellecta, planius exponantur. Sic
Arist. vocat Aiam entelechiā primā.
Hoc verbum multorū exercuit ingenia
Cicero et Philippus conabantur planius sub:
stituere, sz p̄ perennem agitationē et mo:
tionē. Sed errarunt. Nā motio et agi:
tatio sūt accidentia: Aīa ē substa. Itaq;

κατὰ μετάληψιν vocamus actum primum fiat forma εἶδος. Haec permutatio nominum vulgo frequens est avarum parcum vulgus vocat, modestum timidi vocabulo notant. Itaque substantia est spectanda, et cavendum, ne diversitas sit in vocibus permutatis v. g. qui magni animi vir fuit omnia pericula, et qui hujus energiae. Ideo vulgus magnanimi et audacis verba permutat, et unum pro altero sumit. Nostris centuriis usitatum est helluones et temulentos vocare strenuos bellatores.

Quae materia et forma?

Materia sunt ignotiora et obscuriora vocabula permutanda cum notioribus. Forma est comparatio transsumpti cum sumpto, ut nunc problematis sumpta.

Usus quotuplex?

Duplex: Nam transmutatione nominum construimus et destruimus. Construimus quando vocabulo obscurum et id quod explicationis loco ponitur simpliciter et proprie sunt eandem significationem, atque secundum receptam consuetudinem usurpantur. Item quando re originis, ut primum et quod a primo dependet.

dit, quæ rident in signde miræ accomodata. Destruimq enim vocabulum transsumtum æquè ē obscuru͂, ut noe signis n͂ redit aut n͂ propriæ et receptæ, sed in proprię et exoletæ signis respondet. Itaque quando derivatu͂ seu primitivu͂ signonem et usum amittit.

Quæ maximæ?

1. Cui transsumptio, eidē transsumptu͂ convenit.

2. Cui obscuri vocabuli convenit signo, eidē planioris Sinonymi signo tribui potest. Si vir bonus ē virtutis amans: et Philautos ē virtutis amans, certè vir bonus erit Philautos.

3. Cui transumptio n͂ convenit, eidē nec transsumptum. Ut si vulgus n͂ amat et exornat sui præstantissimam partem certè n͂ ē verè Philautos.

4. Vitiosa Metkalepsis ē quæ vocabulum obscuru͂, obscuriori, ut æquè obscuro explicat. Obscuru͂ ē si dicas: Colone ratiuum te vita indicem: multò obscurior Metkalepsis erit si dicas ex balsamu͂ vitæ.

5. In Metalepsi vocabulum ignotis omnino obscuro eidē potius vndequaque ut

Ut si dicas per entelechiam primam animam
esse primum actum, ut formam substantiæ.
Sunt ista verba plane synonyma.
Sic Petrus Sathanam per metalepsin vo:
cat Leonem rugientem: eo quod ut
fame stimulante et rabie percitus
atrocissime in devorandos quosque saevit non
viribus, sed dolis et utitur. Sic Diabolus
nunquam non pijs vim et dolum intentat.
6. Vitiosa metalepsis est si derivatum
sui primitivi statum non recipit. Contra
bona est si derivatum originem sequi
videt. Ut si dicas, hic est pastor Ec:
clesiæ. Ergo pascit, id est erudit et docet
ecclesiam recte. R. Consequens hic lo:
quitur de actu et per se facto et contin-
genti [illegible] intelligi. Fieri potest ut
quis sit pastor, sed reipsa pastor; et fieri
potest, ut sit nomine, non vere reipsa. Christus
est iustitia, et salus nostra. Ergo per illum
iusti salvi et incolumes sumus.
7. Vitiosa est vox illa, cuius planior vox non
continet propriam significationem obscurioris.
Ut si dicas avaros et ambitiosos esse
[illegible] vere, quia suis commodis stu-
dent, et honores sectentur. R. Id quod
in

in transsumptione ponitur, n. e. proprium
statum τῆς φιλαύτης.

Quis effectus.

Primus ex hoc τὸ μεταφέρειν modis facilius cum adversario transigere, et multiplices in vocabulorum positus ambiguitate captiones declinare.

LOCVS IX.

Si velis eidem generis tribuere, primo quod est consulendum. Est n. haec ad destruendum accomodato. Quod n. generi non inest, speciei quoque non inest: Affirmative concludere non licet quod genus inest generi, speciei quoque inesse. Titulus hic generis appellatur. Alter genus locum huic accomodat, et non specie Nota generis agit: sed pro generis locus hic extrum.

Quaenam est Nota Generis?

Periocha maximarum, quibus aliquid de subiecto ut affirmamus ut negamus per genus: ut quibus id, quod generi inest, ut non inest, et speciei inesse ut non inesse probamus.

Usus huius loci quotuplex?

Duplex: Valet n. ad confirmandum vel appu:

appugnandum aliquod problema. Ad confirmandum si quod inest generi, de specie ita probetur ut regula κατὰ παντός et ὡς καθόλου usurpari. Prius autem per generis notam aliquid construere duplici ratione ut solet ut postea respondet. Ratione solet, siquidem non confuse tantum, sed et distributive et παντ-ὸς subjicitur: Ut omnis motus est imperfectus actus: omnis alteratio est motus: Ergo omnis Alteratio est Energia imperfecta.
An iustitia sit expetenda. Omnis virtus est expetenda: Justitia est virtus. Ergo Justitia est expetenda. ratione potest, quaequidem sunt omnes sensus. sunt et odoratum: pisces sunt omnes sensu... Cum praeditus est omnibus virtutibus, is est perfectus et τε λ/γώνιος. Justus praeditus est omnibus virtutibus. Justus ergo est τέλειος et τε λ/γώνιος.
Ad destruendum valet tam solet quam praedicati ratione siquidem totum et omne negatur.
An Ebrietas sit ferenda in rebus publicis?
R. Nullum vitium est in republica ferendum.
Ebrietas est vitium. Ebrietas Ergo non est ferenda. Nulla Energia imperfecta locum habet in vita beata: Stare, sedere, ambulare sunt Energiae imperfectae. Ergo nullus erit in beata vita status, sessio atque accubatio.

Quum:

Quae sunt hujus loci maximae?

1. Quicquid removetur à genere, removetur et à specie. Et nulla naturae conditio tam bona est, de qua non possit conqueri. Principum et Regum status est certa vitae conditio. Ergo non vacabit suis molestiis.

Nullus halitus accensus in aere est stella. Cometa est halitus accensus in aere. Ergo nullus Cometa est stella. Nulla stella generatur, et evanescit: Ut contra: Nihil quod consumitur et evanescit est stella: Cometae generantur et evanescunt: Ergo Cometae non sunt stellae. Consumi est valet ergo ad consumi Cometas. Multa enim Meteora consumuntur, quae non sunt faces crinitae.

2. Sublato genere, tolluntur omnes species. Nullum corpus habens aliud extra se, est perfectum. Ignis, aer aqua, terra etc. sunt corpora habentia aliquid extra se. Ergo non sunt perfecta. Nulla creatura erat ante mundum conditum. Angeli boni et mali et caetera omnia corpora sunt creaturae: Ergo nec Angeli, nec ulla alia corpora fuerunt ante conditum mundum.

Posito genere omni et toto ponuntur ejus species omnes. Si omne corpus habet tres dimensiones:

eosdem habebunt et gloriosa, et Mathematica et Phisica. Si oes actus mram informant e principium motus, Ergo et aiatorum et inaiatorum actus informanter mram motionis principia erunt.

4. Quicqd oi gn et toti gni, illud et obs speciebus guenit. Patet e superioribus. Si motus ois localis corpora loco ciet: Certe et simplex et e simplicibus mixtus atqs geretus localis motus, corpora loco ciebit. Si ois simplex re de potestate trasfert in actum: Certe et rectus et orbicus motus item qstabunt.

5. A gne ad spem negatiue simplr pgredi licet. Si n e virtus, n pt vlla virtutis spes ee. puta si pudor n e virtus, certe nec erit modestia. Si qoe a coeli n e rectus motus, nec is erit q corpus a summo ad imum: nec is, q a summo ad imum ciet.

6. A genere ad spem simplr n licet affirmatiue pgredi, nisi signum sit oppositum, q: totum e qfuso fiat ws καθόλ. Vtn sequr. Coelum e corpus. Ergo vt ab imo ad summum vt a summo ad imum vt mixta qoe a fereti-ur

Q.tio. Cur non valet? quia corpus sanctus, genus non sub-
jicitur ad nabōλg. Non enim bene
dixeris: Omne corpus aut ad summum aut
ad infimum, aut motu mixto ferri. Est
n. quoddam corpus quod in orbem motu sim-
plici fertur.
Ratio primae maximae, quia toto negato et sub-
lato, tolluntur omnes eius partes. Si totum sim-
pliciter non in est subiecto, nec aliqua pars eius in-
erit. Sunt n. species pars integralis totius generis.
Ratio secundae plane est eadem. Tertiae
liquet ex superiore. Toto n. simpliciter posi-
to, partes eius omnes poni necesse est. Intellige
si totum non tantum, ut confusum et ordo, sed
et ut non dr et distributum simul signo
uti determinatum ponatur.
Quartae ratio pendet ex eius def. totius nra en-
uncio dicimus, id quod generi conveniat et
alicui speciei convenire, intellige non defi-
nite ex uni alicui certae sed indefinite
speciei, qualiscunque sit. Verum contra est id
quod generi non inest, nec speciei nulli inesse: sed
non contra necesse est ut quicquid inest generi
definitae certae speciei insit et cuius enim species
et genus non sint reciproca. Non recte quis dixe-
rit, animal est volatile. Ergo homo est volatilis.
sed

sed rectius hoc non. Ergo ut ho est alia quam alia species uti volatilis. Est et hoc axioma intelligendum de genere materiali, non formali ut de primo conceptu non de secunda et Logica intentione. Itaque non recte concludes. Animal est divisum in plures species. Ergo ut ho ut alia species alia est species. Ergo divi dua in plures spes. En divi: ms, ubi genus ibi spes, intellige ἀορίστως ut una ut plures, non oes nrio. Quia spes oes simul sumpte, totum integrale non essentiale totum constituunt. Sublata autem parte una ut altera, integrale propter ea non perit.

Dici et pt,

abolita spe tolli genus, sed quatenus est ps essentiae et definitionis huius spei, non quatenus de pluribus praedicari pt. Quod si spe sublata, genus remaneret, colligeretur inde genus esse actus non potentiam obiecti, quia tota ut est, ut nulla est. Quod generi tribuitur illud et spei, sed ἀορίστως tribuitur, quia est genus naturae, et in se multa continet, quae unae spei nequeunt accomodari.

Sexta ut est sta, non est manifesta. Licet aut a genere ad spem progredi, sed addito signo ut, propter quod genus subternatur.

ὡς καθόλου. Ut si omne animal ut dormit, vel
vigilat, et pisces dormiunt et vigilabunt.
Sine signo vero non licet, quia tum consideratur
ut ὅλον, sed non ut πᾶν.

LOCUS X.

Transferendum est et argumentum à genere
ad speciem. Etenim quaecunque speciei, eadem
quoque generi necessario insunt: At non quae speciei non
insunt, ob id necessario neque generi non haerent.
Vocatur Nota speciei.

Quaenam est Nota speciei?

Periocha maximarum, quibus quod inest speciei,
probamus et generi inesse praedicatione vel
συνωνύμως vel παρωνύμως. Si vir-
tute praeditus est, est perfectus, erit et habitu
animi perfectus praeditus. Si temperans
rationi paret, et virtute praeditus. Si tem-
perantia est mediocritas, erit et virtus
mediocritas.

Quae sunt istius loci maximae?

1. À specie καταφατικῶς licet ad genus
progredi, item posita specie, poni genus.
item cuicunque speciei eidem genus convenit, in-
tellige confusum, non autem distributum

ὅλον

ὅλον non πᾶν, vel quatenus in illius specificatione includitur, non quatenus est καθόλου de pluribus prædicabile.

2. A negatione speciei, non licet generis negationem inferre. Vel cui species adimitur, ei non adimitur genus. Attamen hæc Regula sic est limitanda: Cui species ei non adimitur genus, intellige quatenus est καθόλου, de pluribus prædicabile, et actu prædicationis in plura distributum. Itaque.

3. Remota specie, removetur genus, scilicet partim et κατὰ μέρος, non quoad pluribus speciebus limitabile existit, sed quoad huius speciei differentia tamen restringitur, quoad est ὅλον et confusum, non quoad πᾶν. Et si non est homo, non est animal, quoad scilicet Logici differentia limitati: at non inde potes inferre: Ergo simpliciter non est animal Socr.

4. Id quod inest speciei, inest et generi scil: καθ' ὅλον vel κατὰ μέρος toti sed non omni, quoad huius speciei differentia limitati, non quoad pluribus differentiis dividuum existit. Si homo intelligit, et animal, intellige quoddam intelligit.

5. Cuicunque non inest speciei, nec inest generi scil:

Scil: particul. et secdm q̄d, puta q̄uod geq hæc differentia tn limitati, n̄ quod ad alijs pluribg ē limitabile. Si Generis et Speciei ꝑpendatur, facile put hæc axiomata intelligi. Geng n. ē p̄s Essentialis Spei. Quicqd aut inest toti Essentiali, inē et parti, vt p se, vl secdm accns.
Quod d aut Spei primo q̄uenit, illud certe generi secdm accns inerit, sz ꝑ differentiam q propria Qualitas ē gnis. Idcō qcq differentia tribuit Spei id et gn̄i, sed secdm accns tribuit. Hinc et qcqd in ē gn̄i inest et Spei. Intellige qcq gn̄i inest primo, inest Spei p accns. Geng enim primo suū λόγον ht et suā ppria: ei postea diuisio in Spes accidit: idcirco eidem vebg accidit, vt si in Spe. No aut necesse ē, sed q̄tingit tn, vt qcqd in ē gn̄i, insit Spei, Latius n. se ꝑfert Geng suā Spē. Geng cum p̄dicetr de obs et singulis Spebg, et qcqd Spes ht, id ad scribat gn̄i vt p se ꝑ vt p accns sz ꝑ differentias: necesse ē oīa q̄tra Spei fieri q̄tra gn̄is. Hoc intelligendū ē de primis q̄ceptibg, et de Spe atq Gn̄e

vasitatis in concreto. Nam si ad secta
vo[illegible] recipiūr ī gēq^d spei, illud et gri
in erit. Nonꝫ n. recte colligeris: Sper
gstat ē grē et diffra, Ergò et geng. Spes
ē angustior gceptus. Ergò et geng.
Totum voco confusum, et q̄tang vni spei
inest, Cum n. fiet dividr, et sit n̄ inte=
grale, sed vtcꝫ totum. Certè ibi, vbi
erit, totum erit, sed n̄ oē. Nō erit in q̄uis spe
totum, sed n̄ oē; Itaqꝫ quod di gri in est
n̄ in est oi speciei.
Sublata spē n̄ tollitur gū, q̄ad si geng
dividuu, n̄ quoad actū de spe, tanqꝫ
ꝑs essalis ꝑdicatur. Cum n. essa sit
vt tota vt nulla, n̄ habit ꝑter, et sic
sublata spē, n̄ reliqua erit eig aliq^a ꝑs.
In grē et spē duplicia reperias axiomata
alia ēdi, alia ēti adiecti, utar q̄ pluri=
mum interest. ēdi adiecti vocantur
q simplr vt sper vt geng exponunt
vocabulum denotant. Ut si hoē, erit
ait. justitia ē, erit ^{igr} virtg. Tertij adiecti
axiomata, q̄ n̄ simplr geng et spem affir=
mant. Vel aliquid spei ꝑ geng, vt aliqd
gri ꝑ spem affirmant ōēe. Ut si [illegible]
Sciam

sentit: Ergo et hic sentit. Si virtus est laude digna, et fortitudo erit laude digna.

Quid igitur interest inter utriusque generis axiomata?

Illud ex his perspicietur, quae insunt generi, ea non necesse est, cuiusque speciei inesse. Intellige quae generi ratione differentiarum insunt.

Quae insunt ratione logicorum accidentium.

Quae generi insunt confuse, et quod de pluribus praedicari potest.

Quae generi insunt, non quatenus aliquid de certa sed universum de pluribus speciebus praedicatur.

Quae generi non sexto modo per se, sed quarto modo insunt.

Dico non ~~necesse~~ necesse est, quae possunt accidere, utique non est generi, speciei inesse. Ut quod non est generi, et speciei non est. Hoc axioma sic limitari potest: Quae generi insunt, quatenus genus, et subordinatae: quae generi insunt essentialiter, quae respectu primorum conceptuum insunt.

Ea quoque quae sunt accidentia logica communicabilia generi ~~speciebus~~ tribuuntur, insunt omnia singulis speciebus, sed non uno seu reciproce: non necesse est utique non inest singulis speciebus, non inesse et generi. U.E.

Verbi

Virtus est qualitas. Ergo et fortitudo et temperantia, atque adeo singulae virtutum species sunt qualitates. Virtus observat mediocritatem: Virtus perficit, efficit bonos viros. Ergo singulae eius species, hoc item praestant. Haec ratio sumitur a natura praedicati, et datur de toto genere, quatenus totum est tale singulis quibus speciebus quae miscentur: neque necesse est addi signum universale, quod generi actu distribuatur.

Quodcunque primum et verum, ut etiam omnis omnino generi, singulis et speciebus inest. Inest autem generi generi tanquam primo subiecto, primo per se: speciebus secundo, et posterius: Si virtus est expetenda: certe singulae species virtutis erunt expetendae. At non adiecti secundi generis non licet similiter quod de genere confuso praedicatur, singulis speciebus tribuere. Non enim sequitur. Animal est, ergo leo est et homo ut vacca.

Cur autem genus in est speciei, ~~est~~ quod non a toto genere removeri possit, hinc liquet, quod non sit reciproca ista duo consequentia, neque tam efficax causa est species quam genus. Genus enim est caelatissime patens: et tot plura subiecta actu finisa, quibus suam propria communicat. Species

aut

aut respu͂ gn͂is n͂ ē ea cōicabilis et diuisa.
Illa igr cā̃ sublata n͂ tollitur gn͂s, q̄ spēr
n͂ ē primū et p se. sed secundariū et p
accñs ſctm illorū priorū. Genus autē vtē
primum ſctm, vt primū ea taliū pdtorū.
Sic totū sentire dr de hōe, q̄ de aīli, at
n͂ de hōe dr de SENTIRE: Sublato
ergò hōe, tō sentire nihil omīnȝ rema-
net, q̄ cōueniat aliis ptibȝ.
Notetur ergò haec Regula. À gn͂e affirma-
to ad spēm sine signo valet in cōtrijs, n͂
in sectis contradictorijs: Item, q̄ gn͂i insunt,
qtanus totum et de singulis insunt spēbȝ;
Item à gn͂e affirmato ws ratiōnes ad sin-
gulas spēs n͂rō licet pgredi in vtrisq̄,
ad coitis. Si nullū aīal eēt, nec hō nec
bruta essent. Si nullū ē corpȝ indiuiduum,
nec Mathematicum, nec gloriosum, nec
Physicum corpȝ erit indiuiduum. Item qcqd
gn͂i inest scdo mō, p se et recipr̄ē, spēbȝ
singulis inest, sed p accñs. Item. Cuicqd
gn͂i scdm qd inest, et p accñs, illud n͂ inest
singulis spēbȝ, Item. Quod gn͂i qtūo inē,
et quo ad duasfere pditōes describitur, n͂
inē singulis spēbȝ. Item. Cuicqd qto mō
p se, scd p differas inhaeret, n͂ inest singulis
spēbȝ

speciebus. Item. Quod distributo genere, singu-
lis speciebus inest. Item. Quarto modo per se speciebus
inest, quod generi secundo modo καθ' αὑτό inest.
Item, sublatis iis, quae generi insunt, tolluntur omnia
quae speciebus insunt intellige, quae primo et per se
generi insunt, iis sublatis, tolluntur omnia quae speciebus
insunt, secundum respectum generis. Sublatis autem iis,
quae generi insunt, secundo modo ut per se ut δυνάμει
non tolluntur ea, quae speciebus insunt. Numerari
ut logice posse, tribuitur animae, sed quarto modo, per
se secundum differentias: sublato anima non tolluntur istae
facultates: anima non est horum causa prima
vel forma primum: sed differentia est causa: species
quoad tota est forma. Intellige autem si tolla-
tur, v.g. anima definitione, non si omnino physice
tollatur. Dicas differentia propria generis est qualitas.
Ergo genere sublato haec tollitur, et sic omnes
δυνάμεις, quae speciei per differentiam insunt. R.
alia vero est differentia, quoad propria genus qualita-
ter existit: alia quoad per se subiective species.
illo modo παρωνύμως [illegible]: hoc modo συνω-
νύμως: illo modo inest genus confuso et δυνά-
μει: hoc vero cum est et constituit speciem. Cum
dico paries est albus: Ergo coloratus necessa-
ria est consecutio: At non varia haec est, paries
est coloratus. Ergo Albus. Albus est δυνάμει

capax

capax albedinis, non aut nigri coloris. totius
n. ὁμογενοῦς et ὁμοειδοῦς in partibus observatur e
eodem modo. Genus continens per definitionem, non quod ad
καθόλου νόημα, sequitur ad generis positionem
et καθόλου, ut κατὰ μέρος, non singulariter
sive per distributionem. Posito genere, sequitur
species, sed contingenter, et ἀορίστως, nisi
signum addatur καθόλου. Remoto genere
removentur omnes species, quoniam sed est logi-
cum νόημα praedicabile extra rationem, non
quod est pars definitionis unius speciei inclusa.

LOCUS XI.

Necesse est de quibus genus, de his speciem c
etiam quandam praedicari, et quaecunque sunt genus
aut denominative de genere praedicantur, illius
et generis, necesse est speciem esse, quae denomi-
native subiecto conveniat. Quod si itaque
quod alicui sit, ut univoce ut denominati-
ve tributum, si tamen nulla species tribuatur
falsa: si autem aliquam vera erit praedica-
tio. Pertinet ista ad hunc ad generis cum spe-
ciei collationem. Ergo tamen hic locus convenit
generi et speciei simul. Nonus totus erat generis,
quod cum singulis speciebus comparabatur: decimus
erat speciei proprius, quia illi unius speciei, cum

toto

toto gñe comparatio fiebat. Hic et gñi et spei ē cōir, q̄ᵃ totum et oē gñi comparatur, hoc lo cum oīb spēb9, n̄ cum vna et altera tm̄, sed cum oīb indefinitē: ita vt nulla certa et definita gñis spes intelligitur.

Quomodo describis hanc Notam?

A toto gñe ad oēs spēs indefinitè ē illa Periocha, q̄ ɔtinet maximas respicienter, vt ad oē g9 et totum, vt ad oēs indefinitè spēs, vt pētra ɔtis simptr inhærentia, vel confirmari vt euerti possunt.

Locus hic struit recipcar à gñe ad spēs argumentatiuer, vt si q̄d spei alicui tribuitur, narium ē, vt et gñi tribui possit, sed duo légws et paccur, n̄ actū, sed duoάpeας, et toti n̄ oī, vt ātis spēs q̄tā ē quātrupes. Spēs iam vt primum ɔtrm, seu vt recipcum cum q̄trupede ɔuertitur. Gen9 vero n̄ recipcē, nec in vrsum, sed ex pte cum quatrupede conuertitur, nō ꝓ se, sed p accns, n̄ actū, sed duoάpeαι. Sic quod de gñe, illud et de spē d̄r. Virtus ē laudanda: Ergo q̄dā

eꝗ

eiusdem species erit laudanda, liberalitas, etc. vel simul omnes.

Quotuplex est usus huius Loci?

Valet ad confirmandum et ad refutandum. Ad confirmandum, quando praedicatum illud, quod generi tribuitur, in una aliqua specie, eadem ratione repetitur: sive genus sit συνώνυμον sive παρώνυμον, sive abstractum sive concretum. Item quando praedicatum quod speciei inest, et generi tribuitur, sed διαλέγων. Valet ad destruendum si praedicatum generi tribuitur, ut quia ipsum παρώνυμον in nulla specie, aut nullo speciei subiecto reperiatur. Sic destruit Artes opinionem Xenocratis, qui vocavit animam numerum, semet ipsum moventem. Eundem est species motus: si movet anima semetipsam, aut gignit aut corrumpit seipsam, aut minuit et auget, aut alterat aut loco movet semetipsam. Nihil horum animae tribui potest.

Quae maxima?

I De quibus unius generis praedicatur, de iisdem neces

necesse ē specierū aliquam ꝑdicari.
Ut si aīa ē numerꝰ, erit ut abstractus
ut ꝯcretꝰ. Si anima ē natura, erit
ut mā vel forma.
2. Quae gn̄e participant, necesse ē
et spē quadam ꝑticipare. Ut qꝰ gn̄i
tanqꝫ τὸ ἄθη et qualitas inhaerent,
eadem necesse ē alicui spēi inhae-
rere. Si at dormit et angelos ne-
cessario dormiet
et vigilabit.
3. Quae à gn̄e denoīantur, eodē ab aliq
specierū denoīari necesse ē. Dur à gn̄e
denominari, de qbꝰ τὸ ἐπώνυμον ꝑdi-
catur. Si corpꝰ ē quantū, ut ꝑ continua
et determinata quantitate appellabitur.
Sic ē doctꝰ ut in dialectica, vel in alia di-
sciplina liberali benè versatus erit.
4. Quae nulla in spē ut univocè ut deno-
minativè reperiuntur, falso gn̄i tribuuntur:
Si virtutibꝰ dicas ἀπάθειαν Stoicam
conciliare, refutabitur hoc ꝑ totam sin-
gularū virtutis specierū enumeratione.
Docet itaqꝫ hic locꝰ, sicut gn̄i tanqꝫ ꝯtra ad

adiacens, ut sigg ipsum tanqs 3tium adiacens tribuatur, futuram una aliqua spem in qua repiatur: quod si gtum in nulla repiatur, et ipsum nullum ee. Geng. n. extra sone, n e alqd extra suas spes, à speb9 separatum: sed qgd e, id à speb9 separatim sit. Est. n. Geng tm qddam ex obs speb9 collectum n. separatim, presertim si prima et secta vocabula respiciat. Geng denominative dr, καθηγορεῖσθαι, cum de sbto ἐπαγορεύειν concrete pdicatur. Ju abstracta pdicatione λέγεται gg tm, n in est: in gcreta v. et pdicatur et in: est.

LOCVS XII.

Defiones ppositis ut vernacula, ut q vulta ee Xnacula, considerandae st. Ns unig fionis, sed oio plurium cura e habenda. Sæpè unig rei plures fiones pponuntur, q9 obs examinatis, et cum definito diligenter collatis, videri pt, qua illaru ppoio sit accomodatior etc: pt appellari Nota multaru fionum. Distinguuntur à 3tio

eo potissimum, quod hic plures et veras et quae vndiq́ et verae [illegible]iones, illa tum vni cane [illegible] vt respicere. Locus itaq́s iste non indiget copiosa explicatione.

Describe hanc Notam:

Est Periocha maximarum sumptarum a plurium [illegible]ionum gsidatio: vt quum docemur multas tum veras quam veri similes vtriusq́s termini [illegible]iones respicere, et illarum optimam accomodare proposito. An Rhetorica sit virtus: virtutes plures [illegible] defi[illegible]. Virtus vocatur in genere omnis habitus summo facultate [illegible]. Proprie virtus habitus voluntatis [illegible], secundum quem laudabitur in rebus agendis versamur. Cum plena propositum priori definitione [illegible], posteriori destruitur.

Quis est usus huius Loci?

Potest et ad confirmandum et ad refutandum adhiberi. Ad confirmandum, cum definitio termini alterutrius consentanea est cum alterutro termino: [illegible], vt [illegible], vt pariter fieri potest. Ad destruendum, cum alterutrius termini definitio repugnat alterutri termino vt [illegible], vt pariter.

Cum

Quæ maximæ?

1. Si fio p̄dti q̄uenit s̄bto, q̄uenit et ipsum p̄dtm s̄bto.
2. Si fio s̄bti q̄ueniat p̄dto, q̄ueniet ipsum subiectum p̄dto.
3. Si s̄btm definoni p̄dti q̄ueniat, con-ueniat ipsi p̄dto.
4. Si p̄dtm q̄ruat cum s̄bti fione, q-q̄ruiet et cum s̄bto.
5. Si fio s̄bti, q̄ruat cum defione p̄-dicati, q̄ruet ipsum s̄btm q̄q; cū p̄dto.
6. Si defiones terminorū dissentiant, dissentient ipsi q̄q; termini finiti.
7. Si p̄dtm repugnat s̄bti fioni, p̄dti re-pugnabit ipsi s̄bto.
8. Si s̄btm repugnat fioni p̄dti, repu-gnabit ipsi p̄dto etc. Harum maxi-marū Exēpla et declaraones p̄etantur à Loco. 3.

LOCUS XIII.

Considerandū quonam existente necesse sit p̄positum eē verum; aut q̄d nam ex necessitate sit, siq̄dē p̄positum fuerit

Nam

Nam si cõposito, sequitur propositum sit, erit et cõpositum. Quod si propositi cõtractarum non fuerit, nec propositum erit; Vocatur antecedentium et cõsequentium. Jubemur hoc paragelmate ab arte unum ex altero colligere, ut causæ ut signi ratione antecedentia et consequentia. Sunt aut antecedentia cõposita cõtingram propositionem efficiunt, ut sicti ut ztij adiecti.

Describe Notam Antecedentium et cõsequentium?

Continet maximas desumptas, à propositi antecedentibus ut consequentibus, vel proposito oppositis, Ut ita ut antecedens sit causa cõsequentis necessaria, aut cõtra, ut ut antecedentia sunt signa necessaria, consequentia sunt signata necessaria. Oppositum antecedentis erit: Peperit Ergò non est Virgo. Provinciam vexavit et spoliavit, Ergò non est cõtinens prætor. Antecedens necessaria causa cõsequentis erit si dicas: Sol 11 Decemb: ingreditur Capricornum: Ergò dies illa erit nobis brevissima. Cor est veneno infectum, Ergò certò mors imminet. Necessarium signum erit: Urina probè est cocta: Ergò pravus sanguis

sanous e alteratus. Cur autem antecedens et con-
sequens vocabulum sit valde aequivocum:
Velim eius multiplices significationes operias.
Sunt omnino multiplicia antecedentia, et consequentia,
eaque diligenter discernenda, ne nobis im-
prudentibus error obrepat. Primum enim su-
muntur antecedentia et consequentia his fere modis.
1. Sumitur antecedens pro toto, consequens pro parte
proprio ut cum ante, pro parte essentiali, vel
integrali: Ut justitia est antecedens, eius consequens
est virtus. Est enim virtus justitiae pars essentialis.
Suum cuique tribuere est consequens justitiae.
Si est homo erit corpus animatum, corpus animatum est
pars essentialis hominis totius humani. Homo est
medicus. Illud antecedens est hoc consequens.
2. Antecedens et consequens aliud logicum est aliud
physicum. Logicum antecedens comparatum cum
suo consequente ut est univocum, vel denomina-
tivum: Et si denominativum consequens, ut varie
ut contingenter. Homo cum animali comparatus lo-
gice antecedit, non actu physico: Nam in rerum
natura, animal non est ab homine separatum. Item homo
cum suo proprio comparatus, logice antecedit,
tempore simul est, ut homo et capax disciplinae.

Cum

cum antecedente v. g. cum colore compatiendi
logice procedit tanquam totum suum antecedens.
3. Est aliquid antecedens τῷ λόγῳ et consequens
ex τῷ λόγῳ ratione et definitione consequentur
species respectu generis et differentiae: Proprium
respectu subjecti, differentia respectu generis.
4. Antecedens est aliquid tanquam principium et causa: Antecedentia principia
et hoc ipsum est duplex: Proprium ut remotum, Remotum complectitur causas generaliter
ad quas non hi tantum effectus sequuntur: sed et
alii complures, et quae cum effectu everti nequeunt, quibus valet auferre hunc effectum
consequentia. Ut sunt caementa, lateres, ligna, ergo
domus est. Hic effectus sequitur ex illa causa posita.
Propinqua ea est, quae proxime cum effectu
iungitur, et ad quam proprie et per se, vel
semper vel plerumque consequens sequitur, sicut causa
ponatur in actu, et sit excessus causa.
Haec domus est. Ergo est vel fuit Faber.
Causa antecedens activa est, ad quam effectus consequi
posset, sed non semper, nisi alia procedat.
5. Antecedens est aliquid et consequens ratione ordinis.
Est autem ordo ut contingens ut necessarius. Necessarius qui pendet a natura: Sic ordine naturae
ignis aerem, ~~aer~~ aer aquam procedit etc:

F. 6. contingens

Contingens est, quod pendet à voluntate et à
fortuna, ut in artibus et disciplinis, in dictis
et factis, quae sua consilia ex voluntate format
ordine eum, quem vult. Sic si Socrates
carcerem ingrediatur, si cicutam accipiat
et bibat ordinis ratione, vincula carcerem
andit, sed ordine contingenti et fortuito.
Sic fieri potest, quod ordine andit, ut ut ali-
quam causae unum habeat respectu posterioris:
vel nulla: sed tam brevi nexu, ut ïga Ehis
cohaereat. Ut unda undam trudens semper
ordine tamen andit.
6. Voluntatis et rationis, item consilio et
proposito etiam aliquis andas et consequens. Sic in
Poëtis, Oratoribus, personibus saepe, quae quibus
praecedere debebant consequuntur. Poëtae, quod
postremo loco fit, primum interdum nar-
rant: vel à media re gesta, auspicati re-
currunt ad initia. In personibus, orationes
saepe verba praecedunt, quae verba sequi debebant
7. Auctus et consequens etiam et rationis nostri, et
secundum nostram intelligentiam: Secundo loco
praecedunt sensibilitas: In intelligibilibus confusa
notitia, et communissima pronunciata, quae proxi-
me absunt à sensibus. Praecedunt singularia

Species,

sperum effecta notitiam, et effectam demo-
stratione ꝑ, demonstro atq; Epagogice pre-
cedunt. Effectus semp nobis priores, causæ
posteriores ut primum in intelligentia.
8. Est quoddam antecedens et quoddam consequens
tempore ut perfectione. Sic tota sunt tempore
priora: tempore sequuntur accidentia. Causæ
semp tempore, semp aut tempore præcedunt,
quas deniceps effectus sequuntur. Principia
simplicia tempore præcedunt sua principia-
ta et composita.
9. Antecedens quoddam est et consequens, ut signum
est ut narium vel probabile. Expalluit
ad obtutum judicis: Ergo reus est. Signum
non est narium: necessarium signum est: flam-
ma emicuit è nubibus. Ergo fuit in nubibus
incensa exhalatio.
10. Quoddam est fortuitum antecedens et consequens.
Antecedens fortuitum, quod in se plane consequentis
efficientia: ut consequentis inferendi vim et
facultatem est. Consequens fortuitum, quod
non per se, sed per accidens, et varò sequitur. Socra-
tes est grammaticus, Ergo cicutam bibet.
Fortuitò ista et per accidens cohærent. For-
tuitum erat illud consequens, quod per ... suspen-
sio

dio cogitabat, thesaurum reperiebat. Sunt distichon graecum.

χρυσὸν ἀνὴρ εὑρὼν ἔλιπε βρόχον: αὐτὰρ ὁ χρυσὸν

ὃν λίπεν οὐχ εὑρὼν, ἧψεν ὃν εὗρε βρόχον.

11. Antecedentia et consequentia, sunt quae contingentia. Contingentia antecedentia voco, quae quidem faciunt ad effectum producendum, ita tamen, ut et non concedere potuissent, et haec sunt duplicia. Vel enim ideo tantum dicuntur contingentia, quod etsi ut fieri, vel eorum effectus non potuerint absque illis, tamen non naturâ illa antecedentia in esse sunt posita, aut non necessario et absolutè suos effectus ad finem produxerunt: ut quod effectus hic etsi suâ naturâ potuerit, absque illis produci, quia vim quandam ad hunc pereandum effectum, habent. Sic actionibus pluribus saepe mediis una saepe eademque actio producitur, quorum singula suam respectu effectus sui vim habent: Potuisset tamen eorum unum atque alterum absque ullo effectus incommodo praetermitti. Contingentia vero sunt quae effectus esse non possunt, sunt v. g. mora, dissensiones, altercationes, quae poterant impediri, et efficientis naturis actiones

quae causis fortuitis interrumpi nonnunquam solent.

12. Antecedentia et consequentia necessaria. Est autem complexa necessitas: absoluta contingentiam omnem excludens, et hypothetica, quae non omnem contingentiam excludit. Absoluta necessitas in rebus divinis tantum est, et materiae expertibus. Conditionalis necessitas est: Forma iam est. Ergo prius extitit materia, agit iam efficiens effectrix: prius hic ut aliis quantitatibus materia fuit informata. Poterat materia non esse, poterat interire, priusquam actu fieret materia, poterat efficientis actus intervertere.

13. Antecedentia alia sunt socia, alia propria tum alia sunt ἀναντιστρέφοντα: alia ἀντιστρέφοντα. Ἀναντιστρέφοντα voco, ad quae alia plura consequuntur. Ἀντιστρέφοντα, quae sunt eiusdem ambitus (ut ita loquar) cum effectu suo. Abiit postulatum pecuniam: Itaque accepit, ut non accepit pecuniam. Ergo postulavit. Poterant ad postulationem et alii sequi effectus: Poterat hic non sequi. Pallet: Ergo cruditate laborat. Est consequens socium. Nam et ira potest palloris esse causa, ut amor, ut ἀγρυπνία, ut media, ut alia

aliq cuspiam modo. At si e vitae p̄inceps. ing
aio c̄ditum.
14. Reipsa antutia et q[-]ntia sunt alia sp
alia plerumq; alia raro. Sole existente in Ca-
pricorno, necum e cq̄qur in Hemisphaerio nro
bruma. Si ho e, nrio semp sequr capax
disciplinae. Proprium τῶ ἄδος sp ad solis
seqr. Plerumq; tr antutia et cq̄ntia q
ordine nra se cq̄quntur, sp unu ad alteru
sequerentur, nisi fortuito q da et p accns
ca nonnunq; impedirent. Rara ti q do
ca q da ꝓpria raro itum effectu sqr:
qdo n nisi p accns effectu cum illa ca
iungitur. Pisce capto, reperiri et recuperari
annulum in mare abiectum e fortuitum
et raru cq̄qur;
15. Antutia et cq̄ntia alia ἀϊδίως et
καθόλου, alia rone loci et temporis dnr.
Quae. n. cueniunt vtlibg, n quod si vtlia,
sed qa velut in singularibg inclusa st,
ea rone li et temporis cuenire dnr.
Rone loci et temporis herbas viresentes,
spicas, Spicas frumenti maturas cq̄qr.
Sic fieri pt, q sinistr antecedit, vr rone li
et temporis cseqr. 16

16. Quædam antecedentia et consequentia generatione distribuuntur. Ratione generationis ad quod spectat consequitur: materiam et formam causa efficiens præcedit. Itaque verebitur simul et parit, quædam alia corpori prius et posterius recipiunt: et quod subiectum præcedit, verebitur sit et sequitur.

17. Quædam sunt absoluta, quædam composita antecedentia et consequentia. Sic corpus natum, et moveri quiescere poterit. Si corpus simplex est, aut secundum rectam aut circularem lineam erit mobile: si secundum rectam lineam, rursum ut ab imo ad summum, ut a summo ad imum feretur. Si corpus animatum et certa qualitatum crasi affectum, erit aut sanum aut ægrum. Consequitur simplex. Si est animatum, est vita præditum. Si iustus suum cuique tribuit. Si fortis est animo, nullum prius recusabit periculum.

18. Sunt alia recti, alia tertij adiecti antecedentia et consequentia. Si virtus erit, erit habitus animi, si homo erit, animal. Tertij v. adiecti, si virtus est habitus animi, certe est qualitas non aliquid seipso, sed aliquid in alio. Si homo est animal, homo sentiendi facultate præditus erit.

19. Antecedentia et consequentia, ut sunt essentialia vel accidentalia. Ponê essentiale sumitur, ut pro omnibus terminis praedicabilibus cohaerentibus, ut sunt genus et species, differentia respectu speciei. Et tum accidentalia alia erunt relinqua, ut subiectum et eius accidens. Vel essentiale capi[tur] pro eo ut ad essentiam constituendam facit, vel ex essentia fluit, cuiusque illa ἀντιστρέφει ut sunt propria rerum. Haec praecipuae sunt Antecedentium et consequentium distinctiones.

Quis huius Notae usus?

Est et κατασκευαστικός et ἀνασκευαστικός. In confirmando utimur hac Nota, cum ostendere cupimus antecedentis et consequentis nexum esse necessarium, ita ut uno posito vel sublato, ponatur, vel tollatur et alterum. In rejiciendo utimur huius Notae maximis, cum ostendere volumus: consequens esse multo latius, quam ut ad hanc causam tantum consequatur, non esse necessarium, esse fortuitum etc: Ut pallet, ergo amat: pallor potest esse aliis multis causis consequi.

Quae maximae?

1. Sublato Antecedente, tollitur consequens, intelligi-

si sit antecedens causa propria, reciproca, perfecta, probi-
bus omnibus expleta et totalis, ut immediate
consequenti opposita. Secundo consequens si stante antecedente esse
nequit, ut ratione proprietatum actus, ut temporis
et loci etc. Valet idem cum ab ante-
cedente, ponitur primum positum: p. consequente ve-
ri et primi positi proprium atque ad consequen-
tia aliis: aut cum antecedente signum ne-
cessarium et causale, et consequente signatum
necessarium ponitur. In reliquis non valet: si
antecedens sit angustius consequente non valet: si
antecedens non sit propria et praecipua causa consequentis:
si contingens sit causa eorum; si antecedens or-
dine tantum, et tempore antecedat: si antecedens
et remotum, particulare, et fortuitum,
contingens. Item si antecedens sit causa durante
causa sine, etc: denique per omnes antecedentium et
consequentium distinctiones eundum et viden-
dum, quid cohaereant in singulis antecedentia
et consequentia. Proinde hoc axioma intelli-
gatur de antecedente, quod sit causa propria, perfecta,
totalis continens, necessaria (non potentialis et orga-
nica tantum) contentum in actu causam antecedens: de
antecedente quod immediate consequenti opponatur, quod sit
primum positum. Non sequitur: Faber non amplius

e

ē: Ergò nec domus ē: q̃a faber ē cā partis
nec ē cā ꝓxĩã actus, sed tantum remo-
ta virtualis.
2. Posito Antecedente, ponitur consequens. Et hoc
pronunciatum suis conditionibus ē sepiendum.
Valet hoc axioma in ſoto et proprio an-
tecedente: non valet si ſotum cum accidente
coi competitur. Non enim si Resp: ē, ob
id beata erit, si corpus ē, ob id erit al-
bum. ~~Valet~~ Valet itaque et in eius proxi-
mis, recipr. perfectis, ὁμογόναις: Valet
in coīs totalibus, et in actu positis, non valet
in iis, quae tempore antecedunt ordine et
τάξει: Non valet in antecedentibus, quae si
tamquam coīa ſota sunt: non valet in signis
probabilibus. e. multos habet libros, ergo ē
doctus, Est etiam organica partis, signum
minime necessarium. Frequenter inde lectio-
ni Ergò literarum ē amans. Non enim signum
necessarium, non cā reciproca etc: Pugione tr cru-
entō, Ergò caedem comisit. Auctus ē
signum probabile. non tamen necessarium. etc:
3. Sublatis iis, quae antecedunt in suis, tolluntur et
ea, quae vel inde esse possent ut solent. Intelli-
gendum ē et hoc axioma suis circumstantiis
de si

descriptum. Valet n. in ijs, quae arctius cum quae
sequente sunt, vt quae causa sunt proprii, et perfecta
eorum, quae dum sunt necessario consequenti. Sol nondum est ortus.
Ergò terra nondum est illuminata. Caret
notitia practica, qua discernimus inter ho-
nesta et turpia. Ergò peritus ad rem
gerendam est ineptus. Dominantur hi, si plu-
rimum in Rhetoricis, Poëtis, Medicis, Chi-
romanticis.
4. Positis ijs quae in sunt antecedentibus, ea quoque po-
nuntur, quae consequentibus solent inesse, vt patet:
Si sit ea, quae consequentibus insunt, ita cohaereat
cum Synonimis vel Paronymis consequentibus
Vt nullo modo divelli possint, vnum sit alterius
subiectum et proprium, signum causae et nomen
signatum, causa et effectus reciprocus: Si
est corpus naturale, erit mutabile.
5. Quae communiter antecedunt, non raro certum
consequens inferunt. Morbo laborat. Ergò
morietur. Coepit in latinis et Graecis
literis progressus mediocres facere. Ergò
solidam consequetur eruditionem.
6. Quae proximè antecedunt taliter [illegible] sit
illa, vt semper, vel plerumque, consequens inferunt.
Extincto

Extincto ἐμφύτῳ calore sic mors necessario se-
quitur: Hyeme plerumque frequentiores sunt
pluviae, quam aestate, Semine iacto, plerumque
segetes oriuntur, non tamen sic et necessario.
7. Quae ratione temporis et generis antecedunt,
non sic consequens inferunt per motum, quod casu
impediri potest. Non enim si terra gremio
mollito et subacto semen sparsum exce-
pit, ob id sic et necessario tepefactum calore suo
diffundet, et obijciet herbescentem ex eo vi-
riditatem, neque necessario, si nixa fibris stir-
pium herba sensim adolescit, et culmo
geniculato, incipit erigi; et ob id perfectam
formam spicae induet, et paulatim ad
frugem perducetur.
8. Quae τάξει et tribus antecedunt, non
simpliciter dicuntur antecedere, nec consequens necessario in-
ferunt. Non enim si copias imperator conscripsit
si ad diem dictum convenire iussit, si de-
lectum habuit, si castra vallo fossaque
munijt, si cum acie instructa hosti ob-
viam processit, si equestribus levibus proelijs
factis, cum omnibus copijs belli fortunam ex-
periri statuit, ob id hostes fundet
necessario. 9

9. Antecedentia vero inter consequentia nonnulla, sed non omnia inferunt. ἐναντιώσεως et effectibus quaedam [illegible] colligimus.

10. Positis vero praecipuis antecedentibus, ponitur et consequens. Si validi et sicci flatus in nubibus inflammati, Eruptio est cum boreaxus coruscationis. Illa posita et haec ponetur.

11. Verum antecedens etiam, quod nomine superioris est angustius, non consequentis ordine et loco praecedit, Ut: Est virtus placidis abstinuisse bonis: Abstinere bonis placidis est velut [illegible]sor, si comparetur cum virtute, quae de pluribus aliis praedicatur.

12. A positione antecedentis ad consequentis positionem valet consecutio. Huic enim Hypotheticus ab antecedente affirmatio, ad consequentis affirmandae consequentiam valet. Neque simpliciter sed de terminis sive speciis est intelligendum hoc pronunciatum, Ut si vocaveris.

I. A specie ad genus: Si Scipio castus fuit, certe virtute praeditus fuit.

II. A [illegible] ex proprio [illegible]. Si est Christianus suam salutis spem in solo Christo collocabit. Si est homo, poterit erudiri, Ut est capax disciplinae.

III. À toto et proprio accidente, sed inseparabili. Si nat͠e corpus, continebitur actu toto quantitate. Si v. fuit e Herba, vt planta.
IV. À ca proprio et reciproca, ad proprium et reciprocum effectum.
V. À signis necessariis antecedentibus ad signata, qui sunt apud Medicos plurimum morborum et mortis.
VI. Ab iis q præbent antecedunt, et à consequentibus inseparabilibus. Superior autem locus non valet si argumenteris.
I. Ab iis, q debent tam antecedunt et [illegible] Cœpit signa in hostem inferre. Ergò vincet fallit hæc consequentia. Amplexus est salutarem doctrinam. Ergò conservabitur.
II. Ab iis, q λογῳ tam et tempore non antecedunt, vt non sequitur: Est animal, Ergò homo est.
13. À destructione antecedentis ad destructionem consequentis non valet argumentum. Vel ab opposito antecedentis ad consequentis oppositum, vt à negato antecedentis ad negatum consequentis non valet consequentia. Et si argumenteris.
I. À specie ad genus, ab angustiori ad latius.
II. À singulare ad vniversale. Petrus non est, ergo non est homo.

III. À ca̅ ꝑtiali, ad suum totũ effectum; à ꝑte integrali, ad integralis totius essẽam. Abest brachium. Ergò corpus integrũ, ñ valet.
IV. À sbto ad accns coe. Non ē asinus. Ergò ñ ē quantitas etc: —
Caeterum à negatione antetis, licet ad negoem ꝯsquentis ꝓgredi. Si rõumeris à sbto ꝓrio et ꝓprio ꝯtradcu, à ꝯfacta, et ꝓpriã ca̅ effectivã, frali, mrali.
Caelum n̄ ē leve, Nõ ergò rur su fertur, Desunt lapides, ligna, calx etc. neqt ergo fieri domus. Item à sbto ad agntm ꝓprium accns: Non ē hō, itaq; ñ ē capax disciplinae. Licet ꝓgredi ad ꝯsequentis negoem: Ut nullum aial caret vita. Ergò nec lapis, nec alia alia.
14. À destructiõe ꝯsquentis rectè ꝓcedi[tur] ad destructiõem antetis. Valet haec regula si negato ꝯsquente vt ꝓprio, vt gñi sub inferas negoem spei vt sbti. Si ab effectũ recipro et ὁμογόνω ꝓgrediaris ad cam̄ reciprocam. Si ñ illuxit. sol ñ ē ortus. Si nulla ē in hoīe virtus, nec Justitia

tia erit. Non semper valet in iis, quae γένεσι et τάξει tantum consequuntur

15. Posito consequente, ponitur antecedens, ut a consequente affirmato, ad antecedentis affirmationem progredi licet, si scilicet consequens sit ἀχώριστον, ut si propria affectio si differentia ἰδίως, si sit effectus proximus et reciprocus, cuius unica tantum et necessaria, atque in actu causa sit posita. Non valet haec regula, in proprie consequens generis intelligas: si homo animal est: si fortuitum eventum, si eventus cuius signum probabile sit tantum: si consequens sit eventus, qui nullam causam naturalem sciat: Ut nihilum actu fit existente: Ut mundus factus est. Ergo τῷ προϋπῆρχεν eius materia. Hoc enim consequens nec actu, nec δυνάμει causam aliquam in natura praecedentem habuit. Neque superior valet regula si consequens sit eventus, cuius causae plures esse possunt. Ut aqua est calida. Ergo igni fuit calefacta. Non valet consecutio, quia et sole, vel agitatione calefieri potuit.

Locus

LOCVS XIIII. Æ

Considerandum est, an tempus alicubi discre=
pet: An quod propter consequente ario ponitur, equus, apud
certi temporis respectum insit. Vocari solet Aota
consequentium, respectu temporis considerato: vel a
tempore, antecedentium et consequentium.

Quæ definitio?

Est Periocha maximarum, qua consideratur
an semper omni tempore, an certo tantum inhæreat
proposito. Ut omnis consequens est hominis, absque ulla
loci et temporis exceptione. Quæritur an sit
quod nutritur, crescat, an loco crescere sit
consequens nutritionis perpetuum. Negatur, quia
homines semper nutriuntur, non semper crescunt.

Cuius usus?

Utilis est hic locus ad astruendum et destru=
endum. Ad astruendum si consequens sine tem=
poris et loci exceptione, cum antecedente =
statur. Ad destruendum si tempus proferre possimus
~~[illegible]~~, quo divellatur consequens ab antecedente,
item si consequens sit plurium temporis partium,
antecedens: si antecedens unam vel alteram tem=
poris partem complectatur, non omnem.

Quæ maximæ?

Ferè eadem cum superioribus. Praecipuæ tamen hæ notentur. Plures n. recensere supervacaneum foret. 1. Posito antecedente sine loci et temporis exceptione ad consequens valet, si cuiusvis temporis ratione cohaereant: Ut, Si tonat, est aër. Si ... inflammatus, coruscatio sequitur.

2. Posito ratione antecedente temporis quo consequens non amplius extet, non valet ab antecedente ad consequens ratiocinio. Ut non licet consequens per absoluto ponere. Ut non sequitur: intelligit. Ergo recordatur. Interdum n. homo intelligit ut non recordetur. Est grave corpus. Ergo actu deorsum fertur. Sciendum est quod tamen ... simpliciter et absolute sequitur: sed proprium accens non nisi certi temporis et loci respectu consequitur.

3. Posito consequente ratione temporis et loci, ponitur antecedens. Sic posito proprio antecedente, ponitur antecedens.

4. Remoto consequente ratione temporis et loci, et ... suum nomen amittit. Si in senectute nullum incrementum, certe nutritio in senectute non infert suum incrementum. Materia forma, et usus huius et superioris loci non accensis polemate facile intelliguntur e dictis.

Properandum ergo est ad reliqua.

LOCUS XV.

Transferenda est nonunquam disputo à propositis ad eam materiam, quae nobis magnam argumentorum copiam suppeditabit. Haec autem deductio triplex est: Necessaria, ut apparens, ut nec necessaria, nec apparens. Non satis commode Nostratem quaestionem ex his formari potest. Et sophistarum hoc παράγγελμα aptius atque usitatius est quam Dialecticis: Referri tamen potest haec nostra propositio in consequentium ordinem. Itaque enim propositum ab uno genere transferimus in aliud, ex hoc propter illius consequente tenemur. Vel appellari potest Nota translationis. Oratores solent in primis hac uti τόπῳ [illegible] ubi, ut non de re ipsa, sed de iis quae cum re coniuncta videntur plurima disserant. Sic Cicero pro Sextio disserens transit ad sui periculi [illegible] commemorationem et beneficiorum, à Sextio in se collatorum: Unde ex illo fonte, omnes in Sextium cumulatur redundasse insinuat: item in aliis orationibus facit. Cuius probare conatur sancita

sterilem et minime veram mram, ferè solent ad ~~alia~~ digredi, historias, fabulas copiosas expositiones interponere, neq; ti: recte argtis responde. | talia

Quae e huius Notae defino?

Nota translationis e qua utemur a priori sterili mra ad aliam copiosam et evvo: riliorem mram disputandi scopum vertere: ut ad adversarium a pposito nobis rarum comodo ad alteram nrae causae convenientiam traducere.

Quotuplex usus?

Duplex: Nam et ad struere et destruere beneficio translationis possumus.

Valet ad astruendum, quando illa mra, ad quam ut abducimus ut adducimus, cum pro pposito congruunt: et rationes inde sumptae ppositum geliudunt. Sed destruendum quando ea, quae p digressionem interponuntur, et ex alio genere petuntur, cum prio ~~vel~~ pposito non conveniunt, ut non eodem modo, eaq; ~~atq;~~ sunt, quo ad versarius vult, jubemur itaq; in sterilis minusq; comodo nobis pposito, ut ad amoenitatem

ria, vt q̄sequentia ex alijs q̄rib9 petita con=
currere, Vt si verè vellem de hoc p̄=
blemate disputare: An Voluptas sit bona
mediu̅m primè petendu̅ eēt à 3tia fi=
gura: vt in tertia p̄tis Sylls formand9
esset. Sed si longi9 digredi velim, q̄=
sequentia remotiora inspicio vt uera
vt q̄a reperssa. Et voluptas ē n̄ Ente
rem transffert ad Ens. Ergò ē bona: vt
q̄re: Ergò impfecta: Ergò mala.
Dixi triplicē eē digressioem, q̄a tri=
plicia s̄t antecedentia, consequentia et adiuncta
q̄b9 fang̅ mra huius loci maxime
consiliuntur. Nria ē ordo digredi=
mur ad antecedentia vt q̄sequentia, n̄ q̄dem
pxima, sed nria t̄n vt pbabiliā.
Quæritur an iustitiá sit mediocritas?
R: Est, quia definitur recta roe. Sit9
mod9 digressionis ē Sophistic9: fraus
t̄n in eo n̄ apparet. Quæritur an
mund9 sit globosus? Negatur: q̄a si
vn9, certè et reliq̄ erunt globosi: at
reliq̄ (si plures forent.) globosi n̄ essent
Hoc ipsum pbatur. Si reliq̄ essent glo=

bosi, plures essent pfectissimæ figuræ. At pfectissimum unicum tm numero ee pt. Plures aut globosæ figuræ si darentur, plures p̄fectissimæ formæ darentur, qª globosa figura ē omn pfectissima. Tertius modꝰ ē et ipse Sophisticꝰ, et fraudem apptā ꝯtinet. Ut si in digressioē prorsꝰ aliena efferuntur. Vt qª manifesto æquivocis integumento occultantur: Ut si dicas, falsa refutari n̄ pnt: qª sunt nonEntia. at qd destruitur, reducitur ab Ente adū Ens. Item qª qd destruat, faciat malum, cum faciat n̄ Ens: malum v. malo n̄ destruatur, vt malum malo n̄ sit ꝯtrariū: destruens. a. et destruendum sunt ꝯtraria: ideo nulla destrione falsa posse everti

(refutatione)

Quæ st hujꝰ Loci maximæ?

1. Juxta digressione, valet translatio ab antente ad ꝯsqns.

2. In apparenti abstundente ad q[ue]as, ut ctra, n[on] valet utr, sed interdum particulariter.

3. In digressione Sophistica nulla e[st] consecutio p[er] terminos malè cohaerentes.

LOCUS XVI

Cum quibusdam posito, multa [consequuntur], respiciendum est ad illa plura consectaria, cum quis illorum semitò primatur id est, quod ad initio propositum fuit. Nota vocat consequentium simul et implicite, non explicite positorum. Cognatus est superiori de antecedentibus et consequentibus; non quidem eisdem planè nam, sed velut uberior tractatio superioris. Nam in illo praeceptum habetur de multis consequentibus: item de consequentibus ut antecedentibus situ expressis: hic vero locus agit de consequentibus non situ sed simul positis.

Antecedens omne, quoties vel unum consequitur, nec nulla dividi potest, ut definio in suas partes, genus et ..

tiam: Singulas has ptes licet rursum ita
distribuere, ut qq gris proprietates et acci-
dentia gris, cas, effectus itidemq proprietates
actiones et energias diffrae consideremq.
Quae quidem oia dig mo et κατά τι, n
explicite simul proponuntur.

Quaenam e huius ti fino?

Praebet nobis haec nota maximas respicie-
entes ad multa consequentia n expressa, sed
per σιωπώμενα nria, qrum si unicum
primatur, et id, qd antecedit, ut tamq
certum propositum e, oio tollitur. Ut si qs
statuat, Verecundia ee virtute, is multa
tacite statuit, tam sbti qz ptti ione.
Si n e virtus, erit vitium, et quidem subtus ai
observans mediocritatem, tur μεσότης

Quis Usus?

Usus huius ti tam in propugnando, quam op-
pugnando valet. Quando oia consequentia nrio
cum antecedente cohaerent, tq ti beneficio con-
struimq: oppugnamq cum multorum conse-
quentium, ut unum ut plura ab antecedente

abesse

abesse sunt. Si dicas Gramaticã ee p=
prie sciam dictare. Consequentibus contri refu=
taveris, q̃ sit: Esse habitum Epistomonicum,
ee ñ verborũ, sed rerũ: esse ñ contin-
gentium, sed τῶν καθόλου, ee theoreticum
tm. Haec oīa repugnant studii: Itaq; re=
pugnabit et contrm.

Quae maximae?

I. Destructo vt uno vt oībus consequentibus necess̃ de=
struitur antecedens. Crases consequentiae sunt ee
qualitatem, vt symetriam qualitatum,
reddere corpus eucrasum etc: Quae cum oīa
repugnant, et crasis repugnabit aeque:
et sic falsum erit, si dicas: Atram ee
Crasin. Qui dicunt indignos non accipe
panem domini ꝯ Chri corpus, sed panem
domini ꝯ signa tm: illos si refutabis
consequentibus. Ergo ñ percipiunt integrum sacra=
mentũ, ñ sumunt rei corporis Chri, ñ su=
munt sibi iudicium etc:
Est aut hoc axioma verum tm in ĳs q̃ sunt necessaria
et καθόλου consequentia, et q consequenti vt ve q
vt ve dextra

vt vt differa specifica vt vt proprium vel co-
gris, et accns inseparabile, gris vt proximi
vel remoti.
2. Destrictu vt vno vel pluribg n nrijs
gsyntibg, n rio destruitur propositum.
Nonnria gsyntia si gsmicentia, fortuna
partia, q gsynti ad quem n quoad vt
et absolute de toto dr, sed quoad to, tem-
pe et alijs accentibg adstringitur. Ut aliis
gsyntia n xαθoλs si, ee quadrupedem,
plumis vestitum, album, ee parvum e:
q si hoi n queniunt, n ob id sqr, hoiem
n ee ait. Docti gsyntia fortunatos, opib
ho, re gratia florere, egregia forma p-
ditum esse etc: hic a subo remotis, non
idcirco sqr, eum n ee doctum. Vulgg pler-
umq, ratiocinatr a gsyntibg κατα μεϱος et
fortuitis, vt n e splendide vestitg, n in-
cedit distentis lateribg, n fluentibg buc-
cis n barbatg. Ergo n e doctg. Hoc
stultum vulgo iudicium greco dissti-
cho videtur egmodi:
ei

εἰ τὸ λέγειν πώγωνα δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν,
καὶ τράγος εὐπώγων εὔστοχος ἐστι Πλάτων.

3. Posito consequente, vel uno vel pluribus modis, ponitur antecedens, sed λογίστως. Ut de animal sensit. Ergo et quod quod sub coeli continetur sentit. Per antecedens intelligo subiectum propositionis. Nam si per antecedens partes intelligas, regula illa sit contraria in tertiis adiectis definite concluditur quid de subiecto: ut si omnis virtus respicit mediocritatem. Temperantia erit virtus.

4. Posito contrario consequente ἀντεστρέφοντι fortuitos in subiecto, in contrario concluditur illius antecedens subiecto. Ut Angeli ἀντεστρέφον consequens est creaturae esse. Hoc ipsum de nomine etsi dicatur, non tamen concludi potest hominem esse angelum. Vitiosi fuerunt syllogismi, ut in secunda puris affirmativis vel in prima maiori existente parti. Motus sursum inest globo violenter excusso. Motus illius antecedens leve corpus: sed antecedens non reijciunt: Verum confinges: idcirco non potest concludi globum excussum esse levem.

5. A quo removetur consequens, ab eodem antecedens

A

sint haec pnunciata suis limitibus supra positis munienda, ne q̄ sophistica fallacia circumueniamur.

LOCUS XVII.

Inspicienda sunt et illa, qbus necesse e tm alterutrum oppositoru, ut necesse utu nec. Si monstraueris alterum nec, pbaueris alterum n nec: et ctra si pbaueris hoc n nec pbaueris illud nec. Nota e c̄trariorum medatorum. Ut hic locus facilius intelligatur, obseruanda st haec de natura ctrariorum.

1. Contraria st duplicia: q dam simplicium terminorum ut c̄ labor, ut album et nigrum, honestum et inhonestum: q dam compositorum terminorum i. pprium, ut ge at sentit. Nullum aial sentit.

II. Simplicium terminorum ctraria st multiplicia, q dam logica et prae sciis, qbus p fecta defno, et triplex illa ctrariorum defno conuenit st qq X ~~prim~~ xime item prom dextror item, eq gra possunt in se inuicem pmutari, deniq longissima

distantia: quaedam sunt Physica contraria
in quibus qualitas et forma, pro uno eodemque acci-
piuntur: Convenientia non logico sed
Physico genere. Ut sunt vivum et mortuum.
Motus et quies sunt contraria in sua specie, et non
logica sed Physica contrarietate. Quia
sunt formae item nullum medium et longis-
simam distantiam. Sunt formae item.
Nam eidem motus et quies inesse possunt.
Sunt item qualitates, sed physicum, non logicum,
quia non duae positiva et duae species. Sic lumen
et tenebrae sunt item Physicum, sed
non logicum quia: quia privatio et non ens non ente
nihil constituitur, nec est positivum quoddam
quicquid autem est in praedicamento, est ut qualitas, ut
species differentia est omnino positivum quoddam.
III. Sunt quaedam contraria per accidens, i.e. sunt
capacia contrariorum tanquam formae, sed per se con-
traria non sunt. Ignis est aquae contrarius, sed
per accidens, et certo modo per se, non quoad substantiam,
sed quod est aliquid in igne, contrariam ipsa contra-
rietas tribuitur formis. Si contraria fiunt
in contrarijs per accidens, non in abstracto sed in
concreto. Ut ex aqua frigida fit calida.

Aquae

Aqua calida et aqua frigida opponuntur, non quoad aquam, quae est utrobique eadem numero, sed quoad calida et frigida.

IV. Contraria sunt vel affectione, vel affectione: illa per se, haec per accidens: illa τῷ πάθει haec τῇ ἐνεργείᾳ: illa potentiae, haec affectivae non contraria sunt. Unum τῷ ποιεῖν, non τῷ πάθει calefaciens est. Cum affectio caloris non sit in uno, sed tamen facultas insita, quae potest calefacere. Aqua τῷ πάθει est frigida. Stellae Saturni et Lunae dicuntur frigidae, non affectione frigoris sibi inhaerente: sed per ποίησιν et affectionem, quod frigus in aere generant. Nam stellis nec calor, nec frigus, nec ulla qualitas ἐνδιαθετικὴ inhaeret.

V. Quaedam sunt imperfecta, et non per semetipsa contraria, sed si congrediantur, contrariorum naturam recipiunt. Ut forma et privatio sunt contrario et respectu tertiae potius contraria quod componitur ex una et altera atque postea Sua semper illam in se recipit.

VI Vulgo contraria dicuntur omnia opposita, quae

re

repugnantiam quandam includunt. Imprim e-n hoc sto, neq hunc ti.

Defini tam contrariorum quibus?

Est periodum maximarum ductarum obijs, alternis vicibus sine Medio actum occupant, quorum alterum si actu ponatur in subiecto, necessario ponitur alterius absentia ac necessario negatur alterum: et contra.

Animal sive sanum, erit aegrotans. Haec si de subiecto ut actu perfecto intelligantur, vera sunt: si de quolibet ut inchoato actu, tertium admittitur, quam medici Neutram valetudinem vocant.

Quis usus?

Ad firmandum valet, quando quod tum subiecto quam sit oppositum esse non posse, concludere . Utrumque contrariorum immediatorum simul actu perfecto non sunt in esse: sed si perfectus actus concedetur, tamen alterutrum necessario inesse. Contraria quae medio carent, sunt simplissima, quae et finis et principij ratione medio carent ut compone. Sanitas et

morbus: vita et mors, Lux tenebrae sunt
simpliciter: nullum sunt medium, quod ex u-
troque constituatur. Albedo et nigredo
sunt vere et perfecte contraria: sed non sim-
pliciter: quia sunt media: hoc enim sunt
composita, licet utrinque finis longissime
discedant. Ad impugnandam valebit
si probemus oppositum eius, quod statuat
adversarius esse, ut non messe etc:

Quae sunt maximae.

I. Contrariorum immediatorum uno posito
vel habilis, et capacis subiecti necessario tollitur
alterum: Ut si sanitas inest in corpore
animato # Caeterum hoc axioma suis
conditionibus est adstringendum. Per po-
nere itaque actus intelligitur. Cuius non est
positum, sed actum, et quod actum, caret
imperfectione. Itaque contraria dicuntur perfecta
actu, non imperfecto, et remisso posita.
Nam quae sunt actu imperfecto, illa opposi-
ta, non sunt vere contraria, quamvis longissime

a se

Qualitatibus passibilibus, subiecto
ubi non inerit morbus.

à se invicem distant. Nam longissimè
à se invicem dissidentia vnum penitus ex-
cluditur ab altero: Ut contraria actu im-
perfecto posita, vnum alterum non penitus
excludit, sed includit: puta, si sanitas
actu imperfecto in esse, certè erit adhuc morbi
aliquid reliquum. Et quia contrariorum vnum
quodque εἶδος: Ergò longissimè et minimè
imperfecto actu describitur. Capax et
habile subiectum additur. Sunt enim contraria
non simpliciter opposita, neque de quolibet Ente
alterutrum illorum verè affirmatur et ne-
gatur. Itaque duae species oppositae non ob id sta-
tim sunt contrariae, nisi suo capaci et habili
subiecto deserviantur, vnde respiciendum est
in contrarijs ad certum subiectum. Aliud oportet
vnum esse numero: idest idem vtrique
subiectum, et proinde non mutari sua substantiae
et essentiae ratione. Quod enim priore essentiam a-
mittit, non amplius est idem numero et subie-
ctum. Caliditas enim est affectio inmediata ignis
essentiam: qua mutatur et illa tollitur.
De contrario illud subiectum ex habilitate et
δυνάμει, vt alterius nisi alterutrum

Jam ita quaeritur, recte ne dicatur:
Angeli ut spiritus subtiles non moventur
Ergo quiescunt. R. Neutrum. Cum a con-
trariorum non uno alterius in quiete, sed in
suo tantum in habili et definito dan-
tur uno medio. Quarto Angelus neutrius
capax: nec duorum quies nec actum est mobilis.
An Asinus sit indoctus? R. Non. Ergo doctus.
Non sequitur. Nititur enim hoc falso principio:
de quocunque, ut de quibus contrariorum alter-
utrum vere dicitur. Semper habile subiectum est
substernendum: et tunc verus erit progressus
tam directus, quam indirectus in contrariis.
Itaque haec regula est tenenda.

Contraria extra suum habile subiectum posi-
ta, non sunt amplius re, sed nomine tantum con-
traria.

3. Uno contrariorum immediatorum sublato a
subiecto habili: ut logice, ut physice necessario po-
nitur alterum. Ut animal non dormit. Ergo
vigilat. Luna non est lucens, ergo obscura.
Aqua non est frigida. Ergo calida. Recte
concluditur si de frigore actu perfecto intelligas.

Aes

Nam si te rū perfecto: dabitur tertium, quod
ē ea tepidum. Catulꝰ canis ante diem
nonum n̄ uidet. Ergo ē tæcꝰ. Rē Non
valet ꝯsequtio, q̄ catulꝰ canis n̄ ē ha-
bile, ꝯtrum. 1. Nam requiritur nat̄e ꝯtrꝫ.
2. tempꝰ quo habitꝰ adesse pt. 3.
Aptitudo. 4. Fa absentiæ. Hæc ad
ꝯfectionē privationꝫ requiruntur.

Admonitio.

Sequuntur apud Artem hæc v̄ba: Inter-
dum ita ē argtandum. Vt a noe tran-
seamꝰ ad noīs fionem: sic intpretando
ipsum, quod n̄ ꝓposito, vt noīs Ethymo:
gerunt. Vocari pt hic lꝰ, ob interꝓ-
toīs origine vt noe: Cum sit nomē ob-
scurius et æquiuocum, parum bē adrē
faciens, pluribꝰ v̄bis ꝑmutamꝰ. Cum
itaq; hoc ꝯmodi ꝑceptum: q̄ iubemur
in ꝯsputōe respicere ad noen vt noīs
interptōem.
Vsꝰ ē huiꝰ loci tam in ꝯstruendo, quam
in destruendo. Cuius v. parum differt à
Quinto et Octauo Lo: Jdcirco ulterius
nic

hic peculiarem Notam constituemus.
Unicum illud observetur interpretem
plura non esse ponenda, quam res postulat:
fugiendas item esse curiosas, et nimis
longe petitas interpretationes: denique semper
spectandum potius esse διάνοιαν, quam τῆς
ὀνόματος [illegible], ut τὸ [illegible]
quam verbum ipsum. Progrediamur
itaque ad aliam Notam.

LOCUS XVIII.

Spectanda est et rerum propositionibus comprehensam discrepantia, eaque minime negligenda. Quaedam enim necessario inhaerent: quaedam et plurimum: nonnulla denique e re natae sunt rerum accidentiis, ut modis inhaerendi. Videndum ergo hic, quot sint accidentia, quorum sit inhaerentium. Contraria itaque sunt ut necessaria ut contingentia. Necessaria sunt absoluta: quorum semper insunt, et praedicantur sine omni exceptione loci et temporis, ut reliquarum substantiarum, ut sunt quaedam accidentia, simpliciter, [illegible]. Eiusmodi: quaedam sunt nonnulla accidentia quae [illegible] spem [illegible] obs individuum respicimus, neque tamen unice

tam

tam illi speci, sed pluribus et speciebus et generibus op-
positis insunt, ut e(st) Quantitas etc. Alia c-
ntas le Hypothetica, ita comparata, ut potentia
se item de potentia dicatur eius nisi nisi causa
potentia impediatur in actu suo. Signum e(st)
ntas, quum posito causa in actu nec impedito
ponitur quisque, ut homo gignit hominem. Prae-
sentem mea et faciloro eam aedificante, fit
domus, non simplex, sed Hypothetica, quia
actio specifico et natur. non pediri pt, atque à
suo fine averti. Contingentia sunt triplicia. Contin[gentia] tripli[cia]
Quaedam plerumque de facto (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ)
dnr, non tamen necessario semper. Differunt ab Hypothe-
ticis necessariis, quod contingentia plerumque, semper secus
retinent δύναμιν ἐπὶ τὸ ἀόριστως. multa v.
Hypotheticae ~~sunt~~ δύναμιν ἀεὶ ἐπὶ θάτερα
prius amittunt: Quaedam sunt rara contingentia
prioribus opposita. Contingentia plerumque
sunt hominem generis digitis, uno capite nasci, habe-
lignum. Hic opposita sunt illa contingentia, quae
raro contingunt, attamen interdum eveniunt:
Signum sunt illa monstra, cum homo sexdigitis, duo-
bus capitibus, absque manibus nascitur. Sic
g.

contingit in terra n̄ nisi in brumam aestum in
solidum existere. Distinguenda s̄t aūt for-
tuita (: de qb9 hic ē sermo :) et raro n̄rum
rara d̄r respu temporis; n̄ loci, vt s̄t totales
eclipses, portentosae stellarum gunesiones, cu9-
modi fuerunt hoc 1588 anno.
Tertij gr̄is g̃tingentia s̄t in horum medio po-
sita, nec crebra, nec rara respu loci,
s3 vno et eodem m̄o, et in eodem gr̄e.
Cuiusmodi s̄nt duo aut tres qualibet ho-
mines: et ita s̄t comparata, vt tam alteru-
trum quam neutrum respu loci et temporis
fieri psit. Aliter ~~quotidianae, ut sedere~~
eiusmodi vocat ὁπότερα, ἔλοχεν, vt s̄nt
actiones q̃tidianae, ire, sedere, stare scri-
bere etc. Vocatur ergo hic l9 vt à
disparatis, vt à rerum differentijs, vt à modis
inhaerendi.

Quae finitio?

Est Nota gtinens maximas veritas à differentijs
rerum, qb9 termini problematum vel mo-
torum determinantur. Vt si dicam. Justum
ē virtus, Ergo n̄ ē vitium. Vtr̄ ex petitum
à gtrarijs. Sed qa gtra tn̄ inter se s̄t gtraria
neqs form gttrarijs hoc lo ē Physicum, virtu

tis ut viri probi: idcirco dicitur potius à disparatis.

Quae sunt disparata?

Propriè disparata sunt oppositae species eiusdem generis ut homo et equus. Separata ut seiuncta diversis disparata. Vide disparata vocantur etiam: Diversorum generum species quae ita sunt ut generaliter sibi opposita sint, ut liberalitas et avaritia dicuntur et illa disparata, si unum sit species eiusdem generis, et alterum sit quidem ut simpliciter oppositum, ut vero superioris generis oppositum: ut lapis et planta, Plantae quidem est corpus animatum, Lapis est corpus, quod est superius plantae genus. Argumentamur autem, ab uno disparatorum negatione ad alterius affirmationem et contra, ut est homo: non ergo felis, Est iustus, non ergo iniustus.

Quis usus istius Notae?

Usus est duplex: Valet enim haec Nota et affirmando et negando, et astruendo et destruendo. In affirmando valet cum diversi in haeretici modi non confunduntur, sed eis quaedam pars modo assignatur in destruendo cum confunduntur,

ut

ut si dicas, plerumque contingit hominem effectum
omnibus suis membris nasci. Et vera quaestio,
quae sine nexum subiecti et praedicati et non fortiter re-
moto, respicias, invenies contingentia et
nexum. Sin dicas contingit, ut sole rede-
unte à Capricorno ad nos, dies apud nos
crescit, neque cum nexu pugnabit: cum prae-
dicatum est reliquis et naturalis effectus. Itaque
praeterea ut certum modum Naturalis implicat.
Et hac ratione continetur oppositum in adiecto.
Oppositum in adiecto voco cum praedicatum nec
per se nec planum aut ratione partis contradicit:
sed illi utcumque vel occultè opponitur.

Quae maximae

1 In problematibus naturalis, contrario, illud et omni
et semper inest. Si contrario solis ab Austro reditus
naturaliter contrariatur, ut reditum et semper illud fiet.
2. Quod contingenter, illud nec omni nec sem-
per est. Homo plerumque gignit hominem, non omni tempore
nec semper hoc ordo manet. In temperatis me-
diocris plerumque aestus excitatur. Ergo
non semper nec in omni parte, ingens videlicet illis regionibus
et

et interdum maximus est fervor. Per re hic intelligito, partis speciei partim vero varijs speciei individua. Tempus aut respicit temporis vern, quo cum individua et spe, vel superiorum equales inter se sunt, ita ut nulla spes nullum singulare dari possit, de quo non praedicetur illud contrarium: nullu et tempus, tum illa tamen in quo partem subjecto in inhaeret. Non vero est eodem modo de specie et individuis intelligendum. Non semper de tempore accipiatur. Nam in plerisque contingentibus, licet maxima pars temporis cum hoc subjecto conveniat, tamen propter inhaerentem dualitatem dicitur contingentia sua vera, nec quovis tempore de eo dicendo sunt.

3. Quod necesse est inesse, et contingit et possibile est inesse. Per possibile et contingens, illud intellige, quod duabus aliis quae habent necessario convertitur, cum possibile non est: sed quod opponitur possibile non possibile esse: et sic ad aliud sequitur, item quod opponitur impossibili.

4. Quod dicitur de nec [illegible], ad contingenter di-

dicendum est esse. Ebriosi plerumque immatura morte pereunt. Est ἐνδεχόμενον. Nam quidam ebriosi per aliud casum diu vivunt. Qui nimijs distinentur laboribus, cito moriuntur: Est contingens. Nam propter excrementorum paucitatem, propter aeris temperiem propter calidi et humidi nativi quidam laboriosissimi homines diutissime vivunt.

5. Quod raro fit, non pro contingenti plerumque est habendum. Nam contingit plerosque, corde vulnerato interire: sed rarum est et fit evenit.

6. Plerumque inhaerens non raro dicendum est inesse. Plerumque homines intemperantes sibi mortem immaturam accersunt, non ita raro.

7. Quod paucioribus inest, id pro contingenti plerumque, potius pro raro ~~ille~~ habendum. Pauci qui poenitentiam ad vitae finem usque distulerunt, salvi facti sunt, raro qui temere militatum abeunt, bene moratique redeunt: raro, qui curiam flagrant, servitute effugiunt. Quamobrem haec non sunt pro rarijs habenda: nec de ijs tanquam plerumque contingentibus statuendum est.

8

8. Quod nihil secundum modum Ntatis, negat
alio modo inesse: et de uno quod est non hae-
rendi: non in suo genere iudicium esse ferendum.
9. Ab unius disparatorum affirmatione ad alte-
rius negationem, et vice versa, valet conse-
cutio. Est homo, ergo non est stipes.
10. Idem secundum idem negat esse duo dispa-
rata, de eodem simul praedicari non possunt.
Ut est iam doctus: Ergo non indoctus. Socra-
tes est corporeus. Ergo non incorporeus.
Notandum tamen. In disparata tota, vel praedicata
et secundum se sunt alia opponenda, ut secundum
suas partes quasquas: Ut hic est doctus. Ergo
non est indoctus. Resp. Neque consequentia, quia fieri
potest, ut non secundum easdem res haec duo intelli-
gantur. Nam Mathematicus doctus in-
doctus medicus esse potest. Paries est albus: Ergo
non est niger. Resp. non valet; fieri enim potest ut
non tota haec duo opponantur, nec secundum
easdem partes. Forsitan enim in ea parte, quae est
ad dexteram, paries est albus, in ea, quae est ad
sinistram, est niger. Sed si secundum easdem partes
intelligas, bona est argumentatio. Itaque dispa-
rata sunt opponenda, ut tota, ut secundum easdem

partes

ptes roe actꝰ vtriꝰ, et eiꝰdē tempis . Vt fuit
n̄ doctꝰ . Ergò n̄ ē doctꝰ . Re. Mutatur
tempꝰ, estq; falla fig: dictiōis, item igno-
rationis Elenchi committitur, et disparat-
ta sῑ hoc to doctꝰ et indoctꝰ, q̄a n̄ eiꝰdē
temꝑis roe opponuntur . Sic si dicas
Apli habuerunt oīa coīa . Ergò nulla
priuata bona debent ēē . Re. Mutatur
tempꝰ, et disparata hic n̄ sῑ priuata
et coīa, q̄ n̄ eiꝰdē actꝰ et temꝑis roe
opponuntur . Illud et notandum : dispa-
rata n̄ ēē eꝰ roe opponenda, q̄ vtriꝰ coīa
et vnid inest . Disparata n̄ quam n̄ roe
gñis, eorumq; q̄ vtriq; coīa sῑ, sed q̄ad
disparata z opposita, eorumq; q̄ singulis
stm illas differas conueniant, sῑ opponē-
da. Item videndum vt et sbi et ꝓ-
ficati roe sint disparata ; vt ꝯies nig
ē coloratꝰ ; Ergò albꝰ n̄ ē coloratꝰ,
q̄a albꝰ n̄ ē niger: Et duobꝰ disparatis
idem inēē negat . Re. Duobꝰ disparatis
cā gñis, oiꝰ q; coīs respu, quòd vtriq; que-
nit, pridem, vt albꝰ et niger, vtrūq; ē colo

coloratus. quia hoc est genus. Sper autem non
voce coïs genus sunt distinguenda. cum voce
genus idem aliquid. sed voce differarum.
Et duo voce tertium, quae utrique inest, non sunt
separanda. Mathematicus est doctus. Ergo
Dialecticus non est doctus, cum non sit Mathe:
maticus. Re. N.C. quia doctus est utrique
voce. Itaque non sunt Mathematicus et Dialecticus
voce dati disparata, sed idem aliquid.
Pater tuus est homo: Ergo tuus est homo, qui est illius
filius. At pater et filius sunt disparata. Re.
Sunt haec tamen sola non potius voce disparata.
Ad disparata itaque requiritur, ut inter se
voce contrariorum opponantur: et ut tota potius
non tamen quaedam illorum partes intelligantur.
Neque sumenda sunt opposita tamen ut partes
partes minime principales. Ut autem a dis-
paratis petitum argumentum valeat, necesse
est ut partes totum et actu, ut eius partes
principales sumi. Est in doctus in Musica
Ergo non doctus est: Re. non valet: quia doctus
et in doctus unius certi voce debent opponi.
At liberior bonor, Ergo nullos noalor. Re

fi n̄ valet, qa bonū et malum sic n̄
toty roē, sed ptium respū opponuntur.
11. Disparatum de disparato pdicari n̄
pt n̄ abstracto, et roē pprie scoir: si
ē creatura n̄ ē creator: Intellige de
ppria et vsitata pdy roē. Nam n̄ psona filij Dei ho q ē creatura, est
DEVS.
12. Disparata n̄ concreto de se invicem
pdicari pnt: sed p accns vel tertium
qdam, qd utriq; ē coē, et n̄ ppria scoir
roē. Sapia n̄ ē temperantia: sed temperans ē sapiens: Ideo qa temperans xal accto dr sapiens.
13. Ea q disparatis n̄ sunt, aut q bg illa
n̄ sunt de se invicem in abstracto. Et ppria
itaq ppria scoir respū de se invicem
pdicari nequeunt. Motg Orbicy et motus rectam lineā st disparata ille coele:
sti corpore: hic elementis n̄ ē: illi pprium
ē n̄ ex tē lo fixum corpy pari sp
à medio distantiæ circumagere: Huic
aut medio ad summum, vt à summo ad
medi

metuum dicere jam duorum dispa-
ratorum stia, et ppria accentia de se
mutud(?) p dicari nequeunt in abstracto.
At in concreto. Herodem q(ui)dē vulpe-
culam, ita quendam hoiē vulpe-
culam apellare, et quoddā voc(abul)ū p(re)ditū
vulpinis dolis vti dicere possum.

LOCVS XIX.

Videndum an in disputabili solenato, n
statuatur ipsum semetipso accidere pp
nois diversitate. Vocatur Synonymia
vt polyonymia. Interdum fit, vtq
sit eadem, pp multiplicia noia, p
diversis hantur, eo tum hoc lo possu-
mus vti.

Quæ finitio?

Petimus ex hac Nota maximus dubia à
diversis noibus, idem tn scantibus. si qs al-
terum illorum ab altero diversum ip fare,
ei(us)q accidere existimet.

Quis vsus?

Vole-

Valet tm ad destruendu. Nam si vel Sophista, ut nspitg res diversas tm pp vbtorum diversitate introducat: pt, ex huiq Notæ maximis refutari: neq n. sp vbtorum et dictionum dissimilitudo, rerum dissimilitudine parit. Si dicas tunicam ee vestem, hic velut duæ res duobg vbtis expresse sumuntur, q tn falsum e. Itaq videntur eiusmodi sint res vbtis comphensæ: neq res vocabulis, sed vbta rebg subiicienda sunt.

Quæ sunt maximæ

1. Si pctm Noe tm a Sbto differens, dicatur idem, nec gs nec diffra, nec pprium, nec accns erit: sed ipsum Sbtm. Ut si dicas Lætitia e gaudium.
2. nihil sibimetipsi accidit: n accidit hoi, ut sic aiat roe pctum.
3. Nihil simul e Sbtm et sibi accns.
4. Nihil simul Sbtm sinstr et Sbti ps.
5. Nihil a Sbto diversum e. sive realem sive rationalem distinctionem

intelligas.) quod univocè recipiē de suo &c.

6. Nominum multitudo et diversitas non rerum multitudinem et diversitatem infert.

7. Multæ res unico sæpe verbo et diversis sæpè nominibus una eaque res exprimitur. Huius loci fructus potissimum in argumentationibus Sophisticarum conficitur, qui sæpè nimium verba diversa rem eandem in substantia ponunt, et auditoribus illudunt, quasi non sint idem, sed sibi mutuo accidant. Pro Idololatria, quam in adorantibus sanctis Pontificii committunt, solent fucata verba substituere: Cultum Dei in sanctis appellant, quasi non sint eadem, sed unum alteri non nisi forte parum conveniat. Sunt istarum Maximarum exempla quamplurima in nostri seculi theologicis controversiis passim.

LOCUS XX.

Considerandæ est contrariorum connexio eiusque contraria diligenda, quod ad confirmandum et infirmandum erunt usui. Vocant

Vocatur etiam nexus contrariorum. Sunt autem contraria duplicia: simplicia et composita. Simplicia quae vocibus aut rebus simplicibus tribuuntur: eaque etiam pro diversitate specierum sunt varia. E. moralia, ut odium, amor, notitia etc. Contraria sunt ut composita sunt propositiones in quibus duo contrarii termini, seu duo contraria praedicata tribuuntur uni subiecto, ut duobus contrariis subiectis: ut unum et simplex praedicatum duobus contrariis subiectis adiungitur. Quod si duo contraria de duobus contrariis subiectis dicuntur non erunt propria praedicata. Nam vera contraria sunt in eodem subiecto, quamquam simul sive. Neque enim omnes veritatis et falsitatis pugnabunt: aut honestatis et turpitudinis Sed utraque, ut vera ut falsa, ut honesta ut turpia erunt. Quemadmodum autem in simplicibus contraria sunt quae non sunt in eodem subiecto simul: sic in compositis vera contraria sunt, quae omnes veritatis et falsitatis, honestatis et turpitudinis simul stare nequeunt.

Quot sunt connexiones (· [illegible] ·) Contrariorum?

Tres

Artes sex recenset:

I. Quando contrarijs subiectis contraria contra tribuuntur: ita ut cuique subiecto suum consequens adiungatur. Ut si dicas honestum expetendum turpitudinem fugiendam esse.

II. Quando de contrarijs subiectis contraria [illegible] [illegible]: ita ut contrarij subiecti contrarium contrario subiecto iungatur: id quod desperati homines faciunt, et Epicurei, qui secum cogitant, honestatem fugiendam, turpitudinem expetendam: honestos labores recusandos, otium flagitiosum quaerendum esse.

III. Quando contraria tribuuntur eidem: ut si voluptatem et bonam et malam esse: iram et probandam et improbandam, cedere et faciendam et non faciendam esse. Quamquam si rei ipsius locus hic expressus spectetur non erunt contraria, sed diversarum rerum propositiones, et qui limitationibus potest utrumque praedicamentorum admittere.

IV. Quando eodem modo contraria tribuuntur eidem, sed illud eidem subiecti huic est alterum contrariorum, et tertij non subiecto oppositum ut si dixeras in tertio modo, voluptates et bonas et malas esse: hic vero dolores et

bonos et malos ee. Sic illic dicas divitias et utiles et inutiles ee: Hic. v. inopiam et utilem et inutilem ee.

V. Cum duo sibi opposita supsternuntur eidem contrariorum praedicatorum: ut amicos obee: et inimicos obee.

VI. Cum praedicatum superiori contrariorum, duobus oppositis tribuitur: ut et amicos et inimicos prodesse.

Quaenam istarum συζυγιῶν est discrepantia respectu contrariorum?

Ex istis connexionibus quae tantum contrariorum nomine recipiunt, et non solum debent, sed et possunt vocantur contraria: duae reliquae non possunt et περιγράφονται respectu, sed debent tamen et ratione terminorum dicuntur contrariae.

Quibus aestimatur vera contrarietas in his coniunctionibus?

Non sunt aestimandae terminis Logicae oppositis: ut si dicas, bonum esse prosequendum, malum fugiendum. Sed hic tribus veritate

et falsitate, è honesto et turpi. 3. fugiendo et prosequendo et de regulis illis: Contraria uni et eidem simul, et actu non esse non possunt. Contraria, nunquam simul et semel vera atque falsa sunt. Hae regulae si ad Ethicas mras accomodentur: Cum una eademque res non suscipiat contraria: prosequendum aut et fugiendum sit.. Contraria Ethicae quae proficiscuntur à contrariorum voluntatem dispositionibus, habitibus actionibus, contrarijs moribus et affectionibus: Certè cum haec duo uni rei tribuuntur, contrarietatem hic efficient; vel si rei honestae et turpe unum morale praedicatum adiunget, rursus contrarietas oborietur. In summa quae propositiones sunt veritatis et falsitatis, honestatis et turpitudinis, fugiendi et prosequendi, dissentientes hic contrariae vocantur. Quare si duae propositiones simul, verae et honestae, vel simul falsae, et cum bonis moribus pugnantes sint, ὑπεναντίαι erunt et non contrariae dicuntur. Prima itaque ὑπεναντία non est contraria quae continet propositiones veras. Nam et honestum est prosequendum, et turpe fugiendum. Et ab eodem animi habitu proficiscitur utrumque pronunciatum.

ab iisdem moribus eademque voluntate. Qui in prosequendum censet honestatem, is turpitudinem fugiendam esse existimet. Quare cum utraque sit vera, utraque in eadem voluntate certe non erunt contrariae. Neque enim secunda connexione contraria sunt, quia utraque falsa, utraque proficiscitur ab eodem vitioso homine. Qui unum harum approbat necessario et alteram probat. Qui labores censet fugiendos, otium amplectatur. Qui vult honestum esse fugiendum, id quod est turpe censet prosequendum. Tertia connexio est, in qua diversa contraria dicuntur de subiecto eodem. Contrariae sunt hae propositiones, quae non sunt simul vel verae vel falsae. Verum est honestum amplectendum: at idem fugiendum est falsum. Unde non utraque est vel expetenda vel fugienda sed alterutra expetenda, altera fugienda. Amplectenda haec est: Honestum prosequendum: haec fugienda: honestum fugiendum: nec putat ab eadem voluntate et dispositione, honestumque eadem quod approbat proficisci. Nam qui illam approbat: hanc necessario improbat, et contra. Eadem ratio quarta q-

nexionis contrarietatem, confirmant. Quinta quo᷑ oppositis idem genus tribuit, ut et sexta contrarietate utriusque istorum modorum nec liquet ex ijsdem verbis. Nam in his alterutra vera ut falsa: fugienda ut expetenda: ut honesta et laudabilis, ut reprehendenda: nunquam utraque est vera aut utraque falsa. nunquam utraque laudanda: utraque reprehendenda.

Quæ finitio huius Loci.

Maxime hæ Notæ dicuntur ab ijs contrariorum connexionibus, composito ut stabiliendo ut refutando utendo, accomodatissimæ. Quæratur sitne iniustum malum. respiciamus ad causam eorum quæ sunt huic contraria. Stant et vero sibi, et contrario. Vere sibi contraria est. Iniustum est malum. Praedicti vero iustum est bonum. Illa propositio est accomodatior. probes igitur iniustum esse malum, id quod facile fieri potest: ut est omni deformitur, evertit Respublicas. Ergo est malum. Quam figur sua sponte: Ergo iniustum non est malum, sed bonum. Quia contrariorum sunt contraria consequentia. Tertium quod interdum de duobus dicitur, sed vere debemus, vere

roe vnig frē sibi, atq et sibi, positiue
vnig respu, q oīa inter se diuersa pnt
ee: sed n opposita, ita vt priuatur vnū
ab altero: Vt aial de hoīe et equo
tanq rōe dr: albedo et dulcedo de sacca
ro: loq et numerare de hoīe. Contraria
vt de q̄bg hic sermo fit, actu simul n
ni sunt, nec diuersa sz. Quia diuersa
simul ncē pnt: Contraria n pnt, Non
ergò dr, si de tertio dicatur, vt et
de duobg.

Quæ sunt maximæ?

1. Ergo vnum contrariorū ē verum: alte-
rum nrio falsum ē. Intellige de gra-
vijs supra expressis. Si verum ē hones-
tatis bonum pari consciam: certè fal-
sum erit, ijsdem vulnerari gsciam. Si
DEVS odit pctm, certè falsissimū erit,
eundem velle et amare pctm.
2. Contraria nunq simul psē falsa, sed
per accns et xaθ'ᾶλ roe certæ mræ fal-
sæ simul ee pnt: Otium et fugiendum et
pstandum ee. Vtranq ē sōm q̄d falsum.
Otium honestum ē bonum: sed turpe ē malū

S.

Si utraq; sum̄ qd e falso, dum tūc ꝯsunt
pariter esse potest.
3. Cū grauiorū e laudabile unum n̄ e
actu ꝑfecto eidem n̄ pt alterum inest.
4. Si unum grauiorum e laudabile, ho-
nestum, et cum bonis mori ꝯgruit:
Certè alterum e illaudabile, n̄ honestū,
et à bonis moribꝰ alienum.
5. Quæ fluunt ex eodem voluntatis motu
n̄ sūt grauia: et quæcunq; sūt grauia, n̄
pñt ex eodem voluntatis motu fluere,
q̄ actu et numero e idem, et ꝑse ꝯsideratur.

LOCVS XXI.

Considerandum e et ꝑdti contrarium: q̄ si
subto n̄ sit, certe ꝑpositum ꝑdtum n̄ merit.
Etenim grauia simul in eodem ee n̄ pñt.
Vocari pt Nota Contrarij ꝑposito ꝑ-
dicato.

Quæ finitio?
Est Periocha Maximarū ductarū ab eo,
q̄ ꝑdto ꝑposito contrariè opponitur: q̄
si n̄ sit ꝑpositum subto n̄ merit: sit n̄
n̄ sit: ꝑpositum inee poterit. Quærit
an oīs bonus artifex sit vir bonus. A
q:

contrario dūcimus argtm: Eadem artifices boni sunt mali viri: Ergo non vir bonus artifex est vir bonus: quia contraria simul in eodem esse non possunt. Porro de hac propositione: Artifex est vir bonus, similiter quaeritur, an tali qualibet... admittit, nec est κατ' ὅλου.

Quis est huius Loci usus?

Valet ad afirmandum, cum quaestionem limitatione solum non opponi, sed ab eadiuersum quaedam esse probare possumus. Valet ad refutandum si demonstremus, limitatione sola contraria uni: voce, ratione eiusdem temporis eigdem, et perfecto gradus opponi. Quaeratur an bonum sit malum esse? Si termini accipiantur ratione temporis, et actus eiusdem, item uni voce, falsum est problema. Nam sola contrarii contrarium includitur. Nam bonum est expetendum, quod certe malo repugnat. Sed si quatenus bonum est, intelligas malum esse similiter diversorum temporum, locorum, et aliarum circumstantiarum ratione habita, certe bonum malo potest esse. Nam quod est in versum, et simpliciter verum ut quibus bonum se[...]sum aurum, et sanum quod malum esse potest.

Quae sunt istius Notae Maxi-
mae?

1. Generis contrarium inest subiecto: idipsum ne-
cesse: si vir bonus nunquam consulto peccat,
certe falsum est quendam virum bonum consulto
peccare, ut interdum peccare.

2. Generis contrarium non inest subiecto, idipsum potest
inesse ἀδιαφόρως (?), non autem non est necessario, nisi tertium
si ~~subiecta~~ sint quaedam contraria: ut non est li-
beralis. Ergo est avarus. Resp. Consequentia non est
necessaria, sed contingens: fieri potest ut vera sit,
fieri et potest ut falsa sit. Nam potest non li-
beralis et prodigus esse. Vulgo in virtutibus
et vitiis mediata contraria cum immediatis
confundit. Non est timidus. Ergo fortis. Resp.
fieri potest ut sit audax, et temerarius.

3. Duorum contrariorum ἀμέσων unius alterum
utrum inest ut non inesse. Ut coram Deo
omnis homo vel iustus est, vel iniustus est. Itaque
primus ab oppositis contrariis immediatis
ἀποφάσει progredi ad alterius κατάφα-
σιν, et a καταφάσει ad ἀπόφασιν.

LOCUS XXII.

Videndum est, an non subiecto existente contrariae
ne

ne cōe sit simul ēē. Nota hæc vocari
p̄t contrariorū ꝯsequentium. Eam breviter
hoc mō finire licet.

Quæ finitio?

Est Periocha maximarū ductarum n̄ ab
ipsis terminis, sed terminorū ꝯtrariis
ꝯsequentib9. Valet et ad ꝯfirmandū, et ad
destruendum. Ad confirmandū, si termi-
ni n̄ implicent ꝯtraria ꝯstantia, sed con-
venientia et ꝯgruentia. Ad destruendū
si ad ꝓpositos terminos contraria ꝯsequuntur.
An virtus sit scīa? Ad sciam sqr, n̄ in-
tellectum, sed appetitum prō ꝑficere, sed
intellectum. Sitnè fra cadũca? Re. Non.
Quia ad fram sqr n̄ principium et
pinde [illegible] , quod ꝑ ꝯtra contrario
repugnat. Sitnè na motꝰ vocanda
principium? Re. Non. Quia ad minorē
terminū sqr, ēē in re, et de sōtia rei mobilis;
ad maiorē, ēē extra rem, et rem esse de sōta
rei mobilis. Sitnè motꝰ rei ꝑfectio?
Re. Perfectio collocat rem, q ꝑficitur
in suo statu nati, motꝰ rem mobilem pri-
ori statu deijcit. Sitnè ignis in foco,

Ettm? R. Ettm e purum et sincerum, sed excitatus in foco ignis n e purg et sincerg.

Quae sunt Maximae?

1. Si ad Qdtm, q in ee dr, sqntur contraria illo in ee, et ut illo vere in sit, Contrarium ad Qdtm sequ st. Quia contraria simul in eodem ee, e impossibile: illud aut Qdtm verum ee negt, q posito sqr impossibile;

2. Ad quod impossibile sqr: illud negt in ee: et q illo in ee dr, tum demum tr vere in ee, si nullum impossibile sequitur.

3. Quorum qspta st contraria, neque ipa cohaerere, et idem ee. Intellige n fortuita et accidentaria, sed p se qsqntia. Dei adde et, quoad termini illi prae st intentionis, n quoad st. sctie. Nam tro erat roe Logicae intentionis angustioris et cois, ptcipantis et participali roem sustinent.

LOCUS XXIII.

Si qdti ppositi contrarium qdam existat. Videndum an illm set illius capax sit. Nam

vero

vnum idemq; sbtm contrariorū susceptiŭ et capax existit. Dicuntur huic ti ab Aristotele à sbto contrariorū. Quod si sbto vnum statuitur in ee, poterit eidem et alterum in ee, si alterum nō in sit, nec alterum inerit. Itaq; et duoquus et dualitas contrariorū ē gsidandum. Proposito n. sbto, cui datur q̄ dā contrarium, Videndum an et oppositum illius pot in ee. Si n. nō possit inesse, sq̄r nec oppositum accens recte sbto tribui. Sbtm aūt hic nō fiat ordine logicum, ## quem id quod in ppone vt dubiū vt q obij antecedit, sbtm dr. Sed loq de intelligendis vt sbto cū gtraria successiue pnt inesse. Contraria n. nō tm eodem pximo gnē definiuntur: sed et sbto eodem. Itaq; pter haec caetera haec quoq; contrariorū, si sibi inuicem in eodem sbto succedant. Duo n. positiua, quorū vnum datur sbtm, ē quo se mutuo pfligant, illa contraria dnr. Contraria sūt in eodem sbto duoque simul, sed actu nunq̄ simul. Quod si duo simul actu pfecto sunt in eodem, nō sūt gtraria. Sin alterum tm et actu et duoque in eo nō tbi illius sbti respū contrarium.

Motus et privatio sunt in eodem subiecto: itidem actus, et privatio actus, et denique, quod habitum actus actum praecedit.

Quae finitio?

Locus à pugnantia, vel subiecto Contrariorum est, quae respicimus ad subiectum capax Contrariorum: et subiecti adiumento demonstramus: Cum non sit alterum tantum, posse et alterum inesse. Vel quia non illud, ideirco nec hoc Contrariorum inesse posse. An virtus sit in Intellectu. Re. vitium in voluntate haeret, non in Intellectu, Ergò nec virtus haerebit in Intellectu. An Quies conveniat Angelis. Motus illis inesse non potest: Ergò nec quies. An Divinati Corpori Quies, et proinde coelesti quoque conveniat. Re. Si omni et supremo inest motus, et Quies. Itaque Coelum quoque suum non potest gerere. Cur Ergò numquam quiescit? Id fit à superiori principio: scilicet ab intelligentia motrice.

Quis est huius Notae usus?

Ad astruendum valet, si à subiecti pugnantia ratiocinemur, quia alterum non sit Contrariorum; ideirco potest et alterum inesse. Procedimus autem tum ἀνασκευαστικῶς. Non autem instre [?],

vis

vt si hoc sit in eo, vt insit aut non insit, vt sta-
tim eius contrarium insit, quod fertur in contrarijs
mediatis. Utimur hoc to ad destruendum,
si negemus contrarium propositum inesse subiecto, quia con-
trarium illius non sit in eo. Anne virtus sit
scientia? Si esset scientia, tum esset in eodem subiecto,
quo ignorantia est in mente et intellectu. Ergo
quoque scientia. Sed virtus non est in intellectu, sed
haeret in voluntate. Opus est in mente
practica: fides in Theorica. Ergo fides
non est opus. An caelum sit graue? Re.
Graue et leue sunt contraria. Caelum non
est capax leuitatis, quod non constat certior.
Ergo nec grauitatis erit particeps.

Quae maximae?

1 Contraria sunt proprie sunt in proprie ac-
cipiantur, tunc idem subiectum, est quo se mu-
tuo exterminant. Sic in mira semper inest
vt corpus et forma, vt quod dico, et absentia
corporis et formae illius.
2. Quod est capax unius contrarij, illud et al-
terius capax est.
3. Quod unius non est capax, nec alterius con-
trariorum est capax sua duoque et non

se

se, et oẽ certi et nã [illegible] finiti temporis.
Nam p actum ~~pr~~ pfectam privãoem, vt sum̃=
mam alterius gtrarij pfectiõem, et
ἐνδελεχῶς inherentem entelechiam, sbm
definit ẽẽ contrarij capax. An diaboli
pñt ẽẽ pij et sancti? An angeli labi
et peccare pñt. Re. Potest vtrunq
fieri, si sbm δύναμιν nudam spectes:
Sed si sbm supinductum ~~spectes~~ gsi=
deres, diaboli ñ pñt sancti fieri.
neq angeli supbi. Quaeritur an ho
sua se vi sua bg iustum coram DEO
reddere, et pctm originale excutere pt.
Si δύναμιν spectes, q̃nu fuit in pro
stati sbi illa gtraria, et sbm e vtriusq
capax. Quia v. congenitum sbm iustie
contrarium illud vitium pnitiosum sit talis
sbm privãõ ñ amplius pmutari pt.
Nam in pfecta privãoe, ñ e regressus
ad sbm, lcaecus visum recipere ñ pt.
Ergo ñ sñ contraria. Re. sbm oẽ
δυνάμεως e vtriusq capax: sed
caecitas ita suum obsedit sbm, vt sbm

habitus revocari nequeat. Si ex caecatione re-
sipiscere nequeunt, non si [illegible] conducatur
nudam voluntatis et in se consideretur,
sed quia est confirmata, atque adeo obsessa
ex caecatione. Itaque habitus est contrario-
rum capax, si per se et sua natura, sed per
accidens mutari per hoc pronunciatum.
Dices in quo privatio, in eodem habitus prius inesse.
R. vera est illa regula de privatione imperfecta,
et quae habitum praecedit, non quae habitum sequitur,
Item vera est de privatione, quae non implicat
contrarium habitum, et de actu imperfecto
contrarii succedentis. Esto obiectio
Ubi potest unum ex contrariorum, ibidem est
alterum. Albedo et nigredo sunt contra-
ria. Ergo cum illa sit in nive, poterit
et haec in ea. quod est falsum. R. Contra-
ria dupliciter considerantur, ut respectu subiectorum
susceptibilium, et non susceptibilium id est eorum quibus-
cum nascuntur: ut respectu subiectorum extrin-
secorum, quae non ipso actu cum rebus naturalibus
nascuntur: sed certis temporibus in rem
iam genitam introducuntur. Maior
illa

illa tamen sit in ἐπιχειλ λοις: sed Minor ē
confusa, sit de utroque, et cognato et intro-
ducto intelligi. Quodsi addas sum limi-
tationem, tum albedo et nigredo non erunt
proprie contraria: (Quam non sit in nive ἐπι-
κλητα, nam nivis albedo ē connata et
congenita.) Sed sunt non proprie contraria.
Vera contraria sunt, ad quorum utrumque toto
sibi aequalem suscipitur. Nam in toto
corpori contrariorum verorum suscipitur, est ad
utrumque oppositorum. Albedo nivis ē συμφυ-
λος: neque huius respectu nix sit suscipitur
[illegible]: ideo nec sibi nigredinis in
nive sit esse. Cuius n. nulla suscipitur, eius
nec sibi privatio. Eiusmodi, ut sunt calor ignis,
candor nivis, et cygni, nigredo corvi,
non sunt contraria, utroque contrariorum λόγον non
admittunt: sed sunt propria τινῶν.
Esto alia obiectio. Cui non convenit unum
contrariorum, eidem nec convenit alterum. Cor-
pori non convenit esse individuum et ὅλως
ὅλον. Ergo nec eidem convenit esse quantum.
R. Si in Minore suppleatur, quod deesse,

ēē ἀδιαίρετον et ὅλως, ὅλον idem ēē quantum, s͡t contraria: falsū et dico hāc ꝑpoem, q̄a hæc n̄ s͡t verè contraria. Non n. s͡t adversa, sed ꝑpria πάθη; et Maior de ἀπειράστοις, n̄ de ὑπαρχτοῖς ꝑprijs est intelligenda.

LOCVS XXIV.

Si Contradicentium ꝯpoem spectes, illa n̄ e directa, sed quarta, Nam si ꝯque n̄ e, nec alterū erit. Ducuntur hinc argta à Contradicentium ꝯpoib⁹.

Quæ finitio?

Periocha Maximarum sumptarū à ꝯtib⁹ q̄ ꝑ contrapositioem formantur.

Quis usus?

Usq huiꝰ Loci conspicitur, tam in affirma-to, quam in negando. Ea. v. contradicen-tium ē natā, vt nec sibi nec gri conveniant, Simplex ἀντίφασις, oīa tam remotaq̄ ꝑxima gra excludit, et ꝑposita tollit. Si spectes ipsos simplices terminos, nihil vi-dentur ab infinitis differre. Sed si colli-

gantur in speciis formam, tum demum in
speciis et gradictionis discrepantia respi-
tur.

Quae maximae?

1. Si affirmatio anduris parit affirmatione con-
sentiris: certe negatio consentis in fine negationem
anduris. Quod dicit sicut in omnibus disciplinis
quae certa via et ratione traduntur, pendent
a principiorum cognitione: sequitur eam,
quae causas et principia rerum non apprehendimus
ne eas quidem in disciplinis propositam.
Quod si nobis primum clara sunt et illustria
illae res, quae confusae sunt, sequitur simpliciter et non con-
fusas nobis esse primum claras et illustres.
Quod si via nobis usitata tendit ab univer-
salibus, ad res singulares, et perfectas species.
Sequitur eam, quae non hoc modo procedit, non esse nobis
usitatam viam. Valet a Regula supra
posita in recipiis terminis, quatenus sunt tantum
acceptum sunt aliquid de communitate. Et quod si omne ens
est vel unum vel multiplex: certe quod nec
unum nec multiplex existit, non est ens.
Quod si ens, quod est unum, certe quod non
est unum, quod ad sua est unum, erit ens cum non

Ente

Ente ꝯfusum, n̄ purum et simplex Ens.
Si principium ē alicuius vt aliquarū ꝯ:
ꝯ solidarium ē, et vnicum illud n̄ ē
principium.
Valet et in cōir et effectibus operarib.
seu narijs. Si res q̄ad ē ē principijs,
natibus composita, ē mobilis: Certe ꝯ
n̄ ē mobile, n̄ erit ē principijs com:
positum. Non sic valet hec maxima
Si ꝯsqus ꝑ aucur cum andute cohæret
in categorica ꝯsecutione, et sit andute
cuius. Vt n̄ sqr: Si ho ē doctus, vt
ꝗ̄ doctus n̄ sit ho. Quia ꝯsqus cum an:
tecedente ꝯtingenter et partiter tm̄
cohæret. Categoricam ꝯsqntiā voco
q̄ ab ipsa ꝯditione ꝓcedimus ad oppositum
stī: Vt principia n̄ gignuntur ex alijs.
Ergo ꝗ gignuntur ex alijs n̄ sī principia
Principia sī ē ꝗbus alia: Ergo ē ꝗbus alia
n̄ sī, n̄ sunt principia. Hypotheticam
ꝯsqntiam voco, q̄to ab Hypotheticæ ꝯ:
sequenti negato ꝓgredimur ad andutis

negat

negōem. Si sr̄ pra principia n̄ ex se
mutuo, neq ex alijs nascuntur, sed ex
ijs reliqua oīa, Ergò si haec n̄ nascūt
aliq69, illa n̄ erunt pra principia.
In hij polsetica q̄ntia tm̄ n̄ sit, nisi
q̄ngr cum ancdute nrio coherent: et
pridelicer ab huiug (q̄ntis.) ngoe p=
gredi ad andtis negōem: Vt si pra
sr̄ n̄ nascuntur ex alijs. Ergò si nas=
cuntur ex alijs, n̄ sunt prima.
2. Si affirmō ē cā affirmationis, negō
negōis ē cā: et si nego negōir, erit
affirmō cā affirmationis. Quod si prin=
cipium: q̄ principium ē simplicissimum:
Sqr, vt q̄ n̄ ē principium, sed prin=
cipatum, n̄ sit simplicissimū, sed compo=
situm. Si fides ē p̄ se iustificationis cā:
Sqr n̄ fidem, i incredulitatē ee prim et
p̄ se cam cōdemnationis. Hinc servator
asserit, eum qui credit, ēē iam condē=
natum. Hinc tollitur incredulitas, p
maximo vitio, et p religorum omniū fonte.

Si

Si pp principiorum cognitionem rec. sed dr comp-
prehendi: certe principiis rer. suis, n. comp-
rehensas fieri necesse e. Hoc axioma tu-
tet, quod priore pte quā cedimus ab antr̄is
negōe ad q/quatir negōem tm n. recipit.
Non. n. siglo e, id nisi e anal, ob id n. sit
ho, n. erit anal. Ergo Cur? Quia ho n.
e p se ca aliis, sed ps tm integralis, et p-
ticularis ca. Proinde necesse e terminos
vili toe p se pro coharere: cygni
neng e m/stro et pprio. in cir nriis, Ante-
cedentibus efficientur, eorundem posito achi
ficto et n. impedito v/qz ad pfectum fbtm
C. Q. credit: Ergo n. salvabitur &c.
Non valet, quia utrobiqz ca ponitur tempe
diu idea, et in actu in pfecto. Nam
si n. credit et hic actus n. mutatur, tum
nrio sqr condemnatio: si pmaneat in fide
ad vitae finem usqz, servabitur. Sed
pt ut q. te credit, illuminari et q. credit
Dei gra pt excidere. Ideoqz nos iubet
Apłus cum timore operare salutem, et vi-
dere, ne q stat, cadat. Diabolus. n. Leo

rugiens, diesque noctesque obambulat, quae-
rens quem devoret: Et propterea quae est spiritus;
sed caro infirma et languida. Quod
si causa fuerit ὁμογενὴς, [illegible] suis ef-
fectibus, et non possit impediri, valet superior
regula: ut sol redibit ad Tropicum Can-
cri. Ergo solstitium fiet. Sol autem fuit ad
Tropicum 69. Ergo est solstitium, ut fuit
solstitium. Quod si causa compositionis
[illegible]. Certe quando non est compositum, quod est
simplex, non erit [illegible]. Non valet
superius pronunciatum. 2. in accidentibus et fortui-
tis. 2. in causis imperfectis privatibus et acci-
dentariis: ut si domus conflagrat, non corruet:
[illegible] non valet, quia conflagro non est καθ' αὑτὸ
causa, sed fortuita et per accidens causa ruinae domus
3. In causis, quae motu mediante producunt, et in
illo sito actu, quod per modum potuit ex imperfe-
cto perfectum. Ut si non concepit, non pariet.
Ergo si concepit pariet. Haec affirmatio [illegible] est
[illegible] causa consequentis, quia [illegible]
us admittit, per multiplices motus, quibus post

conceptiones fetus ad partum promovetur.
Qui caret obs, nullum præclarum opus efficiet.
Ergo qui instruitus est, is efficit. Hæc causa est
partis, remota, et mediante motu, suum
producens effectum.
3. Quemadmodum est negatione contrarii, sic contrarii negatio, ita
ex affirmatione sibi, sic affirmatio contrarii. Hæc
regula valet in reciprocis, si ea quæ sunt
unam eandem materiam, nec est se mutuo gignun-
tur, non sunt eadem genere: certe genere
eadem erunt, quæ eandem sunt materiam gene-
rari sunt. Valet et cum a specie procedimus
ad genus: si non corporalitate, non erit ... .
Si est ..., est corporalitate. Valet in causis
et effectibus per se, et necessario cohærentibus.
Valet in comparatione definitionis cum de-
finito: In comparatione differentiæ specificæ
cum sua specie, proprii et inseparabilium
accidentium cum suo subiecto. In agentibus κατὰ
πάθος. Non valet in causis agentibus
et effectibus, cum ita ut plures, ut
contingenter cohærentibus, et omnibus

Non valet in agentibus, nisi lo[co] ... [illegible] lexerar, ut ... exortum caniculae auram fervet. Ergo stella ipsa quoque est fervida. Aër ... Lunam est humidus et frigidus: Ergo ipsa quoque Luna est humida et frigida.

LOCUS XXV.

In oppositis contrarie considerandum: an contrarii contrariorum sit consequens: et tam recta quam versa consecutio est exploranda. Nam si contrarium non sit contrarii consequens, ut certa ut in versa consecutione, certe nec in opposito unum erit alterius consequens. Quod si in contrariis ~~habemus~~ legimus, sit consecutio, erit etiam in opposito unum alterius consequens. Docemur hoc loco argumentari à contrariis rationes consequentium contrariorum. ut à consecutione contrariorum.

Quaenam est Nota consecutionis contrariorum?

Continens maximos respicientes, ad contraria composita mutuò se consequentia; ita ut uno posito, alterum et complexum conatur, ut

Ut sublato uno tollatur et alterum.

Quis usus?

Construimus hunc loci adiumento, tum, cum attributum contrarium de subiecto contrario affirmatur: contrariis enim duabus oppositis datur, unius attributum alterius attributo contrarium apponitur, ut quando illud de suo subiecto: ita hoc de illius subiecti contrario dicatur. Si grave corpus fertur deorsum, Leue fertur sursum. Si pietas est utilis, cum ad hanc, tum ad alteram vitam: Impietas et huius et illius vitae malorum causa erit. Destruimus hoc loco, cum attributum contrarium de subiecto contrario, ut supra non est, ut non proprie et per se.

Quæ Maximæ?

I. Si subiecto proposito, conuenit attributum propositum: certè subiecto contrario attributum contrarium conueniet: Ut contrariorum subiectorum, attributa sunt contraria, contraria attributa contrariis subiectis tribuuntur. Duarum propositionum attributa contraria de contrariis dicuntur.

2 Vitiosa est, si duarum propositionum contraria attributa non de subiectis contrariis, ut non proprie per se dicantur.

3. Contrariorum sunt contraria consequentia. Valet
haec propositio in veris et perfectis contrarijs: quae
vere opponuntur eodem genere, summe, longissime
distantia, et alter utrobique perfecti. Non va:
let in contrarijs non perfectis, ut in diversis
speciebus generis eiusdem. Quia genus eiusdem
diversae species multa consentia sunt eadem,
multa accentia eadem, multas proprietates
easdem. Itaque haec regula intelligenda
est de contrarijs, non quoad nomen dicuntur sunt
respectu generis ut sorti, sed quoad sortitur, et per se
sunt contraria, tum pro, quam scto ait.
Mala opera contemnant: Itaque bona opera
iustificant: Re. Nego consequentiam: quia subiecta
istarum propositionum non sunt vere contraria bona
et mala opera: et hoc nomine, quia illa sunt pra:
uitate oxsia, eius causa est ipse diabolus. Haec bona
dicuntur participata et diminutius concessa atque
eiusdem bonitate: illa sunt in nobis et a
nobis: haec sunt a nobis S. qui et velle
et operari nobis largitur. illa sunt in perfecto
gradu mala: haec in perfecto bona; illa ca:
rent

rent di bonitate hæc malitiam et pctm
semper sunt admixtum. Requiritur ergò,
ut in hac contrariorum oppositione pctm absq
κοινωνία sequatur. Itaqz si valet, profusio est
vitium: Ergò avaritia est virtus, qa pctum
est coicabile, et conuenit soto, quod est in simplici
alteri soto contrarium, sed idem qd. vi-
tium est contrariis profusionis, quoad cum ava-
ritia, est id ex aliqd, et est κοινὸν pctm.
Cavendum est et, ne pctorum alterum
de soto pariter dicatur: Ut album est
salubre: Ergò nigrum erit morbificum.
Re. Salubre accidit albo: accidit ut qd est
album, sit salutare. Cavendum est et,
ne sota opponantur λογικῶς: ut diver-
sa tempora et diversas mras respiciant:
Ut calida prosunt. Ergò frigida obsunt. Re.
λογικῶς hic et peculiariter tm calida
et frigida opponuntur. Sicuti qdam ca-
lida prosunt, et qdam frigida obsunt, con-
funduntur et diversa tempora et sota. Cali-
da certis temporibus, in certis locis et

certis affectionibg ꝑsunt, n̄ similr ꝑsunt.
4. Duæ spēs eiusdem gn̄is, n̄ sunt ꝯtraria
gra, ut auaritia et ꝓfusio, sr ὁμογενεῖς
circa sumptꝯ faciendos peccant. Ergo
si illig qq ē vitium, idem erit et habitꝯ
ꝯꝯnꝯ.
5. Si ꝓposi ꝯtra sit qq, ut acuus coe, con-
trario sbto n̄ necesse contrarium ꝯtu
ꝯuenire: ut ignis ē mobilis.‡ Mobile ē
coe acuus. Albedo ē calor: Ergo nigredo
n̄ ē calor. Re. Prædicatu illig ē qq.
6. Contraria sr ꝯferenda, qad totu for-
maliter et differarum roe, atqꝫ ꝓse, ut
albedo disiungit radios visivos. Ergo
nigredo colligit illos. Leuia sr sur sum
mobilia: itaqꝫ grauia deorsum.
7. In contrarijs ab opposito arguitur, ꝓgre-
dimur ad oppositum ꝯsequtir: Hæc maxima
conditionibg ijsdem ē tuenda, qbg su-
periores. Etenim necesse ē contraria
ꝯtra ꝯuenire sbtr ꝓse, reciꝓce, n̄ qad
sbto κατ' ὄλη vel quandam sunt, et idē qd
sit

‡ Ergo aq̃ ē mobilis.

sit, sed vel dissparatum, et fratrum contrariarum. Sic calore colliguntur ὁμόφυλα, frigore colliguntur ὁμόφυλα sed ἀλλόφυλα.

LOCUS XXVI.

In oppositis quoque, sunt priuatiue et habitus: et in oppositis relatiue directa est consecutio. Nota vocatur à consecutione priuatiue et Relatiue oppositorum.

Quæ finitio?

Promimus ex hac Nota Maximas petitas à consequentibus relatiue vt priuatiue oppositorum. Vuepporos regruntur, quum sua nota opponuntur tanquam habitus et priuatio, tanquam relatum et correlatum. Eodemque modo contra vtriusque consequentia opponi oportet.

Quis vsus?

Vsus huius Loci est genera duplex: sed per consecutionis eandem in vnum à nobis tum contractus est) tam in affirmando quam in negando

gando conspicitur. In affirmando si, quod hoc q.
sequatur ad Relatum ut ad alterum: ideo
eius oppositum ad correlatum ut prioden
conseq. ordinis. Ut si motus rem à suo statu
dimovet, et actus est imperfectus, atque in re, quod
est imperfecta: certè status est quies, rem in suo
statu collocabit et relinquet, atque rei, quod
perfecta est ‡ singularium, sed utilium: certè
ignorantia, quae simpliciter privative describitur
non erit singularium, sed utilium privatio.
Sic justitia et sanctitas coram Deo est qualitas
non essentiae, et accens essentiae superadditur, certè
peccatum originis erit qualitas, non ipsius essentiae cor-
ruptio. Si calefaciens est alterans: certè
calefactum erit alteratum: Si excessus unius
ut plurium qualitatum in mixto nam gignit,
nimis stabilem et firmam: certe privatio
aequalitatis illius et excessus, quae describitur
aequali qualitatum eltamen crasi, firmam
stabilemque nam gignat. Si imperfecta mixtio
describitur unius excessu pluriumve qualita-
tum; certè imperfectè mixtum (quod tamen men-
suratum et effectum ad mixtionem veri men-
surâ.

‡ Sunt [illegible] tentum [illegible] Sic [illegible]

suram et eam refertur. Erit, in quo una pluresve qualitates reliqs dominantur. Si patris e imperare, filij e obedire: Si princeps e pr et custos legum: Cives st veluti filij, et velut custodiae princi:pis comissi.

Quae st huius LC Maximae in oppositis sctm habitum et privationem?

I. Oppositorum sctm habitum et privationem st opposita consequentia. Vel oppositorum pri:vative st opposita pcta eiusdem generis. Haec regula intelligenda de naturalibus et necessarijs consequentibus, non de fortuitis et accidentibus. Ut si sanitas priorum parentum fuit Sanguis ut essentia: Corruptio illius erit pri:vatio facultatis ut habitus, non aut essentiae ut nugantur Flacciani, si divitiae st na et sctm qd ~~mala~~ bona: paupertas ut inopia erit na et sctm qd mala. Si lux e actus perspicui: tenebrae erunt actus in perspicuo, et pellucido corpore nego. Si vita e unio corporis et animae: certe mors erit disiunctio et dissociatio corporis et animae. Non accidentibus

et fortuitis non idem sunt: Si doctus est dives,
Ergo non doctus est egenus: Multi enim rudi et indo-
cti asini sunt locupletissimi. Cur autem Logice
non sunt. Quia contrarium illud nullo modo per se coha-
ret cum Audente. Ergo sunt adeo exabesse
incohaeri audate. Et inde quod contrarium ipsum
non infert subiectum necessario: sic non ipsum tollit subiectum
necessario, nec ponit subiecti oppositum: Et quando
tamen in subiecto ipso, et non ipso sunt necesse: sic
eguit fortuitum et contrariarum quae sunt
necesse subiecto ipsi, et subiecto non ipsi, hoc est eidem
privationi. Non valet et hoc pronunciatum in
non contrariis quae habitus quae habitus et privatio, idem
aliquid, et permutari sunt, atque non vero solo quando
aliquid, et permutari sunt, atque corpore pellucido: Ergo non te-
tenet, Ut lux est in corpore pellucido: Ergo non te-
nebrae. Nam in eodem subiecto necesse habitus et
privatio: Lux est actus perspicui: tenebrae sunt privatio
illius actus. Erunt itaque quoque in corpore perspicuo
et pellucido. Eruditio est in Intellectu: Tunc non
licet conclude: Ergo ignorantia quae nostris prorsus de-
bet describitur, non est in Intellectu necessario esse,
quia sunt in eodem ad numerum subiecto habitus et
privatio. Sive itaque proximum, sive commune sit
et remotum subiectum, non licet eius oppositum

negoem vt ħbtiu vt priuoi assignare. Vt lux e in corpore: itaq tenebræ n erunt in alia re, quam in corpe. Sic similiter: Doctus e hō: Ergo indoctus n e hō: Si negoem n hois pprie sumas, certe n valet ɋsequtio: imo necesse e indoctum (non intelligo infinitam, sed privativam negoem) ee hoiem. Nam indoctas e eruditionis nego n simplex, sed in certo et habili sbto, nempe in hoie. Cæterum q de proprio et remoto sbto dixi, id n de qvis, sed duntaxat remoto et ɋtrarie sbto, q tanq go ad spem e intelligendum. Ut indoctus et doctus pariter e hō, e anal, e corporea substa, e simpr substa. In sbtis v. propinquis et remotis, n nisi propriis cohærentibus, etsi n necesse sit, ɋtingit tn aliquando oppositum ɋtrus tribui opposito sbto. Si lrat e formosus, n necesso e illiteratum ee deforme. Si paup e pius, n ob id dives nrio erit impius: sed ɋtingens hoc e, et pro re nata evenit
In sbtis v. vniuoce et p se cohærentibus numq ɋtingit oppositum eius sbti, q alteri tribuitur oppositorum privative, dici de altero. Si Lux e in muro: pot quidem tenebræ ee in n muro

sensu, cujus velut ἕξεις. Ergo somnus est impedimentum et privo illarum Energiarum, sed sm̄ nam?

3. In oppositis sm̄ habitum et privo em, n̄ e consecutio m̄ directa, ut ἀντίστροφη. à negatione consequentis habitum n̄ licet inferre oppositum habitus s̄s privoem. Quod e visu præditum, colores apprehendit: at n̄ quod colores n̄ apprehendit, e cæcum. Nam saxum nullos apprehendit colores, ob id tn̄ n̄ recte dixeris saxum ee cæcum. Et licet doctus apprehendat veritatem, n̄ Asinus, qui nihil intelligit nec apprehendit veritatem, et rudis et indoctus.

At quam ob cām hæc consecutio nullum m̄ privantib. tm̄ habet?

Causa videtur hæc ee. habitus et privo certo subiecto circumscribuntur et copulantur: idcirco n̄ convertis habitus negō, sed definita et eatm̄, qui soli habitum subiecto quæret, e privo, et privationem infert. Negō autem ista consequentis n̄ e definita, sed contradictoria negō quia an̄ facit privativum contm̄, et id est relinquit,

ut statum) convenit omni non ipsi habitui. Et pride
omni diverso, etsi non privative habitui oppo-
natur, itaque non potest privationem inferre per se,
et quia talis. Nam contradictoria negatio
tollit et statum et privationem. Id autem quod definite
habitui opponitur, necesse est ut tollat statum,
sed relinquat, atque subiectum necessario subinferat statum
habitus.
Obiicias: quemadmodum ad visu conditum sequitur vivum,
ita non quidem ad caecum sequitur mortuum, sed
ad mortuum sequitur caecum. Nam quod mortuum
certe caecum. Respondeo per se non hoc sequitur, quia
mortuum est capax caecitatis. Liquet ex eo,
quod in eodem statu, in quo privatio sit et habitus
inesse. At mortuum non est visu conditum esse.
Ergo nec proprie caecum. Quod autem ad mor-
tuum videtur ratione maior sequi caecum (ut
quidam mortuum est caecum) et sic ad ne-
gationem consequentis habitus videtur consequi, privatio pariter
id fit accidentis situ non per se, privatio non negatio
habitus quamquam infertur, non quia privatio et per se,
sed quatenus est negatio formae simpliciter. Quod
equidem non convenit privationi tertio modo
per se, quoad secundum, sed quoad sub non

Entium

intium, et negativorum numero gtinetur: p se
v. ~~negō~~ privō infertur negōe sbtg in stto
et dexlinō certo.
4. Sublato gstanti privois, infertg sbtg. Haec
regula ē suis gbgdam gditionibg limitanda.
Per gstanr intellige verum et p se gstanr, cgmi
gstanr definitio respū definiti, et definitū
respū defionis. Egdem Compationis ē p=
prium et sbtm: item sper et ges: si illatm
andatis occupet: Geng v. gstantis nung su=
sineat. Utg n intelligendum illud gstanr, cg
gma privō ē sbtg st aligd idem, et comuni
gstam pticipant: sed illud q frtr (. vt ita
loquar.), et privaem p se sgr : gad ē sbtg
nego. Per negoem gstantis intellige n qua=
vis negoem (cum privonis tang negois n
vt alia ēē p se nego.) nec affirmoem qumvis
sed definitum et ex his rwds oppositum : op=
positum, q privonis gstanti directē et p
se opponitur. Itaq, a positivō gstantis pri=
vatione dicebis inferre sbtm, hoc mo: Ce=
cum n videt. Ergò q videt, ēē visū sbilum.
Mratg ignarg ē dcsiplarum. Ergò peritg
discipltarum ē doctg. tenebrae st privō
actg

actus in pellucido corpore: Ergo actus perspicui est lux. Obijcias. Mortuum est cuius anima est à corpore separata. at non in quo anima fuit haud separata à corpore, est vivum. Multa n. sunt quae carent anima, et numquam fuerint animata: in his Ergò numquam fuit anima separata à corpore: non tamen ob eam causam ut fuerunt ut sunt animata.

Re. Phrasis illa dicit, idem statum repetere, et non cludere: alioquin non opponitur privatio contradictorie tamquam oppositum. Hoc modo utraque propositio est limitanda. Illud est mortuum, quod passum est animae separationem à corpore. Ergò quod habet animam à corpore separabilem, nondum tamen passum separationem animae à corpore illud est vivum. Itaque (in quo anima non est separata à corpore.) non est phrasis sumpta negativa: sed prò positivo accipienda, quod positivum exclusivo implicat certum statum certam in subiecto formam et Energiam oppositam contradicenti privationi. Quod autem haec phrasis per affirmante sit tenda, patet ex eo quod oppositum eius proprie negatio privativa est intelligenda. alioquin si utrobique

foret

Considerāda sit, et coniugata et casus, quae de vno illorum, id et de reliquis omnibus spectandum erit.

Haec est Nota Coniugatorum et casuum.

Coniugata generaliter nomina vocantur abstracta, eorumque concreta, siue Synonima, siue Paronyma, quae sunt eiusdem naturae et signif. praeter.

Coniugata vocantur quae sub eodem signo iungo guntur, vt ipsius rei nomine, vt quoad modum, qualitatem et circumstantiam rei. Itaque non praecipue spectatur hic literarum et syllabarum similitudo: sed ipsa res significatio praecipua vt modus, qualitas circumstantia rei atque signis praeter. Vtrumque quidem est spectandum, syllabarum cognatio, deriuatio, et compositio, sed potissimum tamen ipsa significatio. Hanc enim ob eam sunt coniugata: quaedam vero et proprie sic dicta, quae conueniunt vna praeteria et propria signe: quaedam sunt improprie sic dicta coniugata et paeus, quae quidem in signe conueniunt, sed non praeteria. Sic iusta, iustus, iuste, vere et proprie coniugata dicuntur, quae eandem propriam et praeteriam signem continent. Nam etsi modo significandi differunt, nihil ominus in his omnibus vnum idemque principale Synonimo includitur

conjugatus

Iustus .n. iuste et iusta adio, iustam n cludunt. Impprie b. Ista gaugata dicta, q voce queniunt, sed roe scoir si Homonymia n bnum idemq prarium Synonymon n cludunt, bt ὕβρις et ὑβρίζειν, n sebere si gaugata. Sunt Grammatice et metr et aliq mo p tras et syllabas easdem et sciliter gaugata, sed n spioe ppri et praria scoir. Nam ὕβρις diligentiam ὑβρίζειν virum bonum et virtute q di- tatu scat. Sic n latina lingua cor et cordatq metr et pp similes voces et scoem aliquam si scata: sed n sdm prariam significationem. Quia cordatq pleringz sapientem et prudentem virum sicat. Itaqz prudentia et cordatq, etsi n roe prarium et vibtorum, tn ppriasioe congruunt. Sic su- nium bonum et beatq si btroqz mod gauga- ta. Eodem e ro istorum: virtq vebis bonq, ἀγαθὸν et ὑβρίζειν q tras qdem et vocum origine discrepant: sed praria et ppria scoe queniunt. Coniugatorum itaqz specialia nora n sr n Grammaticis, adiecti- uum et substantiuum, n Logicis Synonyma

et paronyma: concreta et abstracta. Sunt autem
ita comparata, ut unum ab altero suae originis
vocem descendat, et suorum parvarum, ut nite-
orum retineat, ut aliquid de illa, puta rem
statam nova qualitate, ut alia quaedam circumsta-
tia variatam et affectam. Itaque coniu-
gata sunt veluti oppositum quoddam, et synony-
mis et paronymis. Eorum est effectiva, con-
servativa, receptiva, statiua. Ut sanum si
cum sanitate comparetur, multa nomina sortiri
sunt, efficientis conservantis, effecti, recipientis.
Si effectivum sanat sunt aër, cibus, potus, phar-
maca receptivum sanum est corpus hominis, eiusque
singula membra. Statiua sunt opera naturarum
et membrorum. His respondebunt abstracta,
si efficit sanitatem est sanum; si est signum
sanitatis, est sanum etc. Itaque in genere quaeque
eadem reliqua propria sua concipiunt, ab eaque
dicuntur illa et vicissim, et tum sua propria for-
ma coniugata dicuntur.

Admonitio.

Casus vero et coniugata non sunt confundenda. Con-
iugata conflantur praecipue ex nominibus substantivis
et adiectivis, et verbis inde deductis. Nomina
etc.

dr abstractum, quia nudam formam sine subiecto significat.
Verbum concretum dr, quia non significat actionem
simpliciter et nudam, sed semper alicui vel defini-
to vel certo, vel non definito et ἀορίστῳ subiecto cir-
cumscriptam et determinatam. Legere etsi
nondum aliquod certum, tamen semper aliquid, quamvis
ἀόριστον subiectum importat. Casus volantur
ad verba a nominibus abstracta. Verum tamen aliter
παρωνύμων appellatione tamen ad verba notare,
quibus non ipsum subiectum: sed modus, qualitas, et cir-
cumstantia quaedam actionis et passionis in
subiecto declaratur. A casibus omnino substantiva
excludenda, quia sunt ipsae formae abstractae respectu
quorum participatione reliqua omnia denominantur,
et inter se cohaerere dicuntur. Licet n. ap
Grammaticum descendant interdum sub-
stantivum ab adiectivo, tamen respectu semper prius
e συνώνυμων: quia illius participatione re-
liqua sunt, et cohaerent, ab eodem denominantur
illud idem e simplici: haec sunt ex illo simplici
composita. Idem si fundamenta praedicamentorum
atque praedicamentum spectes, abstracta semper
sunt priora: quia ipsa et simpliciter finiuntur, et
distribuuntur. Cum paronyma non nisi ex
oppo-

oppositione sibi variantur, et non sunt per se compatibilia: neque concreta et paronyma sint aliter ferri et a se mutuo distingui, nisi respiciatur ad formam, modum et Synonymon, a quo denominatur.

Quaenam est huius Loci definitio?

Est Periocha Maximarum Societatum, a coniugatorum et casuum Logicis accentibus: ut Sectarum a coniugatis et casibus. Esto quaestio: Amicus sit potius de alieno, quam de suo commodo solicitus? Sumo abstractum scilicet iustitiam, cui ‡ causam competit tribuatur, et generaliter conveniat. Ut iustus de publico potius commodo quam de suis emolumentis cogitat. Iustus est iustitia praeditus, Ergo iustus privatae publicam utilitatem anteponit. Utrum vir animo magno despiciat popularem gratiam et honorem aulicos? Probo ab abstracto. Animi magnitudo est despicientia popularis gratiae et favoris aulicae. Ergo convenit hoc et viro magni animi. Valet consequentia ab abstracto ad Concretum, quia per se et non ex accidente cohaerent. Si per accidens cohaerent

‡ contrarium et ratione convenientes

verbi: quæ nascitur ex illis actionibus, est salu-
taris: Piè vivere est Deo gratum. Ergo
quoque pietas. Qualis energia talis
verbi et actus primus.

Quæ Maxima.

1. Quod non est coniugatorum unum, illud in-
est omnibus, sed diversa ratione, diverso modo,
secundum prius et posterius, ratione per prius scilicet
et per se, ratione formarum absolutarum, non
enim solum et maxime semper abstractis pro-
tribuuntur predicata: quia abstracta significant
formas absolutas, simpliciter et perfectiores.
Concreta vero significant sæpè tamen affectiones
sive verba sint sive adiectiva. Con-
creta verba, adiectiva, adverbia significant
formas non simpliciter, sed mixtas cum solo
qualiter quadam certis modis, affectionibus
et circumstantiis varietas et denun-
ctas. Justus sæpè dicitur, quia iustitiæ verba
predictus est, sed quia vel unum vel alterum
actum addit iusto viro dignum. Sic

Sic iustum n[on] s[ecundu]m totum iustae includit
p[er] diversitate earum, à q[ui]b[us] iustum
dictum ut fructum p[ro]p[ri]e assumitur.

Obiectio.

Logicus est iustus est pius: Ergo Logica est pietas.
R. Nego consequentiam, q[ui]a in priori propositione
termini n[on] p[er] se et nativè, neq[ue] sortitus sed intr
... et casu subiecti 3ij, cui utramq[ue] accidit cohaeret.
Logicus n[on] q[uatenus] Logicus est pius, sed logico accidit ca-
su... (e.g. contingenter ab utriq[ue] aeuntis conversu
tendiantur, et in q[uo] duo ista possunt concurrunt,
ut sit pius. At in conclusio p[ro]p[ositio] est aria et p[er] se
si valeret. Sic si concludas: Vir bonus est dives,
Ergo virtus est opulentia, R. Nego conse-
quentiam, q[ui]a p[ar]tem prioris n[on] est p[er] se de
subiecto, sed p[er] accens. Quia virtute praeditus n[on]
q[u]a talis est opulentus, sed q[ui]a hoc subiectum et utri-
usq[ue] aeuntis capax, et divitiarum et pieta-
tis, fit, ut istorum paronyma unum de alte-
ro ἐνδεχομένως et p[er] accens dicatur.
Quem autem à coniugatis, sic et à casibus et
affirmative et negative p[ri]mus argumentari hoc
tu

tn discrimine, q ad hbia pprie et in natiua
sede, respiciunt hbtm ut actum prm, eigdem
stos actus pfectos. nõe mra, formæ carent
et oium circumstantiarũ, q requirunt ad p=
fectum et hbtu pferendum. Adiectiua v. nõ
minus qdem actum sdm hbtu, ut et ipsum p=
fectum hbtm stant, sed sæpissime sicut bñ
atq alterum actum, q pcedit hbtm, neq p=
prie atq fariliter et simpliciter prariam for=
mam includit: sed inchoatiue tn et coty, ut
simpliciter tn hbtm comprehendit: estq
fortitudum qddam, ut ab alia qdam ex p=
fectum, quam ab ipso hbtu iusty fratr, hbtu
atr tr, q iuste agit: q et sbti et fræ roe
e pfecty. sbti: q honestatis amore agit,
et pditq a hbtu Iustæ. Fræ roe ita, ut
si sit in sbto n diuaper, sed actu, et pfecto
qdem actu. Interdum v. traliqs n fariter,
sed inchoatiue et mrtr iusty. Qui n. Lucæ
ca: q metu pœna agit iusta, is mrtr iusta
agit, et inchoatiue atq iniuste: At contra,
q iuste agit, is et mrtr e iusty, agit n
mrtr iusta, sed fraliter, q et hbtu iusta
agit

agit. Cum de re plura dicuntur. 5. Ethic: ad Artem. c. x.

2. Quicquid non est vni coniugatorum, illud nec alteri: si simpliciter de vtroque dicatur, vnivoce, et ratione tertij soli dicatur, si scilicet eandem vtrobique formam simpliciter constituatur. pdico: Hypocrisis non est virtus: Ergo nec Hypocrita est vir bonus. Gramatica non pertinet ad Politicam: Ergo nec Gramaticus est Politicus.

3. Quod inest, vel non inest vni eiudem a casu derivatorum, illud et reliquis inest vel non inest. si sit retineatur prauaria, propria, denuncia, statio vtriusque, non aequivoca. Si potius cum vtroque se cohaereat, non mutatur tamen: si discrimen observetur subiectis et actionum, quae sequuntur et sunt subiectum.

4. Ab Adverbio (si sumatur in propria sede, de actu perfecto, et subiectum constante) ad nomen respondens prauarie sedis valet consequentia: pie viuit: Ergo est pius.

5. A paronymo nomine, ad Adverbium valet consecutio non tamen simpliciter, quia τὰ ἀκριβῆ sunt tripla, subiectum, actiones, subiectum agentes,

Actiones totum constantes. Aduerbia v. in pro-
pria sede, sic totum et actiones ab totum
fere denominatarum, eumque includentes,
includunt.

LOCVS XXIIX.

Considanda sunt et contrarij coniugata. Haec
aut ti vir supra in contrariorum supra in
contrariorum consecutionibus est declarata. Sic
n. contrariorum contraria consequentia. Nota vo-
catur à coniugatis contrarij. Argumentum in-
terdum à contrario sensu, ita ut contrarium
ipsum (quod medij loco adiungitur), suo quodam co-
niugato probetur. Ut quæritur an virtus sit
scientia? Negatur, quia tum vitium esset ignoran-
tia: at hoc esse falsum, patet è coniugatis.
Nam vitiosè agere, non est ex ignorantia
agere: et vitiosum vt flagitium sum dictum
et factum non est ex ignorantia perfectum.
Iubemur ergo respicere ad contrarij casus
et coniugata. Utilis est hæc consideratio, et ad
construendum et destruendum. Quia v. et de
coniugatis, et contrarijs consecutionibus factum

iã

ium e autem: Ideo plura Xbay hic n facie:
mg. Non pendet hic lg toty abilla Maxi:
ma: Contrariorū sī ytraria ḡsqntia.
Maximae v. speciales huig lī st istae:
Contrarij coniugata contrariorum reqrunt
affectione, ug ḡtrariū vt oppositum ineit
Contrarij coniugati, id ex opposito n est:
Cuig oppositum Contrarij coniugati n inest,
id ipsum ppositio n inest. Si pfecta mixtio
q̄litatum mixtilium aequabilitatum et sta
bilem, ratamq; compoem gignit, et pfecte
mixtum conflat aequabili qualitatum tem:
patura. Certe imp̄fecte mixta dnr: ingb9
ꝑ excessum vnig vl alarū qualitatum in
stabilis et solubilis compo. Si grave sur
tendit et subsidit, sit grave et mōty, quo
corpa feruntur ad imum, e gravitatis:
certe qab imo ad summū fertur, illud e
leue. Si incredulitas fons e et origo
religiorū vitiorū, et pna ea temnoir, et
si incredulg, q incredulg damnatur: certe
fides mr erit virtutum oium, et salutis
pra ea. Et haec de lō isto dixisse, satis esto.

Quia

Quia hic in locis in contrariorum et oppositorum mentionem, de quibus nonnulla diximus quoque superius: idcirco de illis, quod reliquum est, expediemus. Nam Aristoteles in omnium Notarum totum in hoc libro maximas attigit, sed pluries in syntagmate librorum specialibus Notis expressit, ut postea invenit. Itaque hic unico loco in genere, quae de oppositis omnibus et separatim de singulis dici possunt, perstringemus.

LOCUS XXIX

Diligenter oppositorum tam communium, quam singulorum separatim natura est consideranda. Nota quod natura oppositorum utilis est, tam ad astruendum quam ad destruendum. Quatuor autem oppositorum esse genera saepe iam dictum est.

Maximae omnibus oppositis communes istae:

I. Opposita simul nequeunt esse in eodem subiecto eodem tempore: Diversa simul esse possunt in eodem subiecto. Virtus et vitium simul in eodem esse nequeunt. Item piper est et calidum et siccum: eodem tempore est humi-

da et viridis. Sed opposita non tantum à se inuicem discrepant: verum et se mutuo arcent et excludunt. Opposita autem limitanda sunt eodem subiecto pluribus partibus diuiduo possunt inesse opposita. Et diuerso respectu eadem admittit opposita. Idem homo est et doctus et indoctus esse. Doctus v. g. in medicina in reliquis indoctus. Tempus et idem requiritur. Nam diuersis temporibus idem subiectum pugnantium fit saepe particeps, qui erat indoctus, doctus, qui impius, is pius, qui pauper, is diues fieri potest.

2. Cum vnum inest oppositorum vnum, eidem alterum repugnat: Cum tribuitur oppositorum vnum, ab illo remouetur alterum. Requiritur autem subiectum idem numero, et respectu oppositorum, in plures partes non diuiduum. requiritur etiam praefectus, secundum quem insit alterutrum oppositorum. Nam si alicui non secundum eo inesunt opposita, simul possunt eidem tribui, idem homo et mediocriter doctus, et nonnulla ex parte indoctus esse. Addendae sunt et ceterae limitationes, quae fallaciam elenchi remouendam faciunt.

3. Vnum uni tantum opponitur, diversae respectu plu-
rimarum diversa alii sunt: sed oppositum tan-
tum unius respectu oppositum. Si vitium virtuti
repugnat, certe non repugnabit scientiae vt igno-
rantiae. Si pietas opponitur impietati, non
repugnabit Eruditioni. Sic non sequitur: Sic
qui pius est, non potest impius esse respectu eiusdem obiecti,
obiecti, atque et temporis: non inde colligetur
pium non posse mercatorem vt militem esse.

4. Opposita quatenus sunt opposita, non sunt ea-
dem natura: et oppositorum sunt opposita contra-
ria. fieri potest, vt opposita eadem conveni-
ant: vt virtus et vitium recipiunt idem quali-
tatis nomen et accentus appellationem. Vtrumque
esse est, non per se, sed in alio subsistere atque inhae-
rere.

Maximae speciales.

Contradictio dividit verum et falsum. Con-
tradictionis pars altera vera est altera falsa.
Si vivit non mortuus est. Si scribit, falsum est
eundem non scribere. Cavenda hic est Homo-
nymia terminorum, et τὸ πολλαχῶς λεγό-
μενον, ne sit diverso respectu, et diversis tem-

cum stantijs contradictio sumatur, sed de his
satis supra dictum est.

De Contrarijs.

De regulis pertinentibus ad contrariorum proprie
dictorum naturam satis supra dictum Loco 17.
19.21.23.25. Quae v. pertinent ad contra-
riorum naturam verius et explicatius cognoscen-
dam, ea omnia tractantur in postpraedicamen-
tis.

De privantibus.

De his quod dictum fuit Lo 26. quibus et haec
addantur.

1. Posito habitu, tollitur privatio: et vicissim
privatione posita, tollitur habitus: sic est caecus, vi-
su caret: si visu non caret, non est caecus. Si
mortuus, non est vivus. Si vivus non est mortuus.

2. Privativa pro mutuo se extollunt ex eo-
dem subiecto 2. Atque communicant eodem subiecto. 3.
Sed non eodem genere. Itaque quibus unusquisque deest
quaedam istarum conditio, illa non opponuntur pri-
vative. Prima conditio convenit illis, quod sunt
opposita: alteram cum contrarijs habent communem:
3tia separantur à contrarijs: Quia contrari

orum

ovum utrumque est postremum: sed privatio per se
non est Ens. Non tamen Contradictorie a Ens,
sed certo subiecto unitum et limitatum
3. Privatio quae et potentia et actus negatur, cum
subiectum permutari nequit: ut caecitas, quae et actum
visionis et oculi divinitus corrumpit.
Itaque a tali privatione non est regressus ad subiectum.
Mortuum non fit amplius vivum, intellige naturaliter.
Causa non potest idem numero redimere utre:
vocare. Causa diversitatis ex eo pendet:
quam natura non nisi unam unico individuo exhibeat ha-
bilem suae formae indicat. Itaque una eadem-
demque numero forma postulat unum idemque
numero subiectum. Sublato itaque priori subiecto,
natura non potest priorem numero formam revocare.
At DEUS ex supra potentia non Ente, quia nec actum
nec potentia produxit Ens: Idcirco priorem
numero formam in lucem reducere potest.
4. Privatio quae solum actum tollit, non subiectum dis-
ponit et permutabilis est subiecti. Exemplum est quae
praecedit subiectum, ut fit in omni generatione. Item
sequitur subiectum sed actum tantum tollit, et ut gravamen
actum

actum non implicat, ut implicet contrarium quod non tantum delet potentiam quam habet ut habitus habitum.
Si aqua frigida recipiat calorem: et calida recipit frigus. Sic lux tenebris et tenebrae luce contraria privantur.
Nam tenebrae tantum lucis actum negant, non tollunt eam in pellucido potentiam, propter quam actu conspicuum fieri potest. Si calor in aqua tollit frigoris πάθος, non δύναμιν, habitum, propter quam aqua prodit frigida: alioqui tolleret essentiam aquae.
5. Privatio etsi sit interdum γενέσει prior habitu. φύσει tamen et λόγῳ semper est posterior. Privatio illa quae praecedit τὸ γενόμενον suum habitum, potest esse absque habitu: sed tamen intelligi et finiri nequit absque habitu, atque adeo eo in ordine sequitur habitum: Cum omnis privatio fundetur in actu et habitu.

De Relatis.

1. Omnia Relata, quoad suum relatum esse, et λόγῳ et rebus sunt simul. Nam quod sit relatum, nequit intelligi absque eius respectu, ad quod refertur. Itaque posito Relatorum

vno, ponitur et alterum: sublato relatorum vno, tollitur et alterum.

2. φύσει et quoad absolutum esse dependet effectus et mensuratum à causa sua atque mensura. Causa φύσει prior est, et est independens ratione absoluti esse, si comparatur cum effectu. Si creatura sit, erit creator: quia creatura siue λόγον rationis, siue absolutum esse et φύσιν spectes, semper posterior est creatore. At, si sit creator, erit creatura, nisi λόγον rationis respicias.

3. Duorum priorum generum relata (quae ut exupans et exupatum, ut agens et patiens conferuntur) et λόγῳ rationis et φύσει simul sunt. Vocantur ὁμοίως ἀλλήλοις ἐχόμενα. Sed de his alibi plura.

LOCUS XXX.

Generationes et obitus rerum: itemque causae gignentes et corrumpentes sunt tribuendae. Nota haec vocari sunt Generationis et Corruptionis: item earum efficientium, et corrumpentium.

Maxime

Maximæ petuntur ex lo, q rerum ortu et obitu cum res ipsas, tum illarum cās æstimant. Distribuemq itaq hunc titulum in quatuor capita.

I. A Generatione.

Est Periocha Maximarum petitarum ab ortu rerum, qb pvt. ut bonitas ut pravitas tribuitur. Valet ad construendum, qdo q ml̄ ortu rebq ipsis orientibq inē pbatur. Ad destruendum, cum q ortu tribuitur, rei generatæ n pt inēē: aut q genito inē: n ml est ortu: ut q neutri, aut ex æquo utriq in est.

Maximæ præcipuæ.

1. Quorum ortq ē bonq, et bonq. Intelligendu de ortu pse, n p accns bonor: item eo q tanq genitum p se oritur. Lapsq Adam ē bonq p accns: qa stm accns plus retulit, quam perdidit! Generatio hois ē p se bona: Ergo hoc qsq natq ē bona Dei creatura p se. Per accns fieri pt, ut generatio hois (si sit legitima ut hoiem in pbum, pestem Ecclæ:

ut

ut Reipub: labem pariant) sint mala: praeterea hominis ortus pariens futura flagitia, ut ... famam gravis, malus dici potest. Fieri potest ut quod in genere bonum est et factum eius, ut relatum malum existit, hac ortum in genere et quibus tamen. Aggestio divitiarum per se bona existit: ... oper ipsae ... et ... malae possunt esse.
2. Quorum ortus per se malus est: eatenus per se mala. Aliena bona vi ad se protrahere est simpliciter malum: Ergo oper h. m. acquisitae sunt simpliciter malae. Fieri tamen potest, ut eius ortus simpliciter et per se malus existit, id ipsum fiat factum quod et cuidam bonum. Calamitatum ortus est per se malus, et per accidens et cuidam calamitates illi bonae possunt esse.
3. Si genita sint bona (et per se et quatenus ab hoc ortu pendent) ipsae generationes bonae sunt. Si victoria est salutaris: cum hoste confligere, eumque fudere, et ad internecionem delere, quibus victoria paritur, quoque salutare erit.
Quod si genitum sit tamen pariens bonum, per se vero malum, non necesse est ortum illius esse
bonum

bonum. Lapsus Adami per accidens fuit bonus.
Itaque motus illi, quibus lapsus iste gignebatur, per
accidens boni, per se mali fuerunt. Deinde si
genita res bona sit, non continuo ex hoc ortum
manat, sed ob alia, certe nec ipsius rei gener-
atio erit per se bona. Ut Christum in cruce pro
peccatis nostris satisfacere est bonum: non tamen
Judaeorum odium, conatus, nec ipsa cruci-
fixio erat bona.
4. Si genita sint mala, malae quoque generationes e-
runt. Per generationem primum intelligere nobis
des, quibus productio rei producitur in actum: sive
substantialem actum intelligas, sive accidentalem.
Idem intelligere primum perfectionem, administrationem
acquisitionem. Ut Dieta bona est. Ergo et sa-
nitas. Et vicissim si haec est, erit et illa bona.
Primum est per generabit intelligere ipsum fieri
ut nasci. Si discere bonas artes bonum est.
Liberales disciplinae bonae et ipsae erunt,
si liberales artes bonae sint: bonum est eas
discere. Generatio furis est bona: Ergo fur
est bonus. Resp. Argumentum valet per accidens. Nam hic
per se nascitur accentia nascitur per accidens. Generatio
furis.

furis, quatenus ho, non quatenus fur, est bona.
Per se aut ad id, quod est extra patens, non valet
consecutio. Hominem nasci est bonum, sed quod
est ... Ergo Judam nasci est bonum.
R. Concreto valet de fra(?) ... et adiu(?)
... non de concreto ... cum accidente.
A Generato per se ad generatum per accidens
non valet consequentio. Extruere templum Ido-
lolatricum est malum: Ergo ipsum templum
est malum. R. Bonum est aliquid et ... et actio
... vel usus respectu. Motio et aedificatio
per se est bona: et templum est per se bonum,
sed usus, finis, et actus ... respectu est malum.

A Corruptione.

Petimus et hoc loco Maximas sumptas a cor-
ruptionibus rerum bonitatis et pravitatis: ita
a corruptis ad corruptiones progredimur
ex hoc loco.

Maximae sunt hae:

1. Si interitus mali est, ea quae intereunt bona sunt.
Si oblivio disciplinarum est mala, disci-
plinae erunt bonae. Si iactura facultatum
est perniciosa, facultates ipsae bonae erunt.

Si

Si pudicitia virtus est grauis, pudicitia egregius habitus erit ornatus. Intelligendum est autem hoc axioma de per se interitu. Nam quorum interitus est per accidens malus, ea non ob id mala sunt. Fenora et usuras tollere est per se bonum, per accidens sit foeneratoribus et impostoribus est malum. Fures et latrones e medio tollere per accidens est malum, sit furibus et latronibus, eorumque receptoribus: ob id fures et latrones non sunt boni.

2. Corruptio si est bona, corrupta, ut quae corrumpuntur, erunt mala. Abrogatio peccatorum est bona: et carnis ut hominis veteris crucifixio est salutaris: ergo peccatum, caro, et vetus homo, malum quiddam erunt.

3. Si corrumpenda sunt mala: corruptio est bona. Si flagitiosa vita homines ad inferos: Vitae emendatio est bona. Si negligentia est pestifera, deponere negligentiam bonum erit.

4. Si corrupta bona sunt, corruptiones malae sunt. Imago Dei in homine divinum quiddam fuit, ergo deformatio et corruptio illius imaginis est perniciosa et funesta.

Ab efficientib9 generõem.

In duob9 superiorib9 Locis instris fuimus ad gene=
rõem et corruptõem respicere, in his duob9
sqntib9 ad eas ipsas generõis et corruptiois
formam omnem par est, et æqualis rõ. Ut
n. ab actu ipso fit generõe et corruptõe:
ita qq; ab eorundem eis argtamur. Con=
siderantur aut gnro et corruptio hic n simpl
sed accidentali rõe, qatenus ut bonæ ut malæ
st: Ita ut bonitas ut pravitas rei pen=
deat ab ortu et obitu bonitate et pravi=
tate. Genro stat hic in gnre, quosuis
ortus, Physicj, Logicj, Ethicj, ut technicj sint.
Hæc itaq; Nota continet Maximas, q69
à ea gnrõum ducimus argta. Si efficientia
sanitatē bona st, sanitas erit et ipsa bona.
Si diligentia ē laudabilis, quæ parit Eru=
ditionē: Eruditio erit bona. Qualis ē
in efficiente bonitas, talis eē in effectu
pt esse.

Maximæ præcipuæ st.

1. Quorum efficientia et conservantia st

bona

bona, illa ipsa bona sit. Diligenter hic vi-
dendum, q̃lis bonitas, moralisne an Phy-
sica, sive q̃ stỹr energiam et vbiuῠ q̃te-
ny e talis. Et dispiciendum e sc̃dm quã
bonitatẽ compentur efficiens ut generãs
et genitum. Saepe n. bonitas illa cum
gnrato et genito p̃ acens concurrit, et
tum n valet q̃sqntia: ut pr̃e bonꝫ. Ergo
quoq; filiꝫ. Re. Consqns e contingens,
fieri sit ut moralis bonitas pris ppa-
getur in filium. Nam n. paul q̃ã pprio sti-
pite poma cadunt, et fortes nascuntur
fortibꝫ atq; bis p̃. Sed tn sibi plerumq;
parentibꝫ deteriores: ~~[illegible]~~ et Horatium filij noxa
sunt. Itaq; Eleganter Horatiꝫ.

Ætas parentum peior avis tulit
Nos nequiores: mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Quod si prioris argti andns de nali bonita-
te loqtur, q̃sqns de eadem valet argtm,
quia haec bonitas pprie gignenti et
genito q̃venit.

2.

2. Quorum efficientia et conservantia mala sunt, ea ipsa sunt mala. Parentes sunt infecti peccato hæreditario. Ergò liberi polluuntur eodem morbo, et nascuntur τέκνα ὀργῆς.

3. Si effecta et genita bona sunt, et generantes et conservantes ea erunt bona. Efficientia. Hic considerandum est secundum suam propriam actionem, et actum secundum, non aliorum roe, quæ in efficiente, tanquam in subiecto inesse possunt, et ad effectum tamen non concurrunt. In parentibus multa sunt, quæ non tamen concurrunt ad effectum, illa in liberis propagare necesse non est. Proinde ea generantur partim et effectus, quoad effectus est considerandus in hac comparatione.

A Causis Corrumpentibus Maximæ sunt hæ præcipuæ:

1. Quorum ea corrumpentes bonæ sunt (intellige effective non subiective patiens) sed per se et constanter tales illa sunt mala.

2. Quorum ea corrumpentes malæ sunt illa sunt bona.

3

3. Si Corruptum malum est, corruptio eius est bona.
4. Si corruptum bonum est, certe corrumpens erit malum. Sanitas est bona: Ergò quod labefactat sanitatem, est malum. Imago Dei in homine est preclarum et divinum quiddam: Ergò peccatum quod deformat DEi imaginem est pestiferum. Reipub: est bona: Ergò seditiones quae respub: evertunt, sunt exitiosae. Lex est anima Reipub: eamque conservat: Ergò magni facienda. Caeterum in duobus posterioribus axiomatibus considerandae est bonitas et pravitas quae dens in subsequens generationem et corruptionem. Nam si haec species corruptorum bonorum eae corrumpenter sunt bonae. Ut quod morbum tollit, est bonum: Ergò medicamentum, quod morbus abolet, est salubre: et corruptorum malorum eae corrumpentes malae sunt. Ut virtutem abolere est malum: Ergò vitium quo virtus extirpatur est malum.

Admonitio.

Artes in hoc libro in enim eorum Locorum

ταῖς ὑποτυπώσεσι proponit: quosdam locos locis in sequentium librorum spatiis, Notis bal ταῖς ἀναλογίαις innuit. Itaque nos hic intertexemus Notam .1. Differentiae .2. Proprii. 3. causae. 4. effectus. 5. Coniuncti accentium, 6. Adiunctorum. Hoc ordine expositis redibimus ad Artem.

LOCVS XXXI.

Differentiarum est et ratio eadem. Quia differentia posita, species autem perfecto ponatur cum sit velut ὁρισμός, et οὐσία rei finiendae. Comparari potest differentia cum genere et specie. Generis est proprium τὸ ὅλον, deque illo denominative praedicatur. Neutra autem differentia recipitur cum genere praedicatur, sed utraque simul iuncta cum genere fit eiusdem capacitatis. Respondet speciei univoce praedicatur et non nisi toti constituto, tanquam toto sed est et forma speciei constituendae, et velut actus generis tanquam materiam δοκησιαρ ad unicam certam

specie

spem revocantur. Quâtenus differentia est δοκεῖν ab ipsa spes, quidem à spe ad ...eng, sic licet à differentia ad genus argumentari.

Finitio.

Periocha Maximarum ductarum, vel ab ultima vel generati differentia. Quaeritur an Zoophyta sentiant. Sumatur medium à differentia vel sola, vel cum [illegible] iuncta. Ut quod praeditum tactu et gustatu sentit, vel quod at gustatu praeditum sentit. Addito genere habetur pro proprio, quod animal rationale sentit, homo est animal rationale, ergo. In differentia corpore cum genere duo sunt notanda, [illegible] et [illegible]. [illegible] ipsum [illegible] Itaque differentia est [illegible]: et unde [illegible]car, rationale est compositum quod à [illegible] et ratione, tanquam [illegible]. Sic Angeli proprie sunt ipsa ratio, non participant aliquo esse quoddam illis, quo sensu foret expers.

[illegible]

Deinde quaeritur quis sit praedicatio speciei, si dicas Animal est vale: certe non primi modi speciei, quia sentire de genere denominative praedicatur, nec 2di, alioquin de animali omni praedicaretur, nec 3tij, quia in illo collocantur quae semet ipsis absque aliorum appositione intelliguntur non 4ti, quia limitatio debebat esse solo ca respectu differentiae seu praedicati, sed differentia est principium, et expers causae. Ideirco verum est accidentalis praedicatio: quia quod animal distribuitur in certas species, limitatur hac vel illa differentia.

Usus

Ad confirmandum valet. quando vel differentia vel ad speciem vel ad genus probandum adhibetur. Ad destruendum quando differentia generaliter tanquam ultima et specifica ad probandum adsimilis.

Maxima:

1. Posita ultima differentia, ponitur species.
2. Sublata ultima differentia, tollitur species.
3. Posita differentia generali, ponitur species

corporis est actu imperfecto.
4. Sublata quorum differentia, tolluntur omnes species secundum quam: nulla .v. actu.

LOCUS XXXII.

Propria quoque sunt inspicienda. Propria sunt vel simplicia vel composita. A simplicibus et affirmative et negative argumentamur; à compositi proprii parte alterutra tantum affirmative: Ut omne leve est corpus naturale: atque non est leve, non est corpus naturale: sed si composite et συμπεπλεγμένως sumatur proprium, licet etiam affirmative ratiocinari.

Maximae.

1. Cui tribuitur proprium, eidem subiectum. Si est mobile, est physicum corpus. Si est vegetabile est animatum.
2. Negato proprio, negatur subiectum: vel à quo proprium ab eodem subiectum removetur: Si non sentit, non est animal: Si sensus communis non est κατά τὸ φόβον ligatus, atque non dormit: non sunt dimensiones: Ergo non est corpus.

3. Propriũ n̄ egreditur sbtm. Si mobile ē natis corpis pprium, certè n̄ quing, hoc inest, illud erit nate corp9.
4. Propriũ n̄e ob9 sbti speb9 et ptib9. Intellige pprium κατὰ δόξ quarti modi et simplr pprium. Nam ppriorum alty ↄtingenter quibusdam inē.

Obiectio

Loqui ē pprium hois. At psittacus loqtur, ergo pprium egreditur sbtm. Re. Loq et mtr et formtr ↄsiderātur. Mātr si ↄsides ē sonos articulatos n̄ gutture fingere etc: et hoc mō Loqui n̄ ē pprium hois: q̄a hoc Loq ē veræ locutionis tm similitudo et quidda artificiosum ↄsuetudine inductum, ut non imitanr. Fratr ē ai sensa exprimere adiuvmento articulati soni n̄ gutture formati. Esto alia. Loquuntur et Deg et Angeli. Re. Per ppria intelligimg potentias nates, q̄ natib9 de ūr insunt n̄ sbto et naturam, ex certarũ organorum ope transferuntur in actum stm. Itaqȝ τὸ ἐν δυνάμει ἐνέργεια, et ea nates sit n̄ nā

na ppriȷ spectanda. De Deo et Angelis locutio subiective et forte n̄ m̄e, nec ē in illis facultas illa loquendi natis, natiby cis et organis. Nonloquuntur, ita ut locutio nullis sit ὠδῖνος, sed κατ' ἐνδέχεσθαι loquuntur. Vox cantus et sermo ille n̄ ē cum nra voce, nro cantu, nro sermone ὁμοφώνως. Angeli loquunt̄ cotr, n̄ fttiuē. Propria .b. suo nati fbto finiendast. Sbta sr ps tionis ppriorum.

LOCVS XXXIII.

Causarum inprimis diligens cura ē adhibenda, cum sint effectuum mensura, et earum nam effectus metetur. Totum hunc locum et amplissimū et utilissimum ptie mūr in quinq; capita. Prim discurri sumus de cis in gnre; zeto de singulis cis in spē, ts de mra et fra, efficitrice et fine.

De cis in genere.

Nota haec suppeditat Maximas, qby respiciunt ad rei pbandae cās, tum in affirmando, qz in negando: Probatur ut veras ut falsas ex cas esse:

assignatas, et per eas positas rem esse vel non esse.
Causa 2. Physi. ca. 3. sive in genere definitur: Est
ad quam effectus sequitur: ut cuius ubi res euenit.
Causa est relatiuum quoddam: ideoque respectu effectus
quod est dicitur esse, idcirco vero differre posuit partes effe-
ctum. Commune autem causae vocabulum non est aequiuocum
sed contrario fiat unum, resque quaedam ordine
secundum prius et posterius: sic ista de fine singu-
lis et omnibus dicitur, sed non eodem modo. Verum secundum
prius et posterius conuenit. Nam alio modo dicitur
res esse sua forma, alio sua fine, suo efficiente,
sua materia. Contrario res est sua forma, quae est ipse actus
rei: deinde suo fine, qui saepe ratione tamen à sua forma
differt: atque adeo si vero fieri spectes, finis
contraria est causa, impellens efficientem, ut actum
rei producat, quo actu res fortior est, si vero ESSE
spectes, forma contraria res est. Materia est omnium
infirma et ignobilissima causa, quae reliquis omnibus
substernitur, et qua res tamen non esse, cum esse
dicitur. Siquidem actus per se est quoddam alios per materiam
sit mutabilis, ut quae numquam tamen suum reale
habeat, atque captam Energiam efficiens ab-
sorbeat

sorbeat, nisi e culpa q̄ p͡r suam infinitam
oibq oppositis, huc illuc flecti, et actibq diver-
sis infrari pt. Cās in gnre Metaphysicg
et Theologg diuidit in prim et sdam. Prā
ē infinita, à qua hæc oia pendent, et sine
q͡a nec esse, nec opari sdæ pnt. Itaq;
qmdm ad oem essam, ccurrit infinita illa
et suprema et carum cā: ita q͡q; ad oem actu
et bonum et malum. Verum ad malum con-
currit, n q͡ad maly (neq; n. Deq volens ini-
qtatem, tu es, canit Psaltes) sed q͡ad actu, et
q͡ad tunq; finitum ab infinito sustentante
et regente pendet. Cæ sdæ st vt nates
et inferiores, vt supiores et cælestes. Cuj
modi st corpora cælestia, eorumq; motrices
intelligentiæ, q st horum inferiorum (: stm
DEUM) vtes efficientes cæ. Inferiores
cæ st, q sub gcavo Lunæ continentur, eaq;
vt nates vt liba voluntate p̄dita, sive stm
cognoem agentes. Sed de his plura in Lo
carum efficientium. Cās item q̄litatas
distribuūt Logicq et Physicq in p se, et p accns
cās. Per se vocatur, ad quam p se et pprie

sq effectus: Ut ad morbitum[?] scit. febr. inp. timo-
rum natum, in singulis organis actionum.
Causa ca. e, ad quam statim causae effectus sequ-
itur, causae principatum obtinet corpus et
fortuna. Generatur a causa hoc modo, dividi-
tur ab Arte. Causae sunt aliae priores et cum ef-
fectu coniunctiores: quaedam sunt posteriores, et
ab effectu remotiores, Ut corpus natum, corpus
organicum, et corpus simplex sub causa materiali cor-
porum animatorum. Verum tertia et remo-
tissima, prior paulo prior, secunda et proxima.
Sed haec eadem distinctio sufficit in efficientibus
est manifesta: ideoque plura postea.
Causa sunt et aliae dunamei, aliae energeiai:
Ut sem. exemplo causa materialis foetus, quae nascitur
e semine, quamdiu non concipitur in utero foe-
minae, potestate et facultate causa existit: at
iam in utero conceptum est actu causa et energeia.
Sol quatenus causa ipso actu calefacit, actu causa est:
et quatenus nostram terram non illuminat, potestate
tantum est causa.
Causa etiam ut est generale, quae efficienter ad effectum
producendum concurrit, ut etiam ad constituendum

effectr: aliale, sive q^a n: q licet nullā efficaciā
hat respu effectus, tn q^a ut effectꝰ absꝗ illa ñ
pt subsistere. ut cæ ꝓhen pat opari, nisi
illa detur, idcirco vocatur αἴτιον ἄνευ
οὗ οὐκ etc. remotio pueris nullam ht effica=
ciam respu vulneris sanandi, et tn nisi pus
removeatur, cæ qbꝰ vulnꝰ sanatur, ñ pot
agere. Sic mā respu ὑλικῶς καθόλου
ē causa, et sive quan: q^a res ꝓprie necē,
nec ꝓducitur ni ec suā mā. Res fortr
ē suā fra: q ducitur efficiente ꝓp finem.
Requiritur tn ad subsistentiā et existentiā natē
rei; sic membra ni corpe organico st respu
tꝰ καθόλου ... ; q^a faciunt ad q=
stituendam tōti integritatē sive q^a sine
fra ñ pt ee.

Maximæ præcipuæ de cīs in genere.

1. Posita cā ponitur effectꝰ. Hæc rgla multis
limitatōibꝰ opꝰ ht. 1. ñ le de q^uir bꝫ de cā ꝑ
accns accipienda. Nam cā ꝑ accns posita
ñ nriō seqtur effectꝰ: Ut si terrā fodias,

n ppea nimios repias: et p aucus sit vt
doctus bene gubernet ecclm. Quia doctus,
n̄ qa doctus, sed quia ecclesiastes bene gu-
bernat ecclam. 2. Non ē intelligenda de
cā remota: qa cā remota posita, n̄ ponitur
effectus eius, sed duodque et q fingeretur.
Est metallum, Ergò aurum. Non valet.
qa metallum ē remota auri mā. At
mram coem, puta calcem, cœmenta, la-
pides. Ergò domum extruet. R. Non
valet qsqtia, qa remota cā posita, n̄
ponitur effectus, nisi duodque et qtingeret.
Calx, tegula, lapides, n̄ sunt ppinquæ mræ,
qa ad talar: sed p artificis vt oppisius tra-
ctoem ita poliuntur, finguntur, et frangun-
tur vt pximæ mræ ptes sustineri pint.
Est fra nati ꝑ litum: Ergò aiatum. R.
Non valet qsqtia, qa agitur qtinet gene-
ralem et remotum fram. Idem esto
judicium de cæteris earum partibus. 3.
Non de cā p se duodque posita. Est
Architectus. Ergò domum ædificabit. R.

Audus.

Audens loquitur de cā durāpui et facultate:
Ut si dicas: Architectus cā opi manus ad movit:
Ergò domus ædificari cæpit, rectè geludit.
4. No intelligenda hæc regula de ptialj cā,
q sola n pt effectus pducere. Ut si dicas: se-
curis ē admota ligno; Ergò lignum findetr.
Hō ē, et qdem cum muliere rē habuit: Ergò
nascetur hō. Semē sparsum tellus gremio
excepit: Ergò ex herba pducta spica nasce-
tur. Sumpsit Pharmacum: itaq; valetudi-
nē recuperabit: Quia si naē vīs desit, eaq;
n coopetur, et vim Pharmacorū extimuler,
haud dissipabitur et expelletur morbifica ma-
teria. 5. Non valet de cāis positis actu im-
pfecto: Non sqr. Aurum ē nondum ex pte
à fabro politum, ductum et fractum: Ergò
vtē vt oit poculum. Commodo ē segetibus
et vineis tempestas. Ergò frumentū et
vites ad maturitatem pvenient. 6. Non
valet de cāis, qtenus impediri pnt, q nimi-
sunt, inter q et effectus motus qdam intercedit,
de qbus plura dicam, in causarum effectricium
gre

gnre .1. Neque valet in causis προκαταρκτικαῖς
προηγουμέναις, in quibus finis, atque tempus dis-
crepantibus ab effectu: quarum mentio fiet,
de causis efficientibus.
2. Posita causa per se cuius actu perfecto, et non im-
pedita sequitur effectus. Singularum istarum
Maximae conditionum id liquet è pro pronun-
ciato. Sole appropinquante caniculae, si
nullus alterius sideris fortior occursus, ut
natura in aere non impediat, vehementior
aestus excitatur, quam reliquis anni tempori-
bus fieri solet.
3. Sublata causa tollitur effectus. Removenda
hic est et per accidens et fortuita causa, qua sublata
accidente, nihilominus manet res id quod per se est,
Incendium est causa domus ruentis. Itaque
non valet consequentia. Domus non conflagrat, ut
conflagrabit incendio: Ergò non corruet. Quia
aliae ruinae causae extare. Prodijt in forum
Ergò accipiet pecuniam à debitore: non prodijt.
Ergò non accipiet. Neutrum est verum, quia
nec affirmatio affirmationis, nec negatio negationis est
per se causa, sed accidentaria et fortuita. Exempli

fere ẽir vulgo in heret. Sic Poëta.
Utinam ne in nemore Pelio &c: Si hic n ap=
pulissem, hoc mihi n euenisset incommodum:
cum tn sæpe numero illa ti vento, nullo mo
pse cohæreat cum effectu. Vera aut
e illa maxima de cis internis rem ipsam
ꝯ se ꝯstituentibg: Ut pxima mra interem
pta, tollitur totum compositum. Abolita fra
fra ꝯsali, tollitur compositum e fra et
mra. Interijt nate, Ergò n e corpg aiatum.
Ut n e corp ꝯpsitum: ergò n e substa ani=
mata. Caret aia: Ergò n e ꝯbia aiata.
Vera ẽt et hæc rgla de cis ὁμογόνοις
cum effectu siue pteritum, siue futurum,
siue ꝯsens tempg respicias. Se de cis ex=
ternis et efficientibg ꝑ motum n sꝑba e
ꝯsentia: qa effectg actu iam ꝑfectg ẽe pt.
et incolumis manere, et sublata efficiente
ca: Filig in lu ce editg, suam retinet ꝯsiam
et mortuo patre. Si frigida dicã babus sa
pè remaneat in ventriculo, et si ca effe=
ctrix sublata sit.
4. Cuig nulla extitit in rerum na ca, nec

esse potest, id est ἀδύνατον. Caeterum ὁμογένεια
hic est observanda, ut causas divinas et naturales
cum effectibus nobilibus compares. Nam de causa
supernaturali non valet, ut de eo, quod creatione non modo
naturali producitur. Mundi nulla nec fuit, nec
erit materia: Ergo non est, nec esse coepit. Respondeo:
Consequens est intelligendum de eo modo fiendi
et essendi, qui φυσικοῖς et ὑλικοῖς con-
veniunt.

5. Causa impedita et actu imperfecto posita
non producit perfectum effectum. Si solis calor
frequentibus pluviis et frigore externo im-
peditur, fruges et vites maturitatem con-
sequi non possunt. Si valeas ingenio et memo-
ria, et sis aliquandiu diligens, postea de volupta-
tibus patiaris à studijs abduci, non consequeris
solidam eruditionem.

6. Posita causa δυνάμει, non necessario ponitur effectus.
Animum possum ad optimarum rerum studia ad-
iungere. Ergo hoc ipsum faciet. Respondeo: Antecedens
loquitur de causa potentia et facultate. Deus potest
aureos montes creare, non tamen creat.

7. Causa φύσει prior est, non semper tempore. Nam

multi

multi sunt ὁμώνυμοι causa. Simul est illuminatio aeris et patria visibilium ad actum reductio, forma et finis actu posita, sunt cum effectu eodem tempore, quoniam tum concedunt. Ut quod mox habere perfecto eruditionis habitu prius est tempore. Sic conceptio foetus prior est ex forma et natura et tempore.

8. Causa non est deterior suo effectu. Haec regula non valet in iis faciens. Ut aurum est praestantius terra fossa, quae causa fuit auri. Non valet etiam in organicis iis, quae plurima nostra sunt minoris dignitatis et pretii effectu. Sic aureum et argenteum poculum praestantius est malleo et reliquis instrumentis, sic interior illa causa materia potest inferior esse re constituta et composita. Ut corpus minoris est aestimandum homine, et metallum auro. Valet autem minor in causa fortius valet in efficiente praevia. Deinde haec eadem regula, si efficiens cum effectu non comparatur et fortius, sed solum et accidens causa, ut non semper ὁμώνυμον generatur. Ut fortis potest esse facinerosus homo, et bonum atque pium filium gignere. Nam moralis bonitas patris non peperit filium

catr: sed ca prœ currit stbiid et pacens,
sz n quad e pr et gignens filium: sed quad
nd muchia illa stbta et pritatis et moralis
bonitatis pticeps, cum btroq bnum wolbu
gstituit: fit inde bt hæc duo qq currat
pacens, pr et bn bonq. Quœ n ca tertij
gueniunt, inter sequemiunt. Valet vr hoc
rgta, si cas organicas, et mram cum effe-
ctu roe gris compes. Nam fieri n pt, bt
ca toto gnre sit inferior cato, si sz ca pte
et fortr bt absolutd, quad e ca gsidetur.
Nam omorgaru nesse e ee cam et catum.
Si stbtra mra n e acens neq stbtre pducu
pns ex acentiby. Item si finem pfectum
gsider, pfertim eum, q e finis eo, q stbtm
ipsum pfecit, vt eiq dem dignitatis bt maio-
ris e. Si hois finis e ei gtemplo cœlestium
qui hac bita tbtur: sed q habebitur in
cœlo, tum cum Deum ipsum gtemplabimur
sic nos sumg religrum omn finis bsq respu
g. Tm e in effectu, qm accipit à ca: bt plus in
effectu n pt ee, qz à ca dari pt. Notandu
poe effectum et stbtre sua roe, q à bis accid

ꝯsiderari, et rõe ꝓpriorum τῶν ἀθῶν, flu=
entium ex essa, ut essæ principiis. Si
ꝯsideres effectum secundum essam, cumque cum
formali et effectrici præcise compares, vera
est illa maxima. Nam effectus plus actus
et essæ non potest habere, quam accipit à
formalibus et effectrici causa, quæ è sua potestate
producens actum in materiam inducat. Itaque
nobiliori actu non potest effectus esse, quam efficiens
induxit et forma ut ἐντελέχεια ἰδιώδης
dat composito. Deinde si propria formalia, ut est
forma perfecta consideres, quæ mediante formam con=
sequuntur: Certè composita ἴδια plura no=
biliora propria τῶν ἀθῶν non sunt, quam forma
ἰδιώδης impertitur.
Ut rõe et intelligentia perfecto proprium est intelli=
gere, ratiocinari. Sic canis et reliquorum bru=
torum brutum propria formalia tot et tanta
sunt, quot et quanta à sua forma accipit. Intel=
lige adhuc tu hoc esse de propriis, non de remo=
tis formis, quæ respectu posterioris formæ δυνάμε=
ως et materiæ rõem sunt. Ut nobilius proprium
convenit, quod est intelligens cælestium

contemplãe fruit. q̃ꝫ q̃ oia sentiente p̃ticipat.
Nam eatenus in sensilibus tm̃ haeret, et n̄ sensus
atq; caeterna alia q̃ ἄλογα et nceno=
rià vivit tm̃. Eadem ē rō effectus, si cau=
efficiente ut univoco, ut aequivoco, ut ho=
mogeneo, ut quaecumq; competit, sive cum
agente κατ᾽ ἐντελέχειαν, sive κατὰ πά=
θος aliqd agat. Tm̃ ē n effectū, q̃ꝫ n effici=
entis cā effective pt ēē. Deus effective,
q̃n nescit ē idem πάθος q̃ n̄ effectū
formaliter ut in haesive. Quia cā efficiens
sꝫ ē δυνάμει ποιητικόν, id q̃d ē effectus
actu et πάθει, sed n̄ sꝫ subiective l̃s
πάθει et actu facto. Sol n̄ ē calidus for=
maliter, πάθει, et ut calor tanq; qua=
litas sit in sole, sed effective et facul=
tate efficiendi calorem dr calidus.
Solis calor, atq; aquae sole calefactae
ē aequivocus, Aquae calor ē qualitas pa=
tibilis, factum afficiens: Solis calor
ē δύναμις ποιητική ut ἐνεργητική

Si cōferas effectum cum organicis eius, fi-
eri pt ut sit nobilioris essæ, et nobilio-
res habeat pprietates, quam organicæ
cæ. Eodemq; mō effectg n tm habt illas
actiones, q cōgntur mram. Ut hō n tm
morbo et sanitati ē obnoxig, ꝑitg ꝑtium
singularium et organicarum affectioibg,
sed totæ fmæ nobiliores sūt affectiones.
Quod si compositum cum utraq; ꝑte essali
compes, verum ē nec essæ plus, nec plu-
res aut nobiliores illi pprietates inēē, quā
quas à sua mra et fma hīt, oīa.n. sūt.m. vari
inhærentia ppria ul mræ ut fmæ totæ toti
composito insunt. Deniq; si effectum cā obs
suis ꝑ se eis cōferas, plus habere neqt, q
qm accipit ab obg simul. Sed si cum singu-
lis compes effectum, cauenda ē causarum
cōfusio et ομοσετια cā cum effectu ētur
ē obseruanda.
Quod si respicias cas ꝑaucas fortuito et
contingenter accidentes fieri pt, ut plus ha-
beat effectg quam accipit: idem si cum

partiali ca com petet iisdem fieri et c-
tingenter pt, ut nobilior sit effectus, vires
et proprietates nobiliores hbt. Ut ho nobi-
lior e semine, sed n nobilior coelestibus
motoribus vel parente, qa parens e ca
ὁμοειδὴς. Sol v. licet n ὁμοειδὴς tn
summum et καθ᾽ ἐντελέχειαν agens.
Danda e opa ut seiiudamus à comp[o]e
ca cum effectu e q non sub forti roe
cae et effectus currunt et cum ca n tn
catr, sed sltm acens et ptive, eodemq;
mo cum effectu, qad n sim ptr effectus, sed
cretum qddam cuiduxt. Ut si dicas pa-
renter sunt mali: Ergo libri n erunt boni.
Re. Contingens e et ἀόριστος consequentio.
Quia parentes cum natvrali bonitate co-
stituunt unum ens per accens, et bonitas mora-
lis, paccns currit cum ptia et actu
currandi, propter quem parentes appellantur,
itaqn cotr conjunguntur ista duo parentes
et mali parentes, Rone συμβεβηκός et ideo
tm hbt effectus, quem ca dat, sz non im-

pe

pedita: sed n̄ hac [illegible] ratione.
10. Qualis ca talis effectus. Haec quoq; regula
e valde captiosa, si n̄ diligenter suis condi-
tionibus muniatur. Nam si capiatur. h. m.
confuse, licebit inde innumera inferre ab-
surda. V. C. Mra e principium: otiosa n̄
energitica, p se in formis indefinita etc:
Ergo haec quoq; composito quenient. Sic
in genere formalis cae. Anima intel-
ligens e immortalis e actus purus spes
erit ὅλως ὅλος ἀδιαίρετος. In genere cae
efficientis. Pater gignens est aliud
adultus, consul, Orator etc: Sed e corpus cae-
leste terram illuminans etc: Ergo haec
eadem hoi genito competunt. Sic in fina-
li ca. Finis e pfectio, e ex[illegible] est ca
[illegible] prima etc: Ergo effectus e haec ea-
dem etc: haec et alia innumerabilia li-
ceret ex ista regula illimitate accepta
inferre. Proinde notandae diligenter
in hac regula observationes.

Potest

Potest causa simplex cogitari, simplex vero semet-
ipsa, ut si dicas: Patrem esse filii causam, vim
calefacientem Solis esse causam caloris in
Aëre, matrem animalis et stirpium: Aurum
esse materiam poculi aurei etc: formam Cy-
athi esse poculi causam: commodam habita-
tionem esse domicilii: conservationem Rei-
pub: esse legum tuendarum causam. Compo-
site si causae iungas ea quae tantum per accidens et
fortuito non taliter cum causa concurrunt, neque
momenti quippiam ad effectum vel produ-
cendum vel constituendum afferunt. Ut si
dicas, Aurum Arabicum, purum, pulchrum
esse poculi materiam: si semen album vel
nigrum, copiosum vel rarum, si patrem
consulem, vel oratorem etc: causam esse dicas.
Itaque ista superior non valet de iis com-
positis, si respicias accidentia: Non enim quia
pater est consul, ob id filius quoque erit consul: si
ille natu provectior, ob id hic quoque natu gran-
dis erit: neque si semen album, ob id foetus

erit

erit albus: Haec n. solius et n̄ taliter cum ca concurrunt. Proxime de fallacia accentis et n̄ cā p̄ cā posita committitur in his: Pater ē consul, Orator, adultus: Ergo erit qq; filius. Statuarius ē ho, ergo statua ē ho. Causa simplr et absoluta concepta, pt rursum bifariam q̄sitari: ut roē abso= luti foti et fundamenti, q retoi et logi= cae appelloi cā subijcitur. Ut Sol, Semen Aurum. Possunt tanq; ptio mo p̄ se semet= ipsis Entia, et tanq; Realia Entia q̄si= tari. Nam Sol aurum semen, ē ENS et posita p̄ se tertio mo, etiamsi remo= veas cae appelloem, atq; aurum n̄ put ē poculi aurum, sed put sua defioe ab= solute et suo peculiari actu aliqd intel= ligitur, eodemq; spermae tanq; positum p̄ se, p̄se, atq; simili roe Solem intuearis. Vel pt cā gerete intelligi, qad absolutum n̄ manet absolutum, sed cum intentioe logica, et cae appelloe coalescit. Priori mo n̄ necesse ē, ut qualis cā, talis sit

quoq; efficit9: vt anima ē ὅλως ὅλον
sed nō ppea corp9 aiatum ē infinidum.
Sol ē celeste corp9: Pater ē consul:
Vir prudens etc: hec q^a cir conueni:
unt, q^a sunt absoluta et realia Entia,
nō q^a quatenus sunt cae, ob id nō neciō qq;
insunt. Si v. cam concretè considres, vurs
certis limitibus ē corp9. Nam de ca
praria, Efficiente, Vniuoca, et habente
qualitatem eandem, verum ē, q qualis
illa sit, talem oporteat effectum ee:
Vt ho gignit homin, et quidem pr ē roc
conditus, capax disciplinae, ē corporeus.
ita quoq; filius erit ho etc: Sic bos
bouem, Asinus asinum gignit sdm
naturam. Si v. effectum cum singulis cis
compares, notabis cam, et quoad ē effe:
ctui opposita, vt incommunicabilis, et quod
ē communicabilis effectui considerari. Si:
quidem oīs ca ē suo aliquo mō communicabilium
et in effectu aliq° mō, vt realiter vt
ma et fra, vt sdm aitg similitudi:

nem

nem, ut efficiens. Illo modo quae causae conveniunt, non potest inesse effectui: quin potius opposita plane insunt. Ut causa est simplex, principium, producens, constituens, efficiens: Causatum est compositum, principiatum aliunde pendet suum et relatum et absolutum esse cis acceptum fert, proficitur, et producitur, non à seipso sed ab alio: Est quoque posterius et λόγῳ, nonunquam et χρόνῳ suis quibusdam principijs. Posteriori modo communicare dicitur effectus sua causa, dupliciter, ut productivè, ut realiter inclusivè. Productivè se communicat effectui causa effectrix et finalis. Nam qualis est efficiens effectivè, talis est effectus, et in specie, qualis forma specifica et actus sunt univoca efficientis, talis quoque forma essentiae et priorum ὡς ἐκ τῶν quidquid continetur (?) Essentiam est effectus. Qualis est bos, equus, homo generans quoad est ὁμοιο-γενῶς generans, talis est bos, equus homo genitus.

genitus. Si respicias æquivocam efficientem
qualis illa est, quoad dicitur Energeticæ ut
δυνάμει efficiendi prædita, talis est effectus
actu, formaliter et τῷ πάθει. Namsi
efficientem æquivocam conficies suo actu,
et absolutam atque in se, et quoad excellen-
tiam effectus respectu includit, atque effectus
non est ὁμοειδὴς sed tamen ὁμογενής: Ut sol
gignens hominem non est actu homo, sed δυνάμει
efficiendi hominem. Nesse tamen est et solem
et hominem in eodem genere includi sub-
stantia. Proinde talis est effectus formaliue
formaliter et τῷ πάθει, qualis est efficiens
æquivoca effectione δυνάμει prædita.
De finali causa hic nihil dico: quia finalis et
formalis in physicis solo respectu, et sola ratione
differunt: quare quæ in naturalibus de forma,
idem de fine dicitur. Inclusive et realiter
se coincant effectum materia et forma quæ consti-
tuunt effectum. In his illa species quæ
materiæ et formæ conveniunt realiter, insunt effe-
ctum, ex toti composito formaliter, formaliue

et

et quarto mo p se scil: di dolo pp illa principia. Ut mra e mutationis principium et ca: mutatio: h vt mutabilitas inhæret toti composito tanq primo sbto pp mram: fra e dans ee caliter: totum compositum forliter pticipat illo Esse: Anima sentis e vegetans et loco mouens caliter, hæc ppria actu ipso et forliter atq sbtiue inhærent corpori aiato vt toti composito. Nam pp aiam corpus e vegetabile, sensit, meminit, etc: In physicis si respicias cas Organicas, n e talis effectus, qualis ca inse, qtenus in pmaria efficientis, eiq influxu et dudpe agunt. At in ethicis, qualia st media marliter, et qualis e finis moraliter conuincti, talis e effectus, si media cum fine, et fines cum medio gentiant. Insuma qualis e ca respu effectus caliter, talis e effectus actu subiectiue, forliter, obseruatis sui cuiq gnris causarum modis et differentijs.

effectus quoque semper est considerandus, pertinet secundum similitudinem et convenientiam, quam cum re sua habet, pertinet secundum defectum et dissimilitudinem, per quam causae opponitur. Axioma propositum limitandum est primo modo.

II. Causae non sunt infinitae, neque κατ' εὐθυωρίαν, neque κατ' εἶδος. Limitandum est hoc axioma, causis per se et essentialiter concurrentibus. Nam unius rei sunt innumerabiles esse causae externa secundum accidens. Unius enim innumerabilia et propemodum infinita possunt accidere: Adeoque una causa fit quam plurimis accidentibus obnoxia esse: quae dicantur effectus illius causae per accidens. At si per se causas consideres, utrobique est finitas, et κατ' εὐθυωρίαν, et κατ' εἶδος. Εὐθυωρίαν vocat Aristoteles 2 Meth: cap: 2. rectum progressum in eis eiusdem generis essentialiter et per se cohaerentibus. Ut in causa materiali si dicas materiam hominis esse corpus Organicum: Corpus Organicum est dissimilibus:

dissi

dissimiles e similaribus ptibus gstrui simi-
larium eas esse elementa: Elementorum
fbm ee materiam priam. Pro καθ' εἶδος
intelligit spes p secarum finitas in
pro qqs gnre in Physicis Ethicis, polit:
cis etc: dari. Hoc Theorema pbat
Artes aliquot argtis. 2. c. 1. Anal:
Metaph: et in sto physico άερο: osten-
dit atuor et n plures ee pse earum
differas: at cas p accns infinitas ee:
inter quas principatum obtinent, casus
scil: et fortuna. Cas gstituentas infini-
tas ee n posse pbat. Artes 1. Phys: acros:
contra Anaxagoram disputans.
Plures pnt vnius rei ca ee: sed n egdē 12
spei. Ut sanitas efficiens ca praria
e φόβις. Nam τῶν ὑγιαινόν inqt
Hypp.) ἰατροὶ αἱ φύσιες. Secundaria
medicus remedia operantia: finalis ca
e τὸ εὖ omnium ἐνεργειῶν. Sic auri
alia e fralis ca, alia matlis, ut me-
tallum: alia efficiens.

OBIECTIO.

plures

Plures nonunquam sunt eiusdem rei causae, materialiter ut Elementa, Similaria et Organica concurrunt, ad unam animati corporis. Sunt plures per accidens, quae quod sunt animati corporis causa reciprocantur ad unicum eidos materialiter causae. Sic quia organa omnia in propriae effectricis agunt, ideo ex his omnibus constituitur unum, omnique partibus absolutum et perfectum eidos effectricis causae, itaque solum, materialiter, ut quantitative sunt fortasse in eadem specie plures causae, sed non numero eidem, et specifica vere causa vel formaliter.

13. Una causa potest alterius esse causa, scilicet: patiens et in diversis causarum generibus, Ut Energia est causa [illegible], et [illegible] est [illegible]. Quamquam si attendas Energiae procedenter et synteleticam, non sunt formaliter eaedem et univoce: sed materialiter et similitudine tantum. Finis excitat effectricem causam: et haec agit propter finem producendum. V. C. Species et imago pictoris animo impressa movet eum, ut incipiat et incipiat pingere

et

et pictor pingit. Ut simulachrum illud in carta repraesentat: atque simulachro perfecto, qui finem imponit. Hae sunt praecipuae maximae, quae de iis communiter qsitatis solent efferri.

De causis internis.

Causas internas appellamus quae ingrediuntur effectus constitutionem. Ut sunt mra et fra, quorum illa δύναμιν ἀυλῆς ἐνεργείας, haec actum continet: illi δυναμικῶς, haec ἐντελεχικῶς instar scti. Primo, positis 1
internis et constituentibus ponitur ipsa res constituta, si et mra et fra rei extant et legitima atque rei compositionem et constitutionem apta, convenientibusque συνόδῳ sunt congressa, necesse est rem compositum fieri et esse.

2. Sublatis causis internis, vel utraque vel alterutra, perit totum compositum. Tolle corpus non erit homo: Separa animam, rursum homo non erit. Dico vel alterutra, quia non reperiuntur nam quidem mra propinqua non absque fra potest

esse vae temporis, sic nec forma naturalis et
physica realiter et vae temporis absque sua
domestica sede potest esse.

De materia et Forma.

Materia duplex est: Remota et propinqua.
Remota vocatur, quae non tantum ad hanc, sed
et ad aliam formam recipiendam est ido-
nea. Ut Cerantium ad Herculis quam
Thersitis imaginem repraesentandam
formari flexitque potest: et cupro quis generis
vasa et pocula formari possunt.
Propinqua vocatur quae tantum ad hanc
solam formam capiendam est disposita.
Est autem tam remota quam propinqua materia
duplex: Naturalis et artificialis. Naturalis
quae cum sua forma Naturae et substantias unum
constituunt: Artificialis, quae per se res naturalis
iam est, sed ab Artifice fingitur et dis-
citur ad formam aliquam recipiendam.
Illa rei compositae tribuit habilitatem ad
certos motus recipiendos; huius generis
compositum per se non mobile nisi ...

accus

accus et sua mutois principium habet in artifice. Remota mra in rali by e vt simplr vt sdm qd, et certae fre respu remota. Simplr remota e mra prima, q coiter ad oes mates fras suscipiendas e idonea. κατά τι remota vocatur, q hat iam certum λόγον, neq tn fram aliquam pxime, sed pluribg mutatioibg intercedentibg in tuciara st. Vt cibg e mra sanguinis, ossis, sed remota, cur? Cibg certe iam suu peculiarem λόγον hr, sed tn e aliorum respu mra remota: q n nisi priori sua fra deposita, e prima chyli inde sanguinis tunc osseae frae mra. pxima mra ie temporis, semp simul e cum sua peculiari fra. Sumitur et noie materiae coiter p sbto accentium, pro sbto alicuig hblg, potentia et ἐνέργεια. Logice itaq et ὡς ἐν πλάτει comprehendeng istaec oia simul appellae mrae. Vulgo sbtm vocant mram in q

vt

ut inhærentiæ: obtm v. mram circa
quam et obiectivam appellant. Accentia
in sunt essentiæ suæ rectè mram constitue-
tem, sive propriè dictam, q. fr. fra tm,
q. e mra, et fra constitutum et composi-
tum quoddam. Habent aut subtm ut ob-
iectum. Aut subtm dia accentia quum
e inesse subto: obtm sunt facultates
subtis, dispoes energiæ, et similibus ob-
iectis, q. fr. ... omnis operis et
passionis. Accipitur et subm vocula phy-
sicè et logicè. Physicè signat rem ali-
quam, cui revera aliquid in rerum na in-
hæret ... redde, q. cum fra subi
inhærente, ut per se, ut per accens unum
constituit. Ut corpus Organicon cum aia
constituit unum essentiale: cum albedine
quantitate etc: unum ..., et per accens
unum. Logicè accipitur bifariam,
ut finitionis, ut propositionis. Roe finitionis
subtm et mra vocatur genus, quod fram

se

se tm, tunc δύναμις vt ἐντελέχειαν:
et quis posito sper gfuse, n actu sed po-
testate ponitur: Exemplum auro subla-
to habetur Anulus n dum actu, sed pote-
state. In ppoe vocatur solum illa ps
cui τὸ κατηγορούμενον per κατάφασιν
et ἀπόφασιν tribuitur. Exemplum n. cui
diffra generis vnum p se et simplex νόη-
μα gficit: Ita solum informatum praedi-
cato gstituit vnum compositum νόημα
et verum vel affirmationem vel negationem.
I. Posita cum materia remota non vnio, nec
actu, sed contingenter et δυνάμει ponitur
effectus. Ut enim in suprema aëris regione ex-
halatio calida et sicca. Ergo est vel erit
crinita stella. Est corpus mixtum, est se-
men in vtero conceptum. Ergo est homo, Nec
gsequentiam, quia remota materia tam ad oppo-
sitam quam ad propositam formam habilis. Ideoque
causis efficientibus varie mutari, alterari, et
cum ad hanc, tum ad aliam formam flecti possit.

2. Sublata mra remota, tollitur et p=
xima et effectus. Si nulla e in Aere
fumo calida et sicca exhalatio, nullu
igneum Metheorum nasci pt. Si nullum
e corpus, vel si hoc n e corpus, nec se=
men ee poterit, nec ex eo ho nasci
poterit. Si n e metallum nec auri
fram poterit induere. Si caret pti=
bus similaribus, caret Organicis: et si
Organicis, n pt ee corpus aiatum.
3. Posita mra in ultima et proxima
ad fram dispositionis, ponitur qqz
id q e mra nascitur, ut forma roe
tempis sui: et viribus, n roe gobe=
ws. Nam gobus fra semp prior e,
et ee ἐν τῷ ὅλῳ, ut inqt Artes. Ut si
contingit in supiori illo lo, in quo ignis e
et aeris ps suprema, q motu cali
volvuntur in Orbem, mram densam ad
ignem concipiendum idoneam colligi,
atqz si tempatis qdam ignis in eam in=
ciderit, q nec tam vehemens sit, ut
statim

statim illam materiam consumat, nec tam
debilis est, ut ab ea confestim extinguatur:
sed temperatè ac modicè validior illa
sit, ac diutius possit durare, quia semper in fe-
riori loco aliquid ex halationis accedit:
tum crinita stella efficitur, pro materiae illius
figura. Si Corpus Organicum est dibus nu-
meris absolutum, informatur anima. Haec
regula non valet in artificiosa materia, quia
etsi materia artificiosa sit ad effectum ut
formam in proxima dispositione, tamen formae intro-
ductio propter efficientis liberum arbitrium
suam operationem differre, et formam non potest
introducere. Sed in naturali proxima materia
res aliter est comparata. Nam efficiens
naturale non potest pro arbitrio suo differre suas
Energias: Ideoque habili et idoneo subiecto
oblato, non potest non formam introducere: ut
cum iam ad ultimam dispositionem materiam
effectrix causa produxit, uno simul formam
importat.

4. Si materia non est in ultima et proxima dispositione,

4. Sublata pxima mra, fra, et effectus n̄ pt esse. Si fœtus mra nondu ē suis ph bus et membris oibus absolutus, certe nec hō ad huc erit. Si æs ē ad huc rude, et argentum nōdum signatum, nondum erit numus aureus, ut argenteus, siue æneus.
5. Sublata pxima mra remota, nihil ominus ēē pt. Etiamsi nondu sit bestia tn parms ēē pt. Etsiamsi n apparcat hiatus, fouea, tras, fax rutilans, crinita stella in aere, pt pxime mræ negatione: tn exhalatio calida et sicca pt ēē in aeris supmo lō.
6. Suæ cuiq, mræ sus peculiaris debetur actus. Neq, quævis quemuis suscipit. Hinc illud. Non ē quouis ligno fit Mercurius. Hæc maxima Thechnicis veluti principii et fundamenti lō ē: et in Physicis quoq, atq, Medicis magno ē usui. Hinc Medici pparant mras morbificas ad expulsionem,

Secretioe

secretiorem eva cuatione. Idem faciunt Artifices: et na̅ p̄mittit generationi suas alterationes, q̄bꝫ mra̅ p̄paretur ad suum actum. Sic oīa hoīs n̄ p̄t in quiuis corpꝰ inmigare. Quia nihil in na̅ fit, nisi e ſbto habili.

7. Potiori mrae potior fra̅ et nobiliores p̄prietates debentur. Sic simpli mrae vt Elementoru̅ q̄uemit simplex modꝰ. Et humanu̅ corpꝰ, q̄a tenerꝰ et nobiliꝰ sit tempamentum, id circo nobiliorem fit fram, et nobiliores recipit energias. Formosi hoīes, et q̄ s̄t firma valetudine q̄ p̄spicatiores sensꝰ hnt, sumpto argto a mra, e qua haec p̄ueniunt. Nam nobiliora accntia videntur nobiliori mrae mrae

8. Nobilitas et ignobilitas mrie redditur q̄ nafcitur ex illa mra nobile et ignobile. Sic potiꝰ e paululum aureum argenteo, et vestis bissina vl purpurea p̄stantior e lanitensa, vt penula scortea, villosa

Q. 16. gausapina.

genus sapida. Carnem gallinaceam, agninam, et vitulinam pro miræ bonitatem comparare sicuti bubulæ effœtæ. Loco isto potissimum utuntur, opifices, mercatores, sartores, sutores, pelliones certatim suas merces, suas vestes, suos calceos, pelles miræ nomine commendant.

9. Sublato subiecto, tolluntur accidentia. Quia esse accidentium est inesse subiecto. Et cui non conveniunt subiectum, eidem nec qualitates et affectiones illi subiecto inhaerentes. Angeli non sunt praediti intellectu possibili: Ergo non demum acquirunt significans discendo earumque, ubi est sensibilibus colligunt: Sed per gravitas spec(ut quidam volunt.) intelligunt. Bruta ratione carent: Ergo carent virtutibus, et symulacra quidam virtutum, non ipsas virtutes sunt. Angeli non sunt corporei: Ergo nec certis dimensionibus praediti, nec partem habent extra partem: non sunt natia corpora: Ergo non sunt mobiles et mutabiles. Spiritus non habet carnem et ossa: Ergo est ἄτλος, non

cadit.

cadit sub tactum. Sicut itaq; sui ὕστερον et commune sive proprium et ὀικεῖον subiectum, perempto illo cadunt accidentia. Vtimur hoc loco contra Pontificios, qui fingunt panis et vini essentia sublata, illorum tamen accidentia et propria remanere sub: figuram, quantitatem, colorem, saporem, etc: contra seniores dictam regulam: sublato subiecto, pereunt accidentia. Nec quicquam iuvat illos, quod virtute divina istud fieri dicunt. Nam ut de caeteris nihil dicam, ne verbulum quidem extat in coena Dominica accidentium subsistentia absq; subiectis.

10. Posito subiecto, ponuntur propria et accidentia illius subiecti: et cui subiectum eidem subiecto propriè πάθη tribuuntur et accidentia. Haec regula certa limitatione opus habet. Nam ea quae subiecto insunt et denominativè praedicantur sunt triplicia. 1. Propria πάθη, quae sunt reciprocae qualitates cum suis subiectis. 2. Propria accidentia ut sunt τῶν ἐπιτηδειοτήτων, et propriorum πάθων, in rebus materialibus atque subiecti, item ea propria, quae soli sed non omni insunt, item quae

ss

#gen spei insunt conveniunt oi sed n sol.
3. Comuniter accntia, q indefinite plurim
generum speby insunt, ut color, magnitudo
etc: Axioma istud verum e de primo gnre
sumptr. Posito n. sbto ponitur eiq ppri:
um vel ndios, et vice versa: qa inter hæc duo
e reciprocatio. De ppriorum actiby sbtis
n nisi gfugeater e vera. Atq n. p:
priæ affectionis rie n sp et ndios
roe, sed certo lo, tempore, reliqsq cir:
cumstantiis determinato sbto. Ho n
semp actu rocinatur. Neq vera e illa
maxima de ppriis, q soli, sed n oi insunt.
Non n. seqtur: Est homo. Ergò Medicq.
nisi dicatur, si gsides sbtm gfusum et
illuminatum, verum e siducas e Medicq
scil: gfusa roe: potestate(m) sed si qad
individuum et cos ndios positum, est
falsum. Quod attinet ad ppria secun:
dario spei, # gnris ptilipatione in:
hærentia, vera e illa maxima scil:
posito sbto, poni gnris pprium spei,
inhærens: sed addendum e secundo #
geng

geng, n pario, quia talis scil: qa spes. De
coiter accntibg n e nisi gtingenter vera:
et n decertis, sed indefinite de qbusda
accntibg, bt e ho. Ergo magng. N.C. quia
st fieri bt sit bt parng bt magng.

11. Posito tn sbto ario, ponitur alterutrum
immediate oppositorum, siue pp priorum acci-
dentium, siue coium. Si e ho, ario coram
Deo bt e iusty, vel iniustg: vel qlity e sci-
entijs et virtutibg, vel nullis scientijs et
virtutibg: Est bt parng bt magng. Si e aqua
e κατὰ πάθος bt calida, bt frigida. Caro
haec bt e gcoitu facilis, bt difficilis, Or-
ganon bt e habile, bt inhabile ad Ener-
gias suae facultatis exercendas.

12. Sublato coiori, et gnali sbto tolli-
tur ad æquatum, bt speciale: et cum illud
admittur, eidem neqz hoc guenit. Quod
n inest capiti, illud nec inhaeret cerebro.
Quod cunqz πάθος n ine corpori, illud nec
aiato corpori. Somng n e πάθος cordis:
Ergo, nec ulli eig parti guenit.

13. Posito coiori et generali sbto, n statim

ponitur

ponitur proprium πάθος: nisi διαφόρως et contingenter: neque communi dexterius positum statim habetur proprium et ad aequatum. Itaque non sequitur, Caput est interius male affectum: Ergo laborat phrenesi. Potest dolore à crapula nato cruciari. Cur? quia caput est commune subiectum constans multis partibus, quarum singulae singulas, easque certas affectiones sunt. Contra maximam istam peccant Empirici et Circumforanei Medici, qui eodem communi subiecto tantum constituto putant, idem illis πάθος, et sic eadem esse adhibenda medicamenta. Sic fallax est consequentia, laborat animi vitio, Ergo avaritia, quia animus vitiosus est valde commune subiectum, et speciebus certis vitiorum non nisi subiectum certarum limitationum et dispositionum conditiones subjicitur. Neque sequitur, Exhalatio est calida et sicca, eaque in aere inflammatur, Ergo est Cometa, quia illa exhalatio est ... igneorum πάθων generale et commune subiectum. Intemperies haec est in corde incensa. Ergo est diaria febris. Nego consequentiam, quia cordis

intemp.

ntemperies dimidia e in plura specialia subiecta:
et le ad plura specialia πάθη sive καλέκδσα
κατόν, n primum et ad aequatum declinor.
14. Posito speciale ponitur et commune unius cum
subiecto, et cui illud eidem hoc quoque tribuitur.
Sed observabis, atque suo proprio speciali, ad ae-
quato et proprio subiecto per se tribuitur, generali
et latius patentur per accidens tribui, Pro et per
se cerebro certo modo affecto, per accidens ce-
rebro et capiti simpliciter accepto me. Si
phrenisis e πάθος cerebri propter membranam
succingentem inflamatam certe erit et
cerebri et capitis πάθος, sed n proprio etc.
15. Sublato subiecto ad aequato ut speciali,
n propterea commune illico tollitur. Non sequitur
Corpora gloriosa n erunt naturalia corpora.
Ergo erunt n simpliciter corpora. Gloriosa
affectio e πάθος. Quaeritur an sit in subiecto
corpore nat. Re. Non, quia Paulus ψυχικὸν
et πνευματικὸν opponit, et hoc vocat glo-
riosum illud. Instant adversarij. Ergo
n habes amplius corpora etc. Nequaquam, quia
speciali subiecto sublato, potest remanere gratie.

pts

Potest esse corpus: etsi non sit natura corpus.
16. Subiectum substantia prius est accidentibus et
propriis: Tempore vero quibusdam accidentibus et
affectionibus propriis est simul, Itaque etsi potest
ἐπινοίᾳ separari à suis propriis, non tamen ipsa.
Proinde parum eruditè illi argutur, qui sic
concludunt: Locus est contra ut praeter essentiam,
corporis naturam. Ergo ab illo potest abesse.
Re. Maxima huius argumenti est falsa. Quod
quoad ἐπινοίᾳ; id quoque reipsa potest à subiecto
abesse.
17. Quale obiectum, talis habitus, talis actus,
talis potentia, quae circa obiectum illud versatur:
satur. Si obiectum est θεωρητόν, erit
simpliciter θεωρία, habitus Theoreticus etc: Si
πρακτικόν erit πρᾶξις, habitus practicus, et
practica facultas. Si obiectum est singulare
et ἔνυλον non percipitur, nisi ab ἐνύλῳ et
singularium perceptrici facultate. Si est
καθόλου, quaeris eiusdem erit habitus et actus C.
Caeterum obiectum bifariam considerari potest.
1. Secundum suam realem, et materialem existenti-
am. 2. Secundum obiectivam et formalem rationem

f

per et pr quam actui, habitui, potentiae sub:
iecti sunt. Regula proposita de hoc, non de illo
modo est intelligenda. Sic secundum se ea sunt vertia
scil: quatenus formaliter apprehenduntur à sci:
entijs: sed quoad in singularibus velut in:
clusa continentur, eatenus multae sunt illorum
conditiones, quae conditionibus habitus, actus et po:
tentiae non respondent.

18. Diversitas obiectorum parit diversi:
tatem habituum, potentiarum et actuum.
Et genere discrepantium, sunt quoque genere
discrepantes habitus, actus potentiae. Hoc
argumento docet Aristoteles facultatem aliam esse,
qua contingentes res percipiantur, arbitrio et
voluntati nostrae subiectae: aliam qua necessarias, quae
suae mutationis in semetipsis principium
includunt. Considranda sunt autem secundum se secundum
suam formalem rationem, secundum suam respectivam.
Aliquin materialiter fieri potest, ut una eademque
res considetur ut homo est hominis mores
etc: Itaque vera non est haec regula de obiecto
secundum partem alterantem, scil: secundum materialem
rationem considerato.

19. Ab obiecto denominationem accipiunt
actus, habitus, et potentia. Scil: quoad formaliter
illis obijcitur, non secundum ea, quae effective tum et
materialiter cum obiecto concurrunt. Ea
facultas, quae τὰ νοητὰ percipit, dicitur νοητικὴ
quae τὰ αἰσθητὰ αἴσθησις, quae visibilia vo-
catur videndi facultas etc: Sic visio
dicitur energia, qua visibilia: Intellectio qua
intelligibilia apprehendimus: sensus sua sen-
sibilia: praxis, qua res agendas, tractamus.
20. Obiectum est subiectum prius, et mensura
habituum et actuum circa illud obiectum
versantium. Si recte percipitur obiectum,
Energiae et habitus perfectionem suam habere
dicuntur: neque quia talis habitus vel actus, idcirco
tale obiectum: sed quia verum hoc ais
vel negas, idcirco verum est, neque color est
color, quia tu visu percipis, et colorem dicis.
Sed quia tale est obiectum, idcirco talis est
habitus: quia color est talis, idcirco vere
dicis, esse colorem, esse visibilem.
21. Perempto obiecto, tollitur actus, habitus

et

et potentiā illiꝰ participiendi. Primò in sensibilibꝰ cuiꝰ nullum obiectum, eiꝰ nulla sensio. Si color nullꝰ esset, neq; visio posset ee, neq; videndi facultas. Etenim à nra frustra daretur. Nam δύναμις n ℔ se. sed ℔ obiectum: Quare si datur potentia ℔ id. q n est, frustra datur: Sed ab hoc nā ē aliena, q μάτην ὅλως ποιεῖ. Eadem ē in cognoscendis agendis, et efficiendis rebꝰ conditio: qbꝰ sublatis, nullꝰ ē illarum habitꝰ, neq; illa potentia ordinata ad n eas. Hinc colligit Arist. tria tm ee sciarum gnra, q sīt tria tm θεωρητικῶν gnra, et totidem ee πρακτικὰς disciplinas, qa totidem sīt obiecta πρακτά, n plura. Caeterum illa vba, sublato obiecto etc: sic intellige: Cuiꝰ nullum singulare nec fuit, nec ē, nec erit, ut monstrum poëticorum Centaurorum Lapidarū etc: Deinde intellige de obiecto sm rationes qbus, non quoad ē in singularibꝰ. Nam in singularibꝰ, q vbe loci, temporis n'e, ut Rosa in hyeme, eiꝰ habitꝰ et scientia ut disciplina poterit ee.

22. Obiecto existente, necesse non est actum
subiectumque circa illud obiectum esse. Obiectum
est relatum: In relato duo considerabis: Ab-
solutam rem et subiectum. Deinde relat-
tum esse, secundum relatum esse, obiectum ut vocatur
et nomine semper concurrere oportet. Sunt enim
omnia relata τῷ λόγῳ relationis simul. At secundum
absolutum esse, existente obiecto actum et
subiectum eius esse necesse non est. Ut si aliquid
sit scibile, non tamen idcirco statim eius habitum
scientia. Antequam disciplinae erant inventae,
res illae erant (ut ita loquar ad exprimen-
dam relationem) cognoscibiles nondum
tamen erat illarum cognitio.
23. Sublato subiecto propositionis et actu et pote-
state concidit universa propositio, non secus atque
solo exempto corruunt aedificia. Nam
duae praecipuae sunt κατηγορήσεως et ἀναφό-
σεως partes, quarum alterutra sublata
totum cadit. Intelligenda est autem haec regula
logice, non moraliter et realiter, quia tum
sunt interdum subiecto sublato nihil omnino id,
quod praedicato logico accidente insignitur remanere

Ut

Vt homine sublato, nihil omnino rema-
net album, ut paries. Sed quoad logicè
cōstituunt unam affirmaōem. Vt negaōem, illo
exempto, cadit et hoc.

24. Subiectorum naturae, cōnsiderantur pdta:
Vt talia sīt pdicata, qualia fieri pnt
à sbiis. Sic disparata cohaerere n̄ pnt,
qr neutrum alterius respū nec univocè nec
denominativè pdicatur, nec p se, nec
p accns, sed adde pprie. Nam figuratè
dixeris Herodes ē vulpes: Plerique prin-
cipes sūt vultures: falsi doctores sūt
Lupi. Sic falso dixeris. Homo ē ipsa
pietas. Cur? qa pietas ē hois accns:
atque de hoīe n̄ pt univocè pdicari.
Sbti nā flagitat ab hoc pdicato deno-
minativā pdicaoem. Semper itaque Logica
pdicatorum ab sbto ἐξέχεις ē observan-
da, et sdm sbtorum nāam ponderanda.

De Forma.

Forma dat esse rei, et τὸ τί ἦν εἶναι: dat
aut duplex ēē, vel essentiale, ut humana

forma

forma hoi, leonina, Leonis: Vt accentale: Vt
sanitas sanum facit. Accentale esse e vt
nrale, vt artificiale. Naturale esse ac-
cipitur ab ijs accentibg, q nrabg ijs siue
καθὸ, siue ὡσεὶ quibus in ducuntur.
Eiusmi esse e, sanum, doctum, prim, ro-
bustum &c. Artificiale, q ab arte datur.
Vt statuae in aere, esse mensa in assere
plano et oblongo. Essale ee dat, q vt
καθόλου ὑπάρχει, vt [illegible] ὑπάρχει forlito
in petitur. Vt differentia dat esse spei aut
generis: forma nralis, toti nrali dat esse
respu mrae. Formae accentales sunt ptim
in aio, ptim in corpore, Quae n sunt confun-
dendae, nec bivium accentis oboriatur. Vt
si dicas, et bonus et e orator. Ergo bonus
orator. Hx. N. C. quia diversorum gra
accentia confunduntur. Fieri st, vt maior
de morali bonitate loquatur: at n si qs
e bonis moribus pditus, ob idem orator bonus
Multi boni cives sunt infantes in loquendo.

Sed

Sed iam subijciemus eas maximas, quarum et ad confirmandum, et confutandum ac refutandum aliqs usus pr esse.

1. Posita fra, ponitur rei essa: sublata fra, tollitur essa. Haec Maxima valet in quauis fra et essali, siue accntali; tam artificiali, qz nrali: modo singulae referantur ad suum ee. Cyathi fra, p. fecta e Cyathus: forma hois absoluta e ho, et sic deinceps etc: Si in hoie n̄ re nata sanctitas coram Deo nulla n̄ e, nec e sanctus et iustus coram Deo.

2. Cui fra tribuitur, eiid, qa fra q. stituitur, tribuitur: cui illa adimitur, eidem et hoc adimitur: Si caelum pditum e aia, erit corpus aiatum; si caret aia, n̄ e aiatum.

3. Forma sua qz res uere e, q ee tr. Ut ho uere e ho, intelligente aia. Propter nram res n̄ ipsa simplr, sed compositum qdda ex ipso, et n̄ ipso tr, et sua nra res n̄ tam e, quam n̄ e.

4. Destructa forma essentiali, res non amplius est, quae erat, nisi aequivoce. Caro in patella non est eadem cum viva carne, nisi aequivoce: quia sublata est anima. Mortuus non proprie dicitur homo, sed aequivoce. Proprie est cadaver hominis, non homo, quia periit, ut potius recessit hominis forma essentialis.

5. Forma unaquaeque res suum finem, suam perfectionem, et omnium accidentium dispositionem determinationem habet. Forma enim naturae et accidentium infinitatem gubernat, certam quantitatem, certa propria et accidentia tribuit. Eaque praesente cessant omnes motus et alterationes ad essentiam adipiscendam institutae.

6. Forma cuiusque rei essentialis est una numero: Accidentales possunt infinitae esse. Quia esse substantiale rei est unicum: cum eo quod res est semel tantum fit. Unica ergo est cuiusque hominis anima, non plures. Sic cuiusque speciei est unica differentia specifica: si quae sunt aliae,

quae

q cum ore protulerunt illa potentiæ vero fortiuntur, et omnis diuiduum reddunt. Accidentia aut pnt in re numero eadem esse ἄπειρα.

7. Vnaquæque fra postulat suam familiarem et domesticam mram, n pot in quauis subire: neque in quauis remanere, nisi in habili, et ad fortes actiones recipiendas idonea. De hac re supius quædam dicta sunt.

8. Quæcunque sdm essentialem fram sunt in re composita: illa sdm nram insunt. Nam q sdm nram insunt, et nrali necessitate eorum nonnulla q κατὰ ꝗ obir insunt. Ut si ho sit ventriosus, rutilante coma. Quædam et παρὰ ꝗobir, ut q nullius boni et finis gra fiunt: sed idcirco, q nra sit e disposita, ideo necesse e illa euenire: Ut sunt morbi mors senectus, q sunt fræ oppoes, ut in pediuntur, ut abolentur penitus.

9. Formæ diuersorum gnrum n constituunt spe, neque sunt confundendæ, id q fit in his Paralogismis. Turci qui tam sunt boni viri:

R. 17. et

et iidem sunt christi contemptores et hostes christiani nois. Ergo quidam hostes christiani nois, sunt boni viri. Re. conclum non simpliciter conceditur, quia nec maior est simpliciter vera. Nam maior de civili et externa bonitate loquitur, quae et potest in non renatis esse. Cuiusmodi sunt quaedam virtutes et in persecutoribus christianorum. Ut in Troiano, Domitiano, Antonino, Juliano, qui suas quoque politicas virtutes habuisse leguntur. Itaque si conclum loquatur de eadem bonitate, quae tantum est politica, conceditur. Nam odium Christiani nois, et civilis bonitas possunt per accidens concurrere. Sed si loquatur de illa bonitate, quae opponitur malitiae per se coniuncti odium Christiani nois, id est, si dicas Christianorum hostes, et verae religionis persecutores esse, per istos habitus vere fortiter et per se bonos. Fallax est conclo, quia diversa sunt accidentia in praemissis, quorum unum cum altero non per se, tanquam subiectum, et proprium πάθος concurrit, sed solum accidens. Nam

bonitas

bonitas in maiori accipit odio Christiani nois, q̃ e opposita malitia, q̃ Christiani nominis odium p se ɔsqtur. Huc illeiosq ptinet: Est Sutor et e claudq; Ergo claudq Sutor. Recurrendum hic e ad aliud ppositum caput, quod de separatim, et ɔiunctis veris agebat.

De causis externis.

Externæ cæ st, q̃ ɔstituunt et componunt effectum, q̃ ingrediuntur Essam, sed extra Essam positæ effectum pducunt. Cuiusmi e effectrix et finalis cā. Efficiens e ā qua primum motq et quietis initium pficiscitur: finalis cuiq gra cetera fiunt.

Maximæ ɔrales De cis hæ sunt.

Positis externis cis, interdum nrio ponitur effectq, interdum ɔtingenter, itaut effq pit n subseq. Posita cā effectrici ptiali, πρὸ καὶ παράλληλα πεπληρωμένη, antate tm roe ordinis, n nrio subsqtr effectq. Neq; posita

cā

cā p se naturali et continente nisi efficientia,
Si simil illius actus interrumpi, necesse ē effectum
sequi. Sed posita concurrente et cooperante
cā in actu perfecto, simul ponitur effectus: po-
sita cā ὁμώνυμος. Neq; posito fine, in
intentione nostra ut artis simul ponitur effe-
ctus, nisi reipsa perfecta iam sit. Sed de
hac regula postea plura.

2. Non semper sublata cā externa, tollitur
effectus. In finali cā n̄ semper valet. Nā
in fortuitis n̄ ē finis. In quibusdam Effici-
entia reipsa et actu pōt ab opere separi.
Parente mortuo, filius nihil ominus sua vi-
ta fruitur. Pereunte Architecto, remanet
domus ut navis. Cæterum hanc quoq; re-
gulam diligente limitatione in sequentibus
habebimus.

3. Causæ Externæ n̄ ingrediuntur effe-
ctus constitutione. Nihil ominus in p se
efficientis utraq; requiritur. In ijs quæ temere
et casu quædam fiunt, finis abesse pt: Sed
n̄ cā effectrix.

4. Cuius neutra earum ut extat, vel extitit,

in rerum natura id non est effectum, nec est ut fuit
in natura rerum. Si per causam efficientem et
naturalem, et supranaturalem, et creatricem
quoque rerum omnium causam intelligis secundum nostram
fidem et religionem, quicquid caret ut
naturali ut supranaturali causa, id non est. Omnia
enim habent effectricem supranaturalem, et prin-
cipia simplicissima et actus puri. Sin
vero loquaris tantum de naturali effectu, compo-
sito ex materia et forma: poteris effectricem
itidem ad naturalem restringere causam.

5. Quicquid habet externas causas naturales id omne
est compositum et materiatum: et quicquid caret
externis causis, illud est simplex, durior et
incompositum immutabile per se.

Quae huius Maximae est ratio?

Quia naturaliter agens non producit actum, nisi
in materia habili: itaque quicquid est effectrici
naturali producitur, idipsum est cum materia concre-
tum. At quicquid est naturaliter efficiens, est corporeum:
nullum autem plus potest producere, quam suae formae
potestas fert, certe non producitur a corpo-

reo,

reo et nrali agente, nisi corporeum et materiatum quiddam. Cum ergo ita est, ut non fit à nrali agente, productum illud est simplex forma, immutabilis ut substantia, et Mathematicorum abstractae formae, quae carent effectrici et finali causa: itemque per se sunt simpla, sunt absque materia, sunt per se, et generationi obnoxia, nec corruptioni.

De causa Effectrici.

Multae sparsim in Philosophia causarum effectricium distinctiones proponuntur: quarum si quae in mentem venient illas explicabo, et singulis suas maximas subijciam.

Causa efficiens alia per se dicitur, alia per accidens.

Causa per se effectrix est, quae sua vi producit effectum: ut causa aeris calefacti, vel caleficientis ambusti per se causa est ferrum igneum.

Per accidens causa, quae sua vi et energia non producit effectum, ut coniicitur causae per se, ipsa tamen nihil ad effectus productionem et generationem

valet:

valet: ut dr cã p accns, qª quendam effe-
ctum pducit, ad quem aliq ꝯfertr. Hinc
nascitur illa distinctio cæ p accns, q scil:
qdam dicatur cã p accns ex pte cæ, qdã
ex pte effectus. Ex pte cæ, p accns q dr
q efficienti p se accidit, n quoad e effi-
ciens, cumq illa n caliter, et effective,
sed potive et mraliter tm concurrit,
ipsa plane nihil ad effectum cæ illus p se
facit. Ut albus, pius, cum statuario, quoad
e p se statuæ cã, subiective mraliter,
n caliter, formaliter et effective con-
currit. Accidit n. statuario, quod statua-
rius, ut sit albus, pius, Italus, Gallus etc: Itaq
si dixeris Statuæ cam ee Italum p accns
cam assignaveris n p se cam. Causa p
accns, ex pte effectus dr, quæ pducit effectũ,
quo cum aliq effectus p accns iungitur.
Ut fossio terræ e cã inventi Thesauri
p accns, qª inventio Thesauri, fortui-
to cum effectu per se scil: terræ pa-
tefactione concurrit.

1. Sunt aut mo p accns cae modi aliquot.

·1. Vnq illoru modorum cum aliquá ca remouet impedimentum, quo sublato sqt effecty antea. Vt q subtrahit, vt subuertit aedificij columnas prarias, e ca p accns domus collabentis: et medicina remouens obstructionē, quā moty impeditur, e ca p accns moty pducti.

2 Alter moty e, quo dicitur aliqd sui gtrarij ca, scil: auferendo id, quod obstat effectum contrarium opari. Vt:

(Aqe calida) refrigerat corpy hoīs p accns quia scil: tollit flauam bilem, qa corpy hoīs exarteseit. Sal gseruat carnes, qa tollit humorē nimium, quo exuperante caro computresceret. Interest aut inter hanc et illa cam. Quia illa solo impedimento remoto pducit effectum: Haec p contrarij ablationē effectum cir aliis pducendu restringit. Efficit .n. vt tales pse cae, easq traducit à potestate ad actum.

3. Tertiy moty e cum ca gchun attingit aliqm

dispoen

dispositionē, q̄ requiritur ad effectum: n̄
tn̄ ex illa sola sequitur effectus: imò ipsa
poni pt absq̄ effectu. Vocatur
Vt Cruciatus requirebatur ad martyrium,
Cruciatus aūt a Tyrannis excogitati n̄
erant, per se ca martyrij: sed fides requi-
rebatur et patientia. Nam pœna n̄
facit martyrem. Est et quidam modus cæ
stdm accns, cum ab aliqua ca producitur
quidam effectus per se, quam subsequitur aliquis in-
opinatus et n̄ expectatus effectus, q̄ cum
priori per accns nectitur, et rarò n̄ fre-
quenter. Eiusmodi ca per accns si sit natu-
ralis, CASVS vocatur: Si verò vοe, consilio,
voluntate agat, Fortuna solet appellari.
Huic distinctioni caūm ē et illa addenda,
Causas effectrices Philosophi distinguunt et
actu et potestate. Potestate ca effectrix
ē, q̄ cum pit agere, operi, tn̄ otiosa manet
et ad huc quiescit. Vir doctus dormiens pt
esse habitum acquisitum contemplari per res

Philoso-

philosophiam meditari: sed somno impeditur. Actu. effectrix appellatur, quæ actum exercet, operatur, agit. Ut vir doctus disserens actu dr cū efficiens polematum et mediorum examinatorum.

IAM OBSERVENTUR HAE Maximæ.

I. Posita cā efficiente n in actu, sed in potestate ponitur illius effectus n energia, ἐντελέχεια n actu, sed contingenter et potestate. Ut si statuarius n operatur actu, pt generari fieri et ex statua.

2. Itaq à δυνάμει cæ effectricis, ab eius facultate et potestate, n licet ad ipsum actū et energiam ipsam pgredi. Vulgò à posse ad esse n valet cōnsequentia. Potest patriæ salutem tueri: Ergò tueturi illam et tuebitur. N. C. qª cum illa pr actȝ opponitur conjungi. Tyranni pnt ferre Christi Ecclesiā: at n ferunt. Pharao poterat dimittere populum Israëliticum. David

aliena uxore abstinere. Itaque sultam ei
perturbare: sed non fecit.

Posita per se causa effectrici actu, sequitur effectus 3.
per se. Haec maxima non caret suis limita=
tionibus. Intelligenda enim est de causa, proxime
cum effectu iuncta, quam univocam vocant;
item de ea cuius actus earum oppositarum ener=
gijs impediri nequit: V.C. Sol est in capri=
corni introitu: Ergo dies est brevissimus.
Sol et Luna terra interiecta secundum diame=
tron opponuntur. Ergo solis radij mul=
ut
tantur umbrae terrae nec possunt ad Lunam per=
tingere. Verum si causa sit non continens, si
sit eius modi, quae mediante motu producit effe=
ctum, cuius actus possit impediri, certe
non nisi contingenter sequitur effectus. Ut
etsi animus calore satis uiuae feriantur et
afficiantur, quia tamen multis alterationibus inter=
currentibus illius caloris Energia, corrumpi
potest, idcirco non necessario sequitur effectus. Item
si causa illa praecia non nisi multis univocis et
Organis producat effectum: certe effectus per

se

se, n nisi cōtingenter seqtur. Per se plastica
facultas nō producit animam, sed n absq
concursu naturalium qualitatum: q cum varijs
alterationibus affici pōt et mutari, certo effe-
ctus ille tum cōtingenter seqtur. Sed de his
limitationibus habebis plura in seqntibus.

4. Si sit ca effectrix, statim accens ex parte cae,
vel si n sit, nō ob id erit effectus, vt n
erit. Pendet haec maxima è superiori di-
stinctione et na accidentium, q à re sola
pnt et adee, et abesse, salua et incolu-
mi illius essa.

5. Quicqd pducit effectum, pducit eiusdē p-
pria i[mmedia]ta affectiones. Quod ignem
gignit, illud eidem levitatē attribuit et mo-
tum ad superiora tendentem. Quod hominem
idem eiusdē proprias affectiones pducit, q
quidem illae sint pductae nō sunt.
Idcirco restringenda ē haec maxima ad
illas proprietates, q rebus effectis per fran
et ... pducitam insunt. Namq si

materi

materiales proprietates et alias affectiones
non valet superior maxima

semper.

Posita causa illa sublata auens, quae removet impe= 6.
dimentum, actu perfecto ut non impedito sequi=
tur effectus. Et quae removet impedimen=
tum, id quod antea impediebatur, producit
ex potentia in actum. Ut qui subvertit co=
lumnas domum prosternit: qui resolvit calien=
tis causa est tegulae deorsum latae. Haec
regula sic est intelligenda, si causa impediens
sola faciat, quominus per se causa producat effe
ctum: item si removens impedimentum
ponatur in actu perfecto, et perfecte removeat
non partem tantum impedimenti tollat: si denique
causa per se impedimento sublato nullam
oppositae causae interventu nequeat impedi=
ri, et actum perfectum exerat. Nam si desit
quidam istarum conditionum non necesse causam impe=
dimentum removente in actu posita producere
effectum, qui per remotione impedimenti sequi
debeat.

depeat. Ut si imbre vel vetustate caementum non dum sit plane resolutum, haerebit ad hunc tegula. Negligentia extrema et profectum in literis impedit, sed non sola. Itaque non sequitur ex diligens. Ergo solidam eruditionem consequitur. Cur non sequitur? Quia negligentia tantum est impedimentum parte. potest et fieri, ut quis stupidus sit et hebetis ingenii. Proinde regula superior non valet, de parte impediendi vel parti causa impediente remota: sed valet de totali et integro impedimento. Ut si et negligentiam et stuporem Ingenii tollas et caetera, quae possunt profectum in studijs impedire, removeas tum sequetur effectus. Necesse igitur est effectum impedimento remoto semper vel plerumque suam causam consequi, et contrarijs eius non impediri. Sin ea, si impedimento sublato sit exigui, ut oppositis impediri possit alijs, vel actionem suam perdere, rursum non valet consecutio. Si hostem vicinum habeas: impeditur

quo

quo minus eum inferat. Si vinculis emittas tibi id nihil vim inferet, quia per alijs eius impetiri: Potest metu mali gravioris in officio contineri: per sua voluntate, ab omni iniuria abstinere, et maleficio temperare.

Quicquid tollit causam, tollit eiusdem effectum. 7.

Vel causam removens eam, quae per se debeat contrarium effectum operari, tollit eiusdem effectum: Sed per accidens: si scil: totaliter et perfecte removeat illam causam. Sed tol- lit humores advenientes in carne exsupan- tiam: Ergo tollit putredinem, si scil: per- fecte tollat, et quantum opus est ad putre- dinem arcendam. Scamonea tollit fla- vam bilem: Ergo urinis ardorem tollit, qui ad flavam bilem sequitur. Necesse est ut effectus sublatus per se, et ut semper, vel plerumque sequatur ad causam sublatam. Nam si raro, vel fortuito sequatur ille effe- ctus: sed non per se ad causam, quae hic ab alia parte antecedens causa removetur, non valebit consequen- tio: causa haec tollit causam, ad quam raro,

causa

casu, fortuito, pauens effectus iste sequitur. Ergo tollit et istum effectum. Vinitor obambulans in vinea, non fodit terram. Ergo non reperiet vt nummos vt gemmas. Non valet quia fortuitus est hic euentus, vt fodiens ligone ~~terram~~ vineam, reperiat nummos vt gemmas.

8. Posita causa concomitanti (vt vulgo loquuntur) vt ea quae necessario concurrit ad effectum, non tamen sola, nec ita, vt illa posita necessario sequatur effectus non necesse est effectum produci. Vel et existat illa causa pauens, quae non sola, necessario concurrit effectum, quamuis effectus absque illa non possit esse, non idcirco necessario existet effectus. Non sequitur cruciatibus à Tyranno punitur Ergo est martyr: quia oportet accedere veram religionem, fidem, patientiam. Etsiamsi Justo sit bona indoles, commoda occasio, diligens institutio, copia librorum optimorum, non tamen necessario non stupido, sed ad socordiam et animi tam dissolutam proclivi, et tamen omnis in illo potest opera ludi.

9.

Posita illa cā faciens, ad cuius effectum per se con= 9.
currit, rarus quidē et inopinatus eventus (casum
et fortunam appellant) non necesse est sequi effe=
ctum. Fodit, Ergò nummos reperiet: abijt in fo=
rum, Ergò tegula ex ædificio delapsa ferietur
et interficietur. Per cam hic intelligo rem
ipsam cui accidit, ut cum suo effectu produ=
cat alium inseparatum. Etsi enim sæpius fodias,
tamen rarò nummos aureos reperies: et multi fre=
quenter prodeunt in forum, rarò tamen tegula
prolapsa aliquis interficitur.
Sublata cā faciens, cui potest accidere ut ra= 10.
rum et opinatum effectum producat, nihilominus
necesse est illum eventum inopinatum non esse,
vel non evenire: sive nihil omnino alijs causis actus
ille inopinatus gigni potest. Velut non fodit vineam.
Ergò nullos aureos nummos reperiet. Non pro=
dijt in forum, itaque æs quod debebatur non
accipiet. Nam utrique sunt cæ faciens et
quàm plurimæ.
Existente cā illa faciens, quæ fortuna vel casus 11.
appellatur, est effectus fortuitus, vel casu pro=

 ductus

ducty; et si nulla ca̅ p̄ accns talis ∴ si non sit fortuna et casq, nullq erit fortuitq, nullq casu̅ pductq eventq. Vel posita fortũa et casu̅, ponitur calis et fortuitq eventq. Casu̅ .v. et fortuna sublata, tollitur casu̅alis et fortuitq effectq. Haec videntur repugnare superiorib9: Sed adverte casq et fortunæ vocula sunt relata. Itaq et absoluta re, et formali quadam ratoe ɔstat hoc compositum: res absoluta ē illa, cui pt accidere, vt cui accidit, ut pducendo effectum p̄ se pducat et alium p̄ accns cum illo priori effectu̅ concurrentē. Ut fossio p̄ se terram apit, agru̅ subigit etc. Huic absolutæ rei accidit, ut aurum eruat, accidit ei aliqd, ppt quod aurum dicatur reperire. Jam illa fossio formaliter dr fortuna ∴ quoad ē fossio, sed quoad ē devincta quodam accnte cuiq gra accidere dr, ut aurum pducat. Intelligenda ē ergò regula .9.10. de casu et fortuna moraliter ɔsiderata stm absolutu

Fortun

ſtm, cui pt vo, caſy, et fortunæ accidere,
Regula. 5. de casu et fortuna gerere, for-
maliter accepto quoad sui: et quatenus
absoluto ſto quippiam accidit, pt quod
dr pprie casy et fortuna. Hoc mo di=
stinctione pposita, facile q n nihil pote-
rat obscurius ee, intelligitur. Nam si fue-
rit aliqua cui accidat, ut cum suo eue=
tu pse ſtituit aliu m minime expe=
ctatum, certe erit effectus fortuitus, n
tn nrio, sed qa hoc ita accidit.
si rei absolutæ et cæ nihil accidat, sic si
nulla sit eigmi ca, cui accidat ut cum
suo ſhe effectu varium quendam pdu-
cat, certe n erit effectus fortuitus.
Ex his diiudicary pt illa gnralis regla. si 12.
ca faciens sit, effectus n nrio e: nec si n
sit, n est. Primum si λόγον relois et
relatum cæ atqz effectus ee, ca faciens,
et effectus faciens simul sit et n sunt.
Nam ca faciens quoad talis et ſtm sua
formalitatem (ut ita loquar). Cinegd

e

ē, illud ē effect9, s[ecund]m causs respu. At si remabsolutam, e[st] s[ecundu]m utrumq[ue] quorū alteri accidit cā accntalis alteri effectus accntalis respu. Posita ut sublata cā p[ro]ponit ea, q[uae] ex p[ar]te cā talis, vocatur necesse, nec .n. ēē effectum necesse ē. At in accntariys cis, ex effect9 p[ro]babatur illa regula de modo quarto et tertio, Veruntamē q[uia] cā per accns, tertij mi ē cā, sine ἑνὰ ἄνου etiamsi nec sola pariat effectum, nec utriō, et semp, tamē illa sublata n[on] potest vit effect9 gstitui. Primum et s[ecund]m modū æstimabis ē regula. 6. et 7.

Proponitur in p[rae]l[ec]ta et alia q[uae]dam distinctio carum effectricium et agentium. Effectrix et agens ut ē ἄλογος expers rōis et natur cā. ut λογικὴ voluntaria, rōe et gsilio instructa cā. Discrepantia harum carum et actionū gsistit in tribus potissimum. Cā nates agunt absq[ue] delibatione, cognitione, consilio, rōe: Sed voluntarie agunt p[er] cognitionem:

sunt

pñt rõem in consilium et delibõem adhi-
bere. Illæ ẽpegũlter õpnũ quibusq agunt:
hæ v. pro eorerib, tm. Ille semp unig spei
et sui sp similem effectum pduxerit, si
n accato quodam impediantur. Hæ v.
pducere pnt oppositas effect9: illæ suæ
inclinatiõe ad unum determinantur:
Vt ignis semp solet calefacere pse: Ma-
gnes ferrum atthrahere. Illæ agunt vni-
formiter hæ multis modis. Illæ dato ha-
bili obiecto si legitime sit dispositum.
itaq contingat, n pt n agere. Hæ v. etsi-
amsi reliqua õia sint paria, pnt
suas actiones cohibere et gerere. Ut pe-
cuniam conspectam, et auferre potes et
relinquere. Iam notetur iste Maxima:
Posita ca nali pse, in debita dispositiõe 13.
ad obtm, et n impedita, necesse e sequi
effectum. Si ignem lignis aridis ad=
moueas, neq, aquã superfusa restingas,
inflammabitur. Non aut temere illæ p-
ticulæ st additæ pse, Hac excluduntur

cæ

ue nates faciens. Deinde in debita dispositione

stoens .n. et patiens requirunt mutuum

contactum et obiectum eodem modo habile

et idoneum requiritur. Itaque si ligna sint

viridia et multum humida, etiamsi ignem

admoueas, non inflammabuntur: multo minus

si non admoueas faces, et lignis ignem non sub

iicias. Tertio non impedita. Omnis naturaliter

efficiens causa necessario agit, nisi quid obster, ἐὰν

μὴ τι ἀπαιδῇ.

14. Si causa naturalis non sit legitime coniuncta cum

subiecto obiecto, vt si impediatur, effectum

sequi necesse non est. Atque hinc regulae sententia

colligitur ex superioribus. Pharmaca etiam hau-

sta, si in morbi permanentur, vt alio quodam

vitio laborent, non secernent et egerent

vitiosos humores.

15. Causae naturales semper vnius est, item semper effectus.

Ignis calefacit semper, morbi semper impediunt

operationes facultatem animati corporis. Intel-

ligendum hoc est de causa naturali per se, et secundum

suam facultatem, per quam effectrix

est, considerata: item de effectu per se et pri-

ario atq ad aequato. Nam si Subi ob-
iecti si varia earum accidentia species,
sit actus effectum et sdarium fieri sit,
ut una causa natis producat effectus contrari-
os, scil. unum per se, alterum per accidens, ut
utrumq per accidens per obliquam. Ut ignis
interdum per accidens refrigerat: Sic aesti-
vo tempore putei et cellae profundiores
sunt frigidissimae: hyberno tempore calidae.
Itaq calor, frigus, et calorem frigus gignit,
sed per accidens. Calor solis per se colligit τὰ
ὁμόφυλα, per accidens disternit τὰ ἀλλόφυ-
λα. Secundarius effectus solis est ceram
molire, lutum indurare, quia ut primarius
scil. homogeneorum collectio significatur,
molitiem ut duritiem in obiecto subseq[uen]t
optet.

Causa natis non sit suas operationes differre et 16.
interrumpere: sed continuo tenore agit,
quoad materiam sibi commodam, idoneam, ha-
bilem, et quamdiu non impeditur causa quadam
externa. Ignitorum metteororum ardor

tam

tam diu exhalationes calidæ et siccæ sobent incendio mirum. Neque ignis extinguitur, prius quàm ligna soluantur et redigantur in cinerem.

17. Posita causa voluntaria per se, et rei cõiuncta cum habili obiecto, non tamen necessario sequitur operatio: nec effectus necessario, sed contingenter: potest sibi temperare, potest actionem interrumpere. Ut fur nummos conspectos et rapere potest, si à nemine impediatur, et relinquere: potest ablatos restituere, et non restituere. Intelligendum hoc est de principio actiuæ causæ voluntariæ per se et suæ δυνάμεως necessitate. Nam quatenus habitu deuincta est, eatenus saepius magis ad unum oppositorum, quàm ad alterum fertur, neque semper in sua potestate suas actiones habet. Ut fur (loquor de eo, qui furacitatis habitum sibi induit est) helluo, latro non potest sibi à maleficijs temperare, et à flagitijs desistere. Si primum Energiticum in illis principium intuearis non solam et nudam voluntatis δυνάμεως non tam ad hoc, quam ad illud se porrexit.

potest suas actiones intermittere: at si eandem hominum temeritatem spectes, atque seriam vere sit. De his plura lib. 3. Eth: ad Nicom: et in theologorum disputationibus reperies.

Causa voluntaria non magis ad unum oppositorum fertur, quam ad alterum: ex aequo habilis est ad utrumque, vulgo potest in opposita, ad opposita determinatur. Huius sensum verum ex superioribus colliges, Eiusmodi liberum agens est Deus respectu rerum extra divinam essentiam positarum. Nam opera Trinitatis interna sive personales sunt veluti nervi et nates. Sic diaboli sua ἐθελοδοξίᾳ [illegible] sunt ad bonum faciendum tam apti quam ad malum: eodemque homo non renatus: sed quia voluntas et Diaboli et hominis est obfirmata et vitioso habitu corrupta, idcirco iam non amplius potest ex se, et a se boni quicquam agere. 18.

DISTINCTIO.

Effectrix est duplex: alia primaria, alia se-

cunda.

cundaria, organica, sine qua tamen non. Illa
est, quae primo sua vi parit et excitat aliquid
hoc vel sine qua illa quidem non producit effe-
ctum: sed tamen non primo agit et movet,
sed vi et efficientia, et (ut barbari loquuntur)
influentia causae primariae.

Maxima.

19. Sublata vel impedita causa primaria non produ-
citur et absolvitur effectus. Ut si fabro
quodam impedimentum obijcitur, si ante
coeptam aedificationem, vel coepta, sed nondum
ad finem perducta, aedificatione pereat,
domus vel nunquam inchoabitur, vel non absol-
vetur.

20 Subtractis causis organicis συναιτίοις causae
sine quibus non, non potest efficiens, quod illis
uti consueverat, operari, nec effectus produ-
cere. Haec nota vera est de omnibus creatis, et
secundis causis, quae nihil agunt absque organi-
cis et συναιτίοις. Solus Deus gloriosus exci-
pitur, qui cum habeat in se ipsum esse to-
tum non aliunde acceptum, suam potentia

totum

totum Esse producere sit in creatis, nec requirit ullis esse concursu atque ἐνεργείᾳ: Proinde nec peritus non existens, nec actu nec potentia, et absque ullis organicis pererare sit. Itaque stulte quaerit Velleius Epicureus apud Cice: quibus machinis ferramentis Deus ad mundi fabricam sit usus. Nam illud tantum efficiens organa requirit, quod non potest totum Esse producere, et ex sua potestate gignere. Itaque postulat ENS προὔπάρχον, quod actio productio vestiat, postulat Organa, at Deus longe aliter se habet, cuius est infinita non ad unum aut aliquot, sed ad omnes effectus, ad ENS et non ENS se extendens potentia.

Posita causa primaria cum organicis et causis 21.
in actu non impedito, in naturalibus effectus necessario sequitur: in voluntariis sequi potest. Haec e superioribus intelligantur.

DE CAVSIS ORGANICIS HAEC sunt observanda.

Instrumentum per se nullam habet efficientiam,

sed

Sed illam accipit ab efficiente praeria ca-
terum qcquid instrum tr; id e aliqd in
seipso, sed usu efficientis seu gignentis
principalis. Dicitur n. instrum quatenus
efficienti praeio, e usui ad res aliquas
pducendas. Sic λογος Plasticus, q̄ e
tr ee, quoad caelesti corpori ad mascu-
lini sexus ali, ad gignendum aial e usui.
Habet aut quis instrum duplicem respum
Nam et cum utente, et cum effecto p-
ducto comparari pt. Est n. alicuius e id,
q ee tr, respu utentis: aliud quippe e
instrum, et aliud q illo instro utitur.
Est et aliqd, et tr λογον atq vim qn-
dam habere respu eius q efficitur.
Consideratur et organon et potentia et
actu siue opatione. Ut semen reconditum
in basis spermaticis, n actu, sed potentia
semen tr ee. Est aut actu semen, si
pp conceptum mulieris corpus formari
incipit, et cuiusuis rei semen, qn manet
ociosum, neq generois Energiam exercet

poten-

potentiam sementis: actu v. semen appellatum cum in terram abiicitur et reconditum herbas et radices pfert.
Nullum igr instrum quoad tale, e absolutum qddam et τόδε τι: sed e relatiuum, et describitur δυνάμει ποιητική rei efficiendae, et χρήσει rei utentis, et nulla res qtenus τόδε τι, e organon, sed quoad illi ποιοῦντι accidit, aut energia q actu instro fitur: quoad ipsi ποιοῦντι aut χρῶντι pt accide, δυνάμει est organon.
Est aut instrum duplex: aliud principium et vim agendi n in se continens sit, sed extra se positam, it quidem in artificium instris: in alijs principium et efficientia e recondita, ut in nalibus. Id, q Arist. expressit his verbis: lib: 1. de generat. animalium. Ars est principium et spes rei, q fit, sed in alio. Naturae motio e in ipso l. sil: organo e spficiatur ab alia na habente spem actu. Effi verò nalis instri energia sit principium

inter-

internum: artificialis externum: Con-
veniunt tamen in eo, quod in utroque moventis
primarij non habet ipsa, sed eius tantum energia.
In eo enim quod movens ab alio movetur, non
motionis energia, non habet pro movente.
Ut energia effectrix domus est in fabri in-
strumentis: et in penicillo pictoris inest
energia pingendi: non ars et habitus ipse,
quod tamen est in artifice.
Proinde primarium efficiens speciem (Artes
εἶδος vocat) et energiam: instrumentum vero
tantum illius εἶδος ἐνέργειαν, et non ipsum εἶδος
efficientis. Sic coloris figurae, magni-
tudinis visibiles species sunt et manent in
re visibili, non diffunduntur in corpore ~~[illegible]~~
~~quam instrumenta~~ insunt. Est ergo et ma-
net actus primus, in primario efficiente:
sed in organico secundus actus non primitus ~~[illegible]~~
quem actuantur actum instrumenta. Ex quo
patet, quando instrumenti esse pendeat ab
alio, et non agat nisi vi et ~~[illegible]~~ efficientia
alterius.

Est,

Est et instrum duplex: aliud actum instrale retinet et operatur, etiamsi separetur ab efficiente prario. Ut semen decisum ab aialj: aliud non retinet actu instralem, si realiter separetur ab efficiente prario. Ut penicillg securis.

His ita constitutis superioribg adjiciantur hae maximae de efficientibg tam prarijs, quam instralibg.

Nullum efficiens sive prarium, sive secundarium 22.
est effectg mra, vt fra. Cur non mra? quia agens quoad agit est ENS actu, et actu agit. Materia est ENS potentia, Mra est stm et patiendi non agendi vim tribuit. Efficiens est principium actionum. Cur non forma? Qa forma producitur. Etiam nihil simul et ea et causatum, et prius et posterius eiusdem respectu.

Vices praricae agunt Organicae. Hinc scho- 23.
lastici dicunt, cis instralibg caterg actioem convenire, quatenus in virtute prae causae possint operari.

24.

24. Nulla pravia effectrix ca deterior e effe:
cta; quia nihil agit, nisi in quantum est
actu, et qdem pducit actus sui ptate, et
ex illa aliu simi lem effectum et actum
Itaq; sep vt eiusdem dignitatis, vl ma:
ioris habebit actum effectrix ca. Proin:
de sta n nisi ex hoie nasci pt, n e
trunco, neq; hois, cum sit intelligens
creatura ca pt ignobilior ee. Est aut
haec regla intelligenda de iis, q taliter
in sunt effectrici cae n q cum illa ma:
terialiter et solive concurrunt. Ut
virtutes et vitia moralia aliaq; innumer
abilia cum patre procreante concurrut,
sed materliter, solive, n taliter. Proinde
n sequitur: filius e vir bonus. Ergo parens
n pt fuisse malus.

25. Nullum agens quoad agit e duvamei,
sed actu, intellige potentia passiva, n
energica. Potentia passiva ca res dr
pati, sed actu suo et energitica facultate
te res dicuntur agere et efficere posse.

Causæ organicæ sunt interdum nobiliores effe- 26.
ctu producto, interdum ignobiliores. Causa
organica geniti hominis est vis, et Ro seminalis
quem λόγον ~~σπερματικὸν~~ πλαστικὸν ut sper-
maticum appellant. Sic quatuor qualitates
primales sunt organicæ causæ formantur è super-
quibus elementorum genitorum: et sunt
illis ignobiliores. Neque tamen instro quouis
praestantior est effectus. Cælestia corpora sunt
instra, quorum actione cælestes animæ
producunt hæc inferiora corpora. At cæ-
leste corpus cum sit incrementi, decremen-
ti, et alterationis expers, neque ullo modo
nali (i.e. non supernaturali) genitum, et
eodem interibit. Corruptibile certe præ-
stantius est his fluxis et caducis corporibus.
Itaque quidam effectus est ignobilior orga-
no causæ effectricis.
Nullum instrumentum potest esse ut materia ut forma effe- 27.
ctus. Cur? Causa quæ producitur, non est id quo produci-
tur. At instrumentum est ευο efficiens pro-
ducit effectum.

28

28 Efficiens artificiosum non producit substantias sed accidentia. Et λόγος technicus, qui est ἔνδος in mente artificis positus, producit formam accidentalem in materia et ἔνυλον λόγον. Ut id ex sanitate medicus sibi impressa producit sanitatem in materia: Et Architectus formam domus producit non ipsam substantiam lapidum et asserum: sed quoddam in illis accidens.

29 Efficiens accidens, est accidentis efficiens, non substantiae. Causa scil: causa non, quam habeat in potestate sua: neque effectus toto genere praestantior esse potest, organica causa. At esset si produceret accidens substantiam. Itaque habituum energiae non possunt esse substantiae, sed uniuso sunt accidentia. Sic colorum species visibiles in pellucido corpore sunt λόγοι accidentales.

30 Substantia efficiens et substantiam et accidens gignere potest. Homo et λόγος πλαστικός gignunt hominem, gignunt et corporis organica (qualitates)

ti ta-

litates dispositiones, et reliquã ꝓpria πάθη.
Omne movens organicum suæ motionis 31.
principium fit ab alio externo pro mo=
vente. Si vis seminalis accipit suæ mo=
tionis principium ab alio scil: ab animato
corpore à quo se patur. Sic manus nõ
movet tabulam, nisi prius moveatur ab
anima. Neqȝ calamus literas format, nisi
motus à scriba. Sic hæc inferiora in primis
iter nõ movent et alterant res subiectas,
nisi prius moveantur et alterantur in supi=
oris conversionis.
Qualis ē efficiens cã actu, talis ē mra 32.
patiens suã potentiã. Actus efficientis
ē vt primus vt scdus: de scdo vera ē
hac maxima semp scil: quoad unig[illegible]
ē suo actu secundo efficiens, talis ē sua
ꝓtate patiens mra, vt talium sua duvaǵus
mra capax patiens existit. Nam idem
actus scdus ꝓfectus ab agente recipitur à
patiente, reipsa roē tñ discrepat. Sic
idem motus ē reipsa, roē tñ discrepans,

quõ

quo actus secundus agentis describitur et patientis duobus expletur. Esta motus illius e eadem, sed esse duplex. Respectu n. efficientis e energia et perfectio, sive λόγος simpliciter, sed respectu patientis e πάθος, et in aliquo scil: λόγος ἔνυλος. Itaque q. agens e actus suo respectu, idipsum patiens sua fieri posse dr. Ignis calorem pfert, eo fit aqua calida: itaque ut ille calefaciens actu suo dr ita calida fieri posse dr. Sic q e aiatum gignens actu suo scil: πλαστικῷ λόγῳ quo movetur et alteratur nra, idipsum e nra informabilis. Plasticus λόγος e facultas apparens in nra genitali, per similares et organicas carnem, ossa, caput, cor etc: qualis itaque energitica haec e duobus, talis e quoque nra genitalis sua ptate, ut scil: fiat in eo cerebrum, caput, cor, manus, pedes etc: eadem n. e eorum factorum actuum ro, q motu et alteratione pficiunt factum. Ut sensibilium suo actus sive motu et alteratione sensus nros afficiunt.

Deinde

Deinde in efficientibus univocis et ὁμοειδέσι
vera est haec regula et deductum primo. Ut quod
est gignens univocum actu, bos, homo, etc.:
id est sua potestate genitalis viva.

Vitiato instrumento, eiusque λόγῳ et crasi turbato 33.
vis agens efficientis impeditur et debi=
litatur. Qui lippitudine laborat, male
conspicit: Cuius ventriculus frigida sta=
tebi premitur, is male concoquit. Qui
cerebro est nimium angusto, et pravis hu=
moribus appleto, non acutè sentit aut in=
telligit.

Omne corporeum agens, contactu agit, et 34.
in natura agens est corpore praeditum, quo
tanquam instrumento agit. Coelestis anima corpore
suo movet et alterat corpora subiecta.
Ratio socialis tr suum spirituale corpus,
quo mediatè movet et alterat membra fa=
bq. Corporis n. proprium est ut moveat et
alteret, ut tanquam ὁμοειδές, ut κατὰ [illegible]
λέγεται. Ὁμοειδὲς agens est, quod actu pro
prie sit, et formaliter id, quod effectus tri=

buit

buit, q manifesta et et sensibq obvia qua-
litate sunt patiens afficit. Ut ignis ipse
calidq calorem afficit in aqua. Sic hoc eig-
dem frei gignit horem. Sed agens nat
là ἐντελέχεια e, q nullam manifesta
eiqmi qualitatem hr, cuiq mi in re sola
effint, sed sua entelechia substali fra
excitat talem in sola ura qualitatem,
uuiq qtraria fortiter et actu e interdu
in agente. Ut vinum nala πάθος humi-
dum et frigidum excitat et calefacit corpq
sua entelechia. Sic piper πάθει frigi-
dum, calefacit fra substali vel occulta
facultate.

35. Posito instro qiuncto in actu necesse e
ea prariam efficiente et quiden actu,
Coniunctum voco, qn agere pr, si separatur
ab efficiente prario. Ut penicilly e manu
pictoris elapsq, nihil pingit. neq calai-
mo qcquam exorabitur, nisi scriba calamu
ipso actu regat, ac moueat.

Posito separato instro in actu, necesse quidem est fuisse praviam efficientem actu, sed non necesse est ut adhuc sit. λόγῳ σπερματικῷ formante humorem genitalem in corpus organicum necesse est fuisse masculum, à quo fuerit decisum semen: sed nihil omnino in ope perseverare sit λόγος spermaticus, etsiamsi masculus à quo fluxit, perierit. Possunt enim nasci liberi post humi. Separatum organon voco, quod actum instralem et efficientiam recipit à movente et separatum à movente primo. Ut semen decisum et masculo mortuo agit. etc:

Alia distinctio carum efficientium.

Causae efficientes sunt ut συνεχεῖς, συνεκτικαί, προσεχεῖς, continentes, quas et cas extra vocam: ut sunt ante gredientes et generois cae. Illae sunt cum effectibus omnium temporum roe, et cum effectuum extra gineant, effectus illis finire solent, et intelligi. Itaque cum effectu cohaerent immediatè

cumque

cumq; illo simul sit et tolluntur. Ut violenta exhalationis accensæ eruptio in nubibus, quo vis temporibus cum fragore nimium. Ut cerebro plenitis secundum naturam halitibus è ventriculo manantibus stupefacto, somnus immediatè consequitur. Et cum terræ interpositi Diametraliter inter solem et lunam, immediatè privatio luminis lunaris coniungitur. Eadem causæ licet semper cum effectu iunctæ sint, tamen ὕβιας et fruitionis ratione præcedunt. Itæ b. antegredientes, quas generosas causas appellamus, cum effectu proximæ coniunctæ non sunt: sed motus quidam medius intercedit, ita ut inter effectum et motum, quo gignitur aliquid semper aliquid intercedat. Cognitæ causæ antecedentes dicuntur in προκαταρκτικάς, et προηγουμένας: quæ sive actu, sive facultate ponantur, non necessariò subinferunt effectum, cum motus semper interrumpi possit. Non enim si vitiosi sint humores in corpore collecti, idcirco morbus necessariò sequetur, nec si floruerint arbores

necessariò

nriò fructus ferent. In cur gtinentibus respicere licet ad effectus tres triu tempum. Nam q producuntur, oriunt, ut è cur effectricibus, ut sunt γεγονότα, et ὑπαρχόντα h.e. facta iam et gstituta, ut sunt fientia, γιγνόμενα, et ὑπαρχόμενα q fieri ee nondum sumpsit sed ad hunc ... fieri tendit, ut sunt ἐσόμενα, q futura. Suò uniq; effectui sui generis gtinens ca e ad minoranda tre triplicis tempis habita, scil: præteriti, præsentis et futuri. Ut si plandis è stomacho sublatis halitibus cerebrum fuit vinctum, somnus obrepsit, si iam tolluntur, e. in cerebrum et nervos sensorios opplent, somnus iam obrepit: si deferentur ad cerebrum, somnus obrepet. Hanc carum distinctione in curatione morborum Medici diligenter obseruandam præcipiunt. Statuunt n. et ipsi duplices cas, generoir alias, et alias ... Generationis cas dividunt in externam sive evidente:

et

et internam, quam et ipsi vocant ante-
cedentē. Euidens causa est, quae extrinsecus posita
corpori vt contentis vim infert. Sic sex ex-
ternae vt euidentes sunt, sex illae res non naturales
inter quas aer ambiens cibus et potus proprie
vocantur externae, quae extrinsecus incidunt, et
vitiosos humores et qualitates alienas in
corpus nostrum introducunt. Reliqua quatuor
Excreta et contenta. Somnus et vigilia, motus
et quies, atque perturbationes animi sunt in
corpore posita, et vitia excitant: atque
potius appellantur euidentes et externae causae,
in nullo morbo possunt esse. Causae antecedentes
e superiori genere causarum oriuntur et efflu-
unt, vocantur à Graecis αἴτια προηγού-
μενα, causae antegredientes, quae ita descri-
buntur à Galeno, vt dicantur illae quae sunt
habiles, vt ex illis morbus aliquis oriatur.
Quemadmodum .n. in rerum natura, non est quouis quodvis,
sed certum e certo nascitur, ex habili
in subiecto: Sic morbi in corpore animato
fiunt causis quibusdam certis et habilibus.

Ideo

Ideo morbi morborū ortum προφυλάξει
anteuertunt, sublata illa cā et dispositione,
q habilis ē, vt ex ea morbus aliquis fiat
et exoriatur. Vt morbus q cacochymiam
cōsequuntur, præcauent sublata cacochymia.
Inflamationes q sequuntur ex humorum et
sanguinis abundantia, diminutione illius
abundantiæ solent arcere. Excitantur
ergò hæ cæ ab externis, et ipsæ viciſsim
eas cōtinentes excitant, fouent et tollunt.
Continentes συνεκτικαὶ, προσεχικαὶ st,
qbus ipsa morbi cōstruitur ēssa, eademq;
describitur. Ordo itaq; et cohæsio earum
hæc ē, vt externa interdum statim cō-
tinentē, interdum antecedentem, antecedens
cōtinentem gignat, alat, et foueat.
Habet aūt cā cōtinens locum nō in oībus
morbis, sed in ijs, q sunt mrām, cuiusmodi
st obstructiones, tumores, intemperies,
nrates, cum in vna pte, tum in toto cor-
poris habitū. Trium istarum carum
exempla hæc st. Cibi et potus immodatus

vsus

usus gignit plethoram i. plenitudine sanguis et humorum in venis: Plenitudine venae rumpuntur ut sanguis effluat: Sanguis effluens laterj in pergit et putrescit. Cibi et potus usus immoderatus, est causa ea, quae parit internam et antecedentem, non tamen unicam. Antus est plethora, venarum ruptio, sanguinis effluxus. Nam inter euidentem et continentem plures antecedentes intercedere sunt. Non necesse erat plenitudine subseq. et nasci à πολυφαγία et πολυποσία: poterat alijs ijs impediri, ut crebris sudoribus, venae sectionibus etc: Posita plethora, non necesse erat venas rumpi, et sanguinem effluere, poterat sanguis in vasis putrescere, poterat dominium quasi προσφυλάξαι etc. Itaque quamquam fuerat illa causa habilis, non tamen unica produxit effectum. Continens pleuritidis causa est sanguinis lateri impactus et putrescens. Habilis quasi erat illa causa scil: ruptio venarum, et effluxio

sanguinis

sanguinis, ut hoc sequeretur: poterat tn sanguis in aliam ptem derivari etc. Hac v. continente ca posita, unio ponitur, eademq; definitur pleuritis. Sic si balnearum astringentium usu putrida febris accidatur, euidens ca frequentior e balnearum usus. Antus e cutis nimium astricta, et inter- clusa transpiratio. Causa continens e humorum putredo q posita putrida febris ponitur. Haec eadem causarum distinctio diligenter et in physicis et ethicis e observanda. Nam omes effectus suis continentibus causis st et sciendi et demonstrandi. Adulterij quo se contaminauit David vir cetera sanctissimus, causa euidens et προκαταρκτικὴ fuit ociosa deambulatio, et formosae Bersabes conspectus. Conspectu isto fuit excitata ca interna, et προηγουμένη, Amor inhonestus, et consilium de cupiditate explenda: quod ipsum tn potuisset extincto consilio,

et amorem in honestum extirpare. Quia
v. hunc causa permisit habenas, idcirco na-
ta fuit συνεκτική, nempe consuetudo in-
honesta. Vidit eam, visamque cupit, poti-
turque cupita. Unum est evidens causa, qua
cholera inflamatur. Inflamatio cho-
lerae est antecedens, quam plerumque sequitur
συνεκτική animi perturbatio, ut veram
προκαταρκτική in iniuriam ulcisci cupi-
ens est ira. Hac earum distinctione po-
sita, observentur Istae maxima.

37. Causae continentes cum effectibus suis omnium
temporum respectu ponuntur et tolluntur.
Posita continente causa, ponitur effectus: ea-
dem sublata, tollitur effectus: eaque cum
effectu cohaeret immediate.

38. Causae continentes sunt ὁμόχρονοι, ut tempore
simul cum effectu, sed τῇ οὐσίᾳ et λόγῳ
priores. Itaque continente causa Medici
suos effectus (quae quidem sunt signa
causarum) describere solent. Et Apodixis
ex effectu demonstrandi συνεχής et

imme-

immediatam cam postulat. Vtraq; nota sequentibus exemplis intelligi pt. Si fuit terra sdm diametron, inter solem et Lunam intericcta, Luna fuit spoliata suo lumine: si e illa ca, Est ecclipsis Lunae. Si erit illa, haec itidem erit. Si cerebrum halitibus e ventriculo sdm nram emanantibus e vinctum, certe somnus e: si fuit vinctum, et somnus fuit. si erit vinctum, vt si vincietur, somnus quoq; futurus e.

Iisdem cis effectus describimus. Vt somnus e ligatio facultatum animalium, orta e stupefatione cerebri, nata quibus halitus in actione cibi genitos, et e ventriculo sublatos, atq; a cerebro refrigeratos et in sensorios neruos illapsos. Quid Phlegmone? Est tumor pter nram, qui ortus e sanguine pfuso e venis, et impacto in ptem aliquam. In hac fione ca gtinens exprimitur, scil: tumor sanguineus, qui pfusus e venis ruptis alicui pti impingitur. Sic appoplexia e obstructio

ventri-

ventriculorum cerebri orta è crasso quam et viscido humore. Sic medici causa continente sublata morbos curare student. Censent se. V.G. tum apoplexiam curasse, cum removerunt lentum illum et viscosum humorem: item spasmum ortum è repletione se curasse arbitrantur remoto lento et viscoso humore, qui venas replet et humectat contra naturam.

39. Posita causa antecedente non necessario ponitur effectus. Si pravi sint humores in corpore, habiles ut ex iis certi morbi generentur, illis positis plerumque sed non necessario et semper ponitur effectus. Possunt enim illi vitiosi humores, minui, coërceri, expelli, in aliam partem derivari etc: antequam effectus in actum constituatur. Huius regulae causam et rationem sequens reddit.

40. Positis causis per se prioribus et mediate motum producentibus, neque cohaerentibus mediate cum effectu, non necesse sequi effectum. In omnibus enim rebus, ex iis quae per se

priora

priora sunt, posterius non existit nunquam: sed interim tamen contingit ut fiat. Neque non si arbor floruit, nunquam fructus maturescent, neque si semen est conceptum, nunquam generabitur homo: cum eius generatio per abortum impediri possit.

À causis procatarcticis et proegumenis ducta, non nunquam est ad effectum progressus. Eadem est ipsa re cum superiori regula. Quia motus eius interuentu producunt effectum illae causae, diminuique est infiniti tum, et interrumpi potest multis modis. Et proinde posito eo, quod est generis prius, non subinfertur illud nunquam, quod est generis posterius. Fieri potest, ut aliquis coacervet humorum copiam, et cruditate succorum laboret. Fieri tamen potest ut non incidat in febrim, sed προφυλάξει, medicina vel alio casu subiectus et dispositio illa solui et impediri potest. Quemadmodum aliquis ab habilitate non licet ad actum progredi: sic cum in aenitate ea tamen sit habilitas - 41.

V. 20.

litas certi morbi generandi, n. necesse e
morbum generari.

42\. Causæ procreatrices, quas evidenter externas, an[tece]dentes appellamus, et si tempore sint priores, tamen quoad ..., sunt posteriores suis effectibus. Sunt n. effectus illarum, veluti mensura et λόγος, quo gratia omnis administratur. Ut si fruges maturuerint, nisi semen sparsum calore terræ fuit sustentatum, calore solis productum, et coctum. Si domus sit extructa, certe manum admovit Architectus operi, at non si hoc factum fiet et illud.

43\. Sublatis causis externis, pro cataracticis, antecedentibus effectum iam constitutum et actu perfecto positum, tolli necesse non est: Extincto fabro, et sublata opera fabri domus nihil ominus permanere potest. Et pleuritis durare potest, etiamsi venæ ruptio et plethora tollatur. Etsi amsi flos pereat, fructus tamen esse potest: neque frumento iam maturitate consecuto calore solis opus est. ...

Sublatis causis externis, et antegressis, effe- 44.
ctus eorundum pducti acta, n pt ee s uel fieri,
h. e. cum nulla fuerunt ut extiterunt cae
antecedentes: habiles, ut ex iis effectus
nascatur, illud ipsum pduci neqt. Si fa:
ber opi manu n admoueat, nunq domus
aedificabitur. Si nulla vitiosorum humorum
accumuletur plenitudo, neq uenae disten=
dantur, ut rumpantur, nunq erit quoq
pleuritis, plegmone, etc:

Distinctio causarum.

Causa diuiditur in vlem et partem, Vni=
uersalis vocatur aequoca, et plurium spe=
cierum effectus pducere pt, ut caelestia
corpora. Harum vlium qdam e prima
vlissima, ut DEUS OPT: MAX: qdam
v. prima stta, qu sctam appellant: Ut
sunt Celorum motrices intelligentiae. Par=
ticularis e vniuoca, q tm vnius spei effe=
ctum pducit. Ut ignis ignem: homo hoiem. Iam notentur hae maximae.

45. Subtractis causis vlib9, in primis vlissima
nec fieri, nec ee, nec gservare res pnt:
neq; eae partes agere pnt. Semp 2da
mouetur à prima. Prima itaq; sublata
tollitur principium motionis, tollitur
motio et Energia, quā vna qq; ca dr
effectrix vt efficax. A Deo oia creata
pendent, ipse à nullo. Itaq; oia respu
Dei ex se tnt n ee sr contingā, pnt
in nihilum redigi, quidm oia sr è nihi
lo facta. A superiori conuersione et mo
tu coelestium corporum pendent haec
inferiora. Nisi n. Sol Lunae, et Luna Soli,
et caetera hoc mo succederent, iam
pridem oia perijssent. Itaq; et sdm fieri
et sdm esse et gservari pendent haec
inferiora à superioribus.

46. Positis cis vlib9 n vnio ponitur determi-
nat9, et certae spei effectus actu, nisi suf
ficientes adsint partes cae, quarum opoe
gcurrente pducuntur à superioribus haec

inferiora

inferiora. Non loquor de DEO qui sine concursu
absque partium earum adiumento producere:
re, sed de reliquis eis aequivocis et univocis.
Itaque non sequitur est Sol, sed et superiorum cor:
porum continua agitatio: Ergo est cometa
pluvia, sunt nubes, fit metalla. Necesse
est et alias partes eas concurrere. Sin non
efficientes, alterius certe generis. In gene:
ratione animalium semper spermaticus λόγος
requirit, qui nonnunquam excitatur à Sole im:
mediate. Ut si mus à fimo generetur, non
nunquam mediate à masculo producitur, ut
fit in generatione perfectorum animalium prae=
sertim hominis.
Sublatis eis partibus effectum autem constitutum 47.
non statim interire necesse est, quam de re supra
quoque dictum meminimus. Nam à causis ge:
nerationis partibus, res sua fieri pen=
dent non suum esse. Homogenitus est et si
parens interit, est causa generantis ut earum
essentia alia est ratio. Nam ab illis res suum
esse pendent.

48. Positis in actu partibus efficientibus, si sint generosis tm, et n̄ subordinatae causae ponitur effectus n̄ uno sed contingenter et ἀορίσως sive ἀνωμάλως.

Alia Distinctio.

Multitudinem earum efficientium duplicem reperias. Plures n. efficientes causae vt nexae sunt vt essentialiter, vt accidentaliter. Nexae essentialiter dependent à superiorem roe causandi, ita vt absq; superiori n̄ possit inferior causandi vim habere. Vt causae particulares n̄ pnt operari sine vniversalibus: nec vniver absq; inferioribus: ut cælestis motor n̄ producit hoiem absq; homine, nec ho generaret hoiem nisi causandi vim à cælesti motore acciperet. Accidentaliter ordinatae et nexae sunt, quarum vna n̄ pendet ab altera roe causandi, quarum vna pt absq; altera operari et agere. Ut ad nepotis generationem facit avus qtus, qa nisi ille fuis-

det, pater hic ex ñ potuisset. Sed tū ñ
concurret in causando. Nam gignit filiū
absq̃ aūo, et mortuo aūo, Iam notentur
hæ Maximæ.

In causis subordinatis et nexis Essaliter 49.
semp inferior à supiori pendet, tam sēn
absolutum, quam sēn relatum Esse, h. e.
sēn causandi vim. Quia nisi supior
existeret, ñ esset inferior: nisi supior pro
moueret, et inferiori, ut ad efficiendū vim
tribueret, inferior ñ posset agere. Nisi
sol hoc p duceret, foueret, cõseruaret
Leo ñ gigneret Leonem, nec hō hoiem.

Causarum Essaliter copulatarum, sup= 50.
ior ñ pendet ab inferiori sēn absolutē
ee, potest esse suum supior habe absq̃
existente inferiori. Quoad aūt efficï=
entiam at, ne sic quidem absolutè pendet
ab inferiori. Nam tū efficientiā suē, et
erdinros possidet, sed determinatē nullū
effectum specialem pducere sr, absq̃ suā

inferiori

inferiori Essaliter nexa et copulata.
Cœleste corpus non producit hominem, absque homine, quamvis duvamir energiticam à semet ipso et in semet ipso possidet.

51. In caussis subordinatis accidentaliter, una quidem ab altera pendere potest, quoad absolutum esse, sed non necesse est, ut una pendeat ab alia, quantum ad caussalitatem. Ut filius acceperit suum Esse à patre, non habet vim generandi: non tamen si pater non sit, filius alium procreare non potest. Vis caussandi à patre pend. et ab avo, quoad est absolutum et productum Esse: sed non quoad formaliter tanquam efficiens, refertur ad producendum effectum.

52 In caussis nexis Essaliter superior semper perfectior et nobilioris Essentiae. Ut si consideres has causas, coelestem motorem, hominem et semen hominis. Homo praestantior est semine, coelestis motor, quia ἄλλος homine generante nobilior existit. Sic anima

nobilior ē omnibus q̄bus aliquid contingunt.
In causis copulatis accidentaliter pnt oēs 53.
concidere et eiusdem specificæ p̄fectionis
esse. Ut si plures equi vl hoīes ad sub-
levandum pondus aliquod tam nimium
tradant opas.
Essentialiter subordinatas efficiendi actu 54.
simul oēs concurrere necesse ē. Ut si ma-
nus actu movet baculum, manus actu mo-
vebitur à musculis: musculi animæ im-
pulsu ciebuntur. Quædam organi-
ca efficientiā suæ q̄dem motionis et Ener-
giæ principium semꝑ petunt ab efficien-
te univoco, et nullo mō pnt absq̄ hoc
æquivoco agente ēē: Sed separata actu ab
efficiente univoco, nihil ominus motionis
energiam semel acceptam retinere et
efficientiæ actum continuare pnt. Ut
semen à masculo p̄fusum formatricis
fungitur sub latera ēē actione masculi.
Vis illa formatrix in humore genitali
semel ~~acceptam~~ tatam retinere masculi opa-

tione

tione perseverat tam diu (si caetera paria sint) donec perfecte corpus organicum sit formatum et totius affectione terminetur efficientia. Itaque absoluti vera est, respondere initij motionis omnes causas essentialiter necessario actu ipso simul concurrere . .
Causa vocatur alia totalis, alia partialis. totalis quae sola sua vi in suo genere et modo potest effectum producere. Ut ignis est causa totalis producendi ignem. Itaque licet materiam et formam opus habeat et causis urbibus, tamen totalis appellatur, quia causae istae non sunt eiusdem generis et modi. Partialis appellatur, quae non producit effectum nisi concurrat alia quaedam generis et modi eiusdem. Ut si duo viri sublevent pondus, quod solus non possit sublevare. Eiusmodi velut partes eiusdem speciei, causandi vim habentis, et non sunt subordinatae, ita ut una suam causalitatem accipiat ab altera, sed aequabile veluti momentum et aequabilem

uni causandi afferent, quarum tamen neutra per effectum producere.

Posita causa totali, ponitur effectus. Putasi ponatur actu perfecto, non impedita, et cum sui generis effectu correlato comparata. Si est causa totalis, ponitur esse fieri: Si eadem esse et energia cum perfecta, ponitur effectus in esse. Si terra secundum diametron intercedit inter solem et lunam, haec spoliatur suo lumine. Valet haec regula utrumque, cumque esse compes effectum cum causa. 55.

Si sint omnes causae partiales actu perfecto, erit effectus sive fiet. 56.

Si una ut altera partialis effectus esse necesse non est. 57

Sublatis partialibus causis, ut una ut pluribus, effectus perfecto fieri negat. 58

Si non sit totalis causa, nec effectus illius erit. 59.

Poterit causa totalis cum effectu suo comparari, quoad fieri et esse. Quoad fieri semper verum est, si totalis causa non exigit in actum perfectum non fieri, ut esse effectus

aut

aut factum fuisse. Si nullus ignis fuerit aridis lignis subiectus, ū fuerint, sunt combusta, ū comburentur. Quoad esse ū semp vera ē illa rgla. Nam acceptum semel à totali cā suum esse sit absq cā ꝯtinere. Lignum compustum ē compustum, ut maxime restinguatur ignis: et ignis genitus existit, abolito igne generante.

DE CAVSA FINALI.

Finis est id cuius gra fiunt oia. Causarum oium rectrix et princeps ē hac cā. Hac nā pellit efficiētē, hac eiusdem actionē et efficientiā gubernat: ad finem obtinendum disponitur et alteratur mra: finis si pstō sit, suam ἐξ ἄλλων sunt generoe, et sola mra suā pfectionē ē ꝯsecuta. Est aut alter finis et πέρας ut ἐξ ἄλλων ita distinguendum ut oīs finis sit extremum ut ultimum: ū oē ultimum et extremum sit finis.

Finis

Finis .n. proprie illud ἔσχατον et πέρας : extremum et ultimum, ad quod tendit una quaeque res operibus et τὸ οὗ ἕνεκα : gratia cuius tanquam bonum, et operationes et actiones secundum naturam suscipiuntur. Itaque finis omnis boni vocem habet. Sic .n. Artes 2. Physicorum: τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα βέλτιστον καὶ τέλος τῶν ἄλλων βούλεται εἶναι. Finis autem perfectus est duplex: Alius CUIUS motione ipsam terminans, sive ad quem obtinendum refertur actio (Artes vocat τέλος οὗ vel τὸ οὗ πρὸς τόδε) Alius CUI, quod sibi ipsum perficit. Ut aedificationis finis ~~alius~~ est una domus, quae perfecta consistit aedificator: sed habitatio commoda, ~~et~~ munimentum adversus tempestates est finis CUI. Sic χρῆσις et usus est finis CUI rei possessae: ipsa vero κτῆσις est tantum finis motionem terminans. Et quemadmodum imperfectum est duplex: motus et subiectum mobile: ita duplex quoque perfectio τέλος, Nam motum quae absolvit perfectio finis

cuius.

CVIVS appellatur, inigni ē oīs pfectio vt substantialis vt accentalis fra motum ter=minans: q. v. fotm finis w et LVI no=minatur, vt ē forma foti eiqs Xenbis.

Averrois et Thomas finem statuunt generois, et rei genitæ. Finem ge=nitæ rei statuunt ipsius opatione eē: Finem v. generois statuunt rei genitæ fram. Illa fra vt substalis ē, vt accentalis. In simpli generoe, substan=tialis: In secundum quid generoe acci=dentalis.

Notentur hæ Maximæ.

I. Qualis finis, talia sunt ea, q tendunt ad finē, et qui finem suscipiuntur. Huius rglæ sen=tentia diligenter expetenda. Ad finem media sunt accomodanda, vt talia sint adhi=benda media, qualia finis postulat. Hoc principium ē, quo deliberationes et consulta=tiones oēs gubernantur. Et qui scdm hanc regulam deliberationes instituunt, et con

formāt

formant, q̄ prudentibus fruatur. Sic in re-
rum na λόγος sub rõe cæ finalis vni-
versam generõem, et oẽs alterationes
gubnat et dirigit. Idem fit in opibus
artificum. Vt quia domus ē, idcirco ne-
cesse fuit lapides, calcem cquirere, ligna
cstruere, trabes compingere hac fina.
Quia hoīe na ꝑduere vult ideo mran
in vtero conceptam hoc vt illo mo mo-
uet, alterat, fingit. Quia princeps pa-
catam, tranquillam, et florentem oibus
rebus in suam esse puinciam. Ideo p-
fectos distribuit in singula oppida, leges
sancit, praemia bonis, im pbis supplicia de-
cernit. Caeterum (talis et qualis.) refe-
rendae sunt istae voculae n ad finem, et ea
q tendunt ad finem, n quoad sunt realia
qdam et ad sbta absoluta, q finis et
mediorum rõi logicae substernuntur,
n in quum ad illa praecio respiciendum
ē. Vt si cclidas. Finis ē tranqllitas:

Ergo

Ergò et media sunt in tranquillitate posita. Finis est honor: Ergò hõie tanq̃ medio puenitur in generõem ad hoiem.
Sed cogitatio hic õis est referenda ad pximum fundamentum et duo quir ut s̃obir, quoad et per quam bruum est finis entis, alterum medij ut fini-endi ratione et relõem suscipit.
Media .n. oportet accomodata esse fini, quoad suscipit ratione finis. Deinde quod talia sint media qualis finis, sic accipiendum est, quod sua s̃obri talia debeant esse, n quoad se sint. Nã homium opinione sæpè res finis et medij n in suo sed in alieno loco collocatur.
2. Posito fine, ponuntur ea, q per fine sunt. Si finis ipso actu iam existit, ea q ptinebant ad fine illum q tandem pcessisse necesse est. Posito in quam fine in actu. Nam si sit adhuc in intentione n necesse est oes motus et alterationes
ducentes

ducentes ad finem suum, pfectum actum sor-
tiri. Natura conatur hoiem formare, id-
circo mouet et alterat foetus mram, sed
impediri pot eius alteroes et motiones, ut
n pfectum actum adipiscantur.

Existente fine, res suam pfectione et suum 3.
bonum adepta dr. Motus et fm utrunq
pfectum dr, cum finem ad quem sua na
tendebant, adipiscuntur. Formatio foetus p-
fecta e, cum humana fra iam e pducta;
et illa ipsa mra foetus suum τὸ, ἀγαθὸν
et τέλος dr obtinere. Finis hois e fruitio
Dei p visione psentem. Nemo itaq hoium
in hac vita suum pfectum finem assequtur:
sed in illa altera, in qua Deum a facie
ad faciem videbimus, ut scriptura loqtur.

Uniu multi pnt fines ee sed subordinati 4.
quorum is q superior, et p quem alius e po-
tior. pstantissimus. u. ~~pp~~ quem reliq
oes, ipse. u. p nullum alium. Pereleganter
ad Nic: in quo docet finem boni, et erudi-

te de finium comparatione disserit Phs̃ 1. Eth: ad Nic: In quo docet, finem boni, et bonum finis habere roem; quia finis sit cuius cā fiant et suscipiantur oia: pp bona oia suscipi. Esse n. bonum, id q expetatur ab omnium hominum conatibus, studijs et actionibus. Inde pgressus docet, cum bonum sit finis, et finis bonum, potius bonum superiore finem ee, et meliorem fine ee pstabilius bonum: denique summum bonum, et summum humanarum actionum finem: et in hoc ipso fine summum bonum ee collocandum. In Phys: docet nām, et oe ꝑ se agens, pp finem agere: in libro de animalium generõe. Tō ꝯ ἕνεκα et λόγον oia gubernare et definire regere, et guttrare. Exempla posita regulae. Remediorum finis vt Pharmacorum ē vitiosorum humorum purgatio: purgationis finis ē sanitas: Sanitas ē libera et expedita facultatum oium Energia. Homo sō proximum finis habet

Dei

Dei cultum: loco beatissimi et perfectissimi contemplatione Dei.

Qui vult finem, vult ea quoque, quae pertinent ad finem comparandum. Pater familias honeste suos cupit alere. Itaque necesse est cogitare ab eodem de medijs quibus propositum finem obtinere sit. Princeps si vult suam provinciam tranquillam et pacatam, hostium incursus prohibeat necesse est, latrones, praedones, et seditiosos homines e medio tollat. 5.

Omne agens per se, sive naturale, sive voluntarium propter certum finem agit: et omnis impetus agentis tendit ad aliquid ultimum, quod finis rationem obtinet. In voluntarijs agentibus res est manifesta. Nam illa ut actu ut habitu finem amplexa cogitatione, referunt omnes suas actiones et machinationes ad finem illum obtinendum. In naturalibus agentibus etsi non sit tam evidens tamen ex eo liquet, quod semper eodem modo agit: sit ergo dirigatur sibi impressa eodem modo 6.

agendi

agendi. n̄ hr à se, sed à priori, scil: ab
ĩntellectu. λόγος .n. et νοῦς, prior est
ĩn unĩverso gubn̄. At νοῦς cum ꝓ conditionẽ
suer impressam gubn̄ gubnet, ꝑ finẽ
certum gubernabit. Nam manifestũ
ẽ λόγον et νοῦν oĩa ꝑ finem agere.
Sed de his plura Physic 2. Acroas:
7. Finis ẽ gubn̄ prima et principua ca.
Vẽrabq .v. ultimum. Finis ẽꝑ primũ ẽ
intentione, postremũ executione. Remo-
8 to fine, cessant oẽs ꝑ se cae efficientis
actiones alterationes, et mutationes.
Qui n̄ cupit doctũ fieri, n̄ evẽruit libros,
n̄ cogitat de doctis et eruditis p̃ceptori-
bq, n̄ excollit memoriam. Eadem ro ĩn
nalibq agentibq, q̃ nihil moliuntur, nisi
fine ꝓposito.
9 Fine impedito actiones oẽs et motiones
sua ꝑfectione, suoq; bono destitui dicunt.
Natura dr aberrasse, ars quoq;, cum su-
um ꝑfectum finem n̄ assecuta. Hinc

monstra

monstra in na errores et b [illegible] in arte. Cum de re plura in phys: Acrias: Ex transferenda: videndum in primis q axiomata ita sint structa, ut illarum usurpatione dicamur à finali ca ad id, q pp fine e Argumentari: Illud addam.

Nobilitas et dignitas finis, id cuius e finis, nobile et dignum reddit. Finis malus efficit malam rem, cuius finis dr. Potior et nobilior finis rei potiori et nobiliori tribuitur: deterior finis, deteriori. Finis constantissimus, rei constantissimae queant. Voluptas corporis n e constantissimum quidam: Ergo nec in ulla summus finis collocatur. 10.

Per se oir finis bonus e: sed p accns, et p mediebus hoïs malus finis dr ee: ut qui iniurias sibi factas ulcisci cupit, malum finem ppositum hr: itaq media quoq sunt mala, q is ad istum finem consequentum ordinat. Fini malum accidit. Ratio formalis finis est bonum: sed Error à plerisque committitur, quod illi

non in suo subiecto collocant: sed in alieno. Quâ de re plura dicuntur in Ethicis. Et hactenus de caussis.

LOCUS XXXIIII.

Effectuum quoque cura habenda. Causae enim vim et naturam effectus imitari videntur. Notae istius descriptio per se patet. Proponenda vero est effectuum diffinitio et diligens distinctio, priusque regulas effectuum describamus. Sunt omnino triplices effectus naturales, Artificiales et fortuiti. Naturales causam efficientem sunt naturam: Ut animalia, herbae, pluvia, ros, nix, etc: Ligni sunt omnes substantiae inter[illegible] concretae, earumque propria πάθη. Artificiales sunt illae formae, quae naturalibus corporibus artis [illegible], voluntate et industria exoriuntur. Ut statua vestis. etc. Fortuiti sunt effectus, qui à fortuna producuntur, et casu eveniunt, de quibus multa [illegible] 2. Physi: Naturales sunt duplices, aliorum actus in fieri consistit, ut motus et eorum quae ad hunc

fiunt

fiunt et generantur: aliorum vi esse, quae vocantur ἀκούσιαι et γεγαυῖαι, ut substantiae et propria iam in actu perfecto constituta. Tertio distribuuntur ab Arte in ea, quae nunquam casu, semper arte fiunt. Ut casu nunquam domus fit. Sed sanitas interdum et casu quodam procuratur eodem modo, quo potuisset artifex procurare, si hoc sperasset eventurum. Cap: 4. lib: 2. phys: ubi γινομένων proponuntur ab Arte distributiones istae. Quae fiunt, ut semper eodem modo eveniunt et ἀεί vocantur: ut solis exortum semper tres consequitur: ut ὡς ἐπὶ τὸ πολύ: ut plerunque eodem modo eveniunt. Ut plerunque foetus in utero materno absolvitur, ut raro fiunt eodem modo. Ut si quae casu et fortuna quadam fieri dantur. Raro fit ut Carbonarius fiat Consiliarius Principis. Rursum quae fiunt ut ἕνεκα τοῦ fiunt, i. alicuius certi finis gratia: Ut deambulatio sanitatis causa, labores propter victum, comparandum suscipiuntur: ut temere, consuetudine et nullo fine proposito fiunt: Ut siquis inter loquendum suo more frontem scalpet

ungues

vngues digitorum arrodat: aut si rusticus
cum ptore colloquens pileum in manibus
verset in orbem. Deinde, q aliusque finis
gra fiunt, aut κατὰ προαίρεσιν, certo
gsilio fiunt: Vt actiones humanae: aut n
fiunt certo gsilio, ut sunt nales opationes.
Nutritio brutorum motus et agi-
tationes. Effectus et alius p se est, alius p acci-
dens, q sub effectui p se accidit.
Fiunt et quedam finis et boni gra, quedam
tm pp nria necessitate eveniunt: Vt mon-
stra, morbi, mors: q n boni gra fiunt, sed
quia nali agente et patiente sic dispoem
sunt effectus eigni n subsequi. Vt cord vul-
nerato nesse e hominem mori: pulmoribus
incurabili vulnere laesis, totius corporis
maciem sequi nesse e. Visceribus refrige-
ratis nesse e facultate sanguificam n
efficeium sanguinem gignere etc: haec et
aliae plures effectuum distinctiones
proponuntur in philosophia.

Maxime

MAXIMÆ.

Posito effectu, causas esse vel fuisse oportet. I.
Effectus semper praesupponit causam. Sic Aristoteles
probat fortunam et casum esse causas, quia sunt quaedam
quae fortuna et casu proveniunt. Si materiam et
formam spectes, illas una cum effectu et poni et tolli
necesse est. Quoad finem causam, illa quoque
est una cum effectu etiamsi non sit facto. Sed si nul-
lius finis gratia sit productus effectus, non praesuppo-
nit finem. Si causas spectes efficientes,
effectu ut aliquando posito, causam proximam aequivocam
et fuisse et esse: sed aequivocam et or-
ganicam superstitem esse necesse non est. Si homo
est natus habuit parentem: sed fieri potest, ut
homine nato parentes interimantur, ita ut
natus post se suum esse nihil omnino habeat.
Effectus arguit causam vel imitatur et redolet 2.
causam naturam. Sive: Qualis effectus talis causa.
Haec regula veluti nostrae cognitionis princi-
pium existit. Nam ab effectus notitia pro-
gredimur ad causarum et principiorum inve-
stigationem. Qua de re alibi plura diximus.

Quibus aut limitationibus sit haec denunciendo partim è loco earum potius intelligi, partim apparebit è fontibus specialibus reglis.

3 Qualis e effectus sive actu, et formaliter, talis e ca prava Effectrix actu sito, talis e et univoca sive actu et specie sive forma. Homo natus e corporeus et intelligens.

ca. b. aequivoca dr talis actu sito, et effectivè et n effective. Sol n e formaliter, sed actu sito calidus, quia actu secundo calore excitat.

(Nota. Barbari dicunt: univoce efficienti assimilari effectum sdm spem: aequivocum secundum virtualem continentiam, sive qu virtualiter in ca continetur, sdm Suoquoex, quo dr efficiens tale ee producendo et efficiendo, quale e effectus suo producto ee.)

Ceterum effectus et cae comparatio e instituenda, sdm quod ille effectus hanc cae rationem et appellationem suscipit. Alioqui multa pot effectum inesse, q n requirunt in ca. Itaque effectus bifariam considerari pt. Primo quoad

cae

ea similitudinem complectitur, et illius veluti
ὁμοίωμα atque εἰκὼν existit: Adde quod simi-
litudinem, et alia quaedam cum effectus non ma-
terialiter et substantive concurrentia comprehendit,
et multa sunt aliena non à ea accepta, sed
ἐπισυνθετά. Itaque firma non est consecutio: Filius est
facinorosus. Ergo et parens. Filius enim quoad
filius, non est totam procreatam sunt, et proprii inde
fluentia, eatenus patri ratur. Pater non
est cum essentialis formae, sive substantiae, et propriorum
substantiam consequentium. Moralis tamen bonitas
vel improbitas est in filio ἐπισυνθετική [?]. Comparan-
da est et ea per se, cum effectu per se. Nam
ab effectu accidentario ad causam non valet argu-
mentatio. Verbi gratia Evangelii praedicationem tumul-
tuosus mundi status consequitur. Ergo praedicatio
Evangelii est fax dissensionum, et publicae tran-
quillitatis pestis. Resp. N. C. Quia effectus ille
est per accidens. Evangelii effectus per se est pax
et tranquillitas corporis et animi: accidit
autem impulsu Satanae, ut homines cupiant
Satanae doctrinam perditam, et extinctam.

Sole

Sole recedente à nobis, frigus inceditur.
ergò sol frigus excitat. Re. N.C. q^a per
accns sol frigus excitat recessu suo.

4. Nobilior et pstantior effectus pducitur à cais
nobilioribus: Deterior et ignobilior deteri-
oribus et ignobilioribus. Nobilioris effectus
nobilior e nra, forma, finis. Præstantis-
simi effectus, pstantissimas cas oportet
ee. Ho pstantior e cæteris animanti-
bus, id q ex Energijs cognoscitur: Itaq; cor-
pus hois, et fra hois, erunt pstantiora
corporibus, et formis reliquorum animan-
tium. Erit ut ad finem nobiliore gdig.
Immateriata st mratis potiora. ergò fræ
ἄυλοι st potiores ἐνύλοις. Poculum ar-
genteum vilius e aureo roe nræ. ergò
aurum argento pstantius e.

5. Quæ ferè eveniunt eodem mo pcedunt
à nrijs cis, q plerumq hnt cas eisdem
gnris pximas, et fortuna. In physicis à
necessitate ad contingentia pgredimur ad

carum

carum nam. Sed contingentium sunt contingen-
tes effectrices causae sibi: immediatae et proximae.
Nam causae rerum vitales universae sunt, et omnia contin-
gentia pendent à nobis. Sed ut longius à
conclusio, et effectum non licet ad necessarium
causarum nam in elongando progredi. Fieri
potest, ut nonnunquam conclusionem, proveniat minime
necessarijs, imò puris contingentibus, et fallacibus
principijs.

Effectum naturalium proprie dictorum effe- 6.
ctivum (. nam in naturata, quae non oriuntur, et intere-
reunt plane non potest effectus dici) plures et di-
versorum generum sunt diversae causae.

Effectus non est praestantior sua causa. Vide regulas 7.
de causis in genere, organica causa nunquam
effectu praestantior, nonnunquam deterior. Ut
hominis fra nobilior est femina facultate
formatrice, cuius adiumento primarium
efficiens effectum producit.

Omnis effectus est ordine posterior sua causa, non 8.
sit tempore, de hoc vide regulam: primum de causis in genere.

9.

9. Effectus non plus habet, quam accipit à causa. Homo procreans non est simplex et pura forma, non est immortalis: Ergò nec homo genitus erit corporeus, simplex et mortalis. Vide regulam nonam de causis in genere.

10. Effectus causae univocae naturalis imitatur suae causae naturam et essentialem causam, formam. Ut homo genitus, homini generanti similis existit; sed causam agentem consilio, et voluntate imitatur secundum formam praeconceptam ab agente in intellectu et voluntate: ut sequatur causam illam secundum voluntatis determinationem. Sic pictura, nisi quis error et impedimentum accidat, sequitur formam animo pictoris conceptam, et voluntate determinatam. Sic homo sedeo, quando volo. Sequitur, ut suum opus exit in actum. Sic, licet Deus semper potuerit creare mundum, tamen quia non volebat, idcirco determinata potentia divina suo tempore certo mundum produxit. Potuit fieri aliter quoad mundum, sed secutus est talis effectus divinam energiam secundum modum et formam à voluntate praescriptam.

LOCUS XXXV.

Usus quoque verum est instituendus.

Locus hic et frequentissimus est et utilissimus. Plurimae enim res non tametsi ipsis quam usu aestimantur. Cum enim ipsas externas, et internas proprietates sensibus capere non possimus, ex usu nostrae bonitatem, ut virium animaduertimus. Neque quicquam aliud usus videtur esse, quam uni cuique rei ad suum proprium et peculiarem ob quem esse videtur accomodatio. Omnes enim in rerum universitate res non se ipsis tantum subsistunt, sed sunt communicabiles. Rerum est societas agendo patiendoque. Hinc bonum censetur, cuius usus est bonus. Quod usui malo per se, et sua natura servit, illud malum dicitur. In usu autem in quaestione, ut de specie, vel genere, ut singulari et individuo queritur. An unum sit bonum? R. absque accente, non ab ipsa natura et ratione. Primo in generibus, potius concluduntur. In genere dico, quia in genere de accentibus istorum ἐξ ἀφαιρέσεως absque ob-

iectis

iectis qritur. Et ab iisdem respondetur.
Iam in spe. Vinum laetificat cor hominis,
corroborat valetudinem et stomachum.
In singulari quoque. Paulus suo Timotheo
vinum commendat.

Quae descriptio?

Est illarum periocharum maximarum, quae in
construendo, ut destruendo problemate re-
spiciunt ad verum istarum usum. Locus
hic in vita quotidiana saepius usurpatur.
Nam de rebus ipsis incognitis plerunque
iudicium ferimus ex usu, qui solet rebus pro
se tribui, quae quasi ἐμφυτος, et cogna-
tus proprietati substantiae. Repudiatur autem
accidentarius usus, qui non sequitur rei proprietatem.

Quotuplex usus huius loci?

Utimur hoc loco affirmative, cum aliquod
Theorema stabilimus usu in medium locum
posito. Requiritur autem usus proprius, et ἐμφυτος.
Nam si sit per accidens, si non proprius, sed communis, si

incertus

incertus, et certi loci atque temporis gratia tum con-
ueniat, in primis vti hoc loco. Vt cedere hostes
in bello é bonum, et gladij cruentatio ho-
stili sanguine in acie é patriae salutaris.
Ergò gladij cruentatio et in repub: pacata
est salutaris? Non valet. Valet ad destruen-
dum, cum ab vsu malo et peruerso ad ipsius rei
prauitate probanda proceditur. Bombardarum
vsus malus é. Nam inuentis iam bombardis vir-
tuti nullus amplius locus relinquitur: dolo et frau-
de pleraque geruntur. Vsus simpliciter bonus tamen,
cum res sit simpliciter, respectu locorum, temporum
personarum omnium bona existit. Signi sunt
ai bona. Bona ai χρήματα possunt dici quia
ἀντιπαράθεως admittunt. Secundum quid
bonus tamen, quod in omnibus sine exceptione, sed
modo bonus é, modo malus pro personarum, locorum
temporum, obiectorum, varietate. Diuitia-
rum vsus malus é, si referantur ad luxuri-
am, et libidines explendas. Itaque diuitiae
secundum quid bonae sunt. ./.

Quae Maxima?

1 Cuius usus bonus, idipsum bonum est: sumitur de usu per se, nati proprio, qui velut est rei natura, atque inde fluit, atque bonis accidentibus. Fallit ni usu pendente, abutentis voluntate, et per accidens usu. Nam rei per se bonae, malus per accidens usus potest esse. Ut Dei nomen, Dei Verbum, et sacramenta sunt per se bona, sed illorum malus usus est per accidens. Magi, haeretici, impii omnes his bonis abutuntur. Mors bona est, quia eius usus bonus. R. Bona est non quia tollit vitam, sed per accidens certorum hominum respectu, puta, piorum, quos his miseriis liberatos in caelestem sempiternae tranquillitatis portum collocat.

2 Quod bonum est, sit usum bonum. Hoc personarum utentium, haec regula non sit, et simpliciter est vera, neque convertitur, Cum malorum interdum bonus est usus. Miseriis et calamitatibus quidam recte utuntur. Et mala sunt quibusdam bono: bona contra mala, et fraudi: Sed si spectes ipsius subiecti duo quaeruntur, et naturam

formam

formam, proprietate, vel uertitur bonum e-
xercitium sua Probus bonum sit usum:
sed non est respectu utentium. Vitium hoc
potest esse per accidens, et ipsi rei accidere, non tamen
est ipsi rei tribuendum, quod illi propter sophisticum
utens accidit. A per accidens, ad per se, non
valet consequentia. Eiusmodi ridiculi homines sunt,
qui propter abusum doctrinam literarum oderunt.

Cuius usus malus est, idipsum est malum. Loquitur ibidem 3.
de usu proprio per se, qui rei convenit. Veneno-
rum est malus usus per se. Ergo venena sunt
mala. Usus magiae est malus, itaque Magia ipsa
est mala.

Quod malum est per se, habet usum malum 4.
per se. Per accidens fieri potest, ut malae rei bonus
sit usus. Supplicia per se mala sunt: illorum
tamen usus fit bonus per accidens, quia scelera coer-
centur suppliciis.

LOCUS XXXVI.

Dividuntur.

Dicuntur interdum et communiter accentibus [illegible] orationes. Vocabulum accentus multis modis accipitur. Primo quaecunque non sunt de ipso nostrae considerationis subjecto, deque illis extra primo vel tertio modo per se considerata, vocantur accentia. Sed hoc secundum non est huius instituti. Nam accentium appellatio ista complectitur omnia ad [illegible] εἶναι subiecti, quod animo volutamus, et cum cogitatione potius adiungimus, explicandum non pertinentia. Secundo loco nomine accentis sic ea, quae subiectis communiter inhaerent, tam propria, quam contingenter inhaerentia, quae alio potius accentis continentur. Sed quia supra satis de proprio dictum, ideo hic tantum de illo accente verba facturi sumus, quod ut fluit e propria affectione, tamque [illegible], et proprie appellatur accens, ut plurimum superest subiecto in re, ut albedo homini, parieti, saxo. De singularibus accentibus hic nihil dico, quum singularibus tum non fuit coniectura, non in illum capiuntur, removentur a disciplinarum qua-

stionibus

stionibus. Oratorijs subsellijs, et popularibus sermonibus relinquatur, cuiusmodi sunt: An Milo insidiatus fuerit Clodio: An Crassus à Parthis caesus: An Julio Deiotarus insidias fecerit: An Clodius sacra bonae DEAE violârit. Catilina coniuratorum copias ad aram concitârit. Loquimur nos hic de καθόλου accidentibus è quibus utiles propositiones, et Topicae quaestiones formari possunt, Ut omne institutione et frequenti actione insitum, aut nova: omne virtus incrementum suscipiat etc. Caeterum de accidentis explicatione satis alibi dictum.

Quae descriptio?

Locus accidentium est periocha maximarum dictarum ab accidentibus, quibus problema vel impugnamus, vel defendimus. Usus eius est partim ἀνασκευαστικός, κατασκευαστικός. Affirmamus enim dicimus, proprium accidens vel inseparabile positum fuisse: negamus enim subiecto esse quoddam, et in definitum accidens tribui videmus. Ut pallet, qui studet. Ergò, amat. Re. N.V.C. quia

pallor

pallor e coe accns, q plurium sperum [illegible]
n ee pt. Pallor n est male concoqnby, m
nidi, timidis, frigentiby etc:

Quae Maxima:

I. Si sit pprium accns, erit eq sbtm. Cur, qa n
pr ee, et intelligi absq certo suo sbto.
Inest illi qdem sbtm loci, tempis q conditioem
sed tm, cum n ne, nisi certae spei n [illegible]
inest, eoq ipso describitur. Loquatur et
loquitur. Est ergo ho: fertur actu deorsum
sbtm nam. Ergo Trquli graue corpus erit.
Putrescit, Ergo corpus e nale mixtum.

2. Indefinita sbtis accntia, qae sunt vt coia
plurium sperum sbtis n important certu
sbtm, vt ab illorum gstitutione, n hic
ad sbti gstitutione et ordem pgredi.
vt e candidus. Ergo homo. Nam et parium
marmor e candidum. Est fuluus. Ergo Leo.
Non valet, nam et alia qdam alia fulua
st. Mrae [illegible] imitantur accntia.
Vt n. illa se n ht certam fram, sed quas

mys

ius coiter recipit: Sic actus signi λόγιον pluribus indefinite subiectis inest, et per se nullum atque proprium subiectum includit. Doctus ubi praeceptoribus est accomodatus, et eorum, qui fuerint docti, et qui rudes permanent. Itaque non recte et necessario concluseris. Utitur docto praeceptore, fiet igitur doctus. Natus est bonis parentibus: Ergò et ipse est bonus. Audijt purum et incorruptum Dei verbum. Itaque retinebit veram et sinceram doctrinam.

Posito συνδεδυασμένως accidente ponitur subiectum. 3.
συνδεδυασμένον voco, quod cum certo subiecto nexum cohaeret. Est claudus. Ergò pedem habet male affectum. Inflamatione cerebri laborat. Ergò phrenitis est cerebro. Laborat febri. Ergò cor laborat fervida intemperie. Ecclipsis Lunae est. Ergò Luna κατὰ διάμετρον soli opponitur.

Posito inseparabile accidente ponitur eius subiectum. 4.
Posita cygnea albedine, necesse est Cygnum esse. Posito senum canitie, necessario erit senex. Si animal hoc est nigredine praeditum

ea

ea, q solet in ee corvo. erit corvus.

5. Constituto sbto, n gstituitur neio illud acens, q pt adee vt abesse. Ut si e homo n p. inde doctus erit, vt locuples. Neqs si est aial, neio sanum erit: aut si e facinoris admissi reus, statim se in tenebris abdet, aut fuga saluti suae consulet.

6. Constituto et existente sbto, ponitur eius in sep abile acens neio voce verbi eius, et temporis, n voce nome. Ut si e corvus, Niger e. Sin ix alba, signis erit altu calidus.

7. Posito sbto, cui solet acens ἀορίστως inhaerere, n neste e acens eoe existere. Huius Rglae ro petitur e 5. qa acens indefinitum simul et ee pt, cum sbto et n ee: adee et abee: pt et huic et alij inee: pt huic n inee: et tn alij inee. pt n ee n hoc tempore, sed alio: et pt iam inee, reliquo tempore fortasse. n inee.

8 Posito sbto n neste e pprium acens, q ins- sitae stabilitatis et pprietatis altius neq

existit

existit, non est. Est planta et habilis, ut virescant: et tamen hyberno tempore non virescit. Est homo, et per doctrina[m] valens discere: fieri tamen potest, ut nullas unquam literas attingat. Nota quandam formam sumi pro proprietate inscitu[?] insolubili, sive duntaxat in ipso se habilem separabilem ipso actu, et tempore à suo actu. Ut quercus hyberno tempore non admittit in se formam habilitate, et proprietate, propter quam suo tempore virescere, taliqz foliorum figura, et magnitudine potest exornari. Actus ipse formae proprietatis separabilis est actu, vel tempore, ab habilitate, ex qua fluit. Hyberno tempore non necesse est, imo fieri nequit formam naturam. Ut quercus per virere, hic folijs pro. In signo formis ab affirmativae formae, non licet ad proprietatis actum progredi, cum proprietas, et proprietatis actus re vera et respectu temporis sint. Exceptio. Causa est nostrae veritas, quod fluente à forma proprietate non petit (. n. g. hyberno tempore) et quo nunquam sit si visum actum admunitum habeat.

Quaedam vero subiecta proprietatem habent, quae sua natura semper cum actu suo cohaeret. Actus ille vel ipsa re idem est, quo sua proprietas re tamen differt, ut in naturis et mathematicis proprietas et duo apices et actu semper in eo subiecto, proprietas et actus proprietatis, sunt unum essentialiter, et realiter, quia nulla ibi est natura: ideoque proprietatis actus, numquam impeditur. Vel differt et re et essentia à proprietate sua, cum sit actus proprietatis ille secundus actus, tempore tamen numquam à suae proprietatis subiecto separatur, si modo subiectum in suo naturali statu et integritate relinquatur, ut corvus semper est niger, ignis semper est calidus, aqua semper frigida et humida, si scilicet quodcunque istorum unum solorum relinquatur sibimet ipsi in suo statu naturali. Haec postremo idcirco addo; quia actus ille qui tempore cum proprietate cohaerent, ut potest revera aboleri et suo contrario actu permutari, subiecto et proprietate manente incolumi: sed [illegible] affecto interim subiecto, quam si suae naturali conditioni relinqueretur,

semp illum actum retinere. Vt aqua sit actu
calida, q tn per se semp actu frigida perma-
neret, si n calore igneo extra subiectu efficeretur.
retur. Sic ignei caloris ~~pr~~ multis mixtis
actu frigidis inest, et siccitatis, multis actu
humidis. Vt mare actu salsedinem humi-
dum habet exiccantem: et vinum actu
humidum exiccat, tot siccitatis insitam
potentiam, q siccitas est ignei elementi proprietas, cuius
tn actu mixtive saepius impeditur et qualita-
te sensibile contraria permutatur. Ignis in
integritate natiuae constitutionis semp est actu cali-
dus. Alij v. nulla contraria qualitate sunt per-
mutabiles, n possunt reuera extingui, et aboleri.
ri. Vt niuis albedo: Coruinigredo. Etsi
vt milies Aetiopem laues, manebit niger: atque
ut maxime tegas alio superinducto colore cor-
vi nigredinem, et Aetiopis realiter tn n extin-
guitur et aboletur. Sic igni n sunt omnia contraria
etiamsi nomine et Logice cum contrarijs omnibus
conueniant, sed sunt accidentia propria, quae suo natu-
rali subiecto semper inhaerent et fluunt

ex

ex illis extrinsecis talibus principiis, Vt albedo, et candor
nivis, ratione quidem, et logice se accens ve-
pluribus subiectis inhaerens: Sed revera et
physice differt à reliquis candoribus toto
genere, et huic soli subiecto inest. Sic aliquis ca-
lor ignis physice, et aliis reliquarum rerum
quia participationem, et relationem fr aliidae.
Porro de posito subiecto in Math: et aeternis
ponitur ratione actus proprij: idem valet in
illis naturalibus, quibus secundum suam naturam affectis,
non imbutis aliena qualitate, sui proprij
actus inest perpetuo. Non valet de solis,
quorum actus proprietatis aliquo modo pr-
impediri, ut liquet è superioribus.
9 Accens λόγῳ, φύσει, extra sunt posterius è subiecto
non sunt tempore et ratione. Tempore quidem semper
est posterius, sed non sunt sensibili. Tempus
quatenus simpliciter res ipsas metitur, sunt prius
metitur subiectum accidente; et posita temporis in
subiecto dimensione in ratione ponitur accidentis
ὕπαρξις. Sed quoad subiecti, et accidentis

existen-

existentiae dimensio facta, tempore à nobis comprehenditur, eatenus quatenus sua tempora cum subiecto suo concurrunt.

Negato indefinito accidente, ut definito, quantum videlicet, non sequitur sua natura subiecto, ut sequitur, sed contrario potest aboleri in sequente novo subiectum tollit. Et haec de loco accidentium. 10

LOCUS XXXVII.

Sunt etiam considerandatὰ προσκείμενα, vulgo adiacentia, adiuncta, annexa, ut connexa, applicata, Adiacens inquit Rudolphus, est quaedam rei modus existens, quo res ipsa aliquid aliud, quam ex natura substantiae suae denominationem appellatur. Ut Catoni adiacet prudentia. Nam à prudentia Cato prudens dicitur, non quidem sua substantiae denominatione. Nam à substantia sua non est prudens, sed ut homo sit, potissimum habet. Postea partitur adiacentia hoc modo.

Adiacentium alia sensu percipiuntur, alia intellectu comprehenduntur sensu percipiuntur. I

Vt

Vt color visui: Odor olfactui: Sapor gustatui:
Calor tactui; sonus auribus. Deprehenduntur
intellectu, quaecunque ex his animus agitatione mentis
colligit, et decerpit. Exempli gratia: Cursum
visu velocem percipimus: ipsam vero velocitatem
in quiescente non nisi intellectu deprehendimus,
vt ex cursu praecedenti, Vt ex membrorum
argutia quadam et agilitate.

2 Rursum adiacentia alia natiua sunt, alia pa-
rantur et accedunt. Natiua sunt quae intimis seque
ex re ipsa oriuntur, et quasi innata sunt. Vt calor
in igne. humor in aqua. Accedunt vero quae forinsecus
in rem accedunt, calor in aquam igni
adhibitam.

3 Eorum quae accedunt alia facile ab ea re, cui ad-
iacent, dimouentur. Vt Rubor ex pudore
contractus, et pallor ex metu cito recedunt vbi
causae esse desierint. alia vero summa difficultate
suum statum relinquunt: qualia sunt quae in id
venerunt, quod illorum sit capax. Vt sapor quo
semel est vas imbutum: qualia praeterea ea sunt,
quae vsu et exercitatione in naturam quandam

et

et ꝯsuetudinem versa sunt. Ut virtutes, vitia, disciplinæ, artes ces humanæ. Ex his apparet προσλήψεως, Rudolphum vocare qualitates, in ipsa re inhærentes, partim ἐμφύτους ꝯ δυνάμεις et ἀδυναμίας nates: partim habitus, et dispões ꝯ ἐπικτήτους quali-tates. Comprehendere eodem numero facultatum nisitarum actiones, et πάθη momentanea, qualitates sensibiles accentia separabilia, et inseparabilia in ipsa re inhærentia. Deq̃ his oibus satis erat in superioribus dictum: sic tn nonnulla pronomyy, cum unum ideq̃ nō libris nō alterius, accentis logicæ informe intellgenti agitoe.

Quæ descriptio?

Continet hæc nota Maximas respicientes ad ea, q rerum essentiam, in q dem ꝯstituunt, inhærent tn in illis, easq̃ denotant tanq̃ essentiales.

Quotuplex vsus?

Duplex

Duplex, κατασκευαστικὸς cum adiacens e
reipsum, cum eo, cui adiacet, cumq; illo re-
currit. Ἀνασκευαστικὸς, cum ordinem ex
adiacente non pote[st] s[ubstan]t[ivu]m referri, q[ua] sit
co[mmun]iter c[on]iu[n]ct[um] et c[on]iungens: item s[ine] emphasi adi-
iacente non p[ro]pria concidere s[ubstan]t[ivu]m. Ne tamen
hic nos existimes verba facere de adiacentibus
q[uae] Rhetores sic appellant q[uas]i singularum re-
rum, p[ro] certarum p[er]sonarum, s[i]c[u]t ceris[?] c[on]ditionib[us],
notis et p[ro]prietatib[us]. Ut sunt oculi vultus
membris[?] corporis, et gestus: cuiusmodi adiacen-
tibus, et adiunctis, utuntur Poetae in προ-
σωπογραφίαις, et τοποθεσίαις. Ut famam
[?]nalem, quo non aliud velocius ullum. Mobili-
tate vigetq[ue]. Urbs fuit Italiam contraq[ue]
Tyberinaq; longe ostia dives opum, studiisq[ue]
Nos hic de s[ubstan]t[ivo]rum verborum adiacentibus
differimus. Etsi v[ero] haec maxime serviant
oratoribus c[on]silii tamen p[ro]p[ri]a hi li[bri] pro[?] et p[ro]p[?] non p[er]tin[ent]
ad oratorem. Quadere nonulla divers[a] c[on]stitu[?]
explicatis obs[ervationibus] [?]alorum Notis[?] [?]ibus.

Quæ

Quae Maxima?

Positis adiacentibus innatis, ut a natura ingenitis, I.
sive sint ιδιότητες, et facultates naturales sive
ιδιοτήτων, statim actus, ponitur forma. Si est
sua natura calidum, et siccum, erit ignis. Si
positus facultate discendi liberales disciplinas,
erit homo. Si est actu calidum, calore fluente
ex essentia sua, erit igneum: Si frigidum et
humidum, erit aqueum.

Cum conveniunt adiacentia, et innata facul- 2.
tates naturales, et earum statim actus, exigunt
essentiam, quibus ista dicuntur προϋπάρχειν.

Sublatis illis nativis adiacentibus, quae natura 3.
proprie vocantur, tollitur forma, et essentia sua.
Nam absque illis formae naturales suas operationes ex-
ercere nequeunt in natura. Propter operationes
autem sunt formae in natura, propter finem tamquam, et
ultima perfectione. Itaque cum per impossi-
bile nihil sit; et sub tamquam fine quidam
ea, quae sunt propter finem, certe quando formae suas
energias amplius praestare nequeunt, intere-
unt:

enint: sublatur .b. facultatibus natibus fra
n pnt amplius operari.

4. Cum natiua adiacentia illa reipsa ... ἐπιεικῶς ... adimuntur, ab eodem removetur forma, Ut n e praeditum facultate ...ποιητικῇ: Ergo n e vero ... Non ... facultate insitam ventilandi ... toris in corde, et excitandae respirationis. Ergo n e pulmo. Non conficit Chylum sua facultate nati: Itaque n e ventriculus. Non ... ferrum ad se pertrahere: Itaque n e Magnes.

5. Negatis adiacentibus, fluentibus e ... natiuis facultatibus, siue natibus partis, n ... e tolli formam. Contigit in quibusdam ... lato actu ... tolli formam. Sed de hac re supra satis dictum fuit in accinctum loco.

6 Positis adiacentibus natiuis facultatibus ... ..., sed n reipsa ..., formam ponitur quidem, sed ... Nam ponit ... aliud, cui illud prius inhaeret, et cui ... accidit, ut haec tamque ..., siue ... ... datur. Signi ... propria, quae ... gens

insitae

ni sunt, et facultates, q̄ q̄dem di sūo admin-
ēto, sed n̄ soli n̄sunt. Vt piper i[n] lingua[m] ...
sua calefacit, et oe, sed n̄ solum. Nam
et alia uim eande[m] hnt.
Sublatis eig modi rebus, sed n̄ reciprocè 7.
p[rae]sentibus, adiacentibus tollit subiectum. Si n̄ ab-
stergit, et calefacit stomachum, n̄ est
absynthium. Etenim oe absynthium hoc
p[rae]stat, sed n̄ contra.
Sublatis adiacentibus, q̄ n̄ rem extrinsecus 8.
dant, s[ub]i[ect]i etiam tolli n̄ e[st] n[ecess]ium, contin-
gere t[ame]n p[otest]. Homo p[otest] e[ss]e, quamuis n̄ sit
uirtute, ut doctrina p[rae]ditus, etsiamsi non pal-
leat.
Positis illis adiacentibus, q̄ n̄ rem extrinsecus 9.
extrinsecus accidentibus, q̄ uni soli s[ub]i[ect]o n̄sunt,
necio p[on]itur illa s[ub]i[ect]i species. Si uirtute e[st] p[rae]ditus
erit ho[mo], n̄ caret intellectu, et uoluntate. Posi-
tis q̄ pluribus speciebus co[mmun]itur et indifferenter
n̄sunt, n̄ p[on]itur aliquod certum, et determi-
natum s[ub]i[ectu]m, sed copiosus plura poni poterunt.
Pallet, e[rgo] Ergo ho[mo]. Re[sponsio]. p[otest] brutum e[ss]e. Est con-
spicuum, Ergo a[n]i[m]al. Re[sponsio]. Sunt alia plura conspicua.

10. Sublato eo, cui adiacentia insunt, et ipsa tolluntur, sublato scilicet adaequato cui soli inhaeret. Sed ei generi id, cui omni, soli et cui inest, et [illegible] alterius privi [illegible] participem, ut cui contingunt plane insunt, non tolluntur adiacentia nisi pariter, partiter, et indefinite. Ut si lapis conteratur, conspicuum conteritur; sed contingit et [illegible] μέρος.

11. Posito subiecto ponuntur adiacentia, quibus natis facultas describitur quae καθόλου consequuntur. item atque illa καθ' [illegible], quae subiecto non παλαιὰ subit affecto, suaeque relicto integritati, non separantur a suis facultatibus e quibus fluunt. Reliqua extrinsecus accidentia non necesse est poni: Ut si [illegible] sensibilia, [illegible] inhaerentia. Contingenter poni sunt. Sed de hoc, in accidentium loco dictum fuit.

Applicata vocantur quae rei extrinsecus subiecto sunt addita, ut non per ipsa res fiat, sed appellationem quandam et nomine ab ipsis accipit. Quorum aliud rem continet, ut locus: Aliud atque ipsius rei metitur, et mensurat; ut tempus. alia alio modo cum ipsa re cohaerent. Ut sunt corona et

magna

magna pars relatorum. Coniuncta dicuntur, quae rem
ita, ut locus aut tempus circumstant; sed
extrinsecus in eam incumbere videntur. Ut
divitiae sunt coniunctae diviti. Sunt enim extra
divitem, et ab illis fit ut dives appelletur.
Adiuncta dicuntur, quae rem ut praecedunt, ut rei co-
haerent, ut rem subsequuntur; ita tamen, ut nulla
neque praecedendi, neque cohaerendi, neque sequendi
necessitas intercedat. Ante concubitum amor:
et tamen utrunque potest sine altero esse. Cum aegri-
tudine simul est pallor: sed pallor sine aegri-
tudine, et aegritudo sine pallore, nunquam solet
esse. Iurgium sequitur caedes, non tamen ex necessitate.
Non enim quisquis iurgatus est, caedem fecit: neque
is qui caedem fecit, iurgatus est.
(Nota. Applicita sunt, quibus res dicuntur ubi, ut
sunt affecta. Coniuncta quibus res vel quasi habere aliquid
esse dicuntur: ut sunt posteriori praedicamenti complexa.)
Inter coniuncta et adiacentia hoc interest, quod
in adiacentibus ea, quae rei tenuiorem praebent, in
ipso sunt subiecto. Ut sunt quae a candore, ut candidus
dicuntur. Itaque candorinae, quae candidus dicitur.

In

In conexis id, quod denominãs ca extra rẽ
dr ee. Vt maritus ab ipsa coniuge, nõ ea, sor-
titur, q coniunx extra maritum ẽ: deinde in
adiacentibus denoiatiuum n pt ee sine eo,
q rei denoiõem pbet: neqꝫ ẽ contrariõ
id, quod ca dnominãs ẽ, sine denoiato ee
pt. Vt neqꝫ candor sine candido, neqꝫ can-
didum sine candore pt. At in conexis,
q connectuntur alteri, sine altero p se esse
n pnt. Vt diuitiae conexae sunt diuiti
pnt tn p se subsistere sine diuite. Haec
ẽ adiunctorum, applicitorum, et conexorũ
apud Rodolphum descriptio, quam ad uiuo
uolui apponere, ne qd nos lateret eorũ,
q vulgò solent in locorũ cõiũ diffinitijs
pscri. Sunt autem haec oĩa supius in alijs p:
tractata. Quaedam n. hic ponuntur, oĩam sunt
aũtiũm, antecedentium, et consequentium. Deniq
Relatorum loco comprehensa. De loco tn,
et tempore nonullas maximas afferemus.

Maximae de loco.

Absq; loco corpora n̄ pn̄t eē. Sublato lo, perit corpus lo comp̄hensum. August: epist: 57. ad Dardanum. Spatia locorum tolle corporibus nusquam erunt: et q[uonia]m nusq[uam] erunt nec erunt. Locum hic gratim accipio p[r]o eo, in quo corpus aliquod d[ici]tur e[ss]e, in alio simul eodem tempore n̄ pt eē. Hoc modo generatim n̄ corpora t[ant]um, sed et o[mni]a creata dicu[n]tur in lo eē. Sic beati sp[iritu]s, et si n̄ sunt circumdati spacio uero, s[ecundu]m eius d[imen]siones ut contrahantur, ut deducantur, tn̄ p[er] designatione sunt. V. G. hic, et n̄ illic, d[um] hic s[un]t. Phi hanc circumscriptione VBI vocant, n̄ locum. Vbietas neq[ue] est, e affectio creaturarum entium: Vbiq[ui]tas solius creatoris. Proprie d[icun]tur à Phis corpora natia lo c[on]tineri. quē Artes vocat sup[er]ficiem corporis c[on]tinentis immobile p[ri]mo. Sed de his subtilius disserere n̄ e huius instituti. Topica ἐπιποδαῖος, et κινὸς λογὸς suppeditans. Locum hic voco id oc, in quo res nasci, fieri, c[on]sistere d[icitu]r, ut simul n̄ in alio pt eē. Locum prius in na

turale

turale, et hominum instituto constitutum distin:
guere. Nrantur l. is, in quo sua nra corpa
ponuntur. Vt superus, inferus, terrestris, maritimus:
Vt quidem etiam diversitate naturalium corporum ex:
primitur: ut quidam alius planus, alius asper: quidam
terrestris, maritimus quidam appellatur. In:
stituto hominum locus alius publicus, alius pri:
vatus: publicus sacer, prophanus. Sacer, ut
templa, cemiteria. Prophanus ut curia, forum
boarium, frumentarium &c. Pertinent itaque ea,
quae hic de loco ponuntur Axiomata ad omnes loco:
rum differentias, politicas, physicas, Theologicas.
Hic a omnibus topica axiomata solent accom:
modari.
2 Cuique vero unumquodque, cuique in loco si:
mile. Sacra, locis sacris, tribuitur, prophana,
profanis. Quaeritur sitne sacrilegium,
quod rem profanam abstulit e fano, tolli e loco
sacro: Ergo tollere sacrum, et sacrilegij cri:
men admittit. Esto, rem sacram sitam in
loco prophano tolli. Quaero sitne sacrilegium?
Negatur a loco. Tale e unumquodque, qualis

loco continetur. Continebatur hoc in lo p̄ ~~phano~~
fano, Itaq, erat p̄fanum. Tollere rem p̄fanā
n̄ e sacri legium committere. Ex hoc topica
Maxima n̄ solum iure consultorum de locis sa-
cris, prophanis, publicis, priuatis, rebusq, quæ
ḡtinentur his locis plurima pronunciata,
nascuntur: sed et medicorū, Architectorū
Physicorū, atq, aliarū plurium disciplinarū.
Medici herbarum differ., virtutes, qualitates,
idem alimentorum usum interdum petitis
à loco Maximas designant. Ea, q̄ nascunt
in locis planis, puris, apricis, salubriora cē
sentijs, q̄ nascuntur in paludosis, fœtendibꝫ
nebulosis. Pisces fluminum salubriores
existimantur ijs, q̄ degunt in stagnis, et
paludibꝫ. Sic salubriores illæ censentur æ-
des, q̄ spectant ad ortum: et aq̄lonē ijs, q̄,
ad Meridien et occidentem solem. Itaq,
pestilentia grassante domicilia in puro, et
liberiori äere ad ortum, et aq̄lonē p̄tinē-
tia. Iubent deligere. Morbos periculosiores,

q sunt in locis corporis humani potioribus
ignobiliores dicunt eos, q sunt in locis
ignobilioribus. Tumorem pestilentē, magis
exitiosum ee indicant, q a cor de ppeabs.
(Inguina sunt, q sub axillis læva & dextra
oriuntur.) eo qui longius abest, ut si in pede
in sinistro oriatur, etc. Sic Architectus in li:
gnis cædendis, extruendis ædificijs, loci
rōem hēt non exiguam: Sic terram corpus
gravissimum ee Physici pdiderunt, qa
sit in mundi medio. et grave, q feratur
sua nā ad mundi medium: leve, q sub:
volet sua nā. καθόλου gravia, et levia
censent, q medio loci supi, et inferi con:
tineantur sua nā et ferantur intervallo.
Cavendum tn̄ e, nē hoc pnunciatum
absq; suis certis limitibus transferatur
ad quævis pposita. Primum itaq; loca
torum, temporum, distinctio e obnda, ea
fit ut nā, ut arte et voluntate hominum
constituta pducta. Quod ad corpora

naturalia

naturalia locata cum suis locis comparata sunt
in loco, ut sunt supra nostram, ut contra nostram
in quaedam eo translata, aut casu quodam
et fortuna delata sunt in aliquem locum.
Regula 6 in aetatum similitate παρὰ Geber.
Id ex eo apparet, quod calx resoluta statim
ad terram delabitur. Sic contra nostram ignis
detinetur in loco infimo, aer in vesica sub
aqua. Deinde locus non naturalis hic non tantum
de superficie ambiente, sed de toto continente
corpore suarum qualitatum, agentium
vero, et accipiendus. Proinde in locatis na-
turalibus pronunciatum supius de loco naturali,
non fortuito, et voluntate hominum attributo,
non de loco παρὰ Geber est intelligendum.
Itaque non valet consequentia. Ignis fornace
clausus non fertur sursum: Ergo non est levis:
quia locus ille contra naturam est igni assignatus,
vi detinetur. Cum enim igitur corpus est ambiens
vero qualitatum activarum, inquam est acti-
onis energitico, tales affectiones recipit
corpus locatum. Ut si sit aer, purus, mundus

praeterea

perflabiles est, quae sunt locum[?] eius nostra in illo corpora naturalia erunt salubriora, minus fermosorum exhalationum, et excrementorum, atque sorditiem continebunt. Ea vero quae continentur aere faedo, impuro, pestilenti, sunt insalubriora, excrementosa, minus innata, agita. etc: Et quantum actionis et passionis. Sic quoque vere motus, levitatis et gravitatis, secundum loca à natura distincta, sunt corpora. Itaque leve dicimus, quod est sua natura sub prima conversione: gravia vocamus, quae recto motu feruntur. Reliquorum vero quodque tam gravitatis et levitatis censetur habere, quam propius ad hunc, quam ad illum simplicium corporum locum accedit. Sic plumam plus aeri, quam aqueo et terreo continere dicimus, quia sit aquam in aere circumdat. Quoad ea locata attinet, quae pendet ab instituto et voluntate hominum. Tale consensus vocamusque, qualis in loco vere ubi ab hominibus ut sit ut frequenter patet. Dico ubi vere, quod fieri potest, non fortuito, et pacems ponatur

aliquid.

aliquid, in loco aliquo, quod non est destinatum
esse ad hunc locum, non propterea denominationem
accipit à loco. Ut privatum vas, si casu quodam
deferatur, vel alia ratione in locum publicum,
non ob id est publicum. Sed ea sunt publica, quae
legislatorum, et magistratuum autoritate, propter
hunc vel alium publicum usum, in hunc vel
alium publicum locum transferuntur. Cuius-
modi sunt in foro tabulae publicae, sedilia pub-
lica, et subsellia. &c. Sacra sunt, non quaecunque re-
ponuntur in sacris aedibus, vel casu, vel alia ratione
eo delata, sed quae destinata sunt sacris usibus
immediate, vel mediate. Immediate sacra
dicuntur, quae sacris et divinis cultibus inscripta ad-
dicuntur: Cuiusmodi sunt libri, calices, ornamen-
ta, et si quae sunt alia, quae in rebus consulti canoni-
ce statuunt, alienari non posse, nisi pietatis
causa. Ut pro redimendis captivis pauperibus, su-
stinendis, fame flagitante. Aurum non habet
Ecclesia (ut Canonici loquuntur) non ut servet, sed
ut erroget, et subveniat, necessitatibus. Media-
te sacra sunt, quae non inscripta ad cultum divinum:

sed

Sed ad sustentationem ministrorum ecclesiae pertinent
quae possunt alienari: si commodo sit ecclesiae, ut si ecclesia
oppressa aere alieno de nobilibus satis facere non
potest. Itaque non quaecunque sunt sacra in loco sacro, sed quae
publica, et in instituto usibus sacris destinata legi-
tima sunt. Proinde sacrilegium proprie non
vocatur in legibus, quando sacrum e loco sacro surri-
pitur. Quaeritur si rem sacram in loco
profano repereris, profanane sit an sacra? Re.
est sacra. Etenim sacrum et profanum est, quod
ex voluntate et instituto suae conscriptionis In-
res. At calix in loco profano repertus, nihil-
ominus est organon sacris usibus ecclesiastico in-
dedicatum: Erit ergo sacra res. Sed contra:
Qualia quaeque in loco, talia et ipsa sunt. Calix qui
reperitur in foro, est in profano loco. R. Maior
est de proprio, et per se loco, non de fortuito et alie-
no intelligendum. Calix est in loco profano,
tamquam alieno non proprio, et fortuito loco. Ob-
iicitur. Quae sunt in locis, quae iure nostro omnibus
patent, sunt communia. Pisces in fluminibus et
stagnis, aves in aere, ferae in saltibus et sil-

nos

nis, sunt in loco naturaliter coibus et ad oes pertine-
tibus. Ergo licebit unicuique quovis in loco piscari,
aucupari, venari etc. Locatum quis cum
suo loco conferendum, quia iure cois, sed iure
positivo, occupatione, possessione, longi tem-
poris praescriptione, forsitan privatus fieri po-
tuit. Mutata itaque loci natura, locata mutan-
tur, ut e publicis privata fiunt. Locus n.
e mensura locati. Proinde mutata mensu-
ra, mutatur locatum. Flumina, stagna, sil-
vae, saltus, sunt iure naturali coia. sed iure
naturali derogatiuo positivum. itaque iure posi-
tivo pleraque iam flumina, stagna etc. sunt
per occupatione, praescriptione temporis et aliis
modis privata facta. Proinde iam ea quae
continentur in illis, privata sunt, et certo domino
subiecta. Itaque syllogismi maior non est vera simpliciter
per cautiam iuris positivi, quibus naturali iure coia,
privata fieri potest. In Minore, flumina sil-
vae, pisces sunt coes, sed determinatione iuris naturalis.
Sed non iuris positivi, quia ## in comoda et

detri-

detrimenta plurima vitanda, et propter alias
causas, multa publica redigit in privatum
usum. Si omnes ex aequo recte possent uti pub
licis, si nullae rixae, nec dissensiones essent metuendae
sed omnes dignitatis eiusdem forent, si nulla
veteri occupatione, et possessiones, pacto, ven
ditione, donatione, re publica redacta forent
in privatum, manerent omnia communia. Sed
quia per omnes venditiones, piscationes, aucupia,
multae rixae subsequuntur, quia caedium, et
bellorum atque rapinarum nullus finis futurus
esset: quia pericula, et tumultus, in libe-
rata (quatenus non honestate aequo, et bono
non apte pugnant.) tollere non licet, quia pub-
licis personis, principibus, magistratibus, no
bilibus plus detur cum honoris, tum me-
lioris administrationis gratia: Idcirco fe-
rendum est, ea, quae iure naturali pendent omnibus
communia possessione, posse fieri privata.

3 Quae tendunt ad eundem locum, sunt similia.
Intellige corpora naturalia, si scripta nostra

ferentur

ferentur ad eadem loca illo appetitu loci eis=
dem similem sunt naturam. Vt duo ignes q-
sursum feruntur sunt leues. truncus et saxum
quia sua natura feruntur ad eadem loca, si=
miles sunt grauitate et pondere. Itaque
de hac regula accipienda de motu naturali
quoniam qui vi impulsionis et reluctante natura
excitatur. Neque de loco quonius, sed naturali,
eoque, quod secundum naturam esse dicitur.
Quae sua natura oriuntur, et collocantur, vt
commorantur in eodem loco, sunt similia. Singulae
partes terrae feruntur, et quiescunt in eodem
loco: sunt itaque similes. Singulae partes aquae,
ignis sunt sua natura commorantur in ijsdem locis,
in quibus totum, itaque sunt toti similes. Sic in Aethi=
opia qui oriuntur et degunt in ijsdem locis, si=
milibus moribus, et ingenijs praediti videntur.
In corporibus naturalibus, quae naturaliter quiescunt in
eodem loco, ratione illius loci, et qualitatum ab
illo in locata corpora confluentium. Verum
est superius pronunciatum. In ratione et totius

tate perditis contra ijs, qui liberum habent arbitrium
voluntate morum, vitiorum, et virtutum non necesse est,
ut qui Oriantur in locis ijsdem, eadem regio-
nis illius mores et consuetudines recipiant.
Fieri potest, et fere fit, ut eorum mores imite-
ris, inter quos sis natus et educatus, sed
non est necesse. Excludenda sunt hic et, quae contin-
genter cohaerent, et eodem loco fortuito
nexa sunt. Ut si quis conspiciatur in loco
caedis, non idcirco necesse sit caedis author, fie-
ri potest, ut casu quodam sit eo delatus.

5. Quae locis sunt a se invicem separata, et distin-
cta, sunt et ipsa separata et distincta. Aqua
et ignis sunt locis seclusa, itaque sua essentia
discrepant. Stellas et cometas non eiusdem
essentiae esse probatur, quia stellae sunt in aethe-
re, supra aeris regionem, sed cometae fla-
grant in regione aerea. Si saepenumero
probatur herbas quasdam et plantas discre-
pantes esse, quia non oriantur in ijs-
dem locis.

Agens, et patiens voc[antur], quia talia se[se] c[on]tin=
gunt: itaq[ue] q[uae] se mutuo locis, nec im[m]ediate 6.
nec mediate c[on]tingunt, illa n[on] respiciunt age[n]=
tis et patientis ratione[m]. Agens et patiens
nec c[on]tradicunt author le Arles. Itaq[ue] loco
singi (intellige de lo[co] co[mmun]i, in quo plura si=
mul pos[sunt] e[ss]e.) ne[ce]sse e[st] ea, quorum unum
agens, alterum patiens appellatur. Ut si
velis aquam calefacere, ne[ce]sse e[st] ignem
admoveas, ut, vt mediate, vt im[m]ediate c[on]=
tingat aquam. Hac Maxima multi utu[n]=
tur in politicis. Probat Rosius, se caedem
n[on] fecisse, quia fuerit illo tempore aliis
locis. Clodius se negat interfuisse sacris
bonae deae, quia fuerit illo die Interamnae.
Dixi, q[uod] nec mediate, nec im[m]ediate se con=
tingant. Im[m]ediate iungitur ignis labro,
in quo c[on]tinetur aqua. Mediate si prius
aliud quippiam calefaciat, cuius postea ca=
lore c[on]tingatur aqua. Sic mediate agit
q[uis] servorum, vt sicariorum op[er]a hominem

trucidat.

truccidandum curat. Itaque favis non esse probasse, se tempore caedis alibi fuisse: postulatur et illud, ut reus doceat se nullius alterius opera, et adiumento usum esse.

7. Quae sunt in locis oppositis, et contrarijs actionibus, sunt contrarias et oppositas affectiones, et qualitates respectu locorum oppositorum. Quae sunt in Zonis torridis qualitates sunt oppositas ijs, quae nascuntur in frigidis. Sic ignis, et terra qualitates sunt oppositas item ignis, et aqua. In moralibus non minus, quia similibus studijs et ingenijs potest esse, qui versantur apud dissimilium studiorum, et morum homines. Fere tamen fit, ut qui cum dissimilibus versantur, sint dissimilibus ingenijs, et institutis.

Maxima de tempore.

1 Quae separata sunt temporibus, illa non sunt eadem; et quae nullo tempore cohaerentia nequeunt

sunt

si actione, et passione, contra vnum alterius non est causa, ut effectus. Dico nulla cohaerentia, quia causae quandam tempore praecedunt, et perire possunt, antequam effectus absoluatur. Veluti parens est causa filij, etsi posthumus filius nascatur. Itaque tantum non temporibus, quandam immediatè, ut auctus causa excitat contrariatè, continens unum effectum ingignitur: illa mediatè, haec immediatè: illa etsi confecerat, tamen mediante suo superstite effectu, cui suum actum statim impressit, contingit vltimum effectum.

Quae non unquam temporis tamen cohaerent, illa sunt coniunctae nexa: ut accentia cum subiecto: et causae tamen ordinis causa antecedentia, si pereant superstite effectu. Non nesse Rempublicam semper florere: quia quibusdam temporibus, mi pastores mali, quibusdam boni Rempublicam administrant. 2

Quae sunt simul tempore, non fortuito et per accens: sed per se et naturaliter non genus, et ordine causae; 3

illa

illa dur ut eadem: ut tanq; ca, et effe=
ctg, tanq; prg et zctg actg cohærere.
Quanq; si peritg et accuratg gsides,
zctg actg et primg in gbgdam gtingur,
et pacem tempe concurrunt. Sic simul
et cor, et vitam iungi nesse e: simul et
cortis bulng, et viteritutem, simul et aiam
et corpg hois, et fram aetatem, et blnimam
nram concurrere optet.

4 Variatis temporibg, variantur gtenta
temporibg. Atr, oia hæc inferiora sunt
affecta hyberno, atr verno, ut æstivo, vel
autumnali tempore. Sic alia festis, alia
pfestis, alia fatis, alia piculosis, et calami=
tosis temporibg decent. Hactenq de
Locis gbgdam ab Arte z Topic: n ex ipsis
fatis dictum. Iam veni bimg ad reliqua
ab Arte in hoc libro ppositæ παρεργα=
malia.

LOCVS XXXVIII.

Consit

Considerandu[m] s[unt] et q[ua]ntitas situum, an similiter se habeant. Nam si in uno situum sit aliquid h. m. comparatum, et in reliquis similib[us] sic erit comparatum, aut si n[on] in uno, nec in reliq[ui]s. Nota haec et situum et comparabilium. Sunt aut[em] situa et comparabilia duplia: Quaedam s[unt] simplr situa, vere, et p[er] se similia, q[ui]b[us] situum partes, et τὸ καθόλου p[er] inductione colligimus. Quaeda[m] s[unt] p[er] accidens et analogia, sive p[ro]portione tm situa, et aequalia. Simplr similia describuntur his notis et q[uaesti]onib[us]. Primo comparatione[m] oportet fieri, eandem in diminutam spe[cie]m: ut ea q[uae] comparantur eadem spe contineri, secundum quam fit comparatio. Requiritur scdo, ut scdm primum sit idem. Tertio ut comparabilia sint univoca, n[on] aequivoca. Si qua notaru[m] istarum desit, s[unt] n[on] similiter situa, sed analogice situa. Ut si Musica cum Musico compar, secundum eande[m] Musici loco speciem.

Simili-

Similitudo erit propria, et ad inductionē effi=
ciendam accomodata. Proinde in eius mi
comparōe et QVOD et cui nō, similem
spē, eaque q comparabilia h.m. vocantur sub
eadem ἀτόμῳ spē continentur. V.G. Si Zeu=
xim pictorem cum Parrasio compares, ratione
eandem artis pictoriæ spēm, univoca
erit comparō. Cum uterque pictor, in
utroque habitus pingendi, ut æqualiter, ut
in altero magis, in altero minus eluceat.
Sic et hoc, et illud piper calefacit.
Ergò oē piper calefacit. Utrumque enim
individuum sub eadem spē piperis contine=
tur: in utroque calefactionis idem pro=
prium accens, quod toti ἀτόμῳ dicitur. Hoc
itaque non ē proprijs generū notis, q sunt
in pluribus ἀτόμων ειδῶν comprehensis,
eiusdem ειδους colligimus plurium idorum
unum κατ' ὅλου, quo idem aliq. extra dicitur.
Vt hoīem et canem, aīal ēē colligimus

ex

ex eo, quod et homo, et canis sensu motuq;
sit affectus, et his effectionibus ἀνάλογα dicuntur. Mag-
nitudo, et numerus, quia sunt idem aliquo modo.
ἀνάλογα propter illa, quod dicuntur diuisibilia esse,
quatenus eodem genere comprehendere statu-
untur. Et hoc modo in genere unitate essentiali
plurium rerum colligimus unitate similitudinis
propriorum accidentium, quae toto modo per se sub-
stantiae non sunt. In comparatis analogicis res
aliter se comparata. Nam in illis quae comparantur,
differunt λόγοις in formis essentiae; et substantia
non sunt idem essentia, et ταὐτά: quamuis commune
nomen habeant, tamen non continentur eodem
ἀτόμῳ εἴδει substantiae. Neque in illis nisi propri-
um accidens ταὐτό. Quamuis autem res ipsae
differant et λόγῳ essentiae, tamen adscribitur illis
accidens, usque ea τὰ ἀνάλογα similia, dissimiliter
non uni nomine dicuntur, ut concoctionis vocabulum
tum de fructuum, cibi, carnis maturatione, sed
non tanquam verum genus ac ταὐτό. Substantia enim specie
discrepant, ut fructus, caro in aqua ad igne

admotus

ad motu etc. Proinde ipse quoque concitiore
non sit τοιοῦτι, sed ꝑ quadam accur simili-
Nam in his hoc ince, quod à calore humidū,
frigidum, ὁμοίως ter, eoque redigitur. Itaque
fingitur, ut è re tota simile quoddam aliud produci
posset. Sic summum bonū hoīs et equi non
è τοιοῦτι, sed simile quiddā. Nam summum
compoīs non è spē. Hoīs ꝑ voluntate, et
rōem summum bonum adscribr. At equi
summum bonū in rōe, et appetitū non ponr,
quia caret rōe, et voluntate. Neque affectio
eadem spē in utroque è, sed tm quam suo summo
bono dr et equus, et hō affectus ee. Simi-
litudinis tm accente sit, ut summi boni No-
me coiter, utrique certis rōibus affecto tri-
buatur. Proinde è fallax analogia deprehen-
ditur, si in rebus λόγῳ, et spē discrepan-
tibus, non sit una coīs cā. Contra si sit
una coīs cā compoīs, sit bona analo-
gia. Itaque eodem quodam non prius 1ᵃ

vero

vere pnt ea, q̄ ex dissiliter similia, et
Analogia conuenientia dicuntur. Nam
similia sunt τὰ ἀνάλογα παρὰ τὸ αὐτό. Attamen
nunquam ni analogicus e idem, sed stricturum
λόγοις discrepat. Notandum et paria, vt æqua-
lia ꝓprie cā Quantitatis, silia cā Qualita-
tis dici. Nam vt æquabilitas similitudo ex
προσλήψεως Qualitatis definitur. Locum
hunc appellabimus, comparatorum similium,
Comprehendimus enim, et 2dm q̄ silia, siue ꝓ-
portionum rōe inter se comparata.

Quæ similitio?

Est Nota Maximarum, q̄ vbi ꝓbamus ꝓposita
sic se habere, quia in sili quoque atr se ha-
beat. Vt sicut Castratem ni ex Crasim inani-
matarum, quia in rebus aīatis differant
sua ipsa, et temperatura. Lege Conseruarit
ciuitatem, q̄ei sit vt aīa ciuitatis: etiā ut
q̄ ē aīa corpori, Lex ciuitati sit.

Quotuplex Vsus?

καταβιβαστικὸς, et ἀναβιβαστικὸς ad structionem, tum quia res ita sit in similibus comparata ordinibus. Destructionem tum negans propositio propterea convenire, quia nec in simili res ita se habeat. Ut mutare sententiam in Reipublicae nonnunquam non improbandum esse: quia cedere tempestati, neque semper cursum in navigando tenere quem ceperis, artis, et industriae sit.

Quae Maximae?

I Si in alterutro similium res est ita comparata, erit comparata similiter in altero. Quod si non in uno neque in reliquo. Vel si similium similis fuerit ratio si quaeras, certe, eadem quoque utriusque erit. Si in omnibus artificium operibus formam aliquid necesse est subiacere, quod semetipso sit informe, et habile, ut in varias formas fingi flectique possit: certe in motibus rerum naturalium, requiretur et τὸ ὑποκείμενον δεκτικὸν, quod quidem per se sit ἄμορφον, habile tamen ad formas omnes induendas, quod materiam primam appellant philosophi.

Si

Si visio fieret emittendo radios, eodem se modo
res habet in auditione, sed auditus non emit-
tit aliquid specierum, sed sono recepto: Ergo nec
visio emittendo, sed recipiendo.
De quibus dicitur et comprehensio eadem indicatio 2
res, et eodem λόγῳ convenientibus, idem est
iudicium. Si homo est animal, quia sentit, et canis
erit et eadem est canis animal. Danda est oppositum
compatibilia sunt univoca: sub eadem re
λόγῳ comprehensa: eodemque modo, ut cum
gratia dicitur sit unius speciei, et univocum quo-
dam. Ut non nominaliter tantum, et patens, sed for-
maliter et per se in illo genere.
Quae conveniunt in uno tertio: illa inter se con- 3
veniunt. In uno tertio scilicet univoco, non solum
prius et posterius, non tamen nominatum. Dis-
tinguenda est et, ista convenientia, solum illa
quod similium gratia. Sed dicitur opinio, et solum
quid similium. Homo et canis sentit, Ergo
est utrumque animal, auditus actum exercet reci-
piendo. Visus itaque et ipse recipiendo suum
actum exercebit, quia utraque facultas est

organum

organica, exterior, destitutum. Itaque, sibi, similia, sunt: essentialiter et λόγῳ eodem participabunt. Ut quia et Plato, et Aristoteles communicant, utrumque est homo. Analogica, id est quae in tertio communi simpliciter sed secundum quid erant similia: λόγοις essentiae tamen differebant, solo similitudinis accidente dicentur convenire. Proinde superior regula sic est suis limitibus conducenda. Quae conveniunt in uno tertio, illa inter se conveniunt, ut simpliciter et λόγῳ essentiae, ut secundum similitudinis accidens.

4. Quae non conveniunt in uno tertio illa nec inter se conveniunt. Huius regulae sententia patet: ex dictis modo proposita.

5. Si verum duobus simul videtur inesse, si non inest uni, nec alteri inerit, si uni et alteri inerit. Si Judas non fuerit salvus factus propter egregias dotes, quibus tamquam Apostolus erat ornatus: certe nec quisquam alius minister ecclesiae propter donum concionandi, et miraculorum salvus fiet. Si Abraham, quia credidit, iustus est factus a Deo, sic reliquos quoque homines si credant, salvos

fieri

fieri. Si furta non sunt ferenda in Rebuspub: cer=
te nec adulteria.
Si duo statuuntur eidem subiecto nec: certè si 6.
unum non sit, non erit et alterum, si non nisit, nec
alterum non erit. Si infantes politicè iusti
forent, possent et iniusti haberi. Sed hoc non est
verum. Ergò nec illud, si nimia severi=
tate non est utendum erga subditos: certè nec
utendum est nimia lenitate.
Si duo insunt duobus subiectis, si unum inest, inerit et 7.
alterum, si non inest, nec alterum inerit. Si
in quibus ciuitatibus reperiuntur facinorosi: reperi=
untur et improbi homines in eadem. Si ob saevitiam
tempestatis nonnunquam, ut mutata, velifica=
tione, portum teneas, artis est: prudentia
erit in Repub: pristinum consilium communis sa=
lutis causa mutare. Si animae corpus, Lex ciui=
tatem stabilit. etc:
In quibuscunque comparatis Analogicis illud, cuius causa 8.
similia dicuntur, non est univocum, et idem ut in quibus
non est una causa communis: illa non sunt verè comparabilia:
ut in illis non valet consequentio. Ut si animus ab

animae distinguitur essentialiter, et facultas animae
una ab altera distinguetur essentialiter. R.
Fallit Analogia, quia non est eadem utrobique communis, neque
idem utriusque extremi πάθος. Nam in ocu-
lo subiectum est, et natura individua in ea peculi-
are formam postulans, quae à ceteris sensoriis
organis essentialiter distinguuntur. Sed in anima
nulla subiectum nulla natura, nulla formarum sepositio
et multiplicatio. Cor et cerebrum sunt in distin-
ctis locis. Ergo vegetans et sentiens fa-
cultas quoque locis dissitae sunt. R. Fallit ana-
logia. Nam subiectum natura sua qualitate de-
terminata locus istius sepositionis causa est: Sed ta-
lis nulla ratio est in animae facultatibus.
9. In veris similibus Analogicis diversa et
discrepantes λόγοις forma requiritur: sed tamen idem
πάθος postulatur. Ut maturatio fructuum
et concoctio cibi in stomacho similes sunt:
quia utrobique calor in partibus humiditatem
in se tam certo modo temperat. Ars nihil agit
absque habitu forma: itaque nec natura. Nam
utrumque principium dicitur totum esse: Sed

prin

prius requirit aliquid esse, neutrum producit rem, sed tamen certum cernendi modum etc. Quemadmodum videre dicimur species visibiles recipiendo: ita quoque intelligere species, intelligibiles recipiendo. Utraque enim facultas est organica et in se pura δύναμις. Itaque completur extrinsecus advenientibus, et hoc ἔχειν, hoc τυγχάνειν.

LOCUS XXXIX.

Si ad tale existens aliquid simpliciter est consequens: ad magis tale, magis erit consequens. Et si quod magis, aut minus tale fuerit, et simpliciter erit tale. Vocavit hanc Notam à Positivo, Comparativo etc. estque pericocha Maximarum à comparatione sumptarum magis, et minus petitarum. Quod enim Grammatici vocant positivum, comparativum, et superlativum, id est Dialecticae comparatio, sed tamen magis autem minus institutum. Proinde quemadmodum apud Grammaticos positivus, comparativus, et superlativus spectantur in eiusdem vocis inflexione: Ut si dicas: Doctus, doctior, doctissimus: sic apud Dialecticos positive sumptum magis et minus

sunt comparabilia, quae sunt contraria. Magis
n. et minus variantur in specie. Species vero
cum generis, non recipiunt magis et minus. Nam
verum genus aequabiliter ab omnibus speciebus ca-
pitur. Proinde quae non ex aequo participant, quae
se ipsis participatur univoce, non sunt illius tanquam
generis verae species: Et quae comparabilia similiter
proprie et vere, quoad compositionis gradus re-
cipiunt sunt comparabilia: gradus autem illi
sunt magis, minus, maxime etc: Sic ea, quae
vere secundum magis et minus comparabilia
existunt, non esse diversa ut opposita eiusdem
sed aliquid species eiusdem generis. Sic ea generis non
non esse vere comparabiles: sed quoad sunt oppo-
sitorum. Gradibus itaque perfectionis non tota specie
differunt ea, quae vere comparabilia dicuntur. Neque
n. secundum quodvis eidos (. quia non quivis eidos
recipit magis et minus, ut substantia, situs
relatio, actio, etc. .) sed secundum illud tantum, quod
addit, non illud recipi, res comparabiles
existunt. Sic non sunt comparabilia, quae quan-
titate physica, motu, qualitatibus, pati-

bilibus

bilibus participant. Vis huius loci conspicitur, tam in affirmando, quam in in pugnam, ut in maximis intelligitur.

Quae Maxima:

Si ad positiuum sequitur positiuus, ad comparatiuum comparatiuus sequetur. Si vero leuiculum furtum est facinus indignum, verum quoque thesaurum publicarum, et sacrarum furtum erit longe atrocius scelus, et facinus. Si ignis se calefacit, maior ignis, magis seu plus calefacit. Haec regula non caret suis limitationibus. Nam gradus isti comparationis non sunt semper ut per se ut pacam. Quando gradus comparationis secundum magis et minus per se semper conueniunt, et formaliter, tum consecutio ualet semper. Ut si uirtus simpliciter est expetenda: tunc pretiosior uirtus magis erit expetenda, et praestantissima uirtus summopere est expetenda. Si bonum est, quod efficit, maius bonum, magis efficiet, et summum bonum, summopere efficiet. Quando vero comparatiua conueniunt semper, non licet simpliciter hoc

mo

rio pgredi. V. C. voluptas ē bona. ergò
maior voluptas, magis bona &c. Consecutio
n̄ ē nria: qa bonū dr̄ de voluptate
sc̄dm accns, si p se, et formaliter voluptas
bona foret, liceret à positivo ad compati-
vum pgredi: sed bona dr̄ [illegible] sc̄dm, ut [illegible]
virtute, ut [illegible] nessitatem, ut quia re-
creat vires corporis. Quatenus [illegible] virtutem
ē bona, eatenus crescente sc̄do, crescit et
ipsa. Ut si voluptas coniuncta cum vir-
tute ē bona, melior erit, q̄ cstantiori vir-
tuti cuerit, optima, q̄ optimæ, et cstan-
tissimæ virtuti. Quatenus v. recreat corpus,
eatenus ptiquest ē contrariorū accntium
scil: moderois et imoderois: Itaqz vi-
dendum ē, ut gradibus corporis btamur
cmoddib, subsistamus intra spem illam, cuius
cā bona voluptas dr̄. Ut si bona ē corpis
voluptas, quoad moderata, certè quoad
magis modata, erit melior. A no spr, si
voluptas corporis (q̄ bibendo pcipitur)
est bona, maior erit melior, et maxima

erit

erit optima: Ut si bibere bonum e: plus
bibere, erit melius, et plurimum bibere op=
timum erit. Non inquam, hoc sequitur quia cō=
paratio ista contrarijs συμπτώματα accentibus
sunt obnoxia. Itaque cum bona dicuntur, quoad
sit συμπτώματος: cavendum e ne cadamus
in ἀσυμπτώματος contrarium εἶδος. Providendum
ea, quae contrarijs accentibus sunt obnoxia contraria
dubia, sunt et ambigua, ut cibus, potus, exerci=
tatio corporis, uenus sunt huius conditionibus,
huiusque accentibus eidem limitanda: propter quae illi comparati
positivus convenit: Ut si calor modicus conducit
usui, moderatior magis conducet, et moderatissi=
simus maxime. At si calor simpliciter sumatur,
et comparativus gradibus varietur, fieri potest,
ut excedat eius magis, minus etc: species illius
accentus sub: symmetria propter quam comparativi posi=
tivus (utile et conducens) soli (scilicet calori) con=
venit, excedat. Sic in bonis absolutis a po=
sitivo comparativus, et superlativus semper inferri
potest. Nam bonum dicitur de illis in per se, et quod

simpliciter.

simplr sunt talia: sed quoad relatè et respe-
ctiuè loqr atq; certè aeuitur gra ꝯsiderantur.
Itaq; limitores istæ nō sunt p̄terenndæ. Vt
diuitiæ sunt bonæ, quoad scil: virtuti ser-
uiunt: itaq; maiores diuitiæ, nō simplr
et nrō sunt meliores, sed quoad virtutis ad-
ministræ: et quoad ampliores fortunæ mai-
orem virtutis exercendæ dant occasionem.
Sed quoad voluptate, et vitiorū sunt admi-
nistræ, eatenus nō mō meliores melius
nō sunt, sed nē bonæ quidem existunt. Itaq;
valet hæc regula in iis comparamentorū posi-
tiuis, quæ per se et formaliter de solo dur.
An iis, quæ per accns, nō valet, nisi sitne limitata
accenuit sunt, et nō trā illius gradus sub-
sistat oppo.

2 Si ad superlatiuum superlatiuus sequr: et ad com-
paratiuum comparatiuus sequetur. Sequetur et
ad positiuum positiuus. Si forte maximè
tale conuenit primum maximè tale: certè
eidem magis et minus tale: et sic tale
simplr, conuenit posito tale simplr. Si virtus

optima

optima simpliciter est expetenda, maior virtus
maior expetenda est: minor minus expeten-
da: et virtus simpliciter expetenda simpliciter erit.
Si subiectum nobilissimum, nobilissima scientia: ignobilior
vi conveniet scientia ignobilior: et subiecti minimi,
scientia erit minima. Intelligenda est haec regula
de iis, quae magis et minus talia dicuntur. Item gra-
dus debent eadem specie contineri et opponendis esse.
Itaque non sequitur: Maior sonus auditum laedit.
Ergo sonus simpliciter laedit auditum. Cur?
Quia laedere auditum de sono maximo, non
simpliciter dicitur, sed quod est immoderatus.
Itaque fieri potest, ut antecedens loquatur de sono,
quoad moderatus: Consequens intelligitur de sono
ut ἁπλῶς accepto, ut tempus ante limi-
tato: et tum gradus comparationis non erunt veri
et proprii, quia non opponendis. At si dicas,
sonus immoderatior magis laedit aures. Ergo
immoderatus laedit aures, recte concludis quia
positum de subiecto per se tr., et comparationis gradus
sunt eiusdem speciei. Ampliorem fortunae obligam

hoilby

hominibus voluptariis, magis eum inflamant illecebrarum ardore. Ergo amplae fortunae, quae tenentur ab homine voluptuario, incitant ad illecebras voluptatis, et stimulum admovent.

3. Si non sequitur ad comparativum comparativus (idem intellige de superlativo.) nec ad positivum sequitur positivus. Si ad idem tale, sequitur non magis tale, nec ad simpliciter tale, sequitur simpliciter tale. Ita igitur de minuenda est iisdem gratiosis, quibus superior fuit: ut compositis gradus sit peris [illegible] oportebit, ut se positive, et fortiter gueriant esto. Si divitiae maiores, quae possidentur ab homine perdito non acriores ad virtutem stimulos addunt: neque divitiae hominis perditi ad virtutem stimulos addent. Si non quia frequenter interest lectionibus, idcirco doctior existit, certe, nec, quia interest lectionibus, erit doctus. Ne frequentioribus admonitionibus fiet bonus.

4. Si positivus non sequitur ad positivum, nec ad comparativum comparativus. Sic quia tale, idcirco

non

n sqr hoc tale, nec ad magis tale sequitur
magis tale. Hinc regula secunda intelli-
ges ẽ prima.

Cum comparativus tribuitur, ei tamen quærenti positi- 5.
tiuus, ut q est magis ut nixe tale, id ẽ et simplr
tale. Valet hæc maxima propriis, quæ proprie
privative, ut contrarij respectu magis aut minus
talia dicuntur. Nam hæc positivum n in-
cludunt. Ut mare ponticum ceteris ẽ dulcius.
Ergo ẽ dulce. R. Magis dulce hic dicitur privati-
ue, et contrarij respectu positiue: n q dulce-
dinẽ habeat mare ponticum, eiusque in superiore gra-
dum excellentem: sed q salsedine in inferiori
gradu: q salsedo n insit secundum eundem gradum
Pontico mari et ceteris. Si n sqr, stuprum
esset minus malum adulterio, itaque melius adul-
terio (. ra minus malum dicitur aliquo respectu
mali maioris.) et proinde stuprum ẽ bonum.
Non sequitur hic positivus sqr ad comparativum:
quia stuprum dicitur melius privative, quia mali
n ẽ particeps in tam excellenti gradu, quam

ē adulterium. Melius dr ꝑ privationem illius
gradus malitiae, ꝑ quem malum fieri
malo adulterij ē inferius. Melius dr aliquid,
ut positive, ut proprie, ut privative, et mi=
proprie: illo modo positivum n dicitur, cum de=
fectu quodā respectu eius, cuius compone melius
vocatur. Item de oibus comparativis intellige,
q proprie dr comparativi, qn positive dr, mi=
proprie qn privative etc:
.6 Cum n mē positiuus, etiam n queunt comparati=
uus et superlatiuus. Vel q n ē simpliciter tale, illud
nec le magis aut minus tale. Si plane n
ē doctus, certe n erit aliquo doctior. Si corpora
glorificata motus oīs erunt expertia: neque vere
dixeris: illa velocissime promoveri. Loquor
de motu physice, et proprie sic dicto. At si
q le simpliciter tale obumbrando, magis minusque
tale erit. Pro .n. substantiae n recipiunt magis
et minus: verum per se ipsas relationes, et actio=
nes perfectas nihil magis minusve talis dr.
Sed ꝑ qualitates patibiles, quibus ipsis
acquirit

aer, et emittitur, et propter passiones atq; alte-
rationes.

Quod e magis tale magis tali, et et magis
tale minus tale, ut comparatiuum
vincit et positiuum. Quod e maius maiori,
maius et e minori. Quod e melius meliori, me-
lius quoq; e bono. Si bellicosus homo praestat homini im-
belli et fraudulento: et contionator atq; aequus
vir praestantior e bellicoso: item et erit prae-
stantior homine imbelli et fraudulento. Si praestan-
tior e mens quam anima, erit et praestantior quam
nota, quia anima e praestantior quam nota.

LOCVS XL.

Ratiocinamur et interdum a minori ad maius,
Et a maiori ad minus. Vulgo vocantur comparata
maiora et minora.

Quae fruitio?

Continentur hic illae maximae, quae vincunt dictis
comparatione logica secundum maius et minus. Usus loci partim
e ἀνασκευαστικός, partim non e κατασκευαστικός.
Ut de sequentis axiomatibus apparebit.

Maxima

Maxima.

I. Si unum de duobus dicatur, et ei non insit, cui magis videtur inesse, nec inerit illis, cui minus videtur inesse. Si iji non conservantur, qui superstitionibus se polluunt, multo minus qui religione carent irritent, salvabuntur. Si sanctissimi quique non caverunt peccatis: certe multo minus nos illis longe inferiores peccatis carebimus. Si Deus populo suo dilecto non pepercit, multo minus nobis oleastris parcet.

2. Si unum de duobus dicatur, et inest illi, cui minus videtur inesse, inerit et ei, cui magis videtur inesse. Si cives non parcunt sibi in exterminandi, multo magis hostes apti et atroces. Si Deus nobis inimicis filium donavit: certe nil nobis denegabit, iam per fidem reconciliatis.

3. Verorum, quae de uno dicuntur si quod magis videtur inesse, non inest: nec illud inerit, quod minus inesse videtur. Si vir bonus non est cupidus alienorum bonorum, multo magis non rapiet aliena bona. Si

q voluptatibus indulget, non est continens: multo
minus erit temperans.

Duorum quae de uno dicuntur, si quod minus inesse videtur, 4.
inest, inerit et illud, quod magis videtur inesse.
Si Christianos quos nunc, imo suos adversarios
diligit, multo magis suae fidei consortes amo-
re singulari complectitur. Si Deus hostibus
Ecclesiae, quidem et terrena bona largitur, multo
magis filiis suis, et cultoribus beneficia tri-
buet. Si vir bonus de suo iure remittit, multo
magis maleficiis abstinebit.

Duorum, quae de pluribus dicuntur, si alterum quod magis 5.
videbatur inesse non est suo, non inest: nec reliquum
quod minus videbatur, inerit reliquo. Verisimilius
est eos, qui verum Ecclesiam ignorant, locum recepta-
tionis non beaturos apud Deum, quam impios et
facinorosos Ecclesiae patres et sacris Christianis imbu-
tos conservatum iri. At illi nulla poterunt excu-
satione teneri: vide caput primum ad Roma:
Ergo nec hi conservabuntur. Probabilius est
virum bonum ius suum persequi, quam frau-

dulentum

dulentum bonis alienis abstinere. At illud
est falsum: Ergo erit et hoc falsum. Si
verum utique videtur abstinere posse à peccato, et
plane piè vivere: quam hoc non renatus suis
viribus certum consequi: et tamen falsum et adversa-
tor sit illud. Hoc certè perinde falsum erit.
Falsum autem esse, quod pij careant penitus peccato, docet
Apostolus ad Romanos .7. Et Johann: 1 epistola cap:
1. Si negamus, inquit, nos habere peccatum nosmet
ipsos decipimus, et veritas non est in nobis.

.6. A maiori ad minus negativa tantum valet consequentia:
vulgo inquiunt. Si quod probabilius est verum esse
fallit, multò magis fallit illud, quod huius veritati-
tis tantum probabilitatem non habet. Vel sic magis
verum non esse, non est, nec illud erit, quod minus
verum esse. Si diligens studiosus, aut nihil, aut
parum proficit: multò minus proficiet negligens
stupidus.

7. A minori ad maius tantum consequentia valet affir-
mativa, ut vulgò loquar. Si quod minus verum
videtur est verum, multò magis erit illud verum,
quod est probabilius. Si ferae partus suos dili-

gunt

quunt, multò magis suos liberos parentes amabunt. Si parentibus obloqui nefas est, multò minus licebit illorum existimationi detrahere.

Ut autem deprehendas, quod Articulo more Maius et Minus sit, intuere probabilitatem seu veritatis, et falsitatis: Maius, quominus probabilitatis sunt complectitur. Ut haec propositio: Parentibus obloqui nefas est, minus videtur vera quam illa, nefas esse parentum existimationem violare.

LOCUS XLI.

Si quod apponitur, id cui apponitur, efficit tali tale, ut magis tale, erit idipsum quoque tale, atque adeo magis tale. Vocatur Nota appositionis, ut accessorii.

Quae descriptio?

Est comprehensio maximarum, quibus probamus, quod quod apponitur, efficit illud esse non tali tale, cui apponitur: idcirco appositum ipsum esse tale, ut esse magis tale, quia facit id, quod erat tale

magis

magis tale. Vt si aquã ~~pp~~ ad motum ignẽ
amisso frigore, sit calida, opt. ignẽ et
ipsum ẽe calidum. Vel si calidam aquam
ignis calidiorẽ reddat: certè ignis magis
erit calidꝰ.

Vsus huius?

Vsꝰ huius loci tm̃ ẽ κατὰ συμβεβηκός: neq
facit ad refellendũ: neq; n. si q apponitur,
id, cui ãponitur, n̄ efficit tale, vt magis tale:
idcirco sit ex necessitate, q apponitur, n̄ erit
tale. Vt si bonũ cum malo contrario iungatur
ut cum aĩo nõ p bo diuitiæ, n̄ sequitur, quia
compositum totũ sit malum, vt peiꝰ, quam
antea fuerat, ob id diuitias in malorum ha-
bendas ẽe numero. Si hõ nõ pbꝰ sit instructꝰ
eloquia: multò plura, et grauiora damna
dat. At n̄ ~~ppea~~ eloqua ẽ in malis hnda.
Et si q cõstituitur tertium sit aliqd n̄ õno
cõtr̃ ei quo ~~app~~ ãponitur, n̄ licet cõcludere, q
cõstitutum n̄ sit tale, ob id nec cõstituens ẽe.
Vt fra niualis ꝑ se ẽ mobilis, et ~~leg~~ glacialis:

Sed

Sed corpus nrale n fit p fram immutabile et agg[...]: Cetra n fit colore pcitra: nihil omnino quae e elris mixtum colora tum e. Principia fr simpla. Sed tertium cstitutum e principijs n e simplex. Ad calabrecur Maxima ptinenter haec fr.

Maximae.

Propter q fit aliqd tale, idipsum e tale – 1
q de additamentum item de cposito petbitr Oportet aut compositum e n tali fieritalex denominoem et appelloem ab additamento nouam accipe, qa prigr n habeat. Non valet si compositum n fit opondis, ut mixtum re spectu mixtilium. Neq si additamento csti tuatur aliqd nrale, ut corpus cum aia csti tuitur tertium neutrum, cum plurima [...] tuerint, q corpori n cuenerunt. Neq valet si additamentum sit ps tota quantitate cstituens. Ut duo si tribus iungantur, fit quinarius, q e impar, q de duobus dici nequit. Neq semp valet in efficiente. Non aequoca

efficientia n[on] s[un]t ὁμογενῆ cum effectis rōe qualitatis. Sol ipse n[on] calid[us] τῷ πάθει caloren p[ro]ducit. Valet aut[em] si duo t[antu]m sint constituens, et constitutum, et q[uo]d additur, reddat aliqd formaliter tale, et sua formalitate tale qd efficiat. Hoc l[oco] valet n[on] ijs, q[uae] cu[m] formalis rōe qualitatis tale p[osse]t efficere. Nr, vt virtus efficit, ut q[uae] s[un]t n[on] g[ene]re bona, et quorum abusus ēē p[otes]t, fiant simpl[icite]r bona. Ergò virtus ē simpl[icite]r bona: [...] fram d[icitu]r aliqd sc[ri]pta. Ergò ē et ipsa sc[ri]pta. P[ro]pter aiam corpus vivum d[icitu]r. Ergò aia ē vivae p[ri]ncipium. Valet n[on] efficientib[us], et effectis, si quidam aeque s[un]t ὁμογενῆ. Vt quia gtre [...] p[rae]missae ē verum, erunt et ipsae vera. Quia filius ē hō, erit quoq[ue] parens hō: et qdem ille intelligit: sic et hic. [...]

2. Si eo, quo ponitur, redditur aliqd ē tale magis tale, erit et ipsum magis tale vale in ὁμογενέσιν, n[on] q[uo]d id q[uo]d additur fiat vt, qualitatis rōe [...] ὑπεροχήν, et gradu[m] p[er]fectionis, quē

obtinet

obtinet, magis tale [illegible] efficere. Ut mel red-
dit lac dulcius. Ergo mel dulcius est lacte.
Sunt ista duo comparationes [illegible] Nec ne
est in hoc genere, id cui additur prius esse tale.
[illegible] esse: Item accessorij suscipe quan-
dam comparatio [illegible] Ut qualitatis
non [illegible] quantitatis. Si [illegible] calidum, magis cal-
calorem, quod erat antea calidum, magis cal-
facit; ignis magis calefaciet pro se, et
[illegible] illud [illegible] alterum calidum magis
calefacit. Quod si constituatur ex duobus tertius
dissimilis erit constituentis, et constituti de-
nominatione. Si ad robur corporis accedant
divitiae, fit magis bonum [illegible] quantitatis,
non qualitatis. Propterea divitias [illegible]
esse robore corporis, quod sanitate, et bona con-
stitutione valetudinis definitur, non est [illegible]
Sed si prudentia, pietas cum valetudine
bona, et divitiis iungitur, fit magis bonum
[illegible], et [illegible] qualitatis, ideo potior est
prudentia, [illegible] pietas divitiis, et sanitate.

Diuitiæ et pietas sunt διόριχα seu gratis non spei: ideoque, etsi proprie non magis, sed tota specie comparationis, melius bonum sit pietas diuitijs: tamen verum ## διοριχότα gratis quia quibus bonum, ab usum admittens, pietate ita gubernatur, ut alibi sit expers: ideirco melius et potius bonum est pietas diuitijs.

Ney, valet superior regula in comparationibus per accens. Quia si comparatiue, priuatiue, et per accens talia dicantur, illa positiuum excludunt. Ut lignum innatans aquæ, leuius saxo, ut plumbum est, quod submergitur, sed per accens: itaque simpliciter est leue, de quo supra quoque dictum fuit.

3 Vulgatum est illud: Propter quod unumquodque, tale illud magis tale. Maxima hæc sine limitationibus accipienda non est. Stoll̄gendū est itaque primo de comparabilibus vniuōcis, 2do equalitate similibus eandem. Ztio et quo vnum vnum alterius est perfecta causa. Petrus filius est homo, ## Paulum filium patrem. Ergo Paulus pater

magis

magis ē hō. R. N. V. Quia Perg. hō ſi
ē tale q̄ddam ᵗōᵗ̄li, color ū pariete
vr̄ ꝑ Energiam ī pellucido diffuſam. Ergo
energia haec magis vr̄. R. N. V. Quia
color et coloris Energia n̄ ſr̄ vniuoca: co-
lor ē ī qualitate. Energia coloris ī actiōis
categoria. Homo ē docilis, q̄ aial rōale,
Ergo aial rōale magis erit docile, q̄ n̄ ē
falſum. R. Homo, et aial rōale ſr̄ prorsus
idem, n̄ differūnt tanq̄ cā et effectꝰ.
Ferrum ~~...~~ ignitum. Itaq̄ ignis magis vrit.
R. Prō ignis n̄ ē ꝑfecta cā istiꝰ κανσεως
... : Nam ꝑ ferri ſpiſsitūdinē maior
vis ē ī ferro ignito vrendi vis, quam ī ſimpli
igni. Deindē magis et minꝰ multis modis
diſtinguūntur. Ignis certē magis dr̄ vrere
aliquo mō, qᵃ ſūt: ē pro cā omnium talium
affectūum ſynonimorum, et qᵃ formaliter
vrit: Ferrum aᵗ ꝑ ... vrit. Ut q̄
fortiter, illud ē magis eo, q̄ ꝑ aliud. Sic
magis ē, q̄ ꝑ ſe, quam q̄ ꝑ ... : quod

prō

vō, q̄ prius quod secundo etc: huiusmodi 70
magis et minus si distinguatur diligenter, facilius est huius regulae sententia. Homo sentit minus animal. Ergo animal magis sentit. Respondeo: Magis est primo et per se, non secundo, et communicatiue, quantum homo. Res quae sit organo talis, est per organon. Ergo organon est magis tale. Respondeo: Loquendum est de causa propria uniuoca perfecta. Sed organon est causa imperfecta, et saepe aequiuoca causa. Et haec quidem de ista regula, quae dixi de comparabilibus uniuocis, qualitatem tantibus eandem, et perfecta causa intelligi debet.

LOCUS XLII.

Possumus nonnunquam à dicto secundum quid, ad simpliciter dictum ratiocinari. Nota vocari potest à secundum quid ad simpliciter.

Quae descriptio?

Est, cuius ope probamus id, quod secundum quid de subiecto dicitur, de eodem simpliciter posse, et non posse probari.

ior bifq, in

consequentibus analogismi fiant ab iis,

quae est secundum quid dictis, dicta simpliciter subinferunt. Itaque locus hic in adstruendo non est utilis. Quia non cuique aliqua conditione, et secundum quid, id ipsum de proposito solo simpliciter etc. In primis observandum est, quod hic appelletur simpliciter et secundum quid praedicatio. Simpliciter itaque praedicatur, quae hic adiecta conditione, ut opposita limitatione etc. Ut Deum esse pure et caste colendum. Virtutem amplectendam. Turpitudinem fugiendam. Quod vero cum addita limitatione, et conditione soli tribuitur, illud secundum quid etc. Ut conventis et pactis, quoad honestatem, et religionem non violatur, standum. Maximis autem consequentibus huius loci usus copiosius declarabitur.

Maxima.

gra…
…ae, continet καθόλου
… quid verum ee, contineri oppositum par-
ticularem: At hae duae ppoes sunt opposita
contradictoriae. Quod sdm quid verum esse
pt et sdm quid ee falsum: et contra. Ergo:
quia duae partes simul vera pnt et falsae
esse. At vero sdm quid continet peculiarem pro-
poem. Ut si conditionibus honestis est standum:
certe inhonestis non est standum. Si vitiosi hu-
mores, quoad concocti sunt purgandi: certe crudi non
sunt purgandi. Si Magistratui recta praecipienti,
est obtemperandum. Magistratus praecipientis

Alter[illegible]
ferat, sed ut logice p[illegible] adstruat. Tum
itaq; ab EST copulatio ad est simpl[iciter] no
valet [con]s[eq]ua. Ut Romani s[un]t bellicosi.
Ergò Romani s[un]t. &c. Nego consequentiam, quia
ab EST, q[uod] p[er] accidens de s[ecun]do [ad]iacen[te] d[icitu]r, ad simpl[iciter]
EST, n[on] licet ratiocinari. Romani n[on] s[un]t simpl[iciter],
sed quoad bellicosi: & quoad res ab illis gesta[e]
memoria sempiterna celebrantur: & quia
tamq[uam] p[...] logicè cogitari, et a[n]i[m]o volui n[on]

pu[...]

... ssti, nim
... dur, nisi ceu superior
... erint licebit secundum Quid ...
... m provocare. Ut si corpus, cum mixtum
patibilibus qualitatibus est affectum: certe quod
corpus est patilibus etc. Si corpus, quum dicatum,
minuit, quidam corpus nostro vivet. De hoc progressu
dictum quoque fuit in libro de ppoiog.
Hactenus de locis communibus simplicibus. Loci comparationum
ab Arte lib. 3. exponuntur.
Finis omnium locorum, quibus simpliciter aliquid
inesse vel non inesse probatur. Anno Salutiferae
Incarnationis 1591. Idibus Maii.

Loci Topici Domini Praeceptoris Michaelis Gigelii Expliciunt faeliciter. S. J. Henij.
Anni 91.

G. B. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg